

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞMENİN
YER ALMA DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALPEREN ÇALIŞKAN

DANIŞMAN
DOÇ. DR. YÜKSEL GÜÇLÜ

OCAK 2021

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞMENİN
YER ALMA DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ALPEREN ÇALIŞKAN

DANIŞMAN
DOÇ. DR. YÜKSEL GÜÇLÜ

OCAK 2021

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

14.01.2021

Alperen ÇALIŞKAN

ÖN SÖZ

20. yüzyılın ortalarından itibaren hız kazanan küreselleşme yaşamın her alanında etkisini göstermeye başlamıştır. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Küreselleşmenin etkisini de dikkate alarak ülkeler eğitim sistemlerini güncellemekte ve vatandaşlarını küreselleşme sürecine uyum sağlayabilecek biçimde yetiştirmeye çaba göstermektedirler. Türkiye, küreselleşmenin etkilerini her alanda olduğu üzere eğitim alanında da derinden hissetmiş bir ülkedir. Bu süreçte küreselleşmenin genelde eğitim sistemi, özelde öğretim programları üzerindeki etkilerini tespit etmek ve sistemi ve programları sürece uyumlu hale getirmek için çalışma ve çabalar gösterilmektedir.

Türk Eğitim Sistemi içinde küreselleşmenin en fazla yer aldığı derslerin başında temelde iyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler dersi gelmektedir. Dolayısıyla küreselleşmenin bu derse yansımalarının tespiti önemlidir. Bunun yollarından biri de ders kitaplarında yer alma durumunu belirlemektir. Bu nedenle bu araştırmada küreselleşmenin Türkiye’de 2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında nasıl yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Literatür incelendiğinde Türkiye’de, küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alma durumunu tespiti maksadıyla bazı araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak bu araştırmalarda 4.-7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının tümünü bir arada değerlendiren güncel çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden araştırmanın küreselleşmenin 2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki yer alma durumunu içermesi yönünden yararlı bir araştırma olması umulmaktadır.

Çalışmanın başından itibaren desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli tez danışman hocam Doç. Dr. Yüksel GÜÇLÜ’ye, yüksek lisans eğitimim boyunca ders aldığım tüm hocalarıma ve eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve destekleyen değerli aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KÜRESELLEŞMENİN YER ALMA DURUMU

Alperen ÇALIŞKAN, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Yüksel GÜÇLÜ

Sakarya Üniversitesi, 2021

Dünyanın küçülerek küresel bir köye dönüşmesine neden olan küreselleşmeye süreç olarak bakıldığında yaklaşık beş yüz yıllık bir maziye sahip olduğu ve 1950'lerden bu yana dünyada büyük, hızlı ve karmaşık bir dönüşüme yol açtığı görülmektedir. Bu süreçte küreselleşmenin lehinde ve aleyhinde tavırlar ve davranışlar söz konusu olmuştur.

Küreselleşme bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel gibi alanlarda etkiler oluşturmaktadır. Görüldüğü üzere etkide bulunduğu alanlardan biri de eğitimidir. Temelde bireyde istendik yönde ve kalıcı davranış değişiklikleri oluşturma süreci olan eğitim küreselleşmeyle beraber ortaya çıkan, yayılan ve değişen hemen her türlü unsurdan etkilenen dinamik bir alandır. Dolayısıyla bu alanda küreselleşmenin yer alma durumunun tespiti, sürecin sağlıklı şekilde yönetilebilmesi ve olumsuz etkilerinin azaltılması yönünden önem arz etmektedir.

Dünyanın çoğu ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de değişen şartlara göre eğitim sisteminde değişikliklere gidilmekte, yenileştirme ve iyileştirme çalışmaları yapılmakta ve sistemde çağdaş gelişmelere paralel düzenlemeler hayata geçirilmektedir. Amaç değişen şartlara uyum sağlayan ve geleceğe her yönüyle hazırlanmış bireylerin yetiştirilmesidir. Dolayısıyla sadece Türkiye içindeki değişen koşullara göre değil aynı zamanda küresel ölçekli değişimlere de uyum sağlayabilecek vatandaşlar yetiştirmenin önemi daha da artmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de ve dünyada meydana gelen ve gelecek olan gelişme ve değişimlerin eğitim sistemine aktarılması büyük önem arz etmektedir. Bunun yapılmasının en etkili yollarından biri dersler, öğretim programları ve bunlara göre hazırlanan ders kitaplarında değişiklik, iyileştirme ve düzenlemelerin yapılmasıdır.

Küreselleşme süreci bu kapsamda en önemli konulardan biridir. Çünkü bu süreç dinamik bir süreç olduğu için sürekli izlenmeli ve bu sürece hazırlıklı olunmalıdır. Türkiye'de küreselleşmenin eğitim içerisinde yer alma durumları öğretim programları ve bunlara göre hazırlanan ders kitaplarında daha belirgin olarak izlenebilmektedir. Çünkü bu iki unsur

üzerindeki değişiklikleri izlemek çok daha kolay olmaktadır. Türk Eğitim Sisteminde küreselleşmenin yer alma durumunun en iyi izlenebildiği derslerin başında Sosyal Bilgiler dersi gelmektedir. Çünkü bu ders temelde teknolojik, ekonomik, siyasal, kültürel ve sosyal alanlarda olumlu davranışlar geliştiren ve değişen toplumsal koşullara uyum sağlayabilen bireyleri yetiştirmeyi hedeflemektedir. Dolayısıyla küreselleşme sürecinden de en fazla etkilenen derslerinden biri olduğu aşikârdır. Bu bağlamda bu araştırmada küreselleşme olgusunun 2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında nasıl yer aldığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler ders kitapları küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasî ve sosyokültürel boyutları kapsamında doküman incelemesi tekniğiyle incelenmiş ve betimsel analize tabi tutulmuştur.

Araştırma sonucunda, incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarına göre, küreselleşmenin, incelenen boyutları itibariyle en fazla 7. sınıf ders kitabında yer aldığı, bu ders kitabını sırasıyla 5., 4. ve 6. sınıf ders kitaplarının takip ettiği tespit edilmiştir. İncelenen ders kitaplarının üniteleri itibariyle küreselleşmenin boyutlarına göre en fazla ders kitaplarının 7. ünitelerinde, en az ders kitaplarının 6. ünitelerinde olduğu belirlenmiştir. Küreselleşmenin en fazla yer aldığı ünitenin 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi, en az yer aldığı ünite ise 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan “Biz ve Değerlerimiz” ünitesi olduğu görülmüştür. Küreselleşmenin en fazla yer aldığı konu 7. sınıf ders kitabındaki “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde bulunan “Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri” olurken, hiçbir örneğe rastlanamayan konular ise 4. sınıf ders kitabında yer alan “Çevremizde Neler Var?”, “Ayağımızı Yorganımıza Göre Uzatalım” ve “Sorumluluk Üstleniyorum”, 5. sınıf ders kitabındaki “Yaşadığım Yerin Yönetimi”, 6. sınıf ders kitabında bulunan “Toplumdaki Rollerim” ve “Ülkemizin Coğrafi Özellikleri” ve 7. sınıf ders kitabındaki “İletişim Kurarak Anlaşırız”, “Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum” ve “Anayasa’dan Gelen Güç” olarak belirlenmiştir. İncelenen ders kitaplarına göre küreselleşmeye ilişkin en fazla görselin 5. sınıf ders kitabında, en az görselin ise 6. sınıf ders kitabında yer aldığı saptanmıştır. Ayrıca 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesindeki “Geçmişten Bugüne Teknoloji” konusu küreselleşmeye yönelik en fazla görsel örnek belirlenen konu olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Eğitim, Ders kitabı, Ünite, Konu, Küreselleşme.

ABSTRACT

THE POSITION OF GLOBALIZATION IN SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS

Alperen ÇALIŞKAN, Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Yüksel GÜÇLÜ

Sakarya University, 2021

Considering the process of globalization that caused the world to transform into a global village, it is observed that it has a past of about five hundred years and has brought about a large, rapid, and complex transformation in the world since the 1950s. In this process, there have been attitudes and behaviors for and against globalization.

Globalization has effects in such fields as science and technology, education, economy, political, and socio-cultural. As can be seen, one of the fields on which it has an effect is education. Education, which is basically considered as the process of creating desired and permanent behavioral changes in the individual, is a dynamic field that is affected by almost all kinds of factors that emerge, spread, and change through the globalization. Therefore, determining the position of globalization in this field is important in terms of managing the process in a healthy way and reducing its negative effects.

As in most countries across the world, some changes are also made in the education system in Turkey according to the changing conditions in time, and the renovation and improvement practices are conducted, and the required parallel arrangements with the contemporary developments are implemented in the system. The purpose is to raise individuals who adapt to changing conditions and are prepared for the future in every aspect. Therefore, the importance of raising citizens to adapt not only the changing conditions in Turkey but also the changes in global scale is increasing day by day. In this respect, the transfer of the future developments and changes in Turkey and in the world into the education system is of great importance. One of the most effective ways of doing this is to make changes, improvements and arrangements in the courses, curriculums and textbooks prepared accordingly.

The globalization process is one of the most important issues in this context. Since this process is a dynamic process, it should constantly be observed, and everybody should be prepared for this process. Position of globalization in the education system of Turkey can be clearly monitored in the teaching programs and textbooks prepared according to them

because it is much easier to monitor the changes on these two elements. The Social Studies course is one of the courses in which the position of globalization in the Turkish Education System can be followed best since this course basically purposes to train individuals who develop positive behaviors in technological, economic, political, cultural, and social fields and can adapt to changing social conditions. Therefore, it is obvious that it is one of the lessons which is most affected by the globalization process. In this context, it is purposed in this research to determine how the phenomenon of globalization is included in the 4th, 5th, 6th, and 7th grade Social Studies textbooks published in 2019. The research is a qualitative research. In this research, Social Studies textbooks were examined through the document analysis technique within the scope of the science and technology, education, economy, political, and socio-cultural dimensions of globalization, and they were subjected to the descriptive analysis.

As a result of the research, according to the analyzed Social Studies textbooks, it was concluded that the globalization is included in the 7th grade textbook at most and that it is respectively followed by the 5th, 4th, and 6th grade textbooks. It was also determined that the globalization issues were in the 7th units of the textbooks at most and the least in the 6th units of the textbooks, according to the dimensions of globalization. In addition, it was observed that the unit in which globalization takes place the most is the “Journey in Turkish History” unit in the 7th grade Social Studies textbook and that the least involved unit is the “We and Our Values” unit in the 6th grade Social Studies textbook. While the subject in which the globalization is mostly included is “Developments in Europe and Its Effects on the Ottoman Empire” in the “Journey in Turkish History” unit in the 7th grade textbook, the subjects without globalization examples are “What's Around Us?”, “Let's Extend Our Feet According to Our Quilt”, and “I Take Responsibility” in the 4th grade textbook, “Management of the Place I Live” in the 5th grade textbook, “My Roles in the Society” and “Geographical Features of Our Country” in the 6th grade textbook, and “We Communicate by Communicating”, “Positive Communication, Happy Individual and Society” and “Power From the Constitution” in the 7th grade textbook. According to the analyzed textbooks, it was determined that the most visuals regarding globalization were included in the 5th grade textbook and the least visuals were included in the 6th grade textbook. In addition, the subject of “Technology from Past to Present” in the “Science, Technology, and Society” unit of the 4th grade Social Studies textbook is the subject in which the most visual examples for globalization are included.

Keywords: Social Studies, Education, Textbook, Unit, Subject, Globalization.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xxviii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı	4
1.2. Alt Problemler	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Sınırlılıklar.....	6
1.5. Tanımlar	6
1.5.1. Sosyal Bilgiler	6
1.5.2. Ders Kitabı.....	6
1.5.3. Küreselleşme	6
1.5.4. Küresel Eğitim.....	6
BÖLÜM II	7
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	7
2.1.1. Küreselleşme	7
2.1.2. Küreselleşmenin Gelişimi.....	8
2.1.3. Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar	9
2.1.4. Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri	11

2.1.4.1. Olumlu Etkileri	11
2.1.4.2. Olumsuz Etkileri.....	11
2.1.5. Küreselleşmenin Farklı Boyutları.....	12
2.1.5.1. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	12
2.1.5.2. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu.....	13
2.1.5.3. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutu	13
2.1.5.4. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	13
2.1.5.5. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	14
2.1.6. Küreselleşme ve Eğitim.....	14
2.1.7. Türkiye’de Küreselleşme-Sosyal Bilgiler Dersi İlişkisi	18
2.1.8. Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ve Küresel Eğitim	22
2.2. İlgili Araştırmalar	24
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	24
2.2.1.1. Yurt İçinde Araştırma Konusuyla İlgili Yapılan Araştırmalar	24
2.2.1.2. Yurt İçinde Araştırma Alanıyla İlgili Yapılan Araştırmalar	28
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	33
2.2.2.1. Yurt Dışında Araştırma Konusuyla İlgili Yapılan Araştırmalar	33
2.2.2.2. Yurt Dışında Araştırma Alanıyla İlgili Yapılan Araştırmalar	36
BÖLÜM III.....	39
YÖNTEM	39
3.1. Araştırma Modeli.....	39
3.2. Veri Kaynağı	39
3.2.1. İlkokul Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabı	40
3.2.2. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5 Ders Kitabı	40
3.2.3. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı	40
3.2.4.Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı.....	40

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	41
3.4. Verilerin Analizi	41
BÖLÜM IV	43
BULGULAR	43
4.1. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	43
4.1.1. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	43
4.1.1.1. Herkesin Bir Kimliği Var	44
4.1.1.2. Herkesin Bir Öyküsü Var	45
4.1.1.3. Nelerden Hoşlanıyorum? Neleri Yapabilirim?	46
4.1.1.4. Onun Yerinde Olsaydım	47
4.1.1.5. Farkındayım, Farklılıklara Saygılıyım	48
4.1.2. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	49
4.1.2.1. Ailemin Tarihi	50
4.1.2.2. Millî Kültür Öğelerimiz	51
4.1.2.3. Geçmişten Bugüne Çocuk Oyunları	52
4.1.2.4. Bir Kahramanlık Destanı: Millî Mücadele	53
4.1.3. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	54
4.1.3.1. Yönlerimiz	55
4.1.3.2. Yer Tarifi Yapalım	56
4.1.3.3. Çevremizde Neler Var?	56
4.1.3.4. Hava Durumu	56
4.1.3.5. Yaşadığım Yer	57
4.1.3.6. Doğal Afetlere Hazır Olalım	58

4.1.4. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	58
4.1.4.1. Teknolojik Ürünler	59
4.1.4.2. Geçmişten Bugüne Teknoloji	60
4.1.4.3. Zaman İçinde Teknoloji.....	61
4.1.4.4. İcat Çıkaralım	62
4.1.4.5. Zarar Vermeden Kullanalım.....	63
4.1.5. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	64
4.1.5.1. İsteklerimiz, İhtiyaçlarımız.....	65
4.1.5.2. Ailemde ve Çevremde Ekonomik Faaliyetler	66
4.1.5.3. Bilinçli Tüketici Olalım.....	67
4.1.5.4. Belgemizi Alalım.....	68
4.1.5.5. Ayağımızı Yorganımıza Göre Uzatalım.....	69
4.1.5.6. Tüketime Evet, İsrafa Hayır	70
4.1.6. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	70
4.1.6.1. Ben Çocuğum, Haklarımla Varım	71
4.1.6.2. Sorumluluk Üstleniyorum	72
4.1.6.3. Eğitsel ve Sosyal Etkinliklere Katılıyorum	72
4.1.6.4. Özgürlük ve Bağımsızlık	72
4.1.7. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	73
4.1.7.1.Ülkeleri Tanıyalım.....	73
4.1.7.2. Komşularımız	75
4.1.7.3. Türk Cumhuriyetleri	76
4.1.7.4. Farklı Kültürler	78

4.1.7.5. Dünya Farklılıklarıyla Güzel	79
4.1.8. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	79
4.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	82
4.2.1. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	82
4.2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinden Öğrendiklerimiz	82
4.2.1.2. Yeni Okulum	84
4.2.1.3. Hak ve Sorumluluklarımız.....	85
4.2.1.4. Çocuk Hakları.....	86
4.2.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	87
4.2.2.1. Uygarlıkları Öğreniyorum	87
4.2.2.2. Çevremizdeki Güzellikler.....	89
4.2.2.3. Kültürel Zenginliğimiz	90
4.2.2.4. Kültürümüzü Tanıyalım	90
4.2.2.5. Geçmişten Günümüze Kültürümüz	91
4.2.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	92
4.2.3.1. Yeryüzü Şekilleri.....	93
4.2.3.2. İklimin İnsan Faaliyetlerine Etkisi	93
4.2.3.3. Nüfus ve Yerleşme	94
4.2.3.4. Afetler ve Çevre Sorunları.....	95
4.2.3.5. Doğal Afetlerin Yaşamımıza Etkisi.....	96

4.2.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	97
4.2.4.1. Teknoloji ve Toplum	97
4.2.4.2. Doğru ve Güvenilir Bilgi	98
4.2.4.3. Sanal Ortamda Güvenlik	99
4.2.4.4. Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri	100
4.2.4.5. Bilimsel Etik	101
4.2.5. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	102
4.2.5.1. Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler	103
4.2.5.2. Ekonomik Faaliyetler Meslekleri Etkiler	104
4.2.5.3. Ekonomi ve Sosyal Hayat	105
4.2.5.4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ağı	107
4.2.5.5. Yeni Fikirler Geliştirelim	108
4.2.5.6. Bilinçli Tüketici	109
4.2.6. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	110
4.2.6.1. Halka Hizmet Veren Kurumlar	110
4.2.6.2. Yaşadığım Yerin Yönetimi	111
4.2.6.3. Temel Haklarımızı Öğrenelim	112
4.2.6.4. Bayrağımız ve İstiklâl Marşı	113
4.2.7 Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	113
4.2.7.1. Yaşadığım Yerin Ülke Ekonomisine Katkısı	114
4.2.7.2. Ekonomik İlişkilerde Teknoloji	115
4.2.7.3. Turizm ve Uluslararası İlişkiler	116

4.2.7.4. Ortak Mirasımız.....	116
4.2.8. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	118
4.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	121
4.3.1. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Biz ve Değerlerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	121
4.3.1.1. Toplumdaki Rollerim	121
4.3.1.2. Bizi “Biz” Yapanlar.....	121
4.3.1.3. Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk.....	123
4.3.1.4. Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var	123
4.3.1.5. Hak, Özgürlük, Sorumluluk.....	123
4.3.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Tarihe Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	124
4.3.2.1. Türklerin Anayurdu Orta Asya.....	125
4.3.2.2. İslamiyet’in Doğuşu	126
4.3.2.3. Türkler İslamiyet İle Tanışıyor.....	127
4.3.2.4. Yeni Yurt Anadolu	128
4.3.2.5. Tarihî Yollar	129
4.3.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	130
4.3.3.1. Dünya’nın Neresindeyiz?	130
4.3.3.2. Ülkemizin Coğrafi Özellikleri	132
4.3.3.3. Ülkemizin Beşerî Coğrafyası	132
4.3.3.4. Farklı İklimler Farklı Yaşamlar	132
4.3.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	132

4.3.4.1. Hayatımızdaki Sosyal Bilimler.....	133
4.3.4.2. Bilim ve Teknolojide Değişim	134
4.3.4.3. Bilimsel Çalışma Yapıyoruz.....	135
4.3.4.4. Emeğe Saygı Duyuyorum.....	136
4.3.5. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	137
4.3.5.1. Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri	138
4.3.5.2. Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum.....	139
4.3.5.3. Yatırım ve Pazarlama	140
4.3.5.4. Vergilerimiz Kazançlarımızdır	141
4.3.5.5. Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi	142
4.3.5.6. Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum.....	142
4.3.6. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yönetime Katılıyorum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ...	143
4.3.6.1. Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri	144
4.3.6.2. Demokratik Devlet ve Organları	144
4.3.6.3. Karar Alma Sürecinde Ben De Varım.....	145
4.3.6.4. Demokrasi Her Yerde	146
4.3.6.5. Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede	146
4.3.6.6. Dünden Bugüne Türk Kadını	147
4.3.7. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	148
4.3.7.1. Millî Dış Politikamız	149
4.3.7.2. Dış Alım, Dış Satım.....	150
4.3.7.3. Türkiye Beklenilendir.....	151
4.3.7.4. Popüler Kültür ve Biz.....	152

4.3.8. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	154
4.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	157
4.4.1. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki İletişim ve İnsan İlişkileri Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	157
4.4.1.1.İletişim Kurarak Anlaşırız	157
4.4.1.2. Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum.....	158
4.4.1.3. Medyanın Hayatımızdaki Yeri	158
4.4.1.4. Özgürüm, Sorumluluklarımın Olduğu Yere Kadar	159
4.4.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	160
4.4.2.1. Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu	161
4.4.2.2. Osmanlı Devleti’nin Fetih Siyaseti	161
4.4.2.3.Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri	162
4.4.2.4. Osmanlı Devleti’nde Islahat Hareketleri	163
4.4.2.5. Seyyahların Gözüyle Osmanlı	164
4.4.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkemizde Nüfus Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	165
4.4.3.1.Yeryüzünde Yaşam	165
4.4.3.2. Nüfusumuz	166
4.4.3.3. Nedenleriyle ve Sonuçlarıyla Göç.....	168
4.4.3.4. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	169
4.4.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Zaman İçinde Bilim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular.....	170
4.4.4.1. Geçmişten Günümüze Bilginin Serüveni	171
4.4.4.2. Türk-İslam Medeniyetinde Bilginler	172

4.4.4.3. Avrupa'daki Bilimsel Gelişmeler	173
4.4.4.4. Özgür Düşüncenin Bilimsel Gelişmelere Katkısı.....	174
4.4.5. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	174
4.4.5.1. Toprak Ana	175
4.4.5.2. Geçmişten Günümüze Üretim Araçları	176
4.4.5.3. Sosyal Hayatta Vakıfların Yeri	177
4.4.5.4. Meslek Edindiren Kurumlar	177
4.4.5.5. Yeni Meslekler	179
4.4.5.6. Dijital Dünya	180
4.4.6. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yaşayan Demokrasi Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	181
4.4.6.1. Demokrasinin Serüveni	181
4.4.6.2. Atatürk ve Demokrasi.....	182
4.4.6.3. Anayasa'dan Gelen Güç	183
4.4.6.4. Daha Fazla Demokrasi.....	183
4.4.7. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkeler Arası Köprüler Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular...	184
4.4.7.1. Yurtta Barış, Dünyada Barış.....	185
4.4.7.2. Biz De Varız	186
4.4.7.3. Biz Konuksever Bir Milletiz.....	187
4.4.7.4. Dünyayı Biz Kurtaracağız	188
4.4.8. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	189
4.5. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	192

4.5.1. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 1. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	192
4.5.2. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 2. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	195
4.5.3. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 3. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	198
4.5.4. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 4. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	201
4.5.5. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 5. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	204
4.5.6. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 6. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	207
4.5.7. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 7. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular	210
BÖLÜM V	214
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	214
5.1 Sonuç ve Tartışma	214
5.2. Öneriler	227
5.2.1. Araştırmanın Sonuçlarına İlişkin Öneriler	227
5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	227
5.2.3. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	227
KAYNAKLAR	229

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Kapsamında İncelenen Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ve Özellikleri..	40
Tablo 2. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	44
Tablo 3. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	50
Tablo 4. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	55
Tablo 5. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	59
Tablo 6. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	65
Tablo 7. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	70
Tablo 8. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	73
Tablo 9. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	79
Tablo 10. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	82
Tablo 11. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	87
Tablo 12. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	93
Tablo 13. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	97
Tablo 14. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	103

Tablo 15. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu.....	110
Tablo 16. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	113
Tablo 17. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	118
Tablo 18. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Biz ve Değerlerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	121
Tablo 19. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Tarihe Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumunun Göre Dağılımı Frekans Tablosu	125
Tablo 20. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	130
Tablo 21. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	133
Tablo 22. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	138
Tablo 23. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yönetime Katılıyorum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	144
Tablo 24. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	148
Tablo 25. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	154
Tablo 26. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki İletişim ve İnsan İlişkileri Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	157

Tablo 27. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	160
Tablo 28. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkemizde Nüfus Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	165
Tablo 29. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Zaman İçinde Bilim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	170
Tablo 30. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	175
Tablo 31. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yaşayan Demokrasi Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	181
Tablo 32. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkeler Arası Köprüler Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu	185
Tablo 33. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu.	190
Tablo 34. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 1. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	193
Tablo 35. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 2. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	196
Tablo 36. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 3. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	199
Tablo 37. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 4. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	202
Tablo 38. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 5. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	205
Tablo 39. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 6. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	208
Tablo 40. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 7. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu	211

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	45
Şekil 2. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	46
Şekil 3. Küreselleşmenin Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	48
Şekil 4. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	49
Şekil 5. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	51
Şekil 6. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	52
Şekil 7. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	53
Şekil 8. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği .	54
Şekil 9. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	56
Şekil 10. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	57
Şekil 11. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Eğitim, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	60
Şekil 12. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi, Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	61
Şekil 13. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	62
Şekil 14. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	63
Şekil 15. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	64
Şekil 16. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	66
Şekil 17. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri	67

Şekil 18. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	68
Şekil 19. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	69
Şekil 20. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	71
Şekil 21. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	74
Şekil 22. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Siyasi Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	76
Şekil 23. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	77
Şekil 24. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri.....	78
Şekil 25. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	83
Şekil 26. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	84
Şekil 27. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	85
Şekil 28. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	86
Şekil 29. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	88
Şekil 30. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	89
Şekil 31. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	91
Şekil 32. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	92
Şekil 33. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	94
Şekil 34. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	95

Şekil 35. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	96
Şekil 36. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	98
Şekil 37. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	99
Şekil 38. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	100
Şekil 39. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	101
Şekil 40. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	102
Şekil 41. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	104
Şekil 42. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	105
Şekil 43. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	106
Şekil 44. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	107
Şekil 45. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	108
Şekil 46. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	109
Şekil 47. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği.....	111
Şekil 48. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	112
Şekil 49. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	114
Şekil 50. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	115
Şekil 51. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	117

Şekil 52. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	122
Şekil 53. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	124
Şekil 54. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	126
Şekil 55. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri	127
Şekil 56. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	129
Şekil 57. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	131
Şekil 58. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	134
Şekil 59. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	135
Şekil 60. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	136
Şekil 61. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri	137
Şekil 62. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	139
Şekil 63. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	140
Şekil 64. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	141
Şekil 65. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	143
Şekil 66. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	145
Şekil 67. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	147
Şekil 68. Küreselleşmenin Eğitim, Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	149

Şekil 69. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	151
Şekil 70. Küreselleşmenin Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	152
Şekil 71. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	153
Şekil 72. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	158
Şekil 73. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri	159
Şekil 74. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	163
Şekil 75. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	164
Şekil 76. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	166
Şekil 77. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	167
Şekil 78. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	169
Şekil 79. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri	171
Şekil 80. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	172
Şekil 81. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	173
Şekil 82. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri	176
Şekil 83. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği	177
Şekil 84. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği.....	178
Şekil 85. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	179

Şekil 86. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örnekleri	180
Şekil 87. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	182
Şekil 88. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	184
Şekil 89. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri	186
Şekil 90. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	187
Şekil 91. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	188
Şekil 92. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği	189

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
CD	: Compact Disc (Yoğun Disk)
ESOL	: English for Speakers of Other Languages
DI	: Destination Imagination
Ed.	: Editör
ISTA	: International Schools' Theatre Association (Uluslararası Okullar Tiyatro Birliği)
İİT	: İslam İşbirliği Teşkilatı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NAFTA	: North American Free Trade Agreement (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması)
NATO	: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
SAW	: Science Across the World
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
vb.	: ve benzeri
VCD	: Video Compact Disc (Görüntülü Yoğun Disk)
WTO	: World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dünya genelinde son yılların en fazla ilgi çeken kavramlarından olan küreselleşme sosyal bilimler literatüründe sıklıkla kullanılan, fakat belirsizliklerle dolu, net bir biçimde tanımlanamamış kavramlardan birisidir (İçli, 2001, s. 163). Küreselleşme üzerine net bir tanım vermek çok kolay değildir. Fakat mal, hizmet ve sermayenin artan hareketliliği sonucunda sınır ötesi karşılıklı ekonomik bütünleşme ve ulusal ekonomilerin dünya piyasalarına dahil olma sürecinde dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan toplum ve devletler arasındaki etkileşim ve iletişimin artması ve bunun sonucunda da karşılıklı bağımlı hale gelmesi olarak tanımlanabilir (Kıvılcım, 2013, s. 221). Ayrıca küreselleşme, tüm alanlarda mesafenin daha az önemli hale gelmesi, siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda dünyanın daha çok bütünleşmesi şeklinde de ifade edilebilir (Dumanlı Kürkçü, 2013, s. 3).

Süreç olarak bakıldığında küreselleşmenin aslında çok da yeni bir kavram olmayıp yaklaşık beş yüz yıllık bir maziye sahip olduğu anlaşılmaktadır (Talas ve Kaya, 2007, s. 151). Fakat küreselleşme kavramı 1950'lerin sonlarında kullanılmaya başlanmıştır. “Küresel” kavramı ilk olarak, Marshall McLuhan’ın, “Komünikasyonda (İletişimde) Patlamalar (1960)” adlı kitabında, “Global Köy” terimini kullanmasıyla beraber literatüre dahil olmuştur. Küresel kavramı, daha sonra 1980’lere doğru, Harvard, Stanford, Colombia gibi dünyaca ünlü işletme okullarında kullanılmaya başlanmış ve bu okullardan yetişen bazı ekonomistler tarafından da güncelleştirilmiştir (Hasanoğlu, 2001’den aktaran Aytekin, 2013, s. 125).

Bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmelerin etkisiyle birlikte günümüzde küreselleşme süreci içinde yaşanan dünyayı tek bir yönden değil, tüm yönlerden etkilemektedir (Kaya, 2009, s. 2). Küreselleşmeye ilişkin olarak öncelikle ekonomik alanda kendini göstermesinden olsa gerek, ekonomik vurgular ön plana çıkmaktadır (Talas ve Kaya, 2007, s. 151). Ancak küreselleşme sadece ekonomik alanı değil aynı zamanda siyasal ve kültürel alanları da etkileyen bir süreçtir. Başka bir deyişle küreselleşme; sınırlara bakmaksızın tüm toplumları, mekânları ve devletleri birbirine bağlayan; sosyal, siyasal, ekonomik, teknolojik ve kültürel bir ağ örgüsüdür (Uygun ve Ulu, 2018, s. 3).

Küreselleşmeye neden olan faktörlerle ilgili olarak, temelde belli başlı unsurlar üzerinde durulmaktadır. Bu unsurların en önemlileri arasında, iletişim ve bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, bilgisayarın ve internetin kullanımının yaygınlaşması, ulusal ve uluslararası ticaret ağlarının genişlemesi, yabancı yatırımların ve uluslararası şirketlerin çoğalması sayılabilir (Çalık ve Sezgin, 2005, s. 57). Küreselleşme söylemlerinin giderek arttığı bir dönemde, “küreselleşmenin tamamen insanların kurtuluşunu sağlayacak, mükemmel bir şey mi olduğu; yoksa iyisiyle kötüsüyle, olumlu ya da olumsuz yanlarıyla, karşılaşılan bir gerçek ve işleyen bir süreç mi olduğu?” sorusu toplumların karşı karşıya kaldığı en önemli sorular arasındadır (Çalık ve Sezgin, 2005, s. 55).

Literatür incelendiğinde küreselleşme konusunu ele alan çok sayıda araştırmanın olduğu görülmektedir. Ancak sosyal bilimlerin birçok alanında olduğu üzere, küreselleşmeye ilişkin birbirinden tamamen farklı yaklaşımların ortaya çıktığı, başka bir ifadeyle küreselleşme konusunda gerek teorisyenler gerekse uygulamacılar arasında tam bir anlaşmanın olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan küreselleşmenin siyasal, kültürel ve ekonomik sonuçları yaygınlık kazandıkça, taraftarları kadar karşı çıkanların sayılarında da artış görülmektedir (Bozkurt, 2000). Fakat küreselleşmenin hala devam eden bir süreç olduğu düşünülürse bu sürecin yaratmış olduğu deneyimler de yayılıp, paylaşıldıkça, neden ve sonuçlarının daha iyi anlaşılması mümkün hale gelecektir (Balay, 2004, s. 62).

Böylesine iç içe geçmiş bir ortamda, genellikle, gözden kaçırılan ise küreselleşme ve eğitim ilişkisidir (Karaman, 2010, s. 133). Eğitim başarılı bir küreselleşme sürecinin hayati bir bileşenidir (Bloom, 2006, s. 64). Sosyal yapının en temel kurumlarından biri olan eğitimi, küreselleşmenin getirdiği değişimlerden soyutlamak da mümkün değildir (Uslu Çetin, 2015, s. 79). Çünkü küreselleşme dünya sorunlarının farkında olan ve bu sorunlara çözüm üreten küresel vatandaşların yetiştirilmesini zorunlu kılmıştır.

Küresel vatandaşlık hem ulusal hem de uluslararası boyutta, toplumsal, ekonomik, kültürel, siyasal alanlarda uzlaşarak karar alma; cinsiyet eşitliği, ırksal, etnik, ulusal ve dinsel uyum, ortak yararlar için fedakarlıkta bulunma gibi ilkeleri içermektedir (Gürdoğan Bayır, Göz ve Bozkurt, 2014, s. 146). Bu durum şüphesiz yeni bir insan tipini ortaya çıkaracaktır. Küresel gelişmeler için gerekli olacak yeni tutum ve değerlerle donanmış bireyler ise, eğitim vasıtasıyla elde edilecektir (Tezcan, 1998, s. 53).

Toplumsal hayatın hemen hemen bütün alanlarını etkileyen bir süreç olarak küreselleşme eğitimi de şüphesiz çeşitli yönlerden etkilemekte ve onu hem ulusal hem de uluslararası

düzeyde yeniden biçimlendirmektedir. Bu yüzden de küreselleşmenin eğitim sistemlerinde büyük çaplı değişmelere neden olduğu ve olacağı şüphesiz bir gerçektir (Genç ve Eryaman, 2008, s. 99). Bu değişmelere bağlı olarak bilgi toplumu sürecini yaşadığımız şu günlerde, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişim ve dönüşüme dayalı olarak çeşitli gelişmeler olmaktadır (Uygun ve Ulu, 2018, s. 3).

Türkiye, bulunduğu konumu sebebiyle stratejik yönden önemli bir ülkedir. Bu önem küreselleşme yönünden de önem arz etmektedir. Dolayısıyla Türk eğitim sisteminde yer alan öğrencilerin bunun farkında olmaları, Türkiye'nin yakın çevresi ve Dünya'da meydana gelen gelişmeleri ve diplomatik ilişkileri sürekli izleyen, analiz eden ve bunlardan birtakım sonuçlar çıkaran bireyler durumuna gelmelerinin önemi daha aratmaktadır. Bu durum küresel eğitim yaklaşımının Türkiye'deki gerekliliğine bir işaret olarak sayılmalıdır (Açıkalın, 2010, s. 1233).

Türk eğitim sistemi dikkate alındığında küreselleşme sürecinin tanıtıldığı ve en fazla etkiye bulunduğu düşünülen derslerin başında Sosyal Bilgiler gelmektedir. Çünkü Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarından birisi, evrensel değerleri benimsemiş olan vatandaşlar yetiştirmektir (Kan, 2009a, s. 28). Sosyal Bilgiler dersi, değişen ülke ve dünya sorunlarını tanımlayan, fark eden ve çözmek için üzerinde çalışan etkin bireyler yetiştirmek gibi bir misyona sahiptir (Uygun ve Ulu, 2018, s. 4). Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerleri kabullenen vatandaşlar yetiştirme, çağdaş ve sosyal konularla ilgili bilinç ve anlayış geliştirme, öğrencilerin problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirme, dünya görüşüne sahip küresel değerlerle donatılmış vatandaşlar yetiştirme konusunda ilköğretim seviyesinde ön plana çıkan derslerden birisidir (Gürdoğan Bayır ve diğerleri, 2014, s. 146). Milli Eğitim Bakanlığı da bu nedenlerden dolayı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında bireysel, ulusal ve küresel değerlerini benimseyen Türk vatandaşı yetiştirmeyi görev edinmiştir (MEB, 2018). Bu görev doğrultusunda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları sürekli güncellenmiş, buna göre yeni ders kitapları hazırlanmış ve lisans düzeyinde Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına küreselleşmeye yönelik dersler verilmeye başlanmıştır.

Sonuç olarak küreselleşmenin Sosyal Bilgiler dersi için büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bu araştırmada yukarıdaki açıklamalardan hareketle 2019 yılı yayınlı 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmeye yer verilme durumu tespit edilmeye çalışılmış ve elde edilen bulgular tablo ve görseller yardımıyla desteklenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Küreselleşme, dünya üzerinde pek çok araştırma ve tartışmaya konu olan bir olgudur. Bundan kaçınmak ve getirdiği evrensel değerleri tamamen yok saymak, daha baştan bu olguya teslim olmak manasına gelebilir. Bu noktada, küreselleşmenin bir gerçek olduğunu kabullenmek, insanlara bu olgu karşısında ayakta kalabilmek için gerekli bilgi, beceri, tutum, değer ve davranışları kazandırmak ve milli benliği koruyarak evrensel değerlere adapte olmak arasındaki ince çizgiyi çok iyi görmek büyük önem taşımaktadır (Çalık ve Sezgin, 2005, s. 55-56). Bunun yapılabilmesinin yollarından birisi de ülkelerin eğitim sistemlerinin küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönleriyle uyumlu hale getirmektir. Bundan dolayıdır ki ülkeler bu maksatla eğitime yatırım yapmakta ve bu konuya yönelik olarak “beşeri sermaye” faktörüne oldukça fazla önem vermektedirler (Dikkaya ve Özyakışır, 2006, s. 161).

Diğer alanlarda olduğu üzere Türk Eğitim Sistemi de küreselleşme olgusundan etkilenmektedir. Bu bağlamda farklı eğitim kademelerindeki öğretim programlarında ve derslerde küreselleşme farklı boyutlarda ve düzeylerde yer almaktadır. Küreselleşmenin en fazla yer aldığı derslerin başında temel amacı iyi vatandaş yetiştirilmesine katkı sağlamak olan Sosyal Bilgiler dersi gelmektedir (Aslan, 2016, s. 18). Çünkü bu dersin genel amacı, bireylerde siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda olumlu davranışlar geliştirmek ve değişen toplumsal koşullara uyum sağlayabilmeyi öğretmektir (Samancı, Kılıç ve Abay, 2005, s. 238). Bu nedenle küreselleşmenin Türk Eğitim Sisteminde yer alma durumunun tespiti için en uygun derslerin başında Sosyal Bilgiler gelmektedir. Bu ders kapsamındaki yer alma durumlarının belirlenmesinde de dersin öğretim programı ve buna göre hazırlanan ders kitaplarının incelenmesi büyük önem arz etmektedir. Çünkü yer alma durumunun bu şekilde tespiti çok daha somut olarak ortaya konulabilir.

Yukarıda kısaca ifade edilen sebeplerden dolayı bu araştırmada da küreselleşmenin 2019 yılında Türkiye’de ilkökul 4. sınıf, ortaokul ve imam hatip ortaokullarında 5., 6. ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki yer alma durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1.2. Alt Problemler

1-2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme nasıldır?

2-2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin boyutlarına ilişkin benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal birikimleri yüksek olan toplumların, insanlığın içinden geçmekte olduğu küreselleşme sürecinde, motive edilmeleri ve mücadeleye hazır hale getirilmeleri daha da kolaylaşacaktır. Bu anlamda en büyük görev eğitim sistemlerine, Türkiye’de de eğitim sistemi içinde de bireyi hayata hazırlamayı temel amaç edinen Sosyal Bilgiler dersine düşmektedir. Bu ders kapsamında küreselleşme sürecinin olumlu ve olumsuz tüm yönleriyle iyi yönetilebilmesi için dersin öğretim programının ve buna göre hazırlanmış olan ders kitaplarının bu sürece göre oluşturulması önem arz etmektedir (Çalık ve Sezgin, 2005, s. 61). Bunun için de öncelikle küreselleşmenin Sosyal Bilgiler dersinde yer alma durumunun ortaya konulması gerekir. Bu sayede daha sağlıklı bir süreç yönetiminin hayata geçirilmesinin mümkün olabileceği söylenebilir. Yer alma durumunun en iyi tespit edilebileceği unsurların başında ise Sosyal Bilgiler ders kitapları gelmektedir.

Türkiye’de, hâlihazırda erişilebilen literatürün incelenmesi sonucu küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki yer alma durumunu konu edinen birkaç araştırma dışında (Dere ve Uçar, 2020; Gökpınar, 2019; Ulu, 2015; Sağlam, Vural ve Akdeniz, 2011; Çakar, 2008) tüm ders kitaplarını kapsamlı bir şekilde inceleyen araştırmaların çok kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu araştırmaların çoğu güncel ve küreselleşmenin boyutları açısından tüm Sosyal Bilgiler ders kitaplarını kapsayacak şekilde yapılmış olan araştırmalar değildir. Bu yüzden, küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alma durumunun kapsamlı bir şekilde incelenmesinin bu bağlamda literatürdeki boşluğu da gidereceği düşünüldüğü için bu araştırma önem arz etmektedir. Aynı zamanda bu araştırma 2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hepsini bir arada küreselleşmenin yer alma durumu yönünden değerlendiren ilk araştırma olması yönünde de önemli görülmektedir. Bu yüzden araştırma sonucu ortaya çıkacak sonuçların bu konuya yönelik gerçekleştirilecek yeni araştırmalara temel oluşturacağı öngörülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın, 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki konularda küreselleşmenin içerik olarak nasıl yer aldığını gösterme konusunda öğretmenlere ve ders kitabı hazırlayanlara da çok önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Anadol, Ekoyay, MEB, Tuna yayınları tarafından hazırlanmış olup Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın kararıyla 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm okullara ücretsiz olarak dağıtılan 2019 yılı yayınlı 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları (Tablo 1) ve içerikleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

1.5.1. Sosyal Bilgiler

“Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır.” (Öztürk, 2012, s. 4)

1.5.2. Ders Kitabı

“Yazılı ve basılı gereçler grubunda yer alan ve öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden çalışma materyalidir.” (Alpan Bangir, 2008, s. 108).

1.5.3. Küreselleşme

“Küreselleşme üzerine tam ve net bir tanım vermek kolay olmasa da “Küreselleşme kavramı çoğu zaman, belli fikirler, görüşler, politikalar, olaylar, teknolojiler, kurumlar v.b. gibi durumların küresel ölçekte bulunur hale gelmesini veya dünya ölçeğinde ulusal kimliklerin ekonomilerin ve sınırların çözüldüğü, sosyal hayatın büyük bir bölümünün küresel süreçler tarafından belirlendiği, dünyanın ekonomik bütün oluşturma, dünya toplumlarının birbirlerine benzeme olarak tanımlanmaktadır.” (Aydemir ve Kaya, 2007, s. 261).

1.5.4. Küresel Eğitim

“Eğitim, ulusal olmaktan çıkmış; uluslararası ve ulus aşırı bir boyut kazanmıştır. WTO, BM, UNESCO, AB; NAFTA gibi küresel oluşumların müdahalelerine, yönlendirmelerine, katkılarına açık hale gelmiştir.” (Karaman, 2010, s. 142).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilk olarak araştırmanın kuramsal çerçevesi alt başlıklar halinde ele alınmış, daha sonrasında ise araştırma konusuyla ilgili daha önce yapılan araştırmalar ayrıntılı bir şekilde tanıtılmıştır.

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu başlık altında küreselleşme kavramı, küreselleşme kavramının gelişimi, küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar, küreselleşmenin olumlu ve olumsuz etkileri, küreselleşmenin farklı boyutları ve küreselleşmenin eğitimle ilişkisinin yanı sıra dünya ve Türkiye başta olmak üzere, Sosyal Bilgiler dersi ve öğretim programlarında ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki küreselleşmenin etkilerine ve yer alma durumlarına yönelik kuramsal bilgilere yer verilmeye çalışılmıştır.

2.1.1. Küreselleşme

Küreselleşme terimini açıklamak için ne kadar çabalanırsa çabalansın küreselleşmenin kesin tanımını yapmak oldukça zordur. (Ritzer, 2007, s. 1). Bunun nedenlerine tek tek bakılacak olunursa küreselleşme kavramını açıklamaya yönelik birçok tanım yapıldığı, fakat tanımlayanların konuya kendi açılarından bakmaları nedeniyle, tarafların uzlaştığı tek noktanın ortak bir tanım üzerinde anlaşılabilmesi olduğu görülür. Gerçekten, konunun taraflarının hem sosyal bilimlerin farklı alanlarından olması hem de siyasal bakış olarak konuya farklı pencerelerden bakmaları sebebiyle kavramsal olarak ortak bir noktada buluşamamaları kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuçta etkili olan nedenlerin biri de küreselleşmeyi açıklamada faydalanılan dünya görüşleri, bakış açıları, değerlendirme kriterleri ve ideolojilerin zaman içerisinde değişime uğraması ve buna bağlı olarak tanımın ve içeriğinin değişmesidir (Elçin, 2012, s. 2).

Giddens'e (1990) göre küreselleşme, bir ülkede gelişen olayların diğer ülkelerdeki olaylar üzerinde etkiye sahip olması ya da ulusal sınırlar dışında ortaya çıkan olaylardan etkilenme bağlamında sosyal ilişkilerin dünya boyutunda yoğunlaşmasıdır (aktaran Elçin, 2012, s. 3). Farklı bir görüş ileri süren Turan ve Aykoç'a (2002, s. 128) göre ise küreselleşme, sosyal ve kültürel boyutların yanı sıra ekonomik ve tarihsel boyutları olan bir olgudur. Bu

boyutların hiçbirini birbirinden bağımsız olmadığı gibi tüm bu boyutların karşılıklı etkileşimlerinin toplamı da küreselleşmeyi meydana getirmektedir.

Gürkan'a (2001, s. 1) göre küreselleşme, tüm değer ve birikimlerin ulusal sınırları aşarak dünya boyutunda yaygınlaşmasıdır. Yeldan (2016, s. 13) ise küreselleşmeyi, ulusal ekonomilerin dünya piyasalarıyla bütünleşirken, bütün iktisadi karar süreçlerinin dünya kapitalizminin sermaye birikimine yönelik dinamikleriyle belirlenmesidir şeklinde ifade etmiştir.

Nişancı'ya (2003, s. 29-30) göre küreselleşme, boyutları çok geniş olan kapsamlı, derin ve dinamik bir süreci ifade etmektedir. Bu yüzden küreselleşmeyi bir iki cümleyle ve matematiksel kesinlik içerisinde tanımlamak çok zordur. Fakat küreselleşmeyi dünyanın bütünleşmesiyle oluşan karmaşık süreçleri şeklinde tanımlamak mümkündür. Zengingönül'e (2005, s. 92) göre ise dünyada bulunan uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel katmanlara ait siyasi, ekonomik, sosyal, ekolojik, kültürel ve hatta coğrafi sistemlerin, birbirlerinden haberdarlıklarının gün geçtikçe daha fazla artmasıyla, geçişkenliklerinin ve birbirlerini cezbetme güçlerinin de fazlaştığı bir süreçtir denilebilir. Bu ifadelerden yola çıkılarak küreselleşme, tüm boyutlarıyla beraber neredeyse tüm alanlarda dünyanın bütünleşme süreci içerisine girmesi olarak tanımlanabilir.

2.1.2. Küreselleşmenin Gelişimi

Küreselleşme terimi henüz 20. yüzyılın ikinci yarısında literatüre girmiş olmasına rağmen, küreselleşme teriminin kökeni çok daha eskiye dayanmaktadır (Scholte, 2002, s. 4). Çünkü tarih boyunca insan yaşadığı bölgeyi ve çevresini keşfetmek için çeşitli araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmalar başlıca olarak güvenlik, barınma ve beslenme amaçlı olmuştur. Ayrıca bu amaçlar içerisinde insanın doğası gereği sosyal bir varlık olması sebebiyle, çevresiyle iletişim kurmak ve çevresindekilerle etkileşim içinde olmak da vardır. İnsanların birlikteliğinden oluşan toplumlar da sadece ortak bir düşmana karşı birlikte savunma yapmak değil aynı zamanda birlikte üretim yapmak, ihtiyaçlarını karşılamak için de diğer toplumlarla iletişim içinde olma ihtiyacındadırlar. Toplumların yaşadığı sosyo-ekonomik ilerlemeler ve tehdit algısının seviyesi bu ortaklık ve iletişim ilişkisinin belli dönemlerde artmasına ve azalmasına sebep olmuştur. Hem insanların hem de toplumların bu şekildeki ortak bir amaca yönelik birliktelik içinde hareket etme ve birbirleri ile etkileşim içinde olmaları ilk küreselleşme aşamaları olarak sayılabilir (Elçin, 2012, s. 1).

Bayar, (2008, s. 26-27) bugün sahip olduğumuz anlam itibariyle, küreselleşmenin üç evreden geçerek günümüzdeki halini aldığı belirtmektedir:

1. *“1914’lere Kadar Olan Dönem: 19. yüzyılın sonlarından 1914’lere kadar geçen dönemde, küreselleşmenin, özellikle iktisadi anlamda, oldukça ileri bir seviyede olduğu görülmektedir. Bu dönemde, uluslararası ticaretin önündeki engel ve tarifeler yok denecek seviyelere gerilemiş, küresel piyasaların entegrasyonu derinleşmiş, ulaşım maliyetleri ve uluslararası alanda kişilerin serbest dolaşımı önündeki kısıtlamalar en düşük seviyelere inmiştir.*
2. *1914’lerden 1945-50’lere Kadar Olan Dönem: Küreselleşme lehinde gelişen bu hava, 1914’lerden 1945-50’lere kadar süren evre içerisinde ise tersine dönmüştür. I. Dünya Savaşı ile başlayan, Büyük Bunalım ile devam eden ve II. Dünya Savaşı’nın bitmesi ile sona eren bu dönem, küreselleşme dinamiklerinin ve global entegrasyon akımlarının ciddi bir biçimde sekteye uğradığı bir dönemdir. Siyasi anlamda aşırı-milliyetçilik, iktisadi anlamda korumacılık ve kendi kendine yeterlilik türündeki eğilimler bu dönemin tipik özellikleridir.*
3. *1945-50 Sonrası Dönem: 1945-50 sonrası dönemde ve özellikle 1980 sonrasında ise küreselleşme büyük bir ivme kazanarak benzeri görülmemiş bir seviyeye ulaşmıştır. Bu durumun türlü nedenleri mevcuttur. Ekonomik anlamda, uluslararası ticaret hacmi ve uluslararası sermaye akımlarının hızı daha önceden eşi görülmemiş seviyelere erişmiş, küresel üretim süreçleri büyük bir dönüşüm yaşamıştır. Öte yandan, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde böyle büyük bir savaşın bir kez daha yaşanmamasını teminen, siyasi küreselleşme ivme kazanmıştır. Ayrıca, teknolojik anlamda, bu dönemde, yerkürenin hemen her kesimini etkisi altına alan bir iletişim devrimi yaşanmıştır. Son olarak ve bilhassa 1980 sonrasında, küreselleşmenin çevresel, demografik ve kültürel boyutları da dünya gündeminin ilk sıralarında yer almaya başlamıştır.”*

Bu açıklamalardan tarihi çok eskiye dayanan küreselleşmenin kavram olarak literatüre yakın bir dönemde dahil olduğu ve 19. yüzyılın sonlarından 1914’lere kadar geçen dönemde, özellikle iktisadi alanda çok genişlediği anlaşılmaktadır. Fakat 1914’lerden 1950’li yıllara kadar küreselleşme önemli sekteye uğramıştır. Daha sonraki süreçte ise özellikle 1980 sonrasında büyük bir ivme kazanarak bugünkü konumu elde etmiştir.

2.1.3. Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar

Sosyal bilimlerin çoğu alanda olduğu gibi, küreselleşme konusunda da tamamen birbirinden farklı yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, küreselleşmenin sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik sistemler üzerindeki etkilerinden dolayı, zamanla toplum içerisinde küreselleşme savunucuları ile karşıtlarının sayılarında hızlı artışlar yaşanmıştır (Yurdabakan, 2002, s. 62). Bu durumun ortaya çıkmasında ise küreselleşme sürecinde, sadece bazı sosyal çevrelerin bu sürecin kazanımlarından yararlanması etkili olmuştur. Çünkü bazı sosyal çevreler de küreselleşme sürecinden olumsuz etkilenmektedirler. Bu durum, küreselleşme süreci hakkında farklı görüşlerin oluşmasına yol açmıştır. Bu görüşler

sırasıyla küreselleşme taraftarları, küreselleşme karşıtları ve küreselleşmeye ılımlı bakanlar olarak üç temel gruba ayrılmaktadır (Özel, 2011, s. 93).

20. yüzyıl sonu itibariyle küreselleşmeye ilişkin yaklaşımlar, Held, McGrew, Goldblatt ve Perraton izlendiğinde “aşırı küreselleşmeciler” (hyperglobalist), “kuşkucular” (skeptical) ve “dönüşümcüler” (transformationalist) şeklinde üçlü bir sınıfa ayrılabilir (Bozkurt, 2000).

Aşırı küreselleşmeciler, küreselleşme sürecini desteklemekte ve bu sürecin dünya ölçeğinde daha çok derinleştirilip yaygın hale getirilmesi gerektiğini söylemektedirler. Bu görüşe göre, günümüzde artık ulus devletler siyasi otoritenin egemenliğini kaybetmiş ve ulus-devlet temelinde kurulmuş olan uluslararası sistem anakronistik (olay veya varlığın içerisinde bulunulan zaman dilimiyle kronolojik açıdan uyumsuzluğu) bir yapıya çevrilmiştir. Bu sebeple, küresel olarak uyumlu olan piyasalar, ulus-devletin ekonomik işlevlerini teslim almaktadırlar. Aşırı küreselleşmeci görüşe göre, temel güç ve otoritenin kaynağı küresel sermayededir. Küresel sermayenin temel amacı da kardır. Teknolojik ilerlemeler ve iletişim devriminin avantajlarından yararlanan bu küresel sermaye, ulus-devletin sınırlarını tanımayarak, karını maksimize etme hedefiyle tüm yerküreyi nüfuz alanı olarak kabul etmektedir (Bayar, 2008, s. 32).

Kuşkuculara göre, küreselleşme beklenilmeyen bir şey değildir. Fakat bu süreç aşırı küreselleşmeciler tarafından abartılmış ve bir efsane haline getirilmiştir. Bunun yanı sıra küreselleşme sürecinin karşısında gelişen bölgeselleşme, küreselleşmenin bir ara istasyonu değil, bunun tam tersine bir seçeneğidir. Dünya küresel bir uygarlık yerine, yeni arayışlarla bölünmeye doğru ilerlemektedir. Küreselleşme, bir bütünleşmeyi değil, farklı kültürler, farklı uygarlıklar ya da bölgeler arasında yeni çatışmaları da yanında getirecektir. Kuşkucular, küreselleşme sürecinin ekonomik ya da teknolojik gelişmelerin sonucunda meydana gelen bir olgudan ziyade, bir ideolojik tutum olduğunu öne sürmektedirler (Elçin, 2012, s. 13).

Bu iki grubun haricinde “dönüşümcüler” olarak bilinen grup vardır. Onlar küreselleşmeyi, toplum düzenini yeniden biçimlendiren ekonomik, sosyal ve siyasal değişmelere sebep olan temel güç olarak tanımlamaktadırlar. Onlara göre, içinde bulunduğumuz dönem yakın geçmişimizle karşılaştırılmayacak kadar farklıdır. Farklılığın ana kaynağı ise yeni küresel pazarların ortaya çıkmasıdır. Dönüşümcüler, bilgi ve teknolojinin yanı sıra iletişim ağlarındaki ve finans sektöründeki değişmelerin bu pazarın yönetilmesi ve yönlendirilmesi

üzerinde çok önemli etkilere sahip olduğunu düşünmektedirler. Sonuç olarak, dönüştürücüler, hem ulus devletin çökme sürecine girdiğini iddia eden aşırı küreselleşmecilerin hem de aslında değişen bir şey yok diyen kuşkucuların ifadelerini kabul etmemektedirler (Yurdabakan, 2002, s. 63).

Sonuç olarak küreselleşmeye yönelik aşırı küreselleşmeciler, kuşkucular ve dönüştürücüler şeklinde üç farklı yaklaşımın ortaya çıktığı ifade edilebilir. Aşırı küreselleşmeciler günümüzde gerçekleşen çoğu olayı küreselleşmeye bağlarlarken, kuşkucular bu süreçten dünyanın olumsuz etkilenebileceği görüşünü savunmaktadırlar. Dönüştürücüler ise küreselleşmeyi toplum düzenini yeniden biçimlendiren bir güç olarak gördüklerini vurgulamaktadırlar.

2.1.4. Küreselleşmenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Çoğu olgu gibi küreselleşmenin de hayatımıza olumlu ve olumsuz etkisi olduğu söylenebilir. Balay (2004, s. 64-65), küreselleşmenin olumlu ve olumsuz etkilerini şu şekilde sıralamıştır:

2.1.4.1. Olumlu Etkileri

- *“Küreselleşme ile zaman ve mekan sınırları yüzyıllar boyunca adım adım genişleyerek günümüze kadar gelmiş, dünyada olup biten her şey bütün insanlığa mal edilmeye başlanmıştır.*
- *İnsanlığın ortak değerleri oluşmaya başlamış, insan ve onun eserleri, yani kültür ve uygarlık yeni baştan anlamlandırılmıştır.*
- *İnsan hakları, özgürlük, adalet ve eşitlik gibi kavramlar yaygınlaştıkça, insanlar yeni bir kişilik kazanmaya, kendine inanmaya ve güven duymaya başlamıştır. Kendini tanıyan ve giderek kendine güvenen insan, kendi değerini keşfetmiş, hiçbir kimseye ve kuruma kul köle olmaması gerektiğini anlamıştır.*
- *Her ülkenin sadece seçkin bir kesimini eğitmenin çıkar yol olmadığı, kalkınma için halkın tabanına kadar ulaşan bir eğitim sistemiyle kitlesel olarak yetişmiş nitelikli nüfusa ihtiyaç olduğu gerçeği kavranılmıştır.*
- *Sağlık alanında birçok hastalık ülkelerin işbirliği ile yenilmiş, bebek ve çocuk ölümleri azalmış, insanların yaşam süreleri uzamış, sağlıklı yaşam olanakları genişlemiştir.*
- *Ülkeler arasında çeşitlenmiş işgücünün serbest dolaşımı sağlanmış, üretim ve tüketimde rekabet artmış, dünyanın neresinde olursa olsun insanlar birbirlerinin üretiminden faydalanmaya ve birbirlerinin ürünlerini tüketmeye başlamıştır.*
- *İnsanlar arasında yeni ve ortak yaşam biçimleri belirmeye başlamış, ortak eğitim politikaları yoluyla ülke vatandaşları arasında ortak kavrayış ve anlayışlar gelişmiştir.”*

2.1.4.2. Olumsuz Etkileri

- *Küreselleşen dünyada güçlü devletlerle bütünleşmek zorunda kalan gecikmiş ulusal devletler ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan büyük devletlerin açık etkisine*

maruz kalmıştır. Bunun sonucunda bir tür bağımlılık durumu oluşmuş, ulusal sınırlar yok sayılmış, milli egemenlik ve bağımsızlık gibi kavramların içi boşaltılmış, emperyalist amaçlar küreselleşme adı altında meşrulaştırılmaya çalışılmıştır.

- Küreselleşme toplumları birbirinden farklı ve hatta zıt olan iki yöne doğru çekmeye başlamıştır. Birinci yönde toplumlar daha da yakınlaşıp bütünleşirken, öteki yönde ulusalcılık, etnik ulusalcılık ile parçalanma sürecine sokulmuştur. Birbirine zıt bu iki durum, üye ülkeler için bir yandan küreselleşme sürecinin dışında kalmamak, öte yandan ulusal bütünlüğü korumak gibi bir ikilem yaratmıştır.

- Dünyadaki ülkelerin üretim gücü ve tüketim olanakları aynı değildir. Bu yönden sanayileşmesini tamamlamış ülkeler daha üstün durumdadır. Küreselleşme zenginleşmenin ve refahın dağılımı kadar, fakirlik ve sefaletin dağılımını da hızlandırmıştır.

- Dünyada eğitim sürecine katılan insanların sayısı giderek artmaktadır. Her kademedeki eğitim kurumları teknolojik imkânları kullanarak insanların bilgi ve beceri düzeylerini yükseltmektedir. Buna karşılık eğitimden yararlanmayanların sayısında bir azalma değil, artma olduğu ileri sürülmüştür.”

Bu açıklamalardan küreselleşmenin dünya toplumu üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olduğu anlaşılmaktadır. Burada önemli olan olumsuz etkileri fark ederek birtakım tedbirler alabilmektir. Bunun içinde küreselleşme sürecinin iyi analiz edilmesi ve gelişmelerin yakından takip edilmesi büyük önem arz etmektedir.

2.1.5. Küreselleşmenin Farklı Boyutları

Küreselleşmenin pek çok farklı boyutunun olduğu bilinmektedir. Bu araştırmada küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alma durumları incelendiği için küreselleşmenin boyutları beş boyut olarak belirlenmiştir. Bu boyutları belirlerken boyutların kapsam çerçevesinin geniş olmasına dikkat edilmiştir. Aşağıda bu boyutlar alfabetik sıraya göre açıklanmıştır.

2.1.5.1. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilenme ve bu yeniliklerin tüm alanlarda kullanımının 1980'li yıllardan itibaren yaygınlık kazanması, dünyada mekân ve mesafe kavramının eski anlamının yok olmasına neden olmuştur. Günümüzde oldukça yaygınlık kazanan bilişim teknolojileri, uluslar arasındaki değişim/etkileşimin artmasına ve dolayısıyla küresel dönüşüme hız katmaktadır (Giddens, 2000'den aktaran Çelik, 2012, s. 66-67). Teknolojik yeniliklerin hayatın içine dahil olma süreleri de git gide kısalmakta ve bu yarışta geriye düşmemek için gerekli donanımları kazanmak makro bazda ülkeler ve mikro bazda işletmeler ve bireyler açısından giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Küresel ve yerel piyasalarda değişime uyum göstermeden ayakta kalmanın olanaksızlığını

anlayan kurumlar, vizyonları çerçevesinde Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) ve teknolojiye yaptıkları yatırımları çoğaltmaktadırlar. Yoğun Ar-Ge neticesinde ulaşılan buluşları teknolojiye dönüştürerek toplumların hizmetine sunmak en önemli hedef haline gelmiştir (İleri ve Horasan, 2010, s. 172).

2.1.5.2. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu

Bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin yanı sıra bilgi alışverişinde meydana gelen artış, yeni kültür ve uygarlıklarla etkileşimi kolaylaştırmakla beraber, bilgiyi kazanma, var olanların arasından en makul olanını seçme ve başkalarıyla paylaşma gibi becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesine duyulan ihtiyacı da gündeme getirmiştir (Yurdabakan, 2002, s. 64). Bu gelişmelerden yola çıkarak, özellikle küreselleşmenin eğitim sistemlerini ve kurumlarını etkilemesiyle, dünya genelinde çok fazla ülke ve okul, bilgi çağının gereksinimleri ve gerektirdiği insan tipi yönünde çeşitli arayışlara girmişler ve bu arayışlar günümüzde okulların yapı ve işleyişiyle beraber uygulanan eğitim programlarında da kapsamlı değişikliklere yol açmıştır (Özdemir, 2011, s. 92-93).

2.1.5.3. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutu

Ekonomik küreselleşme; ülke ekonomilerini birbirinden ayıran gümrük duvarları, kotalar, tarifeler ve sermaye kısıtlamaları gibi problemlerin azaltılmasıyla beraber ülkeler arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve emeğin hem daha kolay hem de daha hızlı dolaşabilir hale gelmesiyle dünyanın ekonomik olarak bir bütünleşme süreci içerisine girmesi olarak tanımlanabilir (Acar, 2004, s. 2). Ekonominin uluslararası duruma gelmesinin sebepleri ise yerel üretimin yetersiz oluşu, uluslararası fiyat değişiklikleri ve mal farklılaşmasıdır. Yerel üretimin yetersiz kalmasının temel nedenleri teknik eleman eksikliği, kaynak dağılımının dengesizliği ve farklı gelişmişlik seviyelerinin mevcudiyetidir. Fiyat değişikliklerinin sebebi ise maliyetlerin birbirinden farklı olmasıdır. Mal farklılaşması ise bireysel tatmin ile alakalı bir durumdur. Bu nedenlerden dolayı da ekonomik ilişkiler uluslararası yapılr hale gelmiş ve uluslararası ticaret başlamıştır (Dikkaya ve Deniz, 2006, s. 164).

2.1.5.4. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Küreselleşmenin siyasi boyutu daha çok, ulus devlet yapısında ve işlevlerinde oluşan değişim ve dönüşümün günümüz koşullarında tekrardan anlamlandırılmasıyla beraber eski yapı ve işleyişinin sorgulanması, sivil toplumun öneminin artması, vatandaşlık statüsünün farklılıkları kabullenme esasında tekrardan yapılandırılması, yeni yönetim anlayışının oluşması, katılımcı demokrasi anlayışının küresel bir boyut elde etmesi, yerelliğin

önemsenmesi ve insan haklarının evrensel bir boyut kazanması anlayışında kendisini toplumlara dayatmış ve bu alanlardaki değişim ve dönüşümü zorunlu hale getirmiştir (Sarıtış, 2005'den aktaran Yılmaz, 2011, s. 21). Bunun en güzel örneklerinden birisi olarak Avrupa Birliği (AB) gösterilebilir (Demirel, 2006, s. 108). Ayrıca bu örnek Birleşmiş Milletler (BM), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) gibi uluslararası kuruluşlarla zenginleştirilebilir.

2.1.5.5. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Küreselleşmenin kültürel yönü, toplumların karşılıklı iletişim ve etkileşiminin devamlı olarak artması olarak tanımlanabilir (Kıvılcım, 2013, s. 227). Küreselleşmenin bu yönüyle beraber tüketim alışkanlıkları, giyim, gelenek ve görenekler tüm dünyada birbirine benzemeye başlamıştır. Küresel kültürün etkisiyle beraber yerel kültürler de kendilerini bu küresel kültürün (internet, televizyon, sinema vb.) etki alanına bırakmışlardır (Taner, 2004, s. 21). Bu durum da salt bir kültüre has özelliklerle beraber küresel boyutta kültürlerarası genel ve ortak özelliklerin yerleşmeye başlamasına yol açmıştır (Başar, 2019, s. 10). Bu da şüphesiz dünyada çokkültürlü bir yapı oluşmasına neden olmuştur. Küreselleşmenin kültürel sonuçlarına yönelik en fazla öne çıkan husus ise dünyada Amerikan kültürünün küresel kültür olarak yaygınlık kazanmasıdır (Talas ve Kaya, 2007, s. 159).

Yukarıda da kısaca belirtildiği üzere küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel olmak üzere birtakım boyutları vardır. Bilim ve teknoloji boyutu bilişim ve iletişim teknolojileriyle bağlantılıyken, eğitim boyutu daha çok eğitim sistemlerindeki yenilikleri vurgulamaktadır. Ekonomi boyutu ise ticaretin önündeki birtakım engellerin kalkmasını ifade etmektedir. Ayrıca siyasi boyutta uluslararası siyasi kurum ve kuruluşları, sosyokültürel boyut da kültürler arası etkileşimi temsil etmektedir.

2.1.6. Küreselleşme ve Eğitim

Küreselleşme ekonomik, siyasi ve kültürel boyutlarıyla karmaşık bir olgudur. Çoklu faktörlerin yardımıyla ortaya çıkan küreselleşme çoğu olguyu da kendi akışına ilave etmektedir. Bir yandan yerelliği, diğer yandan küreselliği hem tek biçimliliği hem de çeşitliliği gözler önüne seren küreselleşme, tüm bu özellikleriyle birlikte eğitim alanında da belirgin sonuçlar ortaya çıkarmakta ve insanları küreselleşen bir eğitim olgusuyla karşı karşıya bırakmaktadır (Karaman, 2010, s. 131). Zaten düşünce tarihine de bakılacak olunursa, tüm önemli fikri, siyasi, ahlaki, kültürel ve ekonomik değişimlerin hepsinin de

eğitimi etkilediği ve onun önemli ölçüde farklılaşmasına sebep olduğu görülmektedir (Özdemir, 2011, s. 90).

Küresel hareketler, toplumsal beklentilerde de sürekli bir değişim rüzgârı meydana getirdiği için, eğitim alanında da bu değişim rüzgârına yanıt verebilecek değişimlerin olması kaçınılmazdır (Balkar ve Özgan, 2010, s. 3). Diğer yandan eğitim ve öğretimde de küreselleşmeyle beraber hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Ayrıca, televizyon, bilgisayar ve enformasyon teknolojisinin ilerlemesi ve erişilebilir bir hale gelmesiyle birlikte bu araçların evlere girmesi aile ve toplumun eğitim ve öğrenim süreçlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Bu teknolojilerden okullarda da faydalanılması teknolojinin eğitimdeki etkisini daha da yükseltmiştir. Bilgisayar, video ve internet gibi teknolojilerden eğitim ve öğretimde yararlanılmasıyla beraber klasik eğitim ve öğretim sistemi de önemli ölçüde değişmiştir. Yine web tabanlı öğrenim, internet ve e-öğrenim sadece ulusal eğitim ve öğretim sisteminin yeniden düzenlenmesini değil aynı zamanda öğretmen ve öğrencinin rolünü ve öğrenme biçimlerini köklü bir şekilde etkilemiştir. Örneğin, öğretmenin rolü öğretenden daha ziyade öğrenmeyi öğreten bir rehber dönüşmeye başlamıştır (Eser, 2014, s. 217).

Küreselleşmenin etkisiyle eğitim anlayışında da önemli değişim yaşanmaktadır. Örneğin, küreselleşmenin etkisiyle şekillenen eğitim anlayışında daha geniş bakış açısına sahip olan bireylerin yetiştirmesi ve bireylerde küresel farkındalığın artırılması hedeflenmektedir. Bu sayede bireyin daha büyük bir dünyanın var olduğunu ve ona karşı sorumlu olması gerektiğini anlaması, artan küresel sorunlara da çözüm üretmesi gerektiğinin daha fazla bilincinde olması ve çok daha fazla evrensel niteliklere sahip olması beklenmektedir (Kan, 2009b, s. 32). Kaldı ki değişen dünya şartları ve küreselleşmenin etkisiyle, günümüzde olası gelişmeleri önceden sezinleyip değişimlere ayak uydurmasını bilen bireylerin yetiştirilmesi büyük önem kazanmıştır (Akçay, 2003). Öte yandan küreselleşme eğitim alanını da o kadar fazla etkilemiştir ki küresel eğitim adı verilen yeni bir eğitim anlayışı ortaya çıkmıştır. Hâlihazırda bu anlayış üzerinde değerlendirme ve tartışmalar yürütülmektedir.

“Niçin küresel eğitim?” şeklinde bir soru akla gelebilir. Buna verilebilecek yanıtlardan biri de, “küresel eğitim bir ideoloji değildir” şeklinde olabilir. Örneğin küreselleşme ile değişen vatandaşlık anlayışı, ulusal kimliği kabul etmemek anlamına gelmez. Küresel bakış açısı, bireylerin bilgi edinme ve kendi rollerini anlamasıyla birlikte bu rollerini takdir etmelerini içerir. Bunun yanı sıra yerel, ulusal ve gitgide karmaşıklaşan küresel toplumun yurttaşları

olarak sorumluluk duygusunu geliştirmeyi içerir. Küresel eğitimin hedefi, bu bakış açısını vatandaşlara kazandırmaktır (Collins ve Zakariya, 1982’den aktaran Kan, 2009b, s. 32).

Toplumlar arası etkileşimin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel açılardan git gide daha fazla yoğunlaştığı 20. yüzyılın son çeyreği ve 21.yüzyılın başları itibariyle, yaşanan teknolojik gelişmelerden dolayı bir bölgede ortaya çıkan düşünce akımları, sosyal, siyasi ve askeri gelişmeler yalnızca yaşandığı bölgeyle sınırlı kalmamaktadır (Öztürk ve Günel, 2016, s. 173). Küreselleşme adı verilen ve büyük oranda kültürler arası sınırları ortadan kaldıran bu süreç, bir kültürlenme süreci olan eğitimi de derinden etkilemekte ve geleneksel eğitim paradigmalarını da zorlamaktadır (Aslan, 2016, s. 11). Örneğin bu süreç, çok boyutlu ilişkiler ve artan karmaşıklık, entelektüel esnekliği olan, karmaşık sistemlerle ilgili bilgileri işleyebilen, disiplinler arası boyutta, yaratıcı ve soyut düşünebilen bireylerin yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Balay, 2004, s. 79).

Küreselleşme sürecinde ülkeler sözü edilen bu bireysel özellikleri vatandaşlarına kazandırmak için hem kendi karar alma mekanizmalarının hem de üyesi oldukları uluslararası organizasyonların (Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Avrupa Birliği gibi) yönlendirmeleri doğrultusunda eğitim sistemlerinde değişikliklere gitmektedirler (Cantekin, 2015, s. 44; Sever, Baldan, Tuğlu, Kabaoğlu ve Alagöz Hamjaz, 2018, s. 1586). Eğitimin uluslararasılaşması ile birlikte bu durumdan dünya eğitim stratejileri ve politikaları da etkilenmektedir. Örneğin, müfredatlar, not sistemleri, diploma ve belgelerde uluslararası standartlara göre yeniden yapılandırılmaya gidilmektedir (Karaman, 2010, s. 142). Eğitim sistemlerinde yapılan bu yeniliklerin genel anlamda ülkeler arasında aynı doğrultuda olması eğitim sistemlerini de standart hale dönüştürmektedir (Gökpınar, 2019, s. 29). Ayrıca dünya üzerinde eğitimin küreselleşme süreci içerisine girmesi ile birlikte, 1990’lı yıllardan itibaren artan bir biçimde, hem küresel düzeyde pek çok ülke arasında hem de bölgesel düzeyde Avrupa ülkeleri arasında eğitim kurumları, eğitimciler ve öğrencilerin değişimine yönelik çeşitli programlar düzenlenmeye başlanmıştır (Özdemir, 2011, s. 100). Bu programların örneklerinden birisi olarak da Avrupa Birliği’nin bir projesi olan “Erasmus” gösterilebilir (Şentürk, 2008, s. 499).

Gelişmiş ülkeler yanında gelişmekte olan ülkelerin de küreselleşen dünya koşullarında varlıklarını sürdürebilmeleri ve rekabet güçlerini koruyabilmelerinin eğitim sistemlerini bu sürece uyarlamaları ile mümkün olabileceği öngörülmektedir (Sever ve diğerleri, 2018, s. 1585). Ülkelerin ve toplumların artan küresel rekabet ortamında varlıklarını sürdürebilmeleri ve söz sahibi olabilmelerinin, ancak dünyanın gerekliliklerini

kazandırabilecek etkili eğitim sistemleri sayesinde mümkün olabileceği düşünülmektedir (Çalık ve Sezgin, 2005, s. 60). Bu doğrultuda ülkeler bir taraftan ülke için ihtiyaç ve beklentileri, diğer taraftan ise dünyada var olan sistemin ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda eğitim sistemlerini güncellemekte ve geliştirmektedirler (Balkar ve Özgan, 2010, s. 3). Buna bağlı olarak da küreselleşmenin eğitime yansımaları ülkeler boyutunda bütüncül bir bakış açısıyla incelendiğinde, atılan adımların genel olarak eğitimin uluslararasılaştırılması ve çok kültürlülük kavramları kapsamında olduğu söylenebilir (Sever ve diğerleri, 2018, s. 1597).

Küresel düzeyde uygulamaya konulan neoliberal ekonomik politikaları, bir sermaye birikimi alanı olarak gördüğü eğitim sektörünü de etkilemektedir (Eser, 2014, s. 217). Bu yüzden küreselleşme süreci ile birlikte dünya üzerinde eğitim ve öğretim giderek artan bir şekilde alınan ve satılan bir meta haline dönüşmektedir (Eser, 2014, s. 222).

Literatür incelendiğinde küreselleşmenin eğitim sistemleri üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik olarak çeşitli ülkelerde araştırma ve incelemeler yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalara örnek olarak; Kanada’da (Mundy ve Manion, 2008; Paris ve Biggs, 2018), ABD’de (Smith, 2002; Mangram ve Watson, 2011), Avusturalya’da (Calder, 2000), İngiltere’de (Marshall, 2007), Almanya’da (Scheunpflug ve Asbrand, 2006), Ürdün’de (Alazzi, 2011), Pakistan’da (Muhammad, Masood ve Anis, 2019), İran’da (Chahardahcheriki ve Shahi, 2012), Nijerya’da (Manzuma-Ndaaba, Harada, Romle ve Shamsudin, 2016), Tayvan’da (Chou ve Ting, 2016) ve Güney Kore’de (Tye, 2003) yapılanlar verilebilir.

Bilindiği üzere pek çok alanda (ekonomik, siyasi ve kültürel vb.) hızlı bir küreselleşme süreci yaşanmaktadır. Bu yüzden de tüm ülkelerde yaşayan bireylerin bu sürece duyarsız kalmaları, yerel ve ulusal değerlerini korumak adına sürece sınırlarını kapatmaları da çok iyi bir fikir olmayabilir. Çünkü küreselleşme sürecinde diğer ülkelerde meydana gelen değişme ve gelişmelerin başka ülkeleri etkilemesi kaçınılmazdır. Örnek vermek gerekirse Tokyo borsasındaki düşüşün aynı anda başka ülkelerde de yansımaları olmakta, Amerika Birleşik Devletleri’nin yaptığı bir siyasi çıkış bütün dünyadaki siyasi dengeleri etkilemektedir. Durum böyleyken eğitimde de küreselleşmenin yansımalarını görmezden gelmek düşünülemez (Cırık, 2008, s. 36). Bu nedenle diğer ülkelerde olduğu üzere Türkiye’de de küreselleşme sürecine uyum sağlayabilecek bireylerin yetiştirilmesi önemli görülmektedir. Bu önem özellikle zorunlu eğitim kapsamındaki eğitim kademeleri ve öğretim programları yoluyla hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

Dağlı (2007, s. 11)'ya göre Türk Eğitim Sisteminin küreselleşmeyle uyumlu hale getirilmesi için hedeflenen vizyon şu şekilde özetlenmiştir: Türk Eğitim Sistemi, milli bir karakter ve yapı kimliğinde eğitimin evrensel ilkelerini önemli bir hedef olarak benimsemiş, pedagojik ve bilimsel ilerlemelere müsait bir felsefeyi yansıtır. Bu felsefe, hem genç kuşakları manevi ve kültürel değerlerle milli bir kültür için sosyalleştirirken, hem de hür ve bilimsel düşünme gücü kazandırmak amacıyla onları evrensel kültüre adapte etmeyi ön görmektedir. Belirtilen bu amaçlar, kişisel ve toplumsal yükümlüklerle içinde yaşadığı topluma yararı olan, toplumu ve değişen toplumla uyumlu bir yurttaş profilini betimlemektedir. Sistemin Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı haline getirme hedefi insanın nitelik dokusunun geliştirilmesinde gösterdiği başarıyla elde edilebilir. Gerçekleştirilmesi hedeflenen bu amaçlar değişim kültürünün doğasına büyük bir uygunluk içerisindedir. Milli değerler üzerinde beden, ruh ve zihin dengesini kurmuş, dünyayla uyumlu bireyler küresel değerlerin beklentisiyle de tutarlılık göstermektedir. Bu sebepten ötürü de Türk Milli Eğitim Sistemi fazlasıyla gelişmeci ve modern felsefi prensiplere sahiptir.

Türkiye’de eğitimde bilişim teknolojilerinin daha fazla kullanılır duruma gelmesi, Erasmus gibi projelerle farklı kültürlerin tanıtılması ve öğretmenlerin ve öğrencilerin yurt dışı hareketliliklerin gerçekleştirilmesi (Sever ve diğerleri, 2018, s. 1586), Bologna süreci gibi, uluslararası eğitim sistemlerine dâhil olma süreçlerinin devam ettirilmesi, Türkiye’den yurt dışına burslu veya özel statülü öğrenci gidişlerindeki artışlar(Karaman, 2010, s. 142) eğitimimde küreselleşmeyle uyumlu gelişmelere örnek olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak küreselleşme sürecinin eğitimi fazlasıyla etkilediği söylenebilir. Bu süreçle birlikte eğitim ulusal olmanın yanında uluslararası bir boyut kazanmıştır. Bu sayede de eğitim, günümüzde evrensel bakış açısı kazandırmak gibi misyona sahiptir. Bu misyonu gerçekleştirmek için de eğitim sistemleri sürekli olarak düzenlenmekte ve güncel hale getirilmektedir.

2.1.7. Türkiye’de Küreselleşme-Sosyal Bilgiler Dersi İlişkisi

Sosyal Bilgiler dersinin, literatürde birden çok tanımı yer almaktadır. Fakat Sosyal Bilgilerin, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin yöntem ve içeriğinden faydalanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla inceleyen ve küreselleşen dünyada yaşama ilişkin temel değerlere sahip, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi hedefleyen bir çalışma alanı

olduğu söylenebilir (Doğanay, 2002, s. 17) Genel olarak, insanları ve toplumu konu edinmesi ve disiplinler arası bir dal olması Sosyal Bilgiler dersinin iki temel özelliğidir. Çağdaş yorumuyla Sosyal Bilgiler dersi bireylere hem bilgi vermeyi hem de değer, beceri ve duyarlılık kazandırmayı hedefler. Temelde iyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler dersinin evrensel amacı küresel veya evrensel anlayışa sahip bireyler yetiştirmektir (Kan, 2009b, s. 37-38).

Sosyal Bilgiler dersinde; bireylerin içinde yer aldıkları ve alacakları problemlerle karşılaşmaları ve problemlere çözüm üretmeye hazır hale getirilmeleri amaçlanmaktadır. Bu ders kapsamında bireylere hayatın içinden örnek olaylar ve durumlar gösterilerek bunlardan nasıl ders çıkarmaları gerektiğinin yanı sıra sosyal insan ve vatandaş olarak da görev ve sorumlulukları öğretilmektedir (Körükçü, 2015, s. 27). Buna bağlı olarak da Türk Eğitim Sisteminde küreselleşmeden en çok etkilenen derslerin başında Sosyal Bilgiler dersinin geldiği söylenebilir. Çünkü bu ders içeriğinin doğası gereği sosyal yaşamdaki hemen her tür gelişmeden etkilenmektedir. Dolayısıyla sadece Türkiye içinde değil dünya genelinde yaşanan hemen her gelişmenin bu derste yansımaları görülmektedir. Örneğin, küreselleşmenin etkisiyle sadece ulusal düzeyde vatandaş değil aynı zamanda dünya vatandaşı yetiştirmek Sosyal Bilgiler dersinde önemli bir boyut haline gelmiştir (Mentiş Taş, 2004, s. 31).

Küreselleşme süreci bilgili, karar verme ve problem çözme becerisi gelişmiş ve duyarlı bireylerin yetiştirilmesini daha da önemli hale getirmiştir. Sosyal bilgiler dersi de çağdaş bilgi ve becerilere sahip olan duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler dersinin yetiştirmeyi hedeflediği birey özelliklerinin, küreselleşme sürecinin ihtiyaç duyduğu birey özellikleriyle benzerlik taşıdığı söylenebilir (Kan, 2009b, s. 38).

Küreselleşme olgusunun eğitim üzerindeki etkileri bağlamında, teknolojik, bilişimsel, ekonomik, hukuksal, kültürel ve sosyolojik boyutlardan bahsedilebilir. Bunlardan özellikle kültürel ve sosyolojik boyutların izlerine en fazla Sosyal Bilgiler eğitiminde rastlanmaktadır. Bunun bir nedeni eğitim ve kültür kavramlarının iç içe geçmiş olması, diğer bir nedeni ise dünyayı adeta bir köye çeviren küreselleşme olgusunun küresel ortak değerleri gündeme getirmeye başlamasıdır (Aslan, 2016, s. 12). Bu süreçte, karşı karşıya kalınabilecek en önemli tehlike ise kendisini empoze edebilen güçlü kültürün, etkilenmeye açık olan zayıf kültürü yok etmeye başlama çabasıdır. Bu noktada Sosyal Bilgiler eğitimine de çok önemli bir görev düşmektedir. Çünkü bu alan hem ulusal kültürlerin

yaşatılması hem de geliştirilmesi açısından, çok önemli bir işleve sahip olabilecek niteliktedir (Öztürk, 2014, s. 7). Bu yüzden de Sosyal Bilgiler eğitim programları hazırlanırken küreselleşme üzerinde oldukça fazla durulmaktadır.

Eğitim programlarının kültürde, teknolojiye, siyasette ve dış dünya ile olan ilişkilerde yaşanan değişim için tutumları, değerleri ve bilgileri kazandıracak biçiminde yapılandırılması, küreselleşmenin eğitim boyutu açısından bir zorunluluktur (Uygun ve Ulu, 2018, s. 4). Bugün eğitim programları yeniden yapılandırılmakta, klasik eğitim anlayışları ve yöntemleri sorgulanarak dönüştürülmekte; araştırmayı ve grup çalışmasını temel alan eğitime geçilmektedir. Eğitim konusundaki en son gelişmelerden yararlanmak için her türlü eğitim sistem, yöntem ve ilkelerine duyarlı esnek öğretim programları hayata geçirilmektedir (Şentürk, 2008, s. 501). Sonuç olarak, 21. yüzyılın öğrenci niteliklerini taşıyan bireylerin yetiştirilmesi zorunluluğu eğitim alanında çok fazla yenilik ve uygulamayı da beraberinde getirmektedir. Eğitimin temel yapısını oluşturan ve diğer eğitim basamaklarını da etkileyen ilköğretim eğitim programlarının günümüz gereksinimlerine göre yenilenmesi ve içinde yaşadığımız çağın değerlerinin artık yeni eğitim programlarında yer verilmesi vazgeçilmez bir durum halini almıştır (Sever ve diğerleri, 2018, s. 1586).

Küreselleşmenin öğretim programlarına etkisi üzerine yapılan tartışmalarda iki boyut öne plana çıkmaktadır. Bu iki boyut ulus-üstülük ve uluslararasılaşmadır. Bu yüzden öğretim programlarının bir taraftan yerel ve özgün kültürü öne çıkarması beklenirken, diğer taraftan öğretim programlarının evrensel olarak bu yerelliği barındırabilecek yapılar olarak tasarlanması beklenmektedir (Fırıncı, 2006, s. 72). Öğrencilerin dünyayı daha iyi anlayabilmeleri için dünyanın farklı yerlerinde ikamet eden akranlarının yaşantıları, dilleri, dinleri, gelenek görenekleri ve hatta yemekleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları gerekliliği oldukça açıktır (Açıkalın, 2010, s. 1234). Bu yüzden, küreselleşme sürecindeki gelişmelerle birlikte eğitim sistemini tekrar gözden geçiren birçok ülke gibi, Türkiye de küreselleşme sürecinde bilgi toplumu olabilme yolunda eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapmayı tercih etmiştir. Bu bağlamda yeni gelişmelere ve değişmelere cevap verecek şekilde, eğitimde kaliteyi artırma adına yeni öğretim programları oluşturulmuştur (Balkar ve Özgan, 2010, s. 3).

Türkiye’ de özellikle son yıllarda bu amaçlar doğrultusunda ilköğretim programlarında köklü değişiklikler yapılırken Sosyal Bilgiler programı da bu düzenlemelerden etkilenmiştir (Açıkalın, 2010, s. 1233). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında herhangi

bir değişiklik yapılması küreselleşen dünyada başarılı ve bilgi toplumu olmanın gerek kıldığı bir yükümlölük olduğu için de öğrencilerin edinmesi istenen kazanımlar tespit edilmiştir.

Enformasyon ve bilgi toplumu; bilgiyi açıklayan, hayatında kullanan ve karşılaştığı yeni bilgilerle yeni anlamsal ifadeler oluşturabilen, çıkarım yapabilen bireylere ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca öğrencilerin küresel eğitimin bir gereği olan empati becerisi kazanması, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, değerler eğitimi, araştırma ve problem çözme, değişim ve süreklilik kavramlarını anlama ve sosyal katılım becerilerini kazanması da yeni program ile birlikte hedeflenmiştir (Körükçü, 2015, s. 27).

Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmeyle doğrudan bağlantılı Küresel Bağlantılar öğrenme alanı mevcutken, Türkiye’de uygulanmakta olan 2018 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının özel amaçları bölümünde da küresel eğitime özellikle vurgu yapılmaktadır. Programın, küresel eğitim ile bağlantı kurabilecek kısmı aşağıda yer almaktadır.

- *Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekân algılama becerilerini geliştirmeleri;*
- *Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları;*
- *Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları;*
- *Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları;*
- *Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,*
- *Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,*
- *Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümünü için görüşler belirtmeleri,*
- *İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye’si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,*
- *Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri*
- *Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri olarak gösterilebilir (MEB, 2018, s. 8).*

Ayrıca Türkiye’de geçmiş yıllarda uygulanmakta olan 2005 yılı Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının genel amaçları bölümünde de küresel eğitim vurgulanmıştır. Programın, küresel eğitim ile bağlantı kurabilecek bölümüne aşağıda değinilmiştir.

- *Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.*
- *Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.*
- *Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.*
- *Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.*
- *Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.*
- *Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.*
- *İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye’si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.*
- *Farklı dönem ve mekanlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.*
- *İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir. (MEB,2005, s. 6)*

Yukarıda da belirtildiği üzere Türkiye’de küreselleşme süreciyle birlikte eğitimde önemli değişiklikler gerçekleşmiştir. Eğitimde yapılan değişikliklerden en fazla etkilenen derslerden birisi de şüphesiz Sosyal Bilgiler dersi olmuştur. Çünkü Sosyal Bilgiler dersi evrensel değerleri benimseyen, yaşadığı dünyayı tanıyan, hak ve sorumlulukların farkında olan, uluslararası ekonomik ilişkileri bilen vatandaşlar yetiştirmek gibi bir misyona sahiptir. Bu misyonu gerçekleştirmek için de küreselleşmeyi dikkate alarak Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları güncellenmiştir.

2.1.8. Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ve Küresel Eğitim

Ders kitabı, bir derste kullanılan ve o dersin eğitim öğretimine temel oluşturan araçlardan birisidir. Başka bir deyişle ders kitabı, belirli bir dersin öğretimi için ve belirli bir seviyedeki öğrencilere yönelik olarak yazılan; içeriği öğretim programına uygun olan ve ayrıca incelemesi yapılarak onaylanan temel kaynaktır (Gülersoy, 2013, s. 8). Teknolojide yaşanan gelişmelere ve buna bağlı olarak da eğitimde karşılaşılan değişim ve dönüşümlere karşın ders kitapları halen eğitim ve öğretimdeki önemini korumakta ve öğrenme-öğretme

sürecinde en çok kullanılan ders araçları olarak nitelendirilmektedir (Kızılçaoğlu, 2003, s. 19).

Bir dersin amacına ulaşmasında ders kitaplarının katkısı kesinlikle yadsınamaz. Çünkü ders kitapları, bir yandan öğrencilerin neler öğreneceklerini, diğer yandan öğretmenlerin neler öğreteceklerini etkileyen kaynaklardır (Gümüş, 2004, s. 83).

Sosyal Bilgiler dersi için de en önemli materyallerden birisi ders kitaplarıdır. Bu yüzden bu kitapların oluşturulması, yazımı, seçimi, kullanılması eğitim hedeflerine ulaşmak için önemlidir (Sever ve Koçoğlu, 2013, s. 20). Ayrıca öğretme-öğrenme sürecinde önemli bir yer tutan ders kitaplarından istenildiği gibi yararlanabilmesi için hazırlanma sürecinde birçok özelliğin dikkate alınması gerekir. Bu özelliklerden en önemlisi ders kitaplarının öğretim programına paralel olarak hazırlanması gerekliliğidir (Mentiş Taş, 2007, s. 520). Sosyal Bilgiler dersinin bu amaca hizmet edebilmesi için de iyi hazırlanmış nitelikli ders kitaplarına ihtiyaç bulunmaktadır (Önal ve Kaya, 2006, s. 23). Bu bakımdan Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ise Türkiye’de ve dünyada meydana gelen değişim ve gelişmeleri yansıtması büyük önem arz etmektedir (Gülersoy, 2013, s. 23).

Türk Eğitim Sisteminde Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak ders kitapları halihazırda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış olanlardan seçilmektedir (Mentiş Taş, 2007, s. 520). Yılmaz (2016, s. 27-28)’a göre nitelikli bir Sosyal Bilgiler ders kitabı aşağıda belirtilen niteliklere sahip olmalıdır:

- *Faaliyetlerde öğretmenin rehberliğinde öğrenciyi merkeze almalıdır.*
- *Bilişim teknolojilerini etkin kullanmayı teşvik etmelidir.*
- *Araştırmaya sevk ederek öğrenciye bilginin nasıl edinileceğini göstermelidir.*
- *Konuların hazırlanması ve sunumunda öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır.*
- *Türk toplumunun milli ve manevi değerlerini, örf ve adetlerini gelecek kuşaklara aktarmak için bu değerleri onlara sevdirci metinler, görseller, faaliyetler içermelidir.*
- *Demokrasi, hürriyet, eşitlik, adalet, insan hakları gibi evrensel değerleri kapsayarak dünya ile bütünleşmiş bilinçli bir birey yetiştirmeyi amaç edinmelidir.*
- *Konuların işlenmesinde diğer alanlarla ilişki kurarken gereksiz bilgi yığınlarına yer vermemelidir.*
- *Örneklemeler, olaylar hayatın içinden verilirken, öğrencinin algılamakta güçlük çektiği soyut kavramlara yer vermekten kaçınmalıdır.*

Bu nitelikler çerçevesinde Sosyal Bilgiler ders kitapları dünyada yaşanan değişim ve gelişmelere göre yenilenmek durumundadır (Gökpunar, 2019, s. 39). Çünkü Sosyal

Bilgiler dersi öğretim programı bireyi hem içinde yaşadığı çağa ayak uydurabilen, ülkemizin gelişimine katkıda bulunabilen, hem de aynı zamanda dünya ile bütünleşmiş, yerel ve evrensel kavramları bilebilen birey haline getirmeyi amaçlamalıdır (Çakar, 2008, s. 43-44). Bunun gerçekleştirilebilmesi için genelde tüm Sosyal Bilgiler ders süreçlerinin, özelde ise ders kitaplarının bu amaca göre düzenlenmesi gerekir. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve ders kitaplarında küresel yönden ortaya çıkan değişim ve gelişmelere önemli etkiler oluşturmaktadır. Bu nedenle programlar ve ders kitapları sürekli olarak güncellenmektedir.

Bu araştırmanın da konusunu teşkil eden küreselleşme ders kitaplarında farklı yer alma durumları göstermektedir. Küreselleşme öncelikle Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı ile birlikte Sosyal Bilgiler dersi içinde bir ünite şeklinde yer almıştır (Körükçü, 2015, s. 147). Daha sonraları ise küreselleşme sürecinin yoğunluk kazanmasıyla birlikte Türkiye’deki Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme süreci ile bağlantılı olarak önemli değişiklikler gerçekleşmiştir (Sağlam ve diğerleri, 2011, s. 13).

Sonuç olarak küreselleşmeyi dikkate alacak bir şekilde Sosyal Bilgiler ders kitapları güncellendiğinde yeni dünya düzenine uyum sağlayabilen ve dünyada yaşanan gelişmeleri anlayan vatandaşların yetiştirilmesi de sağlanacaktır. Bunu gerçekleştirmek için de ders kitaplarına doğrudan küreselleşmeyle bağlantılı yeni bir öğrenme alanı eklenmiş ve çoğu ünite küreselleşmeyle ilişkilendirilerek ele alınmıştır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme ve küresel eğitime yer verilme durumu ile ilgili çeşitli kuramsal araştırmalar yapılmıştır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Küreselleşmenin eğitim, öğretim programları ve ders kitapları üzerindeki etkilerine yönelik olarak Türkiye’de sayıları giderek artan araştırmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Burada bu araştırmalardan tez konusu ile doğrudan ilgili olduğu değerlendirilenlerden ve ulaşılabilenlerden bazılarını kısaca yer verilmiştir.

2.2.1.1. Yurt İçinde Araştırma Konusuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Dere ve Uçar (2020) tarafından yapılan “*Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımalarının İncelenmesi*” başlıklı araştırmada, incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küresel konuların daha çok Türkiye eksenli ele alındığı;

küresel bağlantılar öğrenme alanında daha çok yer alması beklenen küresel sorunlar ve onlara karşı çözümler üretecek küresel vatandaşlık tipinin sadece 7. sınıfta dolaylı bir şekilde ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır

İşeri (2020)'nin “*Küresel Beceriler ve Ders Kitaplarına Yansıması*” başlıklı araştırmasında ortaöğretim kademesinde, sosyal bilimler (coğrafya), fen bilimleri (kimya), dil bilimleri (dil ve anlatım), ve din bilimleri (din kültürü ve ahlak bilgisi) alanlarındaki ders kitaplarında küresel beceriler içinde kabul edilen eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerinin yansımalarının tespiti amaçlanmıştır. Sözü edilen araştırmada incelenen ders kitaplarındaki içerik örneklerinin belirlenen küresel becerilerle sınırlı düzeyde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gökpunar (2019) tarafından yapılan “*Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması*” başlıklı araştırmada küreselleşmenin içerik ve görsel tasarım açısından 1978, 1990, 2001 ve 2017 yıllarında devlet okullarında okutulan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yansımalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu araştırmada küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yansımalarının incelenen ders kitaplarının tümünde ilk sırada olduğu; küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yansımaları içinde yer alan din alt temasına ilişkin yansımalarının ders kitaplarında giderek azaldığı; küreselleşmenin ekonomik boyuttaki yansıma şekillerinin ders kitaplarına göre farklılaştığı ve özellikle 2001 ve 2017 yıllarında yayınlanan ders kitaplarında teknolojiyle ekonomi boyutlarının harmanlandığı; geçmişte okutulan ders kitaplarında siyasi boyuttaki yansımalarının günümüz ders kitaplarına göre daha az görüldüğü; bilim ve teknoloji ve eğitim boyutuna yönelik yansımalarının geçmiş dönem ders kitaplarına göre günümüz ders kitaplarında arttığı, hatta 2017 ders kitaplarında sosyokültürel boyuttan sonra en fazla yansımaya rastlanan boyutun bilim ve teknoloji boyutu olduğu ve küreselleşmenin ders kitaplarında görsel olarak yansımalarının geçmişten günümüze artış gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Karacan (2018)'in “*Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Yer Alan Milli ve Evrensel Değerlerin Analizi*” başlıklı araştırmasında hem beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında hem de ders kitabında milli ve evrensel değerlerin yeterince yer aldığı; milli ve evrensel değerlerin program geneline yayıldığı ve her öğrenme alanında çeşitli değerlerden bahsedildiği; öğretim programları ve ders kitaplarında milli ve evrensel değerlere yönelik bilgilerin öğrencilere aktarılmasının,

amaçlanan seviyede başarılı olunmasını sağlayacağı gibi öğrencilerin değerlere yönelik gelecekteki ilgi ve alakalarını arttıracakları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Günel ve Pehlivan (2015) tarafından hazırlanan ve “*Küresel Eğitim Çerçevesinde Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Ders Kitabı ve Öğretim Programı*” başlığını taşıyan araştırmada küresel eğitim temaları açısından 8.sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi ders kitabı ve öğretim programını incelenmiş olup küresel eğitim temalarının içerisinde yer alan bütün alt temaların ulusal bilinci yitirmeden küresel bilinç oluşturmada etkili olabilecek nitelikte verilmediği sonucuna vurgu yapılmıştır.

Ulu (2015)’nın “*6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi*” başlıklı araştırmasında 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme olgusunun tüm öğrenme alanları ile bağlantı kurularak aktarıldığı; yeterli aktarımın kısıtlı olmakla beraber öğrencilere önemli farkındalık sağlayacak bilgilerin verildiği ve 7. sınıf ders kitabında küresel bağlantıların çok iyi vurgulanmadığı ve yetersiz kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer yandan söz konusu araştırmada ders kitaplarında öğrencilerin küresel sorunlar ile ilgili sivil toplum kuruluşlarını bilmeleri ve sorunların çözümüne etkin olarak katılmaları, küresel sorunlar üzerine düşünmeyi öğrenmeleri, insanlığın ortak değerleri olan tarihi eserleri, sanat eserlerini ve doğal varlıkların neden korunması gerektiği gibi konuları bilmelerinin yanı sıra ders kitaplarıyla birlikte öğrencilerin uluslararası kültür, sanat, fuar ve sportif faaliyetlerin toplumlar arası ilişkideki rolünü daha iyi değerlendirebileceğine vurgu yapılmıştır.

Candan ve Erden (2014) tarafından yapılan “*3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi*” başlıklı araştırmada ders kitaplarında en çok ele alınan değerlerin sevgi ve sorumluluk olduğu, en az misafirperverlik ve barış değerlerine yer verildiği ve ders kitaplarının temel evrensel değerler açısından yeterli olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Sağlam ve diğerleri, (2011)’in “*Küreselleşmenin Türkiye’deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları*” başlıklı araştırmalarında yeni ilköğretim Sosyal Bilgiler programıyla birlikte küreselleşmeye daha fazla yer verildiği; hem programların hazırlanmasında temel alınan yaklaşımlar ve ünitelerin yapılandırılması, hem de ders kitaplarının içeriği ve bilgilerin sunulması bakımından her iki programda farklılıklar olduğu; Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile öğrencilerde

küresel duyarlılığın geliştirilmesinin hedeflendiği; eğitimsel etkinlikler yolu ile de öğrencilere küresel bir yurttaşın sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmaya çalışıldığı; yeni program ile birlikte ülkelerin oluşturduğu birliklerin tanıtıldığı ve bu kuruluşların isimlerine ders içeriklerinde daha fazla yer verildiği vurgulanmıştır. Diğer yandan söz konusu araştırmada küreselleşmenin yansımaları ile ilgili olarak öğretim programları ve ders kitapları arasında önemli farklılıklar bulunduğu; 1998 ilköğretim Sosyal Bilgiler programında küreselleşmeye dönük hazırlanmış üniteler bulunmamasına rağmen programda yer alan hedef ve davranışlardan bazılarının küreselleşme ile bağlantısının kurulabileceği; 2005 ilköğretim Sosyal Bilgiler programında küreselleşmeye yönelik 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda birer ünitenin yer aldığı ve bu ünitelerin her birinde küreselleşmenin ülkeler, toplumlar ve bireyler üzerindeki etkilerinin irdelendiği hususları ortaya konulmuştur. Ayrıca, aynı araştırmada küreselleşmenin ders kitapları boyutundaki yansımaları hususunda ise eski ve yeni ilköğretim Sosyal Bilgiler ders kitapları arasında çok önemli farklılıkların olduğu; 1998 ilköğretim Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme ile doğrudan ilgili konular sadece 7. sınıfta bulunurken, yeni program ile birlikte sınıflar (4-5-6-7) düzeyinde birer ünite ve dahası bu ünitelerde ayrıntılı bilgilere yer veren konuların bulunduğu vurgu yapılmıştır.

Çakar (2008) tarafından hazırlanan ve *“Küreselleşmenin İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Konu ve Kavramlar Üzerindeki Etkisi”* başlığını taşıyan araştırmada Sosyal bilgiler ders kitaplarında geçen küresel kavramlardan iletişim, internet, metro, uçak ve sivil toplum kuruluşları vs. kavramlarının öğrencilerin bilinç düzeyine uygun şekilde ele alındığı; küresel çağa gelinen süreç ve devamında günümüz dünyasının oluşumuna etki eden önemli başlıklardan bahsedildiği; öğretim süreci boyunca öğrencilere anlatılan küresel kavramların 4. sınıfta tanımsal olarak, diğer sınıf düzeylerinde ise daha detaylı olarak ele alındığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Evin ve Kafadar (2004) tarafından yapılan *“İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının ve Ders Kitaplarının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi”* başlıklı araştırmada Sosyal Bilgiler dersi programı ve ders kitapları itibarıyla birinci kademe ulusal değer kategorilerinin daha fazla yer aldığı, ikinci kademe ise ulusal değer kategorilerinin geçme sıklığından fazla olmamak şartıyla evrensel değer kategorilerinin önemli yer tuttuğu; bu tespitin birinci kademedeki ikinci kademeye doğru ulusallıktan evrenselliğe geçiş eğilimine işaret olarak algılanması gerektiği; ders kitapları ve programın değer

kategorilerine verdikleri ağırlık bakımından farklılıklar gösterdiği ve bunun Sosyal Bilgiler programında daha dengeli bir dağılım göstermekte olduğu sonuçları ön plana geçmiştir.

Yukarıda kısaca değinilen araştırmalara bakıldığında küreselleşme konusunun Türkiye’de başta Sosyal Bilgiler dersi olmak üzere öğretim programı ve ders kitaplarındaki yansıma ve yer bulma durumlarının, üzerinde giderek daha fazla araştırma yapılan konulardan olduğu görülmektedir. Bu bağlamda konular, kavramlar, değerler ve beceriler hususları küreselleşmenin yansıma ve yer bulma durumlarının tespitinde üzerinde fazlaca durulan konular durumundadır. Sosyal Bilgiler ders kitaplarının tüm sınıflar itibariyle küreselleşmenin yer bulma durumu yönünden detaylı incelenmesini içeren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle tez konusu olan araştırma ayrıca önemli olarak değerlendirilmektedir.

2.2.1.2. Yurt İçinde Araştırma Alanıyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Çakır (2019) tarafından hazırlanan ve “*Ortaokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan "Küresel Bağlantılar" Öğrenme Alanının Öğretiminde Görsel Materyallerden Yararlanmanın Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi (İstanbul İli Esenler İlçe Örneği)*” başlığını taşıyan araştırmada “*Küresel Bağlantılar*” öğrenme alanında görsel materyaller kullanılarak öğretim yapıldığında, öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Akpınar ve Kranda (2018) tarafından hazırlanan ve “*Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Etkinliklerin Eleştirel Düşünme Becerisini Kazandırmadaki Etkililiğine Yönelik Öğretmen Görüşleri*” başlığını taşıyan araştırmada öğretmenlerin öğrencilerine küresel bakış açısı kazandırarak eleştirel düşünme becerileri elde etmeleri için daha çok performans görevi, proje, örnek olay, tartışma, drama ve tiyatro, beyin fırtınası gibi yöntemlerden yararlandıkları ve Sosyal Bilgiler dersinin küresel boyuttaki olaylar ve gelişmelere yönelik kazandırdıklarıyla ilgili olarak öğretmenlerin “*farkındalık, duyarlılık, eleştirel düşünme, yorumlama, farklı bakış açıları*” gibi becerilere dikkat çektikleri vurgulanmıştır.

Karaboğa (2018) tarafından yapılan “*Küreselleşme Sürecinin Eğitim Kurumları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Tartışma*” başlıklı araştırmada küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkileri ile ilgili olarak iki temel yaklaşıma değinilmiştir. İlk temel yaklaşımda “*toplumsal değişim ve dönüşüm, toplumsal yenilik, sürdürülebilir kalkınma, yaşam boyu öğrenme, bilgisayar ve internet teknolojilerinin eğitimde kullanılması*” gibi konular çerçevesinde olumlu bir açıdan değerlendirmeler yapılmıştır. İkinci temel yaklaşım da ise eleştirel bir

şekilde küreselleşme sürecinin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri farklı açılardan etkilediğine dikkat çekilmiştir.

Işık Demirhan (2018) tarafından yapılan “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kapsamında Türkiye’ye İlişkin Algıları*” başlıklı araştırmada öğretmenlerin siyasi, sosyal, ekonomik olaylara karşı duyarlı oldukları; dünyayı etkileyen olayları değerlendirirken Türkiye’ye etkisi doğrultusunda tutum izledikleri; Türkiye’nin uluslararası yardımlaşma faaliyetlerine olumlu yönde görüş belirttikleri, Türkiye’nin turizm potansiyelinin ve özel konumunun farkında oldukları; Türkiye’nin en fazla ihracat ve ithalat yaptığı ülkeleri değerlendirirken tarihin olumlu etkisi olduğunu düşündükleri; sosyal bilgiler ders müfredatında küresel bağlantılar öğrenme alanına daha fazla yer verilmesi gerektiği algısına sahip oldukları; öğretmenlerin yardım kuruluşlarının faaliyetleri hakkında yeteri kadar bilgili olmadıkları; küresel vatandaşlığa karşı olumsuz tutum sergiledikleri ve yeterince yurt dışı deneyimlerinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Aslan (2016)’ın “*Küreselleşme Olgusunun Sosyal Bilgiler Eğitimine Etkileri*” başlıklı araştırmasında küreselleşme olgusunun genel olarak eğitimi özelde ise Sosyal Bilgiler eğitimini derinden etkilediği; bu yeni duruma ancak yeni paradigmlar ile uyum sağlanabileceği; Sosyal Bilgiler eğitiminin küreselleşmeden amaç, içerik ve öğretim süreci boyutlarıyla ciddi şekilde etkilendiği ve bu etkilenmenin öğretim programlarının küresel ortak değerleri kazandırma noktasına yoğunlaştığı; 2005-2006 Sosyal Bilgiler öğretim programlarının uygulamadan gelen dönütler ışığında sürekli gözden geçirilmesinin küreselleşme karşısında ayakta kalabilmek için önemli olduğu ve küreselleşmenin Sosyal Bilgiler eğitimine önemli açılımlar sağlama potansiyeli yanında çok ciddi riskler barındırabileceği hususlarının altı çizilmiştir.

Baltacı (2016) tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Perspektifinde Küreselleşme (Malatya İli Örneği)*” başlıklı araştırmada küreselleşme olgusu çerçevesinde kültürel değerler boyutu, sosyolojik-psikolojik boyut, eğitim-öğretim boyutu ile ekonomik-teknolojik boyut kapsayacak şekilde anket geliştirildiği; bu ankette yaş faktörüne ilişkin anlamlı farklılığın yalnızca sosyolojik -psikolojik boyutta olduğu; kıdem yılına göre yapılan incelemede sadece ekonomik-teknolojik boyutta anlamlı farklılığın görüldüğü ve cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde ekonomik-teknolojik boyutta anlamlı farklılık bulunduğu hususlarına vurgu yapılmıştır.

Öztürk ve Günel (2016) tarafından yapılan “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sistemler, Küresel Eğitim ve Çeşitlilik Kavramlarına İlişkin Algısı*” başlıklı araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin küreselleşme ve küresel sistemler kavramlarını literatürde yer aldığı gibi tanımlamadıkları ve kavramları hakim güçlerin az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler üzerinde kurmuş olduğu ekonomik, kültürel ve siyasi egemenlik olarak tanımladıkları; küreselleşmeye ve dolaylı olarak da küresel eğitime karşı olumsuz bir algıya sahip oldukları; küresel eğitimi sadece bir boyutuyla (küresel sorunlar) ele aldıkları ve küreselliği bilgidan daha ziyade kendi dünya görüşlerine göre tanımladıkları sonuçlarına vurgu yapılmıştır.

Üçarkuş (2016) tarafından yapılan ve “*5. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Kazanım, İçerik, Öğretme-Öğrenme ve Ölçme değerlendirme Sürecinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*” başlığını taşıyan araştırmada öğretmenlerin 5. sınıf Küresel Bağlantılar öğrenme alanına ilişkin görüşlerinin ankette belirtilen kişisel bilgilerine göre değişip değişmediği belirlenmeye çalışılmış olup öğrenme alanının içeriğine, kazanımlarına, öğretme-öğrenme ve ölçme-değerlendirme süreçlerine yönelik düşüncelerinin değişmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çatak (2015)’ın “*Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarının İncelenmesi*” başlıklı araştırmasında geçmişten günümüze kadar çeşitli durumlara göre sosyal bilgiler ve diğer ilişkili ders grubunun Türkiye’de bazı adlar aldığı; farklı bölümlere ayrıldığı, birleştirildiği ya da bu derslerin amaçlarının değiştirildiği ve geçmişten günümüze sosyal bilgiler ders grubunun bütün olarak değerlendirildiğinde karışık bir yapıya sahip olduğu hususlarına vurgu yapılmıştır.

Körükçü (2015), “*Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Öğretmen Adaylarının, İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Çeşitli Değişkenler Açısından)*” başlıklı araştırmasında araştırmaya katılan ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin “*küreselleşme, vatandaşlık olgusu ve çoklu bakış açısı*” gibi kavramlara yabancılık çektikleri; ilkokul ve ortaokul öğrencilerine göre Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı’nın etkilerinin genel anlamda kısıtlı ve yetersiz olduğu; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının “*insan hakları, sosyal adalet, eşitlik, dünyanın ortak yaşam olduğu algısı, yeryüzü kaynaklarının verimli kullanılması*” gibi konuların Sosyal Bilgiler öğretim programında çok daha fazla yer alması yönünde görüş bildirdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gömleksiz ve Kılınç (2012) tarafından yapılan ve “*Küreselleşmenin Eğitim Programları Üzerindeki Etkisine İlişkin Akademisyen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma*” başlığını taşıyan araştırmada akademisyenlerin büyük çoğunluğunun Türkiye’de eğitim programlarında küreselleşme bağlamında yapılan değişiklikleri yetersiz gördükleri; eğitim programlarının değişime açık ve toplumsal değerleri koruyan bir yapıda olması gerektiğini düşündükleri; öğretim programlarının “*toplumsal değerlere uygun, öğrenci merkezli, değişimi kabul eden, özgün, yetiştirilmek istenen insan tipine uygun*” olması gerektiğine vurgu yaptıkları; küreselleşmenin eğitim programları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine dikkat çektikleri tespit edilmiştir. Söz konusu araştırmada akademisyenlerce küreselleşmenin eğitim programlarına olumlu etkileri arasında “*dünya ile karşılaştırma yapabilmeyi sağlaması, çok yönlü bireylerin yetiştirilmesini sağlaması, bilgiye ulaşmada kolaylık sağlaması, yaşam standartlarını arttırması, yeni arayışlara yönlendirmesi ve yabancı dil öğretiminin artmasını sağlaması*” gibi konular belirtilirken, olumsuz etkileri arasında ise “*yabancılaşmaya ve ideolojik ayrışmaya yol açması, gelişmelerin gerisinde kalınmasına neden olması*” gibi konulara vurgular yapıldığı belirlenmiştir.

Koluman (2011) tarafından yapılan “*İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Öğretmen Görüşleri (Balıkesir İl Örneği)*” başlıklı çalışmada öğretmenlerin görüşlerinin olumlu bulunduğu ve görüşler arasında cinsiyet, mesleki kıdem ve görev yaptıkları okul türü açısından anlamlı bir farkın olmadığı vurgulanmış ve öğretmenlerin ilgili öğrenme alanının varlığını gerekli buldukları ifade edilmiştir.

Sönmez Demirezen (2011)’in “*Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alan Kavramların Öğrenilmesinde Kavram Analizi Yönteminin Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi*” başlıklı araştırmasında kavram analizi yönteminin, öğrencilerin kavram öğrenme başarısını arttırdığına ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Açıkalın (2010)’ın “*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar: Çok Kültürlü ve Küresel Eğitim*” başlıklı araştırmasında Türkiye’de şu ana kadar küresel eğitim ile ilgili çalışmaların çok az sayıda yapıldığına dikkat çekilmiştir.

Karaman (2010) tarafından yapılan “*Küreselleşme ve Eğitim*” başlıklı araştırmada küreselleşme olgusunun her şeyi genel olarak değiştirdiği gibi bilgi kavramına yüklenen geleneksel anlamı da değiştirdiği; küreselleşme sürecinde en çok etkilenen eğitim

kurumlarının üniversiteler olduğu; küreselleşme ile birlikte eğitimin ulusal olmaktan çıktığı ve artık uluslararası bir boyut kazandığı; Türk eğitim sisteminin diğer ülkelerde olduğu gibi, eğitimdeki küreselleşme sürecinden etkilendiği; Türkiye'nin Bologna süreci gibi uluslararası eğitim sistemlerine dâhil olmayı sürdürmeye devam ettiği; uluslararası öğrenci, akademisyen, personel hareketliliklerini desteklediği ve yurt dışına burslu veya özel statülü öğrenci akışını yıllara göre artırarak devam ettirmekte olduğu hususlarına vurgu yapılmıştır.

Balkar ve Özgan (2010), “*Küreselleşmenin İlköğretim Kademesindeki Eğitim Sürecine Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri*” başlıklı araştırmalarında öğretmenlerin küreselleşmeye ile ilgili düşüncelerinin ekonomi çerçevesinde şekillendiği; öğretmenlerin, küreselleşme süreci ile birlikte toplumlar arasında bir benzeşme oluşacağını düşündükleri; küreselleşme olgusundan en fazla etkilenen konu olarak da öğrenci niteliklerini gördükleri; öğretmenlerin, küreselleşme süreci ile beraber öğrencilerin “*eleştirel düşünen, dünya ve ülke sorunlarına duyarlı ve demokrat*” bireyler olarak yetiştirilmesinin amaçlandığını vurguladıkları; küreselleşmenin eğitim programlarını etkilediğini düşündükleri; öğretmenlerin, küreselleşme süreci ile birlikte öğretim sürecinin, öğretmen görevlerinin ve yöneticilerinin görevlerinin değişimlere uğradığını düşündükleri; öğretmenlerin küreselleşme süreci ile birlikte ilköğretim kademesinde yapılan eğitim-öğretim sürecini olumlu yönde etkilediğini düşündükleri ve bu süreç ile birlikte eğitim-öğretim süreci unsurlarından beklentilerinin değiştiğini ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Kan (2009b) tarafından yapılan “*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Sorunlarla İlgili Tutumları ve Ders Programlarına Yönelik Önerileri*” başlıklı araştırmada, öğretmen adaylarının küresel sorunlara yönelik lisans eğitiminde aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları; derslerde daha fazla küresel sorunlara ağırlık verilmesi ve derslerin daha fazla uygulamaya dayalı olması gerektiğini ifade ettikleri; üniversitelerin etkinlik ve aktivite yönünden dersleri desteklemesi, derslerin de daha fazla güncel olması gerektiği yönünden görüş bildirdikleri vurgulanmıştır.

Fırıncı (2006)'ın “*Küreselleşmenin Öğretim Programları Üzerindeki Etkisi (İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Örneği)*” başlıklı araştırmasında küreselleşmenin ve sanayi sonrası toplumda eğitim alanında bir yenilik ihtiyacının söz konusu olduğu ve ilköğretim müfredatında gerçekleştirilen yenilik çalışmalarıyla birlikte değişiklik yapılarak bu durumun giderilmeye çalışıldığı vurgulanmıştır.

Çalık ve Sezgin (2005)'in “*Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim*” başlıklı araştırmalarında küreselleşmenin olumlu ya da olumsuz yönleriyle dünyada hızla işlemeye devam eden zorlu bir süreç olduğu; başarılı olabilmenin yolunun küreselleşen dünyada rekabet edebilir değerler ve beceriler üretebilmekten geçtiği; küresel dünyanın gerektirdiği bilgi, beceri, değer, tutum ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmek için okulların yeni bir vizyon geliştirmesinin gerekli olduğu ve bu yüzden “*bireye önem veren, öğreneni merkeze alan, insani ve evrensel değerlere dayalı, küresel dünyanın gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandıran*” bir eğitim modelinin önem kazandığı belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere dinamik bir süreç olan küreselleşmenin Türkiye’de eğitim sistemi ve Sosyal Bilgiler eğitimi üzerindeki etkilerine yönelik olarak yapılan araştırmaların sayısı giderek artmaktadır. Araştırmacılar tarafından küreselleşme sürecinin farklı boyutlarının eğitim üzerindeki etkilerinin tespitine yönelik araştırmalarının söz konusu olduğu dikkati çekmektedir. Türk eğitim sisteminde küreselleşmenin en fazla yer bulma olasılığının olduğu derslerden biri de Sosyal Bilgiler dersidir. Bu ders üzerindeki etkileri ve yer bulma durumları da öncelikle müfredatlar yoluyla gerçekleştirmek, bunun somut metinler, etkinlikler ve görseller yoluyla yer bulması da Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ayrıntılı incelenmesi küreselleşmenin Sosyal Bilgiler müfredatı ve eğitimi üzerindeki etkilerinin belirlenmesi yönünden büyük önem arz etmektedir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında küreselleşmenin eğitim, öğretim programları ve ders kitapları üzerindeki etkilerine yönelik olarak çok sayıda araştırma yapılmıştır. Aşağıda bu araştırmalardan ulaşılabilenlerden ve tez konusu ile doğrudan ilgili olduğu değerlendirilenlerden bazılarına kısaca yer verilmiştir.

2.2.2.1.Yurt Dışında Araştırma Konusuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Muhammad, Masood ve Anis (2019) tarafından yapılan ve “*Küresel Kimlik, Müfredat Reformu ve Pakistan Ders Kitabı: Öğretmenlerin Algı ve İnançlarını Anlamak*” başlığında Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmada araştırmaya katılan çoğu öğretmenin küresel konuları ders kitaplarında en az tartışılan konu olarak gördükleri; tartışılan bu konuların kapsamının dar olduğunu düşündükleri; çoğu öğretmenin Pakistan sınırlarının ötesindeki dünyanın ders kitaplarında yeterince yer almadığı yönünde ve gelecekte herhangi bir

Pakistan eğitim müfredatı ve ders kitabının içeriğinin küresel konulardan daha çok ulusal konulara yönelik olması yönünde görüş belirttikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bromley ve Cole (2017) tarafından hazırlanan ve Türkçeye “*İki Dünyanın Hikayesi: Sosyal Bilimler Ders Kitaplarında Eyaletlerarası Sistem ve Dünya Toplumu, 1950–2011*” başlığıyla çevrilebilecek olan araştırmada 1950-2011 yılları arasında 73 ülkede yayınlanan 539 lise sosyal bilimler ders kitabı (tarih, yurttaşlık bilgisi, sosyal bilimler ve coğrafya) incelenmiştir. Sözü edilen araştırmada, ders kitaplarında genel ulusallık vurgularının daha fazla yer aldığı; dünya toplumu üzerindeki vurgunun eğitim yapısı ve sosyal yönden küreselleşmeden en fazla etkilenen ülkeler ve ders kitaplarında özellikle son yıllarda daha belirgin olarak yer aldığı sonuçları ön planda yer almıştır.

Chou ve Ting (2016)’ın “*Ulusal Müfredat ve Küresel Boyut Ne Kadar Yakından İlişkilidir? Tayvan’daki İlkokul Ders Kitaplarında Küresel Boyutun İçerik Analizi*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmalarında Tayvan’daki küresel boyutun kapsamını incelemek için 84 ilkokul ders kitabının içerik analizi yapılmıştır. Söz konusu araştırmada incelenen ders kitaplarının içeriğinin %10’unun küresel boyutla ilgili olduğu; bu içeriğin çoğunluğunun Türkçeye bütünleştirici faaliyetler ve Sosyal Bilgiler şeklinde çevrilebilecek öğrenme alanlarında bulunduğu; en belirgin küresel eğitim kavramlarının ekolojik sürdürülebilirlik ve dünya barışı olduğu; insan haklarına ve sosyal adalete yeterince yer verilmediği sonuçları ön plana çıkmıştır.

Buckner ve Russell (2013) tarafından yapılan ve “*Küresel Tanım: Ders Kitaplarında Küreselleşme ve Küresel Vatandaşlık Tasvirindeki Uluslararası Eğilimler*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmada giderek artan küreselleşme ve küresel vatandaşlığın ders kitaplarında artık daha fazla görüldüğü; küreselleşme ve küresel vatandaşlığın birbirine benzemesine rağmen küreselleşmenin zaman periyodu ile daha açıkça bağlantılı yeni bir olgu olduğu; küresel vatandaşlığın çoğunlukla insan hakları ve yurttaşlık boyutunda ele alındığı; küreselleşme ve küresel vatandaşlığın dış dünya ile bağlantısının ders kitabı içerikleriyle yansıtıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Pudas (2013)’ın “*Temel Eğitim Yönergesinde Küresel Eğitimi Uygulamak İçin Ders Kitapları Geliştirme Olanaklarının Araştırılması*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmasında Finlandiya’da, yayınlanan yönergelere ve hedeflere rağmen yapılan küresel eğitim öğretiminin çok iyi olmadığı; yeterli koordinasyonun sağlanamadığı; Finlandiyalı öğrencilerin azınlık gruplarına ve göçmenlere karşı olumsuz tutumlarının arttığı ve bunun

da pedagojik yaklaşımın yanı sıra ders kitaplarında temsil edilen perspektiflerden kaynaklandığı ve ders kitaplarının küresel eğitim programının uygulanmasına yardımcı olmak için büyük bir potansiyele sahip olduğu hususları vurgulanmıştır.

Haue (2013) tarafından yapılan ve “*Tarih Ders Kitaplarının Ulusal Anıttan Küresel Temsilciye Dönüşümü*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmada küreselleşmeyi anlama şeklinin son yirmi yılda tarih alanında da değişikliğe yol açtığı; bölgesel ve ulusal perspektiften küresel perspektife geçişin olduğu; bu değişimin özellikler Danimarka ve Almanya’da yayınlanan tarihle ilgili ders kitaplarında daha belirgin hale geldiği sonuçları vurgulanmış ve tarih öğretimi bağlamında yeni küresel standartlara uyum sağlamak için milli tarihten vaz geçilip geçilmediği sorusu ön plana çıkarılmıştır.

Terra ve Bromley (2012), “*Sosyal Bilimler Ders Kitaplarında Çokkültürlü Eğitimin Küreselleşmesi: Uluslararası Analizler, 1950–2010*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmalarında dünya ölçeğinde 548 ortaokul sosyal bilimler ders kitabı analiz edilmiştir.

Noh (2008) tarafından hazırlanan ve “*Dünya Coğrafyası Ders Kitaplarını Küresel Eğitim Açısından Yeniden Okumak: ABD Dünya Coğrafyası Ders Kitaplarında Kore'nin İncelenmesi*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmada ABD Dünya Coğrafyası ders kitaplarının emperyalist ve ABD merkezli bir perspektifi sürdürdüğü; Kore örneğinde olduğu üzere ders kitaplarında diğer yerlerin ve insanların olumsuz tutum, dışlama, klişeleştirme ve basitleştirme yoluyla ve yetersiz temsil edildiği sonuçlarına vurgu yapılmıştır.

Flouris (1997)’in “*Eğitim Mevzuatında, Sosyal Bilgiler Müfredatında ve Yunan Zorunlu Eğitim Ders Kitaplarında Küresel Boyutlar (1-9. Sınıflar)*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmasında küresel boyutların Yunanistan eğitim sistemine, Avrupa’nın yeni gerçeklerine ve uluslararası alana yeterince adapte edilemediği; küresel boyutların ders kitaplarında esas olarak dünyanın fiziki yönleri ve daha az derecede insani, politik ve sosyokültürel konular ve sorunlarda yer bulduğu sonucuna ulaşılmış ve son olarak dengeli ve küreselleşmiş bir müfredat geliştirilebilmesi için Yunanistan’ın özellikle sosyal bilgiler müfredatlarının ve ders kitaplarının derinlemesine incelenmesine vurgu yapılmıştır.

Yukarıda ana hatlarıyla değinilen araştırmalara bakıldığında küreselleşmenin müfredat ve ders kitaplarında yer verilme durumlarının ülkelere göre farklılıklar gösterdiği,

küreselleşmenin eğitim müfredatlarında ve ders kitaplarında yeterince yer bulamadığı konularının ön plana geçtiğine yönelik vurgulara daha fazla yer verildiği anlaşılmaktadır. Bir yanda küreselleşmenin ders kitaplarındaki uygun konularda yer bulmasının küresel değerler, dünya vatandaşlığı, göçlerle beraber daha da yaygınlaşan çok kültürlülük bağlamında önemine dikkat çekilirken, diğer yanda ulusal ve yerel değerlerin de korunması, yaşatılması ve tüm insanlığa ulaştırılması konularının dengeli bir yaklaşımla eğitim müfredatlarında ve ders kitaplarında yer alması hususuna da dikkat çekildiği görülmektedir.

2.2.2.2. Yurt Dışında Araştırma Alanıyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Paris ve Biggs (2018) tarafından yapılan ve “*Kanada’da Neden Bir Küresel Eğitim Stratejisi Gerekliyor*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmada Kanada ile benzer özellikler gösteren ülkelerde küresel eğitime büyük yatırım yapıldığı; gelişmekte olan ülkeler de dâhil olmak üzere dünyada öğrencilerin ağlar ve fırsatlar inşa ederlerken Kanada’nın böyle bir eğitim stratejisinin olmadığı; Kanada’da küresel eğitimin isteğe bağlı ve lüks olarak görüldüğü; oysa lüks olarak görülen o günlerin geride kaldığı ve artık daha fazla Kanadalı öğrencinin lise sonrası uluslararası deneyim kazanmak için olanak bulmasının hem onların geleceğine ve hem de Kanada’nın geleceğine uzun dönemli bir yatırım olabileceği görüşleri ön plana çıkarılmıştır.

Camilleri (2016)’nin “*eTwinning Platformunda Küresel Eğitim ve Kültürlerarası Farkındalık*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmasında çeşitli ülkelere öğretmenlerin bakış açıları analiz edilmiştir. Söz konusu araştırmada, öğretmenlerin eTwinning platformunun kültürlerarası etkileşim yoluyla küresel eğitimi geliştirdiği; dinamik bir kavram olarak küreselleşmeyi geliştirmek için öğrencileri yirmi birinci yüzyıl becerileri ile donatmanın önemine ve bunun için eTwinning platformunun önemli bir rol oynadığına vurgu yaptıkları; çok kültürlü toplumlarda öğretim yapacak herhangi bir resmi eğitimden ve küresel yetkinliklerini geliştirmeden yoksun olduklarını ifade ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Chahardahcheriki ve Shahi (2012)’nin “*Küreselleşmenin İran Eğitim Sistemi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmalarında İran’da eğitim araçları ve gereçleri, öğretim yaklaşımları, müfredatlar ve eğitim yönetimi gibi eğitim sisteminin önemli göstergelerinde küreselleşmenin etkilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Adı geçen araştırma sonunda öğretim yaklaşımlarının küresel seviyeye

daha yakın olduğu; eğitim araç ve gereçlerinin küresel standartlara göre diğer göstergelerden daha ileride olduğu; İran eğitim sisteminin küresel düzeye biraz uzak olduğu; genelde gelişime açık olmadığı ve geleneksel göstergelerle daha uyumlu olduğu tespitlerine yer verilmiştir.

Agbaria (2011) tarafından yapılan ve Türkçeye “*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küreselleşme Tartışmaları: Tarihsel ve Söylemsel Olarak Küreselleşme Yaklaşımı*” başlığıyla çevrilebilecek olan araştırmada küreselleşmenin daha önce görülmemiş bir şey olarak algılandığı; küreselleşmenin ideolojik bir süreçten daha çok doğal bir süreç olarak düşünüldüğü; Sosyal Bilgiler eğitimi alanında küreselleşmeye tarihsel ve söylemsel bir koşul olarak yaklaşılması gerektiği; eğitimcilerin küreselleşme hakkında daha fazla kuşkulu ve eleştirel bakış açısına sahip olması gerektiği hususlarının altı çizilmiştir.

Alazzi (2011)’nin “*Küresel Eğitimin Kavramları ve Öğretmen Algıları: Ürdünlü Ortaöğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmasında öğretmenlerin küresel eğitimin tanımı ve öğretim stratejileri ile ilgili çok az bilgi sahibi oldukları; Ürdün’de görev yapan ortaokul Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin halihazırda küresel eğitimi öğretmek için hazır olmadıklarına vurgu yapılmıştır.

Kirkwood (2001) tarafından hazırlanan ve “*Küresel Çağımız Küresel Eğitimi Gerektiriyor: Tanım Belirsizliklerini Netleştirme*” başlığıyla Türkçeye çevrilebilecek olan araştırmada bilim insanlarının küresel olarak eğitilmiş insanları ileri teknoloji becerilerine haiz, çağdaş dünya hakkında disiplinler arası bilgiye sahip, küreselleşmiş dünyaya etkin bir şekilde katılmak için adapte olabilen, esnekliğe ve dünya görüşüne sahip kişiler olarak tanımladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, içinde bulunulan çağın bilimsel bir küresel eğitimi gerektirdiği; küresel eğitimin başlamasının üzerinden yaklaşık 50 yıl geçtiği; küresel eğitimin Amerika Birleşik Devletleri ve dünyadaki rolünün arttığı; bazı tanımsal belirsizliklere rağmen, küresel eğitimin öğretmenlere ve öğrencilere 21. yüzyıldaki yolculuklarında daha barışçıl bir dünya kurma yolunda rehberlik etme fırsatı sunduğu belirtilmiştir.

Ana hatları yukarıda ortaya konulan araştırmaların sonuçlarına göre küreselleşmenin eğitim sistemleri ve müfredatları üzerindeki etkilerinin ülkelere göre farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Özellikle küresel eğitime, çağın şartlarına göre nasıl bir eğitim sisteminin olması gerektiğine, küreselleşmenin eğitim sistemi ve müfredatları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine dikkat çekilirken, olumlu etkilerinin daha fazla ön plana geçtiğine

yönelik değerlendirmeler her geçen gün artmaktadır. Bu durum dinamik bir süreç olan küreselleşmenin insan yaşamı ve faaliyetlere olan etkisinin her zaman üzerinde araştırma ve tartışmaların yapılacağı bir alan olduğunu da göstermektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, veri kaynağı, veri toplama aracı ve verilerin toplanmasıyla birlikte verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, 2019 yılında yayınlanan ilkokul 4.sınıf ve Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının incelenmesi esasına dayanmaktadır. Araştırma betimsel tarama modelinde nitel bir çalışmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da hala var olan bir durumu var olduğu biçimde betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Bu modelde araştırmanın konusunu oluşturan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012, s. 77). Bu çalışmada betimsel tarama modelinin seçilmesinin nedeni Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin boyutlarına yer verilme durumunu belirlemeye, konunun gerçekçi bir bakış açısıyla bütüncül bir şekilde tespit edilmesine ve araştırmanın amacına uygun model olmasıdır.

Bilindiği üzere nitel araştırmalar güvenirlik ve geçerlik başta olmak üzere çoğu unsur ile nicel araştırmalardan farklılık göstermektedir. Nitel araştırmalar, olgu ve olayların varlığına ve anlamına yönelirken; nicel araştırmalar, bir olgunun var olma derecesine ve sayısal özelliklerine yöneliktir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 255). Bu husustan hareketle çalışmada 2019 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme olgusunun yer alma durumu küreselleşmenin boyutları yönünden ele alınmıştır.

3.2. Veri Kaynağı

Bu araştırmanın veri kaynağını Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanan İlkokul Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabı, Anadol Yayıncılık tarafından hazırlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5 Ders Kitabı, MEB Devlet Kitapları tarafından hazırlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı ve Ekoyay Yayıncılık tarafından hazırlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı oluşturmaktadır. Adı geçen ders kitapları ve özellikleri aşağıda yer almaktadır.

3.2.1. İlkokul Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabı

Bu kitap, Tuna Matbaacılık tarafından hazırlanmış ve Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 28 Mayıs 2018 tarih ve 78 sayılı kararıyla 2018-2019 öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir (Tablo 1).

3.2.2. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5 Ders Kitabı

Anadol Yayınları tarafından hazırlanmış olan bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı kararıyla 2018-2019 öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir (Tablo 1).

3.2.3. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı

Bu kitap MEB Devlet Kitapları tarafından hazırlanmış ve Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu 18.04.2019 gün ve 8 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiştir (Tablo 1).

3.2.4. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı

Ekoyay Yayıncılık tarafından hazırlanmış olan bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Başkanlığı'nın 18.04.2019 gün ve 8 sayılı kararıyla 2019-2020 öğretim yılından itibaren beş yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1.

Araştırma Kapsamında İncelenen Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ve Özellikleri

Sınıf Düzeyi	Adı	Yazar(lar)	Yayın Yılı	Yayınevi	Yayın Yeri
4. Sınıf	<i>İlkokul Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabı</i>	Sami TÜYSÜZ	2019	Tuna Matbaacılık	Ankara
5. Sınıf	<i>Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5 Ders Kitabı</i>	Erhan ŞAHİN	2019	Anadol Yayıncılık	Ankara
6. Sınıf	<i>Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı</i>	Cengiz YILDIRIM Fatih KAPLAN Hayriye KURU Mukaddes YILMAZ	2019	MEB Devlet Kitapları	Ankara
7. Sınıf	<i>Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı</i>	Hikmet AZER	2019	Ekoyay Yayıncılık	Ankara

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama evresinde doküman analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu teknikte araştırılması planlanan konuyla ilgili dokümanların incelenmesi amaçlanır. Araştırılması amaçlanan olgu ya da olaylara ilişkin yazılı bilgilerin bulunduğu materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda kullanılabilecek önemli bilgi kaynaklarıdır. Farklı veri toplama teknikleriyle birlikte de kullanılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 187). Bu araştırma da küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alma durumunun incelenmesinin amaçlandığı betimsel tarama modelinde nitel bir araştırma olduğu için bu tekniğin kullanılması uygun bulunmuştur.

Bu araştırmada ilk olarak ayrıntılı bilgileri tablo 1’de verilen ders kitapları belirlenmiştir. Daha sonra küreselleşme olgusunun geniş ve kapsamlı olmasından dolayı küreselleşmenin ders kitaplarında yer alma durumlarının küreselleşmenin hangi boyutları ile ele alınması gerektiği üzerinde değerlendirme yapılmış, araştırma için uygun olduğu düşünülen boyutlar konusunda Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalından iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Belirlenen boyutların bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyut başlıklarından oluşmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. Ardından yukarıda ayrıntılı bilgileri verilen Sosyal Bilgiler ders kitapları 4.sınıftan başlanarak sırasıyla belirlenen boyutlara göre incelenmiştir. Elde edilen bulgular sınıflar, üniteler ve konulara göre hazırlanan tablolara aktarılmıştır. Daha sonra tabloların yorumlanması yolu izlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi aşamasında betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analizde ana hedef, elde edilen verileri düzenlenmiş ve değerlendirilmiş bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu hedef üzerine ulaşılan veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri araştırılır ve çeşitli neticelere varılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 224). Bu araştırmada da temel amaç ders kitaplarından elde edilen verileri düzenledikten sonra kapsamlı bir şekilde değerlendirerek okuyucuya sunmak olduğu için bu yaklaşımın daha uygun olduğuna karar verilmiştir. Bu bağlamda ayrıntılı bilgileri tablo 1’de verilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları sırasıyla okunmuş, kitaplardaki metinler ve görseller küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutları açısından tek tek incelenmiş ve belirlenen metin ve görsellerin sayıları ilgili

tablolarla aktarılmıştır. İlgili metin ve görsellerin hangi boyutla ilgili olduğuna karar verirken bazı örneklerin iki ya da daha fazla boyuta ilişkin olduğu görülmüştür. Örneğin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin olan bazı örnekler sosyal ve kültürel yaşamda da önemli değişikliklere yol açtığı için sosyokültürel boyutu da kapsayacak şekilde ele alınmıştır.

Her bir ders kitabı için ünitelere göre hazırlanan tablolardan faydalanarak ders kitapları bütünü için tablolar oluşturulmuştur. Daha sonra ders kitaplarının üniteleri kendi aralarında mukayese edilecek şekilde yeni tablolar oluşturulmuştur. En son olarak da tablolara uygun başlıklar belirlenerek araştırma içerisine eklenmiştir. Ayrıca tabloların verileri ders kitaplarından doğrudan yapılan metin ve görsel alıntılar yardımıyla desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlarının yer alma durumlarına ilişkin elde edilen veriler 4. sınıf ders kitabından başlayarak sırasıyla sunulmuştur. Verilerin sunulmasında ünite ve konulara göre bir sıra izlenmiştir.

4.1. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.1.1. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 2’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı Birey ve Toplum ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 56 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 2). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 2.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Birey ve Toplum	Herkesin Bir Kimliği Var	5	0	1	7	5	18
	Herkesin Bir Öyküsü Var	0	0	0	0	1	1
	Nelerden Hoşlanıyorum? Neleri Yapabilirim?	2	4	0	0	10	16
	Onun Yerinde Olsaydım	0	3	0	1	7	11
	Farkındayım, Farklılıklara Saygılıyım	0	0	0	4	6	10
	Toplam	7	7	1	12	29	56

4.1.1.1. Herkesin Bir Kimliği Var

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 18örnek tespit edilmiştir (Tablo 2). Bunlardan 5’i bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi, 7’si siyasi ve 5’i sosyokültürel boyuta ilişkindir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve siyasi boyutlardaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ben yeni aldığım kimlik kartımı oldukça fazla sevdim. Bu yeni elektronik kartın ileride banka kartı olarak kullanılmasının yanında sürücü belgesi ve pasaport yerine geçerek de hayatımı oldukça fazla kolaylaştıracağını düşünüyorum.” (Tüysüz, 2019, s. 15)

Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Elektronik çip (yonga)yeni kimlik kartlarına akıllı kart özelliği kazandırmaktadır. Bu çipe kartın sahibine ait bir fotoğraf bilgisiyle birlikte parmak izi gibi kimlik doğrulamada kullanılacak çok önemli bilgiler de kayıt ediliyor. Dahası geçmişte kullanılan nüfus cüzdanlarında ayrıntılı olarak bulunan nüfus kayıt bilgileri de bu bölüme depolanmaktadır.” (Tüysüz, 2019, s. 15)

Aynı konuda küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnekler verilebilir:

“Kimlik kartının ön üstteki tarafta Türkçe, altta İngilizce olmak üzere TÜRKİYE CUMHURİYETİ KİMLİK KARTI yazmaktadır. Onun altında ise kırmızı renkli ay yıldız bulunmaktadır. Bunlar da benim Türkiye Cumhuriyeti Devletivatandaşı olduğumu ifade ediyor.” (Tüysüz, 2019, s. 13)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı sadece 1 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yer alma durumuna ilişkin görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 11)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 1’de, parmak izi okuma cihazı görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kullanımı yaygınlaşan ve her yerde görülebilecek bu cihazların kullanılması ve yaygınlaşmasında en büyük nedenlerden birisi de küreselleşmedir. Bu yüzden de bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.1.2. Herkesin Bir Öyküsü Var

Ders kitabının bu konusunda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı sadece 1 adet örnek bulunmuştur (Tablo 2). Bu örnek de küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkindir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutunda yer alan örnek ise aşağıda gösterilmiştir:

“Tatilde halamın düğününe katılmak için Almanya’da ikamet etmekte olan babaannem ve dedemin yanına gittik.” (Tüysüz, 2019, s. 17)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.1.1.3. Nelerden Hoşlanıyorum? Neleri Yapabilirim?

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 16 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si bilim ve teknoloji, 4'ü eğitim, 10'u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 2). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Tasarımlarımı farklı farklı otomobil dergilerine yolluyorum. Tasarımlarımı beğenen yerli ve yabancı otomobil tasarımcılarından beni teşvik edici mektuplar aldığım da oldukça fazla mutlu oluyorum. Ayrıca geçtiğimiz günlerde dünyaca ünlü bir otomobil tasarımcısı da bana kendi imzası olan bir kitabını yolladı.” (Tüysüz, 2019, s. 19)

Aşağıda küreselleşmenin sözü edilen konuda eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek belirtilmiştir:

“Valencia'daki (Valensiya) Uygulamalı Sanatlar Okulunu bitirdim. Daha sonra İtalya'ya gittim. Milano'daki Teknik Tasarım Okulundaki ilk proje dersinde cam ya da sandalye gibi basit bir nesneyi tasarlayanın dahi araba tasarlamak kadar ilginç olduğunu öğrendim.” (Tüysüz, 2019, s. 23)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilebilir:

“Hangi ressamlardan hoşlanıyorsun?: Picasso, Dali, Miro, Piet Pedersen (Piyet Pedersen), Botero, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Adnan Turani ve Selçuk Demirel ilk sırada aklıma gelenler.” (Tüysüz, 2019, s. 22)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 4 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 19)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 2’de, bir elektrikli araç görselleştirilmiştir. Gelecekte teknolojinin daha da gelişmesiyle birlikte bu tür otomobillerin hayatımızın bir parçası olacağı kuşkusuzdur. Bu tür otomobillerin üretim, dağıtım ve pazarlanma ağının kurulmasının yanı sıra yedek parça ve yakıtı gibi ihtiyaçlarının da karşılanması şüphesiz küreselleşmeyle mümkündür. Bu yüzden de yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilebilir.

4.1.1.4.Onun Yerinde Olsaydım

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 11 örnek bulunmuştur. Bunlardan 3’ü eğitim, 1’i siyasi ve 7’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 2). Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ülkemizde misafir ermekte olduğumuz bu çocukları yakından tanımak amacıyla Türkçeyi az çok öğrenmiş olanlarıyla konuşmayı denedim. İçlerinden birisi Türkçeyi tam olarak öğrenemediklerinden derslerde zorlandıklarını ifade etti. Fakat öğretmenlerinin yanı sıra sınıf arkadaşlarının bu konuda kendilerine çok yardımcı olduklarını da sözlerine ekledi.” (Tüysüz, 2019, s. 26)

Aşağıdaki örnek, küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgilidir:

“Bugün ülkelerinde yaşanan iç karışıklık sebebiyle doğup büyüdükları topraklardan ayrılmak zorunda kalarak ülkemize sığınmış olan çocuklarla tanışma fırsatı buldum.” (Tüysüz, 2019, s. 25-26)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Küreselleşmenin Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 26)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 3’de, ülkemizde bulunan mülteci çocuklar görselleştirilmiştir. Bu mülteci çocuklar farklı bir ülke ve toplumda eğitim almaktadırlar. Bu eğitim sürecinde dil, din ve ırk olarak farkı bir ülkenin çocuklarıyla iletişime geçmektedirler. Bu etkileşim sonucunda da kültürel etkileşim kaçınılmaz olmaktadır. Tüm bunların gerçekleşmesi ise ülkeler arası sınır ve mesafe faktörlerini en aza indiren küreselleşmeyle mümkün olmuştur. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem eğitim hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.1.5. Farkındayım, Farklılıklara Saygılıyım

Bu başlıklı konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 10 örnek bulunmuştur. Bunlardan 4’ü siyasi ve 6’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 2). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Hiçbir insana sahip olduğu farklılıkları nedeniyle suçlanma, dışlanma, alay ve aşağılanma yapılmamalıdır. Unutulmamalıdır ki farklılıklara sahip olmak evrensel olarak haktır. İnsanlar da sahip olduğu bu hakları özgürce yaşayıp ifade edebilir.” (Tüysüz, 2019, s. 29)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 29)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 4’de, Ampute Milli Takım’ın bazı oyuncularını görselleştirilmiştir. Şüphesiz uluslararası turnuvalar küreselleşmenin sağlamış olduğu imkanlarla gerçekleşmektedir. Çünkü ülkeler arası mesafeler kısılmasaydı, sınırlar önemini yitirmeseydi ve erişim imkanı kolaylaşmamış olmasaydı bu tür turnuvaların düzenlenmesi çok zor olurdu. Ayrıca bu tür turnuvalarla birlikte farklı dil, din ve ırktan insanlar kültürel etkileşim imkanı bulmaktadırlar. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.2. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 3’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı Kültür ve Miras ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 80 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 3). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 3.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Kültür ve Miras	Ailemin Tarihi	5	1	3	0	6	15
	Millî Kültür Öğelerimiz	2	0	0	0	9	11
	Geçmişten Bugüne Çocuk Oyunları	4	0	0	0	5	9
	Bir Kahramanlık Destanı: Millî Mücadele	0	0	0	27	18	45
	Toplam	11	1	3	27	38	80

4.1.2.1. Ailemin Tarihi

Bu başlıklı konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 15 örnek bulunmuştur. Bunlardan 5'i bilim ve teknoloji, 1'i eğitim, 3'ü ekonomi ve 6'sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 3). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Babaannemi dikkatlice dinleyip kısa kısa notlar alıyordum. Ayrıca onun konuşmasını da cep telefonuma kaydedip bu sayede onun söylediği hiçbir sözü kaçırmamaya çalışıyordum.” (Tüysüz, 2019, s. 35)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 37)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 5’de, bilgisayar ortamında ödevini yapan bir kız öğrenci görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim ve eğitimin yapısında da önemli değişiklikler görülmüştür. Kaynaklara erişim şekli değişirken hızı da oldukça artmıştır. Ayrıca günümüzde bilgisayarlar aracılığıyla milyonlarca öğrenciye online eğitim imkanı da sunulmuştur. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir.

4.1.2.2. Millî Kültür Öğelerimiz

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 11 örnek bulunmuştur. Bunlardan 2’si bilim ve teknoloji ve 9’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 3). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Bayram kutlamaları sadece ev ziyaretiyle değil sosyal medya veya telefon aracılığıyla da tüm herkesin yüzünde gülümseme oluşturur.” (Tüysüz, 2019, s. 43)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 6):

Şekil 6. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 40)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 6’da, Isparta Etnografya Müzesinden halı sergisi görselleştirilmiştir. Yerli ve yabancı milyonlarca insan yıl içerisinde bu tür müzeleri ziyaret etmektedir. Bu sayede de geçmiş kültürleri tanıma imkanı bulmaktadırlar. Bu durumun gerçekleşmesi ise dünyanın küresel bir köye çevrilmesiyle beraber olmuştur. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.2.3. Geçmişten Bugüne Çocuk Oyunları

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 9 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4’ü bilim ve teknoloji ve 5’i sosyokültürel boyutla bağlantılıdır (Tablo 3). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilebilir:

“Günümüzde çocuklar zamanlarının çoğunu bilgisayar ve televizyon karşısında harcamaktadır. Bu yüzden de özellikle büyük şehirlerde hem geleneksel oyunlar hem de geleneksel çocukluk biçimi kaybolma tehlikesindedir. Bu değişim ve dönüşümün temel nedenleri teknolojinin gelişmesi ve çok hızlı kentleşmedir.”
(Tüysüz, 2019, s. 48)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 7):

Şekil 7. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 48)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 7’de, geçmişte ve şu anda çocukların oynadığı oyunlar görselleştirilmiştir. Çocukların oyunlarında yaşanan bu köklü değişim dünyanın genelini etkilemiştir. Dünya genelinde bu köklü değişimin yaşamasında ise üretim teknolojilerinin değişmesi ve dünyanın küresel bir köye dönüşmesi etkili bir rol oynamıştır. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.1.2.4. Bir Kahramanlık Destanı: Millî Mücadele

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 45 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 27’si siyasi ve 18’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 3). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek verilebilir:

“Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran milletimiz yaklaşık yüzyıl önce vatanını elinden almak isteyen işgalcilerin saldırısıyla karşı karşıya kalmıştır. Fakat işgalci devletler çok güçlü olmalarına rağmen milletimiz onlara asla diz çökmemiş ve Millî Mücadele’den zaferle çıkıp varlığını korumuştur.” (Tüysüz, 2019, s. 49)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin siyasi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil: 8).

Şekil 8. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 49)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 8’de, Mustafa Kemal Atatürk’ün Çanakkale Cephesi’nde çekilen bir resmi görselleştirilmiştir. Ders kitabında Osmanlı Devleti’nin İhtilaf Devletleri’ne karşı savaştığı Çanakkale Savaşı’nda çekildiği belirtilen bu görselde küreselleşmenin mesafeleri ortadan kaldıran yapısıyla beraber ülkeler karşı karşıya gelmiştir. Ayrıca itilaf ve ittifak devletleri gibi siyasi gruplanmaların da oluştuğu bu savaşın yer aldığı görsel küreselleşmenin siyasi boyutuyla ilişkilendirilebilir.

4.1.3. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 4’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 28 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 4). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 4.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yönlerimiz	4	0	0	0	0	4
	Yer Tarifi Yapalım	1	0	0	0	1	2
	Çevremizde Neler Var?	0	0	0	0	0	0
	Hava Durumu	3	0	0	0	4	7
	Yaşadığım Yer	1	0	1	0	2	4
	Doğal Afetlere Hazır Olalım	5	0	1	0	5	11
	Toplam	14	0	2	0	12	28

4.1.3.1. Yönlerimiz

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 4 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 4'ü de bilim ve teknoloji boyutuna ilişkindir (Tablo 4). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Bu teknoloji dünya yörüngesinde dönen uydularla birlikte çalışmakta ve GPS alıcısına sahip cep telefonlarıyla birlikte kullanılmaktadır. Ayrıca tüm mekanlarda ve hava koşullarında işlem yapan GPS teknolojisi kullanıcılarına yer tarifi konusunda da yardımcı olabilir” (Tüysüz, 2019, s. 66)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil: 9).

Şekil 9. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 66)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 9’da, GPS (Küresel Yer Belirleme Sistemi) Teknolojisi görselleştirilmiştir. Günümüzde küreselleşmeyle birlikte mesafeler kısalmıştır. Fakat şehirlerdeki nüfusun artmasına bağlı olarak bir takım konum belirleme sıkıntıları ortaya çıkmıştır. Bunun giderilmesi için genel ağ ve mobil telefonlarda da bir takım konum belirleme uygulamaları geliştirilmiştir. Bu uygulamalar sayesinde de yurt dışı yolculuklarında dahi çok rahatlıkla istenilen konum belirlenmektedir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna örnek olarak belirtilmiştir.

4.1.3.2. Yer Tarifi Yapalım

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 2 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji ve 1’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 4). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Günümüz koşullarında resmî kurumların yanı sıra şirketler ve iş yerleri de internet sitelerinde adres bilgileriyle birlikte konumlarını belirten bir krokiye sahiptirler. Bu sayede de insanların kendilerine çok daha rahat bir şekilde ulaşmalarını sağlarlar.” (Tüysüz, 2019, s. 69)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.1.3.3. Çevremizde Neler Var?

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir.

4.1.3.4. Hava Durumu

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 7 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji ve 4’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo

4). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Her gün televizyonda hava durumu tahminlerini izliyoruz. Bu hava tahminleri ülkemizde Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılıyor. Televizyon kanalları ve diğer basın yayın organları da hava durumu ile ilgili bilgileri bu kurumdaki alıyor.” (Tüysüz, 2019, s. 76)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.1.3.5. Yaşadığım Yer

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 4 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji 1’i ekonomi ve 2’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 4). Küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek olarak aşağıda verilmiştir:

“Haritalar insanların günlük yaşamlarında kullandıkları önemli araçlardandır.” (Tüysüz, 2019, s. 77)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil: 10):

Şekil 10. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 81)

İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesinde tespit edilen şekil 10’da, Gülek Boğazı görselleştirilmiştir. Araç teknolojisinin gelişip yaygınlaşmasıyla beraber şehirler arası ulaşım gelişmiş ve mesafeler önemini yitirmiştir. Şehirler ve ülkeler arası ticaret hızlanmış, insanların seyahat şekli ve yöntemini de değiştirmiştir. Tüm bunlarda küreselleşme

sürecini hızlandıran faktörler olduğundan dolayı bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir.

4.1.3.6. Doğal Afetlere Hazır Olalım

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 11 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 5'i bilim ve teknoloji, 1'i ekonomi ve 5'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 4). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Fırtınanın etkisiyle birlikte sadece ağaçlar ve trafik ışıkları değil aynı zamanda anten sistemleri ve elektrik direkleri de yıkılır. Balıkçı ve tur tekneleri alabora olur ya da kıyıya doğru sürüklenerek gelir. Ulaşım ve haberleşme faaliyetlerinde de kesintiler olur. Ayrıca fırtına, çatılardaki güneş enerjisi sistemlerini ve seraların örtülerini tek tek sökerek önemli maddi kayıplara yol açar. İnsanların da can güvenliğini tehdit eder.” (Tüysüz, 2019, s. 84)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.1.4. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 5’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde bulunan konular itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 195 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 5). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 5.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Teknolojik Ürünler	16	8	3	0	13	40
	Geçmişten Bugüne Teknoloji	26	0	8	0	26	60
	Zaman İçinde Teknoloji	27	0	1	0	26	54
	İcat Çıkarılım	3	1	0	0	4	8
	Zarar Vermeden Kullanılım	16	0	0	0	17	33
	Toplam	88	9	12	0	86	195

4.1.4.1. Teknolojik Ürünler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 40 örnek bulunmuştur. Bunlardan 16'sı bilim ve teknoloji, 8'i eğitim, 3'ü ekonomi ve 13'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 5). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Annem ve babam bilgisayarı internetten gazete okumak amacıyla kullanır. Ben ise ev ödevlerimi yaparken internetten gerekli araştırmaları yapar, internet aracılığıyla arkadaşlarıma mailler gönderirim. Bilgisayar sayesinde yaşıma uygun olan oyunları oynuyor ve müzikleri dinliyorum.” (Tüysüz, 2019, s. 96)

Aşağıda, adı geçen konuda küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek verilmiştir:

“Haberleşme denildiğinde insanların aklına ilk gelen teknolojik ürün telefondur... Telefonlar vasıtasıyla akrabalarımızın yanı sıra tanıdığımız insanların bayramlarını ve özel günlerini kutlayıp onların mutluluklarına ve üzüntülerine ortak olabiliyoruz. Ayrıca yine telefonlar sayesinde hem faturalarımızı ödüyor hem de bankacılık işlemlerimizi kolay bir şekilde halledebiliyoruz.” (Tüysüz, 2019, s. 96)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 11).

Şekil 11. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Eğitim, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 96)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 11’de, bilgisayar vasıtasıyla yapılabilecek bazı işlemler görselleştirilmiştir. Bu verilen işlemlere tek tek bakıldığında bilgisayarın günlük yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bunların gerçekleşmesinde ise şüphesiz teknolojinin gelişip yaygınlaşmasının etkisi vardır. Günümüzde öğrenciler bilgisayarlarla online derslere katılmakta, araştırmalar yapmakta, eğitici oyunlar oynamaktadırlar. İnsanlar birbirleriyle posta yerine mail yoluyla haberleşmekte, firmaların çevrimiçi uygulamalarından alışverişlerini yapmaktadırlar. Bunlar da şüphesiz dünyayı küresel bir köye çevirmektedir. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir.

4.1.4.2. Geçmişten Bugüne Teknoloji

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 60 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 26’sı bilim ve teknoloji, 8’i ekonomi ve 26’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 5). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek verilebilir:

“Eskiden insanlar ister otobüsle olsun isterse trenle ya da uçakla seyahat ederken ilk iş bilet alırdı. Öyle ki insanlar geçmişte seyahat şirketine bizzat gider ve parasını ödeyerek bilete sahip olurdu. Bileti kaybetmemek ve yolculuk sırasında yanımızda olması da herkes için önemli bir vazifeydi. Fakat bugün ise insanlar artık evlerinde, oturdukları yerden kredi kartlarıyla birlikte sanal bilet satın alıyorlar.” (Tüysüz, 2019, s. 101)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 26 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 12).

Şekil 12. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi, Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 101)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 12’de, bir tatil uygulaması görselleştirilmiştir. Teknolojik gelişmelerin günlük hayatımızda kullanımının artması ve internetten ödemelerin mümkün olmasıyla birlikte tatil kültürümüzde oldukça değişmiştir. Binlerce ulusal ve uluslararası tatil acentesi de internet üzerinden işlem yapmaya başlamıştır. Dünyanın küresel bir köye çevrilmesi ise tüm bunların gerçekleşmesinde etkili olmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.4.3. Zaman İçinde Teknoloji

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 54 örnek bulunmuştur. Bunlardan 27’si bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi ve 26’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 5). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlarındaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek belirtilmiştir.

“Birinci Dünya Savaşı esnasında bir savaş aracı olarak uçaklar da kullanıldı. İlk kez 1919 yılında Atlantik Okyanusunu üzerinden bir uçakla geçildi. 1929 yılına gelindiğinde ise jet motoru bulundu. Savaş uçaklarına takılan jet motorları 1952 yılı sonrasında hem yük hem de yolcu uçaklarında kullanıldı.” (Tüysüz, 2019, s. 109)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 23 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örnekleri aşağıda belirtilmiştir (Şekil 13):

Şekil 13. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 104)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 13’de, hayatımızın vazgeçilmezi olan ampul ve telefon görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber yaygınlaşan ve günümüz hayatının vazgeçilmezleri arası giren bu cihazlar, mucitlerine de ün katmışlardır. Bunların gerçekleşmesi ise şüphesiz küreselleşme sayesinde olmuştur. Çünkü bilimsel gelişmeler küreselleşme sayesinde dünyaya çok hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.1.4.4. İcat Çıkarılım

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 8 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji, 1’i eğitim ve 4’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 5). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Kendi ihtiyaçlarınıza ya da çevrenizdeki insanların ihtiyaçlarına bakarak hayatınızı kolaylaştırıcı yeni ürünler geliştirebilirsiniz. Bu işe de hem okulunuzun hem de çok daha farklı kurumların düzenleyeceği proje yarışmalarına katılım göstererek başlayabilirsiniz.” (Tüysüz, 2019, s. 111)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 14):

Şekil 14. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 110)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 14’de, cırt cırt bantlarının mucidi İsviçreli George Mestral görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte yaygınlaşan cırt cırt bantları günümüz hayatının da vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Buna bağlı olarak da mucidinin tanınırlığı oldukça fazla artmıştır. Bunların gerçekleşmesinde ana etkenlerden birisi ise küreselleşmenin bilimsel gelişmeleri farklı coğrafyalara ulaştırmadaki hızıdır. Bu nedenlerden dolayı da görsel, küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.4.5. Zarar Vermeden Kullanılım

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 33 örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 16’sı bilim ve teknoloji ve 17’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 5). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Bilgisayarlar, cep telefonları ve televizyonlar yanlış kullanılmasına dikkat çekmek isterim. Günümüzde bu teknolojik aletler hayatın vazgeçilmezleri arasındadırlar.” (Tüysüz, 2019, s. 115)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 8 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 15):

Şekil 15. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 115)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 15’de, bilgisayarda vakit geçiren bir birey görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla birlikte hayatımıza giren bilgisayarlar, insanların hayatını derinden etkilemiş çalışma biçimini değiştirmiştir. Ayrıca bilgisayar başta olmak üzere bilişim sisteminin sunduğu imkanlarla birlikte dünya küresel bir köy halini almıştır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.1.5. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 6’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 88 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 6). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 6.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	İsteklerimiz, İhtiyaçlarımız	5	1	0	2	10	18
	Ailemde ve Çevremde Ekonomik Faaliyetler	8	0	19	0	6	33
	Bilinçli Tüketici Olalım	0	0	8	4	7	19
	Belgemizi Alalım	1	0	6	0	6	13
	Ayağımızı Yorganımıza Göre Uzatalım	0	0	0	0	0	0
	Tüketime Evet, İsrafa Hayır	0	1	0	0	4	5
	Toplam	14	2	33	6	33	88

4.1.5.1. İsteklerimiz, İhtiyaçlarımız

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 18 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5'i bilim ve teknoloji, 1'i eğitim, 2'si siyasi ve 10'u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 6). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Günümüz de insanların beslenme, barınma ve giyinme haricinde günlük hayatlarının vazgeçilmezleri arasına dahil olmuş farklı farklı ihtiyaçları vardır. Bunlara örnek olarak buzdolabı, çamaşır makinesi, ocak, fırın gibi teknolojik aletlerin yanı sıra sabun ve diş macunu gibi araç gereçler söylenebilir.” (Tüysüz, 2019, s. 123)

Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda verilmiştir:

“İnsanların temel ihtiyaçlarıyla birlikte kültürel ve sosyal gereksinimleri da vardır. Sinemaya, tiyatroya ya da konsere gitmek; kitap okumak, seyahate çıkmak, eğitim almak, hobi sahibi olmak, oyun oynamak ve sivil toplum kuruluşlarının düzenlemiş olduğu faaliyetlere katılım göstermek bu ihtiyaçlara örnek olarak verilebilir.” (Tüysüz, 2019, s. 124)

Aşağıda, sözü edilen konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek gösterilmiştir:

“Yapılan harcama, giderilmesi istenen ihtiyacı ya da isteği karşılıyorsa fayda-maliyet dengesi tam olarak sağlanabilmiş demektir. Ayrıca bir malın faydası da kişiden kişiye değişiklik gösterebilir. Örneğin ikamet etmekte olduğu yerde buz pateni salonuna sahip olmayan birisinin kendisine paten aldığını varsayalım. Bu durumda o kişi patenini kullanma imkânına sahip olamayacak ve parasını da boş yere harcamış olacaktır.” (Tüysüz, 2019, s. 125)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 16):

Şekil 16. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 123)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 16’da, Türk Kızılay’ının Musul ve Telafer bölgesinde yapmış olduğu yardımlar görselleştirilmiştir. Bir ülkenin diğer bir ülkeye yardım etmesi şüphesiz mesafeleri ve sınırları ortadan kaldıran küreselleşme sayesinde mümkün hale gelmiştir. Ayrıca bu yardımlar sosyal ve kültürel faaliyetlerdir. Bu sebeplerden dolayı da yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir.

4.1.5.2. Ailemde ve Çevremde Ekonomik Faaliyetler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 33 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 8’i bilim ve teknoloji, 19’u ekonomi ve 6’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 6). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Ben sanayi tesislerinin oldukça fazla olduğu İzmit’te oturuyorum. Burada petrol rafinerisi ve petrokimya tesisleri haricinde farklı farklı sanayi dallarında üretim halinde olan çok sayıda sanayi kuruluşu mevcuttur... Ülkemizdeki sanayi işçilerinin önemli bir bölümü de bu bölgede çalışır.” (Tüysüz, 2019, s. 130)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ailemle birlikte Antalya’da yaşıyoruz. İlimiz tarihî eserleri, sıcak iklimi, kumsalları ve diğer doğal güzellikleriyle önemli bir turizm merkezidir. Antalya’ya gelen turistler genellikle otellerde ve tatil köylerinde konaklarlar.”(Tüysüz, 2019, s. 129)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 21 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 17):

Şekil 17. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Tüysüz, 2019, s. 130)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 17’de, sanayi tesislerinin yoğun olarak bulunduğu mekan ve büyük bir liman görselleştirilmiştir. Bu görseller teknolojinin gelişmesiyle beraber üretim ve dağıtımda yaşanan gelişmeleri göstermektedir. Tüm bu gelişmeler ise şüphesiz dünyayı küresel bir köye çevirmektedir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak verilmiştir

4.1.5.3. Bilinçli Tüketici Olalım

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 19 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 8’i ekonomi, 4’ü siyasi ve 7’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 6).

Küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“CE logosu sahip bir ürün Avrupa Birliği’nin koymuş olduğu standartlara uygun olarak üretilmiş demektir. Bu işaret ürünün amacına uygun kullanılması durumunda hem çevreye hem de canlılara zarar vermeyeceğini belirtir. Yani güvenli olduğunu ifade eder. Ayrıca Uluslararası Standart Organizasyonunun bir kısaltılmış şekli olan ISO işareti de bir ürün ya da hizmetin belirlenen standartları karşıladığını gösterir.” (Tüysüz, 2019, s. 135).

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 18):

Şekil 18. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 134)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 18’de, alışveriş yapan bir anne ve oğlu görselleştirilmiştir. Günümüzde insanlar tek bir markete giderek tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Şüphesiz bu durumun yaşanması insanların alışveriş kültürünü de değiştirmektedir. Çünkü geçmişte insanlar alışverişlerini bakkal, manav ve kasap gibi işletmelerden yapmaktalardı. Bugün ihtiyaçlarını karşılamak için büyük çaplı market kuruluşlarına başvurmaktalar. Bunların gerçekleşmesi ise küreselleşmenin dünya da ulaşım ve erişim imkanını artırmasıyla olmuştur. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.5.4. Belgemizi Alalım

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 13 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 1’si bilim ve teknoloji, 6’sı ekonomi ve 6’sı sosyokültürel boyuta

ilişkindir (Tablo 6). Küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Alışverişlerden sonra fiş veya fatura almak bir vatandaşlık görevidir. Çünkü satın aldığımız ürünler için ödediğimiz paranın bir bölümünü vergiler oluşturur. Bu vergilerin devletimizin hazinesine ulaşabilmesi biz vatandaşların fiş veya fatura istemesiyle mümkündür. Çünkü alışveriş sonrasında alacağımız belgenin üzerindeki miktar yazar kasa aracılığıyla kayıtlara geçer. Devlet de bu kayıtlar üzerinden vergi toplar.” (Tüysüz, 2019, s. 136)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 5 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 19):

Şekil 19. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 137)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 19’da, bir süpermarket görselleştirilmiştir. Bu tür marketlerin yaygınlaşmasıyla beraber insanların alışveriş kültürü de değişmiştir. Daha önceleri manav, kasap, fırın ve bakkal gibi ticari işletmelerden alışveriş yapan insanlar artık bu tür süpermarketleri tercih etmektedir. Ayrıca teknolojinin gelişmesiyle birlikte marketlerde, görselde görülen yazar kasa ve soğutucu dolap gibi çok fazla teknolojik alet kullanılmaya başlanmıştır. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilişkilendirilmiştir.

4.1.5.5. Ayağımızı Yorganımıza Göre Uzatalım

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir.

4.1.5.6. Tüketime Evet, İsrafa Hayır

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 5 adet örnek bulunmuştur. 1'i eğitim ve 4'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 6). Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Öncelikle Millî Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere diğer ilgili bakanlıklar, yerel yönetimler ya da sivil toplum kuruluşları israfa ilişkin çeşitli yarışmalar düzenlerler. Bu düzenlenen yarışmalar öğrencileri israfın zararlarıyla ilgili düşünmeye özendirir.” (Tüysüz, 2019, s. 143)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenememiştir.

4.1.6. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 7’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık ünitesinde bulunan konular itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 38 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 7). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 7.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Etkin Vatandaşlık	Ben Çocuğum, Haklarımla Varım	0	4	0	8	9	21
	Sorumluluk Üstleniyorum	0	0	0	0	0	0
	Eğitsel ve Sosyal Etkinliklere Katılıyorum	2	2	0	0	3	7
	Özgürlük ve Bağımsızlık	0	0	0	4	6	10
	Toplam	2	6	0	12	18	38

4.1.6.1. Ben Çocuğum, Haklarımla Varım

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 21 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 4'ü eğitim, 8'i siyasi ve 9'u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 7). Küreselleşmenin eğitim, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Millî Eğitim Bakanlığının yanı sıra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Düzce Üniversitesinin ortak çalışmalarıyla düzenlenen Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi, 2017 yılı içerisinde Düzce ilinin Akçakoca ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Ülkemizin çeşitli illerinden katılım gösteren çocuklar Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi'nde konuşmalar yapmışlardır.” (Tüysüz, 2019, s. 153)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 20):

Şekil 20. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 152)

Etkin Vatandaşlık ünitesinde tespit edilen şekil 20’de, çocuk hakları görselleştirilmiştir. Bu görsel tüm dünyadaki çocukların eşit haklara sahip olduğunu anlatmanın yanı sıra Birleşmiş Miletler gibi siyasi kurumlarda kabul edilen yasalara dikkat çekmektedir. Bu yasalar ise ülkelerin birlikte hareket etmekte olduğunu, dünyanın siyasi, sosyal ve kültürel olarak küresel bir köye dönüştüğünü belirtmektedir. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.6.2. Sorumluluk Üstleniyorum

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir.

4.1.6.3. Eğitsel ve Sosyal Etkinliklere Katılıyorum

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 7 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 2'si bilim ve teknoloji, 2'si eğitim ve 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 7). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna örnek aşağıda verilmiştir:

“Ben ve iki arkadaşım okulumuzda “Üreten Çocuk” ismini verdiğimiz bir topluluk kurduk. Biz başlattığımız “Üreten Çocuk” hareketiyle birlikte “Kendi Projeni Yap”, “Kendin Yap”, “Sen de Yap” gibi sloganlarla okulumuz öğrencilerinin üretme kültürünü arttırma çabasındayız. Bu sayede de toplumumuzda teknolojiyi hem kullanan hem de üreten ve teknolojinin esiri değil sahibi olan insanların sayısının arttırmayı hedefliyoruz.” (Tüysüz, 2019, s. 164)

Küreselleşmenin eğitim, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Bu yıl okulumuz bir köy ilkokuluyla kardeş oldu. Daha sonra da kardeş okul öğrencileri yararına bir kermes düzenledi...Kermeste oyuncak, kırtasiye malzemeleri ve süs eşyalarının yanı sıra çiçek, top, tişört ve takı gibi ürünlerle farklı farklı yiyecekler satmaya karar verdik...Satışla rve tiyatro gösterisinden gelen gelirle de kardeş okuldaki ihtiyaç sahibi öğrencilere kışlık giysiler satın aldık. Dahası elimizdeki bazı kitaplar, satranç ve tangram takımlarıyla beraber kardeş okulumuzu ziyarette bulunduk.” (Tüysüz, 2019, s. 164-165)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.1.6.4. Özgürlük ve Bağımsızlık

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 10 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 4'ü siyasi ve 6'sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 7). Küreselleşmenin siyasi boyuttaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Birinci Dünya Savaşı bittiğinde, yurdumuz da galip devletlerin işgaline karşı karşıya kalmıştı.” (Tüysüz, 2019, s. 167)

Küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, dünyada çocuklara armağan edilen ilk bayramdır. Türk çocukları bu bayramı her yıl çeşitli ülkelerden gelen çocuklarla kutlarlar. Böylece tüm insanlığa barışın, dostluğun ve kardeşliğin ne demek olduğunu gösterirler.” (Tüysüz, 2019, s. 168)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.1.7. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 8’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 141 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 8). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 8.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	Ülkeleri Tanıyalım	1	1	2	3	11	18
	Komşularımız	8	0	7	11	9	35
	Türk Cumhuriyetleri	7	9	9	18	17	60
	Farklı Kültürler	1	0	2	0	21	24
	Dünya Farklılıklarla Güzel	0	0	0	0	4	4
	Toplam	17	10	20	32	62	141

4.1.7.1.Ülkeleri Tanıyalım

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 18 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 2’si ekonomi, 3’ü siyasi ve 11’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 8). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Finlandiya’nın kuzey bölgeleri karlarla kaplıdır. Bu bölgelerde ulaşım kar motosikletleri ve kızaklarla sağlanır. Kızakları genellikle huskey (haskey) cinsi köpekler çeker.” (Tüysüz, 2019, s.175)

Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Finlandiya eğitim alanındaki kendine has yöntemleriyle isminden çok fazla söz ettiren bir ülkedir. Fin eğitimindeki ilginç uygulamalardan birisi de çocukların ineklere ya da köpeklere kitap okumasıdır... Finlandiyalılar bu yöntem ile beraber çocuğun çevresinde kendisini yargılayan birileri olmadan onu dikkatlice dinleyen bir canlıya kitap okuma imkânı bulduğunu ifade ediyorlar. Bu sayede çocukların öz güven sahibi bireyler olarak yetiştiklerini iddia ediyorlar.” (Tüysüz, 2019: 175)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek belirtilebilir:

“Lut Gölü’nden elde edilen materyallerle hazırlanan sabun ve cilt bakımı ürünleri Ürdün’e has hediyelik eşyaların en başında gelir. Ayrıca ülkeye gelenler rengârenk yöresel elbiselerin yanı sıra, farklı farklı esanslara ve içi kum dolu olan vazolara da oldukça fazla ilgi gösterirler.” (Tüysüz, 2019: 176)

Küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla bağlantılı olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Dünyanın en büyük spor organizasyonu olan olimpiyatlar her dört yılda bir düzenlenir. Olimpiyat bayrağı beyaz zemin üzerine iç içe geçmiş, farklı renklerdeki beş halkadan oluşur. Bu halkalar da beş kıtayı simgeler. Mavi halka Avrupa’yı, kırmızı Amerika’yı, siyah Afrika’yı, sarı Asya’yı, yeşil ise Avustralya’yı ifade eder. Olimpiyatlara da bu kıtalardan gelen binlerce oyuncu katılım gösterir. Kıtalarda oldukça çok sayıda ülke vardır. Ürdün ve Finlandiya bu ülkelerden yalnızca ikisidir.” (Tüysüz, 2019: 174)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 4 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 21):

Şekil 21. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 176)

Küresel Bağlantılar ünitesinde tespit edilen şekil 21’de, Petra Antik Kenti görselleştirilmiştir. Bu antik kentte, kültür turizmi kapsamında yılda binlerce yerli ve yabancı turist ağırlanmaktadır. Bu turizm faaliyeti sonucunda da bölgede ticari faaliyetler hızlanmakta ve yabancı turistler vasıtasıyla ülkeye döviz girdisi sağlanmaktadır. Ayrıca bölgeyi ziyaret eden binlerce turist, farklı bir kültürü tanıma fırsatı bularak o kültürle etkileşim içerisine girmektedir. Dünyanın küresel bir köye çevrilmesi ise tüm bunların gerçekleşmesinde ana etkindir. Bu yüzden de yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.1.7.2. Komşularımız

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 35 örnek bulunmuştur. Bunlardan 8’i bilim ve teknoloji, 7’si ekonomi, 11’i siyasi ve 9’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 8). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Türkiye, Bulgaristan’ın ilk beş ticaret ortağından birisidir. Bulgaristan’da değişik boyutlarda yaklaşık 1500tane Türk şirketi faaliyet halindedir. Ülkemiz Bulgaristan’a pamuk ipliği, cam, şeker, otomobil, elektrikli eşyalarla beraber seramik ve tekstil ürünleri de ihraç eder. Buna karşılık olarak da Bulgaristan’dan deri, elektrik enerjisi, bakır, petrol yağları ve çeşitli plastik ürünler satın alır.” (Tüysüz, 2019, s. 177)

Küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilebilir:

“Balkan Savaşlarıyla birlikte kaybettiğimiz Batı Trakya’da günümüzde yaklaşık 150 bin Müslüman Türk yaşamaktadır. Yunanistan’da azınlık statüsüne sahip tek grup olan Batı Trakya Türklerinin hakları da 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile birlikte güvenceye alınmıştır. Yunanistan’daki, eserlerin çoğu günümüze kadar gelememesine rağmen Osmanlı Dönemi’nden kalma tarihî eserler halen mevcuttur.” (Tüysüz, 2019, s. 178)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 9 adet görsel örnek belirlenmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve siyasi boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil 22):

Şekil 22. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Siyasi Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s. 180)

Küresel Bağlantılar ünitesinde tespit edilen şekil 22’de, Habur Sınır Kapısı görselleştirilmiştir. Ülkeler arası ticaretin artmasıyla beraber, sınır kapılarında da uzun araç trafikleri oluşmaya başlanmıştır. Şüphesiz bilim ve teknolojiye gelişmeler bu hareketliliğin artmasındaki baş faktörünü oluşturmaktadır. Çünkü görseldeki sınır kapısına bakıldığında teknolojinin gelişmesiyle birlikte yaygınlaşan kamyon ve tırlar görünmektedir. Ayrıca iki ülke arasında ticaretin devamlılığı siyasi anlaşmalarla mümkün olmaktadır. Tüm bu yaşanan gelişmeler ise küreselleşme sürecini hızlandırmakla beraber mesafelerin ve sınırların önemini yitirmesine yol açmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve siyasi boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.7.3. Türk Cumhuriyetleri

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 60 örnek belirlenmiştir. Bunlardan 7’si bilim ve teknoloji, 9’u eğitim, 9’u ekonomi, 18’i siyasi ve 17’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 8). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki metin verilmiştir:

“Türk Cumhuriyetleri arasında en fazla alım ve satım yaptığımız ülke Kazakistan’dır. Türkiye bu ülkeye elektrikli makine ve cihazlar, motorlu kara taşıtları, gıda ürünleri, seramik, temizlik maddeleri, konfeksiyon ürünleri, mobilya ihraç ederken, Kazakistan’dan da mineral yakıtın yanı sıra doğal gaz, petrol ve yağlar ile demir-çelik ürünleri, pamuk ve hayvan yemi ithalat eder.” (Tüysüz, 2019, s. 187)

Bu konuda küreselleşmenin eğitim, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Türkmenistan’da ikamet etmekte olan dokuz bin civarında vatandaşımız iki kardeş ülke arasında önemli bir kültür köprüsü vazifesi görmektedir. Türkmenistan vatandaşları da ticaret ve turizm için ülkemize gelmektedirler. Ayrıca binlerce Türkmen öğrencinin de üniversitelerimizde öğrenim görmekte olduğu söylenebilir.” (Tüysüz, 2019, s. 184)

Küreselleşmenin ekonomi ve siyasi boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin olarak aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Türkiye Özbekistan’ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmuştur. Ülkemiz Özbekistan ile arasındaki ikili ilişkilerini tüm alanlarda geliştirmeye oldukça fazla önem vermektedir. Bu yüzden dolayı da Özbekistan’la olan ikili ticaret kapasitemiz her geçen yıl giderek yükselmektedir.” (Tüysüz, 2019, s. 185)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 16 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil 23):

Şekil 23. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Tüysüz, 2019, s.183)

Küresel Bağlantılar ünitesinde tespit edilen şekil 23’de, 2005 yılında faaliyete başlayan Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı görselleştirilmiştir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak binlerce kilometre uzaklıktan çıkarılan petrolün boru hatlarıyla taşınması şüphesiz mesafelerin önemini yitirmesine neden olan küreselleşme süreciyle beraber mümkün olmuştur. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve ekonomi boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.1.7.4. Farklı Kùltürler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 24 örnek bulunmuştur. Bunlardan 1'i bilim ve teknoloji, 2'si ekonomi ve 21'i sosyokùltürel boyuta ilişkindir (Tablo 8). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokùltürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Tarihin her safhasında insanlar gezmek ve görmek, farklı birileriyle tanışmak, dinlenmek, eğlenmek gibi amaçlarla seyahatlerde bulunmuşlardır.... Turizm olarak nitelendirilen bu faaliyetler genellikle seyahat şirketleri tarafından düzenlenir. Bu kuruluşlar insanlara gidecekleri ülkeleri daha önceden tanıtmak için hem görsel hem de yazılı iletişim araçlarını kullanırlar. Ülkelerin özelliklerini gösteren internet siteleri oluştururlar. Gezi dergileri ve tanıtım broşürleri hazırlayıp insanları da gezmeye özendirirler.” (Tüysüz, 2019, s. 188)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 12 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin sosyokùltürel boyutunun yer aldığı görsel örnekleri aşağıda belirtilmiştir (Şekil 24):

Şekil 24. Küreselleşmenin Sosyokùltürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Tüysüz, 2019, s. 189)

Küresel Bağlantılar ünitesinde tespit edilen şekil 24’de, birbirinden farklı iki festival görselleştirilmiştir. Bu görseldeki festivaller birbirinden kilometrelerce uzaklıkta birbirini dahi tanımayan insanları bir araya getirip eğlenmelerini ve kültürel ekilesim kurmalarını sağlamaktadır. Bu da şüphesiz küreselleşmenin mesafeleri ortadan kaldıran yapısıyla mümkün olmuştur. Bu yüzden de görseller küreselleşmenin sosyokùltürel boyutuyla ilişkilendirilmişlerdir.

4.1.7.5. Dünya Farklılıklarla Güzel

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 4 örnek bulunmuştur. Bunların tümü de sosyokültürel boyut ile bağlantılıdır (Tablo 8). Küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ülkelerin mutfak kültürlerine yabancı olabiliriz. Mesela yemeği eliyle ağzına götüren Araplar veya çubuklarla pirinç pilavını yiyen Uzak Doğulular bize garip gelebilir. Bu manzaralara şahit olduğumuzda kendimize “Rahat bir şekilde kaşık kullanmak varken niçin böyle yemek yiyorlar?” şeklinde sorular sorabiliriz. Fakat bu şekilde sorular sormaktan ziyade bu yeme biçiminin insanlığın kültürel mirasının bir parçası olduğunu düşünüp o kültürlere saygı göstermeliyiz.” (Tüysüz, 2019, s. 194)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.1.8. Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 9’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabının ünitelerinde bulunan örnekler küreselleşmenin yer alma durumuna göre boyutlara ayrılarak tablo haline getirilmiştir. Küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu ders kitabında toplam 626 adet örnek bulunmuştur (Tablo 9).

Tablo 9.

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Sınıf	Ünite	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
4. Sınıf	Birey ve Toplum	7	7	1	12	29	56
	Kültür ve Miras	11	1	3	27	38	80
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	14	0	2	0	12	28
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	88	9	12	0	86	195
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	14	2	33	6	33	88
	Etkin Vatandaşlık	2	6	0	12	18	38
	Küresel Bağlantılar	17	10	20	32	62	141
	Toplam	153	35	71	89	278	626

Küreselleşmenin İlkokul Sosyal Bilgiler 4.Sınıf Ders Kitabındaki yer alma durumu, ders kitabının üniteleri açısından değerlendirildiğinde küreselleşmeye yönelik en fazla örnek sayısına 195 adet ile “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde rastlanmıştır (Tablo 9). Tabloya bakıldığında da bu ünite en fazla örnek sayısına ulaşılmasında küreselleşmenin, bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarının etkili olduğu söylenebilir. Küreselleşmeye yönelik en az örnek sayısı 28 adet ile “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde tespit edilmiştir (Tablo 9). Bu sonucun ortaya çıkmasında da ders kitabında hem eğitim hem de siyasi boyuta ilişkin hiçbir örneğe rastlanamaması etkili olmuştur. Ayrıca ünite fiziki coğrafya ile ilişkili konular vardır. Bu da küreselleşme gibi beşeri bir olgunun ders kitaplarında yer alma durumunu azaltmıştır.

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında tespit edilen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 9’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitabının ünitelerinde toplam 153 adet bilim ve teknoloji boyutuna yönelik örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili en fazla örnek 88 adet ile “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde olduğu fark edilmektedir. Ünitenin isminden de anlaşılacağı üzere konuların genellikle bilim ve teknolojiye ilişkin olması bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu boyuta ilişkin 2 adet örnek ile en az sayıya “Etkin Vatandaşlık” ünitesinde ulaşılmıştır (Tablo 9). Bu ünite konuların daha çok siyasi ve sosyokültürel boyutlarla ilişkili olması bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabında belirlenen örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutuna ilişkin incelendiğinde Tablo 9’da görülen veriler bulunmuştur. Bu tablodan eğitim boyutuna yönelik en fazla örneğin “Küresel Bağlantılar” ünitesinde olduğu sonucu çıkarılabilir. Bu ünite bu boyuta ilişkin toplam 10 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 9). Bu ders kitabının “Türk Cumhuriyetleri” konusunda uluslararası öğrenci hareketliliğine değinilmesi bu sonuca yol açmıştır. Diğer yandan bu ders kitabında küreselleşmenin eğitim boyutuna yönelik “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo 9). Bu ünitenin daha çok coğrafya konularına ilişkin olması eğitim boyutuna ilişkin hiçbir örneğe rastlanmamasında etkili olmuştur.

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 9’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tablodan ders kitabının ünitelerinde ekonomi boyutuna ilişkin toplam 71 adet örnek olduğu anlaşılmaktadır. Bu tabloya göre ekonomi boyutuna yönelik en fazla örnek sayısına 33

adet ile “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde ulaşılmıştır. Ünitenin isminden de anlaşılacağı üzere konuların genellikle ekonomiyle ilişkili olması bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu ders kitabında ekonomi boyutuna yönelik “Etkin Vatandaşlık” ünitesinde hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo 9). Vatandaşlık konularına yönelik hazırlanan bu ünitenin küreselleşmenin ekonomi boyutuyla çok ilişkilendirilemeyecek konular içermesi böyle bir sonucun ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur.

İlkokul Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabında tespit edilen örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutu açısından incelendiğinde Tablo 9’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitabında siyasi boyuta yönelik toplam 89 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında siyasi boyuta yönelik ders kitabında en fazla örneğin 32 adet ile “Küresel Bağlantılar” ünitesinde olduğu söylenebilir. Ders kitabının bu ünitesinin özellikle “Türk Cumhuriyetleri” ve “Komşularımız” gibi siyasi bağlantıları oldukça fazla olan konular içermesi siyasi boyuta yönelik çok fazla sayıda örneğin tespit edilmesine yol açmıştır. Bu ders kitabında “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitelerinde ise hiçbir örnek olmadığı görülmektedir (Tablo 9). Ünitelerin isminden de anlaşılacağı üzere konuların siyasi olaylara uzak olması bu sonuca neden olmuştur.

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında tespit edilen örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutu açısından incelendiğinde Tablo 9’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu verilerden ders kitabında sosyokültürel boyuta ilişkin toplam 278 adet örnek olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 9). Bu tabloya göre de ders kitabının “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde 86 adet örnekle küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik en fazla sayıya ulaşılmıştır. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik örneklerin özellikle toplumun yaşamını etkilemesi bu sonuca yol açmıştır. Ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde ise küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik en az örnek sayısı tespit edilmiştir (Tablo 9). Bu ünite de sosyokültürel boyuta ilişkin toplam 12 adet örneğin olduğu belirlenmiştir (Tablo 9). Ünitenin fiziki coğrafyaya ilişkin konular içermesi bu sonuca yol açmıştır.

İlkokul Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı için Tablo 9’dan yola çıkarak küreselleşmenin boyutları için genel bir değerlendirmeye yapıldığında küreselleşmenin 278 adet ile en fazla sosyokültürel boyutta örneği olduğu söylenebilirken, 35 örnek ile en az sayıya eğitim boyutunda ulaşıldığı ifade edilebilir. Ders kitabında sosyokültürel boyuta ilişkin en fazla

örnek bulunmasının ana sebebi de Sosyal Bilgiler dersinin daha çok insanların toplumsal, sosyal ve kültürel yaşamlarına ilişkin konular içermesidir. Ders kitaplarında eğitime ilişkin konulara sınırlı sayıda yer verilmesi de en az örnek sayısının eğitim boyutunda olmasına yol açmıştır.

4.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.2.1. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 10’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı Birey ve Toplum ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 44 adet örnek bulunmuştur (Tablo 10). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 10.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Dersinden Öğrendiklerimiz	4	0	3	3	6	16
	Yeni Okulum	1	0	2	0	3	6
	Hak ve Sorumluluklarımız	3	1	2	0	5	11
	Çocuk Hakları	1	1	0	4	5	11
	Toplam	9	2	7	7	19	44

4.2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinden Öğrendiklerimiz

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 16 örnek belirlenmiştir. Bunlardan 4’ü bilim ve teknoloji, 3’ü ekonomi, 3’ü siyasi ve 6’sı sosyokültürel boyuta

ilişkindir (Tablo 10). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda verilmiştir:

“Sosyal Bilgiler dersi; teknolojik ürünleri hem kendime hem de başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanmayı öğrenmemi sağladı. Teknolojik ürünleri kullanmadan önce ilk olarak kullanma kılavuzlarını okuyup daha sonra kılavuzda yazan içeriğe göre hareket ediyorum.” (Şahin, 2019, s. 10)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Sosyal Bilgiler dersi, ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkilerini öğrenmemizi sağlar.” (Şahin, 2019, s. 12)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 7 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 25):

Şekil 25. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 12)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 25’de, bilim ve teknolojinin hayatımızdaki yeri görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte genel ağ ve teknolojik aletler günlük hayatın vazgeçilmezi olmuşlardır. Bu aletlerin yaygınlaşması sonrası da dünyada erişim ve ulaşım imkanı artmış ve buna bağlı olarak da küreselleşme süreci hızlanmıştır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.2.1.2. Yeni Okulum

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 6 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 1'i bilim ve teknoloji, 2'si ekonomi ve 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 10). Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilmiştir:

“Bin sonraki gün oturduğum apartmanın ön tarafına bir kamyon yaklaştı. Kamyon Sosyal Bilgiler öğretmenimizin eşyalarını getirmişti. Daha sonra taşıma şirketinin çalışanları yeni öğretmenimizin eşyalarını evine taşıdılar.” (Şahin, 2019, s. 15)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 26):

Şekil 26. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 15)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 26'da, taşıma şirketinin çalışmaları görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip ulaşımın kolaylaşması ile insanların hareketlilikleri artmıştır. Ayrıca küresel ekonomik sistem içerisinde insanlar işleri gereği farklı farklı yerlere de göç etmeye de başlamışlardır. Bu ihtiyaçlarını karşılamak için de binlerce taşıma firması kurulmuştur. Tüm bunlara küreselleşmenin mesafeleri kısaltan ve erişimi kolaylaştıran yapısının da etkisi düşünüldüğünde görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.1.3. Hak ve Sorumluluklarımız

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 11 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3'ü bilim ve teknoloji, 1'i eğitim, 2'si ekonomi ve 5'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 10). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Ders çalışmak, okula gitmek, uyumak bireyin yerine getirmesi gereken işlere birer örnek olarak verilebilir. Kitle iletişim araçlarını kullanmak ve oyun oynamak ise kişinin yapmayı arzuladığı işlere örnek gösterilebilir.” (Şahin, 2019, s. 24)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ayşe'nin babası Ahmet Bey'in mesleği otobüs şoförlüğüdür. Hatice Hanım'ın bu hayattaki en büyük destekçisi ise şüphesiz ailesidir...Aile bireyleri evin temizliğini yaparken ve sofrayı kurup kaldırırken aralarında her zaman iş paylaşımı yapmakta ve birbirlerine yardım etmektedirler.” (Şahin, 2019, s. 18)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 4 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 27):

Şekil 27. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 19)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 27'de, piknik yapan bir grup insan görselleştirilmiştir. İnsanların bir araya gelerek yaptıkları bu tür rekreasyon (boş vakit değerlendirme etkinlikleri) faaliyetleri, küreselleşmenin sağladığı imkanlar ile

kolaylaştırmıştır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.2.1.4. Çocuk Hakları

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 11 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1'i bilim ve teknoloji, 1'i eğitim, 4'ü siyasi ve 5'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 10). Sözü edilen konuda küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilebilir:

“BM tarafından kurulan UNICEF, dünya üzerinde yaşayan tüm çocukları koruyup yaşam koşullarını daha iyi bir seviyeye getirmek için organize edilmiş yardım kuruluşudur.” (Şahin, 2019, s. 27)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 4 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve eğitim boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 28):

Şekil 28. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 26)

Birey ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 28’de, akıllı tahtanın bulunduğu bir sınıf ortamı görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitimin içine entegre olan akıllı tahtalar eğitime yeni bir bakış açısı getirerek bilgi çağında öğrencilerin daha nitelikli öğrenmeler gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu öğrenme öğrencilerin hem küresel düzeyde bilgi edinimini kolaylaştırmakta, hem de öğrencilerin farklı farklı yeteneklerine hitap ederek ilgi, algı ve tutum düzeylerini arttırmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 11’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı Kültür ve Miras ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu ünite toplam 77 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 11). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 11.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					Toplam (f)
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	
Kültür ve Miras	Uygarlıkları Öğreniyorum	5	1	3	4	17	30
	Çevremizdeki Güzellikler	0	0	2	0	10	12
	Kültürel Zenginliğimiz	0	0	0	0	5	5
	Kültürümüzü Tanıyalım	0	0	0	0	4	4
	Geçmişten Günümüze Kültürümüz	10	0	4	0	12	26
	Toplam	15	1	9	4	48	77

4.2.2.1. Uygarlıkları Öğreniyorum

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 30 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 5’i bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 3’ü ekonomi, 4’ü siyasi ve 17’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 11). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Sercan yaz tatilinde Anadolu uygarlıklarına ait eserlerin yer aldığı müzelerin bazılarını ailesiyle beraber gitti. Sercan, müzelerde bulunan eserleri oldukça dikkatlice incelerken aynı zamanda eserlere ilişkin bilgileri okudu. Eserlerin hangi uygarlıklara ait olduğunu ve o uygarlıkların bize yaşamına ilişkin ne tür bilgileri verdiklerini öğrendi. Eve geri geldiğinde ise ilk iş müzelerde görmüş olduğu eserlerin görsellerini Genel Ağ

üzerinde tespit etti. Daha sonra da eserlerin görsel çıktılarını alıp tarihi eserlere ilişkin kartlar oluşturdu.” (Şahin, 2019, s. 34)

Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Tıp fakültesini bitiren öğrenciler, geçmişten günümüze kadar uyarlanarak gelen bir meslek yemini ederler. Yeminin ortaya çıkış kaynağı Hipokrates ve öğrencilerinin doktorluk mesleğine ilişkin koydukları temel prensiplerdir. İsmide Hipokrates yemini olarak belirlenmiştir.” (Şahin, 2019, s. 37)

Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilebilir:

“Tarihteki ilk ticaret yolu olma özelliğini taşıyan Kral Yolu’nun belli bir bölümünün inşasını tamamlamışlardır. Kral Yolu, Efes’ten başlayıp Mezopotamya’ya kadar uzanmakta olan bir yoldur. Bu yol yardımıyla da Lidyalılar ticarete merkez pozisyonuna gelmişlerdir. Ayrıca bu yol, Doğuyla Batı arasındaki ticaretin gelişmesine de oldukça fazla katkıda bulunmuştur.” (Şahin, 2019, s. 36)

Söz edilen konuda küreselleşmenin siyasi boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Mısırlılar ile Hititler arasında yıllar boyunca süren savaş Kadeş Antlaşmasıyla birlikte son bulmuştur (MÖ 1280).” (Şahin, 2019, s. 35)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 29):

Şekil 29. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 39)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 29’da, Hollandalı ressam, Maarten van Heemskerck (Morten Von Hemşerk) tarafından çizilen Babil’in Asma Bahçeleri tablosu görselleştirilmiştir. Bu tabloya küreselleşme sayesinde erişim imkanı sağlanmış ve dünyaca ünlü bir tablo haline gelmiştir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.2.2. Çevremizdeki Güzellikler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam 12 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2’si ekonomi ve 10’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 11). Küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ülkemizdeki doğal varlıkların yanı sıra tarihî mekânları, eserleri ve nesneleri gezmek amacıyla çok fazla sayıda insan turistik faaliyette bulunmaktadır. Bu insanların oldukça önemli bir bölümü ise gittikleri yerleri turist rehberleri eşliğinde görürler. Turist rehberleri hem yerli hem de yabancı turistlere ülkemizin tarihî, kültürel ve doğal özellikleriyle ilgili detaylı bilgi veririler. Ayrıca bu rehberler turistlerin problemlerinin çözümü konusunda da onlara yardımcı olurlar.” (Şahin, 2019, s. 42)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 30):

Şekil 30. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 43)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 30’da, müzede bulunan tarihi eşyalar görselleştirilmiştir. Müzeler, tüm dünyadaki insanların geçmiş kültürleri tanımak amacıyla

ziyaret ettiği mekanlardır. Küreselleşme sürecinin mesafeleri ortadan kaldıran yapısıyla beraber müzelerde yerli ve yabancı ziyaret sayısı da artmıştır. Ayrıca küreselleşmeyle birlikte müzelerdeki tarihi eşyalar çok kolaylıkla yer değiştirebilir hale gelmiştir. Öyle ki bu eşyalar ülkeler arasında bile günümüzde yer değiştirilebilmektedir. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.2.2.3. Kültürel Zenginliğimiz

Bu konuda küreselleşmenin sosyokültürel boyutuyla bağlantılı toplam 5 adet örnek bulunmuştur (Tablo 11). Küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Hatay, Şanlıurfa ve Gaziantep et yemekleriyle tanınır. Tepsi kebabı Hatay’dan, lahmacun Şanlıurfa’dan, Ali Nazik kebabı ve yuvalama çorbası Gaziantep’ten ülkemizin dört bir yanına yayılan meşhur yemeklerdendir. Yalnızca ülkemizle sınırlı kalmayıp, yurt dışında da tanınan ve özellikle ülkemize ziyarette bulunan yabancı turistler tarafından da oldukça fazla sevilen baklava, Gaziantep yöresinin bir tatlısıdır.” (Şahin, 2019, s. 46)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.2.2.4. Kültürümüzü Tanıyalım

Küreselleşmenin sosyokültürel boyutuyla bağlantılı olarak bu konuda toplam 4 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Nevruz hem Anadolu’da hem de Orta Asya’da çok köklü ve zengin bir kültürel geçmişe sahiptir. Bu bayramda insanlarımız da birlik ve beraberlik içerisinde olurlar.” (Şahin, 2019, s. 51)

Bu konuda küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı 1 adet görsel belirlenmiştir. Bu boyutun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 31):

Şekil 31. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 53)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 31’de, bir festival görselleştirilmiştir. Her yıl binlerce kültürel festival düzenlenmektedir. Bu festivallere de her yıl farklı kültür ve ülkeden yüzbinlerce insan katılmaktadır. Bu sayede insanlar farklı kültürleri tanıyarak kültürel etkileşim içeresine girmektedirler. Şüphesiz bunun gerçekleşmesi ise mesafelerin önemini yitirmesiyle beraber dünyanın küresel bir küresel köye dönüşmesiyle olmuştur. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.2.5. Geçmişten Günümüze Kültürümüz

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 26 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 10’u bilim ve teknoloji, 4’ü ekonomi ve 12’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 11). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Genel Ağ’ın gelişmesi ve yaygınlaşması ile beraber dilimize daha fazla yabancı kelime girmeye başlamıştır. Günümüzde sosyal medyanın devreye girmesi bu süreci daha da hızlandırmıştır. Günlük yaşamda bazı insanlar Türkçe ve yabancı kelimeleri aynı cümle içinde kullanabilmektedir.” (Şahin, 2019, s. 56)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Bazı kültürel unsurlar zaman içinde yerini yepyeni değerlere bırakabilir. Örneğin; geçmişte insanlar sadece haftanın belirli günlerinde kurulan mahalle pazarlarından alışveriş yaparlardı. İnsanlar meyve, sebze ve kıyafet gibi çeşitli ihtiyaçlarını mahalle pazarlarından karşılardı. Günümüzde insanların önemli bir kısmı, alışveriş yapmak için her zaman açık olan çarşılarla ve alışveriş merkezlerine de gitmektedir.” (Şahin, 2019, s. 54)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 9 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 32):

Şekil 32. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 54)

Kültür ve Miras ünitesinde tespit edilen şekil 32’de, internet ağı görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte günümüzde istenilen her şey bir tık uzaklıktadır. Bu da insanların günlük alışkanlıklarını ve yaşam biçimlerini değiştirmektedir. Şüphesiz tüm bunların gerçekleşmesi ise küreselleşme sürecinin mesafe ve sınırları ortadan kaldıran yapısıyla olmuştur. Ayrıca teknolojiye yaşanan bu gelişmeler küreselleşme sürecini de hızlandırmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 12’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 78 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 12). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 12.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yeryüzü Şekilleri.	0	0	2	0	2	4
	İklimin İnsan Faaliyetlerine Etkisi	5	0	5	0	5	15
	Nüfus ve Yerleşme	9	0	14	0	13	36
	Afetler ve Çevre Sorunları	7	0	8	0	6	21
	Doğal Afetlerin Yaşamımıza Etkisi	0	0	2	0	0	2
	Toplam	21	0	31	0	26	78

4.2.3.1. Yeryüzü Şekilleri

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 4 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2’si ekonomi ve 2’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 12). Küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Hem İskenderun hem de Mersin Körfezinde ülkemiz için oldukça önemli ticaret limanları bulunmaktadır. Kıyıda bulunan koylar da turizm bakımından oldukça değerlidir.” (Şahin, 2019, s. 70)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.2.3.2. İklimin İnsan Faaliyetlerine Etkisi

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 15 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 5’i bilim ve teknoloji, 5’i ekonomi ve 5’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 12). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutundaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Teknolojinin ilerlemesiyle beraber atmosfer incelenmekte, uzun süreli olmasa da hava olaylarının ne zaman ve nasıl meydana geleceği ön görülebilmektedir.” (Şahin, 2019, s. 71)

Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Akdeniz ve Ege kıyılarında yaz aylarında hava sıcaklığı yüksektir. Bu durum Akdeniz ve Ege kıyılarına turizm yatırımı yapılmasını sağlamış ve yaz turizmi gelişmiştir. Turizm sektörünün gelişmesi bu çevredeki iş imkânlarını artırmıştır.” (Şahin, 2019, s. 73)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 33):

Şekil 33. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 74)

İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesinde tespit edilen şekil 33’de, bir ayçiçek yağı fabrikası görselleştirilmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte neredeyse tüm ürünlerde seri üretime geçilmiştir. Ayçiçek yağı da bunlardan birisidir. Bu üretilen ürünlerin dağıtımı ve pazarlanması ise şüphesiz mesafe ve sınırları ortadan kaldıran küreselleşmenin etkisiyle mümkün olacaktır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.2.3.3. Nüfus ve Yerleşme

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 36 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 9’u bilim ve teknoloji, 14’ü ekonomi ve 13’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 12). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve ekonomi boyutlarındaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ulaşım birden fazla beşerî faaliyete doğrudan etki yapmaktadır. Özellikle sanayi ve ticaretin ulaşım ağının gelişmiş olmasıyla doğrudan orantılı olduğu söylenebilir.” (Şahin, 2019, s. 78)

Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“İnsanlar hem denizden hem de güneşten yararlanmak ve turizmi geliştirmek için oteller inşa ederler.”
(Şahin, 2019, s. 80)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 34):

Şekil 34. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 78)

İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesinde tespit edilen şekil 34’de, büyük bir otoyol görselleştirilmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmelere bağlı olarak otomobiller yaygınlaşmış, otoyollar yapılmış ve insanların ulaşım kültürü değişmiştir. Ayrıca yaşanan gelişmelere bağlı olarak da mesafeler kısalmış ve erişim imkanı artmıştır. Sonuç olarak da küreselleşme süreci hızlanmıştır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.3.4. Afetler ve Çevre Sorunları

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 21 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7’si bilim ve teknoloji, 8’i ekonomi ve 6’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 12). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıda örnek belirtilmiştir:

“Sanayi tesislerinin atıkları, su kaynaklarına karışan kanalizasyon atıkları, konutlarda ve sanayide oluşan atık yağlar su kirliliğinin sebeplerinden bazılarıdır.” (Şahin, 2019, s. 84)

Dahası bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örnek aşağıda belirtilmiştir (Şekil 35):

Şekil 35. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 84)

İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesinde tespit edilen şekil 35’de, fabrikalardan çıkan dumanların meydana getirdiği hava kirliliği görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla büyük fabrikalar kurulmuş ve üretim önemli miktarda artmıştır. Üretim artışının hava kirliliği gibi olumsuz sonuçları da zamanla görülmeye başlanmıştır. Bunların gerçekleşmesi ise küreselleşmenin mesafeleri ortadan kaldıran yapısıyla olmuştur. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.2.3.5. Doğal Afetlerin Yaşamımıza Etkisi

Küreselleşmenin ekonomi boyutuyla bağlantılı bu konuda toplam 2 adet örnek tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Deprem, Türkiye sanayisinin en gelişmiş olduğu illerde gerçekleşmiştir. Bu da oldukça geniş bir alanda etki göstermesine ve ülkede büyük sıkıntılar yaşanmasına yol açmıştır.” (Şahin, 2019, s. 86)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.2.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 13’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 94 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 13). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 13.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					Toplam (f)
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Teknoloji ve Toplum	12	1	1	0	12	26
	Doğru ve Güvenilir Bilgi	8	1	0	0	8	17
	Sanal Ortamda Güvenlik	11	1	5	0	11	28
	Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri	3	1	0	0	9	13
	Bilimsel Etik	4	1	0	0	5	10
	Toplam	38	5	6	0	45	94

4.2.4.1. Teknoloji ve Toplum

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 26 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12’si bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 1’i ekonomi ve 12’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 13). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Teknolojik gelişmelerle birlikte kamu hizmetlerinden insanlar geçmişe göre çok daha rahat ve hızlı bir şekilde faydalanmaya başlamıştır... Günümüzde insanlar vergi dairelerine dahi uğramadan vergisini

ödeyebilmektedir. Öğrenci velileri ise okula gitmeden çocuklarının notları hakkında bilgi edinebilmektedir.” (Şahin, 2019, s. 97)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 36):

Şekil 36. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 97)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 36’da, MHRS sistemi görselleştirilmiştir. Teknolojide meydana gelişmelerle birlikte bu tür sistemlerin toplum içerisinde kullanımı da yaygınlaşmıştır. Bu tür sistemlere erişim imkanının artması şüphesiz küreselleşme sürecini hızlandırmaktadır. Bu yüzden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir

4.2.4.2. Doğru ve Güvenilir Bilgi

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 17 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 8’i bilim ve teknoloji, 1’i eğitim ve 8’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 13). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Günümüzde sanal ortamın kullanımının kaçınılmaz ihtiyaçlar listesine girdiği söylenebilir. 2016 yılında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hazırlanan Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’nın

sonuçları ülkemizde Genel Ağ kullanımının ortalamanın üstünde olduğunu göstermektedir.” (Şahin, 2019, s. 99)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 5 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 37):

Şekil 37. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 99)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 37’de, bilgisayar yardımıyla internette araştırma yapan öğrenciler görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla birlikte şüphesiz küresel eğitim yaklaşımının en önemli amaçlarından birisi de teknolojik aletlerin öğrencilerin hayatına entegrasyonudur. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutuyla ilişkilendirilebilir.

4.2.4.3. Sanal Ortamda Güvenlik

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 28 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 11’i bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 5’i ekonomi ve 11’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 13). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda verilmiştir:

“Genel Ağ teknolojisiyle birlikte bilgisayarlar çok daha fonksiyonel olmuştur. Günümüzde insanlar Genel Ağ bağlantılı bilgisayarları ve akıllı telefonları sayesinde bilgi edinebilmenin yanı sıra ürün ve hizmet de satın almaya başlamışlardır.” (Şahin, 2019, s. 102)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 11 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 38):

Şekil 38. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 104)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 38’de, e-okul sistemi görselleştirilmiştir. Teknolojinin eğitime entegrasyonu ile birlikte günümüzde bu tür elektronik sistemlerde öğrencilere ait notlar sanal ortama yüklenmeye başlanmış, ders programları erişime açılmış vb. kolaylıklar sağlanmışlardır. Sonuç olarak da bu tür elektronik sistemler hem öğrenciler hem de veliler için günümüz toplumsal yaşamının vazgeçilmez bir unsurları olmuşlardır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.4.4. Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 13 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji, 1’i eğitim ve 9’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 13). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Bilim insanları bilimsel yöntemler kullanarak araştırmalar yapar, araştırma sonuçlarını başka insanlarla paylaşır. Telefondan ampule, kalemde otomobile, gözlükten ütüye kadar günlük hayatımızı kolaylaştıran buluşların yapılmasında bilimsel çalışmalarda elde edilen bilgiler önemli yer tutmaktadır.” (Şahin, 2019, s. 106-107)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutundaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilmiştir:

“İlk ve orta okulunu Mardin’de tamamlayan Aziz Sancar, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini birincilikle bitirmiştir. Daha sonra TÜBİTAK bursuyla gitmiş olduğu Amerika’da biyokimya eğitimi alan Sancar, ülkesine döndüğünde belli bir süre hekimlik de yapmıştır. Fakat akıllı hâlâ bilimsel çalışmalarda olduğu için de Amerika’ya tekrardan dönerek çeşitli üniversitelerde çalışmaya devam etmiştir.” (Şahin, 2019, s. 108)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil 39):

Şekil 39. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 107)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 39’da, ampul ve onun mucidi Thomas Alva Edison görselleştirilmiştir. Küreselleşme sayesinde ampul gibi teknolojik aletlerin kullanımı hızlı bir şekilde yaygınlaşmakta ve mucitlerinin bilinirliği artmaktadır. Bu nedenlerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.4.5. Bilimsel Etik

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 10 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4’ü bilim ve teknoloji, 1’i eğitim ve 5’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 13). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“1910-1997 yılları arasında yaşamış dünyaca ünlü bir matematikçi olan Cahit Arf, Selanik’te dünyaya gelmiştir... Öğrenimine Fransa’da devam etmiş olmasına rağmen okulunu bitirdikten sonra Türkiye’ye dönerek çalışmalarını sürdürmüştür. Kendi adıyla anılan Arf Sabiti, Arf Halkaları ve Arf Kapanışları gibi terimleri keşfederek matematik ve bilim dünyasına önemli katkılar yapmıştır. Matematiğe yapmış olduğu önemli katkılar için 1974 yılında TÜBİTAK Bilim Ödülü’ne layık olarak görülmüştür.” (Şahin, 2019, s. 111)

Bu konuda küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı sadece 1 adet görsel bulunmuştur. Bu boyutun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 40):

Şekil 40. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 111)

Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde tespit edilen şekil 40’da, Çahit Arf görselleştirilmiştir. Cahit Arf dünyaca ünlü bir bilim adamıdır. Bu ünü elde etmesinde küreselleşmenin oldukça fazla etkisi olmuştur. Çünkü küreselleşme sayesinde dünya da bilimsel bilgilere erişim hızı artmakta ve mucitleri de bu sayede dünyaca bilinir hale gelmektedir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.5. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 14’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu

ünitede toplam 171 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 14). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 14.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler	12	0	25	0	8	45
	Ekonomik Faaliyetler Meslekleri Etkiler	5	0	10	0	6	21
	Ekonomi ve Sosyal Hayat	5	0	9	0	9	23
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ağı	9	0	11	0	0	20
	Yeni Fikirler Geliştirelim	8	0	7	0	9	24
	Bilinçli Tüketici	6	0	17	0	15	38
	Toplam	45	0	79	0	47	171

4.2.5.1. Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam 45 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12’si bilim ve teknoloji, 25’i ekonomi ve 8’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 14). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda verilmiştir:

“İhtiyacımızdan fazla üretilen ürünler ülke dışına satılarak kazanç sağlanır. Ülkemizde üretilmeyen veya üretildiği hâlde ihtiyacımızı karşılamayan ürünler ise yurt dışından satın alınır. Sanayi faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin, Ankara, Bursa gibi şehirlerimizde ticaret de gelişmiştir.” (Şahin, 2019, s. 122)

Küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Ülkemize dünyanın farklı ülkelerinden insanlar hem dinlenmek ve eğlenmek hem de doğal ve tarihi güzellikleri görmek için gelmektedir. Turistler ülkemizde konakladıkları süre içerisinde de gereksinimlerini

giderirken alışveriş yapmakta ve bu sayede ülkemize döviz bırakmaktadırlar. Ülkemize olan bu döviz girişi de ekonomimizin gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır.” (Şahin, 2019, s. 123)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 19 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 41):

Şekil 41. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 118)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 41’de, yük gemisi görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla beraber yük gemileri sayılarında da oldukça fazla artış görülmüştür. Bu tür yük gemileri üretilen ürünlerin ulusal ya da uluslararası dağıtım görevini yapmaktadır. Bu sayede de mesafenin etkisi azaltılarak, dünya ticareti geliştirilmektedir. Bu da şüphesiz küreselleşme sürecini hızlandırmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.2.5.2. Ekonomik Faaliyetler Meslekleri Etkiler

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 21 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5’i bilim ve teknoloji, 10’u ekonomi ve 6’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 14). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ülkemizde gıda, tekstil, otomotiv, kimya ürünleri sanayisi oldukça yaygındır. Fabrika işçiliği, gıda mühendisliği, tornacılık, makine teknisyenliği, kimyagerlik, otomobil tamirciliği sanayi tesislerinin bulunduğu çevrede öne çıkan mesleklerden bazılarıdır.” (Şahin, 2019, s. 128)

Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ülkemizde turizm faaliyetleri çeşitlilik göstermektedir... Örneğin Alanya, Fethiye, Bodrum, Marmaris ve Çeşme kıyıları yaz turizminin merkezlerindendir. Diğer yandan Uludağ, Erciyes, Palandöken ve Kartalkaya gibi kar yağışının fazla olduğu dağlık alanlar ise kış turizmi için oldukça önemlidir. Turizmin gelişmiş olduğu yerlerde turist rehberliği, resepsiyonistlik, aşçılık ve otel işletmeciliği gibi meslekler yaygındır.” (Şahin, 2019, s. 129)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 7 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 42):

Şekil 42. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 129)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 42’de, bir tır görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte sayısı hızla artan bu taşıma araçları, farklı lokasyonlar arası yük taşıyarak üretilen ürünlerin dağıtım görevini görmektedir. Bu sayede de yakın çevrede üretilmeyen ürünlere erişim kolaylığı sağlanmaktadır. Aslında bu tür taşıma araçlarıyla dünya ticari olarak küresel bir köye dönüşmektedir. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.5.3. Ekonomi ve Sosyal Hayat

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 23 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 5’i bilim ve teknoloji, 9’u ekonomi ve 9’u sosyokültürel boyuta ilişkindir

(Tablo 14). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda verilmiştir:

“Ali Amca her İstanbul’a geldiğinde eşini ve çocuklarını çok özler. Evine geri dönmeden önce de İstanbul’da bulunan bir alışveriş merkezine giderek hem eşine hem de çocuklarına hediyeler alır. Onlara sıklıkla telefon eder, satışlar hakkında bilgi verir. Ali Amca büyük emekler sonucu büyüttüğü hayvanlarını sattıkça da kazandığı parayı götürüp bankaya yatırır. Bankaya para yatırmaya gittiği zamanlarda da hayvanlarını tanışmış olduğu yeni arkadaşlarına bırakır.” (Şahin, 2019, s. 132)

Dahası bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 5 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 43):

Şekil 43. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 133)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 43’de, kredi kartı ve post cihazı görselleştirilmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmelerle beraber post cihazları ve kredi kartları yaygınlaşarak neredeyse yaşamın vazgeçilmez unsurları olarak ticarete kullanılan kağıt ve demir paraların yerini almışlardır. Ayrıca yaşanan bu gelişmelerle beraber veresiye alışveriş yapma gibi ticari ilişkiler de oldukça azalmıştır. Tüm bunlarda alışveriş biçimi başta olmak üzere ekonomiyle ilişkili birçok alışkanlığında değişmesine yol açmıştır. Bunların toplum içerisinde kullanımının yaygınlaşması da şüphesiz küreselleşme sayesinde olmuştur. Ayrıca teknolojiyle bağlantılı olan kredi kartı ve post cihazı gibi ticari aletler küreselleşme sürecini de hızlandırmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.5.4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ağı

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 20 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 9'u bilim ve teknoloji ve 11'i ekonomi boyutuna ilişkindir (Tablo 14). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna örnek aşağıda verilmiştir:

“Üreticiler hasat mevsiminde ağaçlardan olgunlaşan zeytinlerini toplarlar... Daha sonra zeytinler, kamyonların ve traktörlerin üzerinde zeytin işleme fabrikalarına ulaştırılır... Burada elde edilen yağlar uygun kaplara doldurulduktan sonra çeşitli ulaşım araçları yardımıyla market ve mahalle pazarı gibi satış yerlerine görülür.” (Şahin, 2019, s. 136)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 44):

Şekil 44. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 136)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 44’de, bir tır görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte görselde belirtilen bu tür araçlarla, üretim ve tüketim yerleri arasında dağıtım faaliyetleri hızlanmış ve taşınan yük miktarı artmıştır. Bunlarda şüphesiz küreselleşme sürecine hem neden olmuş hem de hızlanmasına katkıda bulunmuştur. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.2.5.5. Yeni Fikirler Geliştirelim

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 24 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 8'i bilim ve teknoloji, 7'si ekonomi ve 9'u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 14). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Yasin Sert'in Balıkesir'in Sarıbeyler köyünde yaşamakta olan 71 yaşındaki Faize Yoldaş'la tanışmasıyla birlikte yeni bir iş fikri hayata geçti. Bu iş fikri Girişimci İşadamları Vakfı5. Girişimcilik Ödülleri kapsamında e-ticaret girişim ödölüne layık görüldü. Faize Yoldaş'ın ve komşularının dokumuş olduğu, Yasin Sert'in ise Balat'taki atölyesinde modern tasarımlarla buluşturduğu ürünler, İstanbul'un farklı semtlerinde ve Genel Ağ'da satılıyor.” (şahin, 2019, s. 138)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 4 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (şekil 45):

şekil 45. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(şahin, 2019, s. 142)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 45'de, teknolojik aletlerle poz veren bir çocuk görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte akıllı telefon ve laptop gibi aletler günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuş ve alışkanlıklarımızı değişirmiştir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.2.5.6. Bilinçli Tüketici

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 38 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 6'sı bilim ve teknoloji, 17'si ekonomi ve 15'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 14). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Hem Genel Ağ hem de telefon gibi iletişim araçları ile gerçekleştirilen satışlar mesafeli satış olarak isimlendirilir. Satıcı ve sağlayıcı siparişi aldığı andan itibaren verilen siparişi otuz gün içerisinde yerine getirmekle yükümlüdür.” (Şahin, 2019, s. 146)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek verilmiştir:

“Bizler için satışa çıkarılan ürünleri alır ve bu ürünlerle de gerekli olan ihtiyaçlarımızı gideririz. Aldığımız ürünlere ilişkin de her birimizin tüketici hakları mevcuttur. Bilinçli bir tüketici de mutlaka bu haklarını bilir ve yerine getirir. Ambalajlı gıda ürünlerinin üzerinde sadece üretim tarihi değil aynı zamanda son kullanma tarihi de yazar. Son kullanma tarihi geçmiş ürünleri almamaya özen göstermeliyiz.” (Şahin, 2019, s. 145)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 8 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 46):

Şekil 46. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 144)

Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde tespit edilen şekil 46'da, maketten alışveriş yapan anne ve çocuğu görselleştirilmiştir. Günümüzde yaygınlaşan bu tür marketlerden insanlar tüm ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Küreselleşme günlük yaşamın içerisine bu kadar dahil

olmadan önce insanlar ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü bakkal, manav ve kasap gibi işletmelerden temin etmekteydi. Küreselleşmeyle birlikte ise tüm her şeyin mevcut olduğu büyük market zincirlerinden alışverişler yapılmaya başlandı. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.6. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 15’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı Etkin Vatandaşlık ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 30 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 15). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 15.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Etkin Vatandaşlık	Halka Hizmet Veren Kurumlar	8	2	1	0	7	18
	Yaşadığım Yerin Yönetimi	0	0	0	0	0	0
	Temel Haklarımızı Öğrenelim	1	1	0	3	3	8
	Bayrağımız ve İstiklâl Marşı	0	0	0	2	2	4
	Toplam	9	3	1	5	12	30

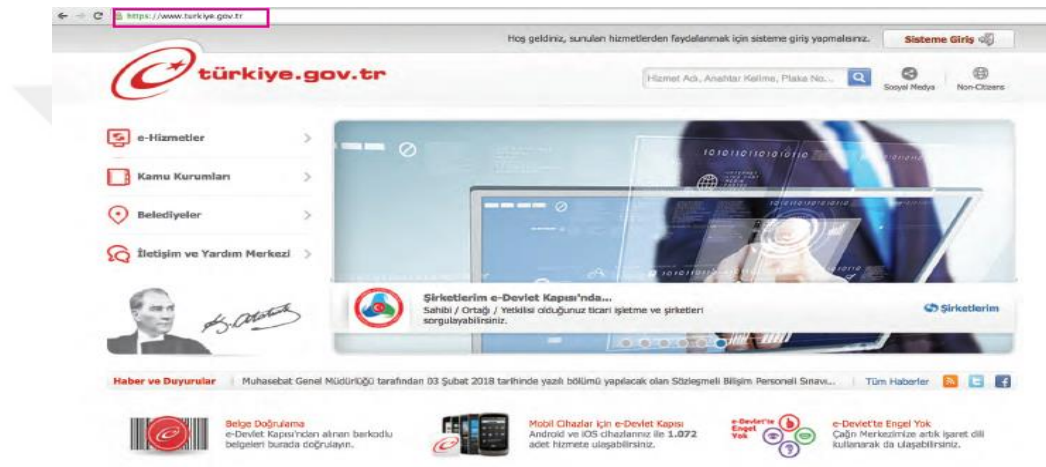
4.2.6.1. Halka Hizmet Veren Kurumlar

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 18 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 8’i bilim ve teknoloji, 2’si eğitim, 1’i ekonomi, 7’si sosyokültürel boyuta

ilişkindir (Tablo 15). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“İnsanlar hem uzaktaki akrabaları ve arkadaşlarıyla görüşmek hem de tatil yapmak, alışverişe çıkmak veya eğitim görmek gibi nedenlerden dolayı farklı yerlere gitme gereksinimi duyarlar. Minibüs, otobüs, uçak, gemi ve tren gibi ulaşım araçları yardımıyla da ihtiyaçlarını karşılarlar.” (Şahin, 2019, s. 155)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 5 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 47):

Şekil 47. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 159)

Etkin Vatandaşlık ünitesinde tespit edilen şekil 47’de, e-devlet ağı görselleştirilmiştir. Teknolojide meydana gelen gelişmelere bağlı olarak devlet tarafından e-devlet adıyla bir online erişim ağı açılmıştır. Bu erişim ağına bakanlıklara ait bilgiler başta olmak üzere vatandaşlar tarafından ulaşılabilecek birçok seçenek vardır. Vatandaşlar artık ilgili kurumlara gitmeden online ortamdan istediği bilgilerine ulaşmakta ve bu platformu da çok sıklıkla kullanmaktadırlar. Bunlar da şüphesiz erişim imkanını arttırdığından dolayı görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilebilir.

4.2.6.2. Yaşadığımız Yerin Yönetimi

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir.

4.2.6.3. Temel Haklarımızı Öğrenelim

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam 8 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i bilim ve teknoloji, 1'i eğitim, 3'ü siyasi ve 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 15). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Yetişkin her birey gibi çocukların da katılım hakkı vardır. Ayrıca çocuklar düşünce özgürlüğüne de sahiptir. Yetişkin bireylerin, çocukların düşüncelerini dinleme ve ciddiye alma gibi bir görevi vardır. Bu durum, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de özellikle ifade edilmiştir.” (Şahin, 2019, s. 171)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 48):

Şekil 48. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 169)

Etkin Vatandaşlık ünitesinde tespit edilen şekil 48’de, akıllı tahta vasıtasıyla eğitim gören öğrenciler görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle eğitime entegre olan bu akıllı tahtalar eğitimde bilgiye ulaşma hızını arttırmış ve mekân kavramının önemini yitirmesine neden olmuştur. Öyle ki sınıf ortamında yapılamayacak deneyler, gözlemler, geziler interaktif olarak yapılabilir hale gelmiştir. Bu gibi daha da arttırabilecek sebepler görselin küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutuna örnek olarak gösterilmesinde etkili olmuştur.

4.2.6.4. Bayrağımız ve İstiklâl Marşı

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 4 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si siyasi ve 2'si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 15). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Millî marşımızı hem törenlerde hem de millî bayramlarda ve spor müsabakalarında okuruz. Uluslararası spor yarışmalarında ise sporcularımız dereceye girdiklerinde bayrağımız göndere çekilir ve İstiklâl Marşımız okunur. Millet olarak bu tabloya her şahit oluşumuzda da gurur duyarız.” (Şahin, 2019, s. 174)

Ayrıca, bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenememiştir.

4.2.7 Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 16'da Tablo 1'de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı Küresel Bağlantılar ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 157 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 16). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 16.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Küresel Bağlantılar	Yaşadığım Yerin Ülke Ekonomisine Katkısı	9	1	21	0	8	39
	Ekonomik İlişkilerde Teknoloji	18	0	17	0	9	44
	Turizm ve Uluslararası İlişkiler	1	1	8	1	9	20
	Ortak Mirasımız	9	0	6	2	37	54
	Toplam	37	2	52	3	63	157

4.2.7.1. Yaşadığım Yerin Ülke Ekonomisine Katkısı

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 39 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 9'u bilim ve teknoloji, 1'i eğitim, 21'i ekonomi ve 8'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 16). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ülkemizde bulunan kara yolu, demir yolu hava yolu ve deniz yolu ulaşım ağları uluslararası ekonomik ilişkiler bakımından oldukça önemlidir. Ülkemizde üretilen ürünler yurtdışına ihraç edilirken bu ulaşım yollarından faydalanılmaktadır. Örneğin, İstanbul, İzmir ve İskenderun gibi ülkemizin önemli limanlarından gemilere yüklenen ticaret malları bu vasıta ile diğer ülkelere gönderilir.” (Şahin, 2019, s. 182)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin eğitim ve ekonomi boyutlarındaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Yurt dışında çeşitli ülkelerden Türkiye'ye üniversite eğitimi almak için öğrenciler gelmektedir. Bu öğrenciler yerleşmiş oldukları ilde barınma, beslenme vb. ihtiyaçlarını karşılarken şüphesiz birtakım harcamalar da yapmaktadır. Böylece bu kişiler yaşadıkları illerin ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır.” (Şahin, 2019, s. 183)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 49):

Şekil 49. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 180)

Küresel Bağlantılar ünitesinde tespit edilen şekil 49'da, yağ üretimi yapan bir fabrika görselleştirilmiştir. Teknoloji'nin gelişip yaygınlaşmasıyla birlikte seri üretime geçen bu

tür fabrikaların, dağıtım ve pazarlama ağlarının kurulması küreselleşmenin mesafeleri kısaltan ve sınırları ortadan kaldıran yapısıyla mümkün olmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.2.7.2. Ekonomik İlişkilerde Teknoloji

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam 44 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 18'i bilim ve teknoloji, 17'si ekonomi ve 9'u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 16). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilmiştir:

“İletişim teknolojileri sayesinde insanlar, ihtiyaç duydukları ürünler hakkında bilgi alabiliyor ve ürünleri sipariş edebiliyor. Kullandıkları ürünler hakkında şikayetlerini yetkililere iletebiliyor ve gerektiğinde ürünün nasıl iade edileceğini öğrenebiliyor.” (Şahin, 2019, s. 186)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 19 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 50):

Şekil 50. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 184)

Küresel Bağlantılar ünitesinde tespit edilen şekil 50’de, bir yük gemisi görselleştirilmiştir. Teknolojini gelişmesiyle yaygınlaşıp uzak mesafeler arası yük taşıyıcılığında kullanılan bu tür taşıma araçları dünyanın küresel bir köye dönüşmesine katkıda bulunmuştur. Bu

yüzden de yük gemileri küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.2.7.3. Turizm ve Uluslararası İlişkiler

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam bu konuda 20 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1'i bilim ve teknoloji, 1'i eğitim, 8'i ekonomi, 1'i siyasi ve 9'u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 16). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ülkemize gelmiş olan yabancı turistlere ön yargılı bir biçimde davranmamalı, aksine onlara saygı göstermeliyiz. Bu sayede ülkemize gelen yabancı turistler sosyal medyanın yanı sıra yakın çevrelerinde de ülkemizden olumlu şekilde bahseder ve bu da ülkemize daha çok turistin gelmesine neden olur.” (Şahin, 2019, s. 190)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin hem eğitim hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“2007 yılında Brezilya'dan Türk folklorik dansları konusunda kısa süreli bir eğitim almak için Türkiye'ye gelen ve Kapadokya'yı gördükten sonra bölgede yaşamaya karar veren dans eğitimci Maria Clara Lagoeiro Sussekind (Mariya Kılara Lageyro Suzekind) ise Türk misafirperverliğine hayranlık duyduğunu söyledi. Sussekind “Bu kültür, bu insanlar, bu toprak kalbime girdi ve burada devamlı yaşamaya karar verdim.” (Şahin, 2019, s. 189)

Ayrıca küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Yunanistan'da ve Türkiye'de bulunan acenteler arası ikili ilişkileri ve aralarındaki koordinasyonu sağlamak için çalıştığını söyleyen Tsqousi, “Kendi memleketime her gittiğimde burada yaşadıklarım bahsediyorum... Kapadokya'nın dünyada ziyaret edilmesi gereken turistik merkezlerden birisi olduğunu ifade eden Tsqousi, sözlerine şöyle devam etti: “Türkiye ile biz tarihte, şimdi ve gelecekte iç içe birer komşuyuz. Bizim gelecekte de bir arada olmaya şüphesiz ihtiyacımız var. Türk ve Yunan insanı çok fazla ortak özelliğe sahip. Hem yemeklerimiz ve yaşayış tarzımız hem de oyunlarımız, insanımız ve kullandığımız birçok kelime birbirine benzer.” (Şahin, 2019, s. 188-189)

Fakat bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.2.7.4. Ortak Mirasımız

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam 54 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 9'u bilim ve teknoloji, 6'sı ekonomi, 2'si siyasi ve 37'si

sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 16). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Telefonu, İskoçya kökenli ABD’li bilim insanı olan Alexander Graham Bell (Aleksandır Gıraham Bel) icat etmiştir. Onun bu icadı, çok kısa bir sürede tüm dünyaya yayılmış ve sonuç olarak da insanların daha kolay ve etkin bir şekilde haberleşebilmeleri mümkün hale gelmiştir.” (Şahin, 2019, s. 191)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilebilir.

“Antalya’nın Serik ilçesindeki Aspendos Antik Tiyatrosu ülkemizin ve dünyanın en değerli mimari eserlerinden birisi olma özelliğini sahiptir. Yıllardır yerli ve yabancı turistlerin ziyaret ettiği tiyatrunun, inşa edildiği dönemde yaklaşık yirmi bin seyirciyi ağırlayacak kapasitesinin olduğu bilinmektedir.” (Şahin, 2019, s. 194)

Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütünün (UNESCO) görevlerinden birisi de dünyadaki ortak miras eserlerini tespit etmek ve bunları korumaktır. UNESCO insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtmak, insanlarda ortak mirası koruma bilinci oluşturmak, kültürel ve doğal değerlerin yaşatılmak için gerekli olan iş birliğini sağlamak amacıyla çalışmalar yürütür” (Şahin, 2019, s. 194)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 14 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 51):

Şekil 51. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Şahin, 2019, s. 191)

Küresel Bağlantılar ünitesinde tespit edilen şekil 51’de, telefon ve onun mucidi İskoçya asıllı ABD’li bilim insanı Alexander Graham Bell birlikte görselleştirilmiştir. Küreselleşme sayesinde telefon gibi teknolojik aletlerin kullanımı hızlı bir şekilde yaygınlaşmaktadır. Bu sayede mucitlerinin bilinirliği de artmaktadır. Ayrıca telefon gibi bir teknolojik aletin küreselleşme sürecine hız kattığı da bir gerçektir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.2.8. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 17’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının ünitelerinde bulunan örnekler küreselleşmenin yer alma durumuna göre boyutlara ayrılarak tablo haline getirilmiştir. Küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu ders kitabında toplam 651 adet örnek bulunmuştur (Tablo 17).

Tablo 17.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Sınıf	Ünite	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
5. Sınıf	Birey ve Toplum	9	2	7	7	19	44
	Kültür ve Miras	15	1	9	4	48	77
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	21	0	31	0	26	78
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	38	5	6	0	45	94
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	45	0	79	0	47	171
	Etkin Vatandaşlık	9	3	1	5	12	30
	Küresel Bağlantılar	37	2	52	3	63	157
	Toplam	174	13	185	19	260	651

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında belirlenen örnekler, ders kitabının üniteleri açısından incelendiğinde küreselleşmeye ilişkin en fazla örnek sayısına 171 adet ile “Üretim,

Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde ulaşılmıştır (Tablo 17). Özellikle ders kitabının bu ünitesinde küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutlarına yönelik diğer kitaplara göre çok daha fazla sayıda örnek tespit edilmesi bu sonucu ortaya çıkarmıştır. Tablo 17’ye göre ders kitabında en az örneğe rastlanan ünite ise 30 adet ile “Etkin Vatandaşlık” olmuştur (Tablo 17). Bu ünitenin “Halka Hizmet Veren Kurumlar” konusu dışında diğer konularda çok fazla küreselleşmenin boyutlarına ilişkin örneğe ulaşılamaması bu sonuca neden olmuştur.

Sosyal Bilgiler 5.sınıf ders kitabında belirlenen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutu açısından değerlendirildiğinde Tablo 17’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tablodan bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin en fazla örneğe 45 adet ile ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde ulaşıldığı sonucuna varılmaktadır. Üniteye ekonomiyle ilgili konuların bilim ve teknolojiyle ilişkilendirilmesi bu sonuca yol açmıştır. Bu ders kitabının “Birey ve Toplum” ve “Etkin Vatandaşlık” üniteleri ise 9 adet örnekleriyle en az sayıya ulaşılan üniteler olmuştur (Tablo 17). Bu ünitelerin konularının daha çok sosyal yaşam ile hak ve sorumluluklara yönelik olması en az örnek sayısının tespitine yol açmıştır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutu açısından incelendiğinde Tablo 16’da görülen verilere ulaşılmıştır. Bu tablodan ders kitabının “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde bu boyuta ilişkin en fazla örnek sayısına ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Bu üniteye toplam eğitim boyutuna ilişkin 5 örnek tespit edilmiştir (Tablo 17). Bu sonuçta teknolojik gelişmelerin daha çok eğitimle ilişkilendirilebilmesi etkili olmuştur. Diğer yandan bu ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitelerinde eğitim boyutuna yönelik hiç örnek belirlenememiştir (Tablo 17). Ünitelerin konularının eğitimden uzak olması bu şekilde bir sonucu ortaya çıkarmıştır.

Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabında bulunan örneklerle, küreselleşmenin ekonomi boyutu için bakıldığında Tablo 17’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitabında toplam 79 adet örnekle en fazla sayıya “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde ulaşılmıştır. Bu ünitenin genelinin ekonomiyle ilgili konulardan oluşmasından dolayı en fazla örneğe bu üniteye rastlanmıştır. Ders kitabının “Etkin Vatandaşlık” ünitesi ise bu boyuta yönelik sadece 1 adet örnekle en az sayıya ulaşılan ünite olmuştur (Tablo 17). Bu

ünitenin konularının daha çok vatandaşlık bilgisine yönelik olması bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında belirlenen örneklerle, küreselleşmenin siyasi boyutu için bakıldığında Tablo 17’de görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya bakılıp siyasi boyuta ilişkin en fazla örneğin toplam 7 adet ile ders kitabının “Birey ve Toplum” ünitesinde olduğu söylenebilir. Özellikle ünitenin “Çocuk Hakları” konusunda uluslararası siyasi kurum ve kurumlara yer verilmesi bu sonucu ortaya çıkarmıştır. Ders kitabının “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitelerinde ise küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo 17). Teknoloji, ekonomiye ilişkin konular içeren bu ünitelerde siyasi olaylara rastlanamaması olağan bir durumdur. Ayrıca “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde de siyasi coğrafyaya ilişkin konulara değinilmemiştir.

Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabında belirlenen örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutu için değerlendirildiğinde Tablo 17’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tablodan ders kitabında sosyokültürel boyuta yönelik en fazla örneğin 63 adet ile “Küresel Bağlantılar” ünitesinde olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu ünitenin “Ortak Mirasımız” konusunda sosyokültürel boyuta yönelik çok fazla örnek tespit edilmesi bu sonuca yol açmıştır. Diğer yandan yukarıda ki tabloya göre bu ders kitabında sosyokültürel boyuta yönelik en az örneğe rastlanan ünite ise “Etkin Vatandaşlık” olmuştur (Tablo 17). Bu ünite de toplam 12 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 17). Ünitenin genel olarak küreselleşmeden uzak konular içermesi bu sonuçta oldukça etkili olmuştur.

Küreselleşmenin boyutları açısından Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı için genel bir değerlendirme yapıldığında en fazla örneğe toplam 260 adet ile küreselleşmenin sosyokültürel boyutunda ulaşılmıştır (Tablo 17). Sosyal Bilgiler dersinin yapısı gereği genellikle toplumsal ve sosyal yaşamdan konuların ele alınması diğer ders kitaplarında olduğu gibi bu ders kitabında da küreselleşmeye yönelik en fazla örneğin sosyokültürel boyutta görülmesine neden olmuştur. Bu ders kitabında 13 adet örnek ile küreselleşmeye yönelik en az sayıya eğitim boyutunda ulaşılmıştır (Tablo 17). Ders kitabında eğitime yönelik konulara çok sınırlı sayıda yer verilmesi diğer boyutlara göre en az örneğe rastlanan boyut olmasında oldukça etkili olmuştur.

4.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.3.1. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Biz ve Değerlerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 18’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı Biz ve Değerlerimiz ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 20 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 18). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 18.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Biz ve Değerlerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Biz ve Değerlerimiz	Toplumdaki Rollerim	0	0	0	0	0	0
	Bizi “Biz” Yapanlar	1	0	0	0	9	10
	Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk	0	0	0	0	2	2
	Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var	1	0	0	0	2	3
	Hak, Özgürlük, Sorumluluk	2	0	0	0	3	5
	Toplam	4	0	0	0	16	20

4.3.1.1. Toplumdaki Rollerim

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir.

4.3.1.2. Bizi “Biz” Yapanlar

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 10 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji ve 9’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo

18). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Bir milletin dili bozulursa kültürü de zarar görür. Düşünce dünyasında, sanat ve edebiyatında sıkıntılar ortaya çıkar. Son dönemde yabancı kelimelerin dilimize girmesi, iş yeri tabelalarında yabancı kelimelerin kullanılması, televizyon, Genel Ağ, sosyal medya vb. ortamlarda Türkçemizin yanlış ve bozuk kullanılması dilimize zarar vermektedir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 20)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı 4 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 52):

Şekil 52. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 20)

Biz ve Değerlerimiz ünitesinde tespit edilen şekil 52’de, Türkçenin önemini gösteren afiş görselleştirilmiştir. Küreselleşmeyle beraber dünya genelinde dil konusunda birtakım yozlaşmalar görülmeye başlanmıştır. Türkçede bu yozlaşmalardan en fazla etkilenen dillerin başında gelmiştir. Bunun önüne geçilmek için de görselde görüldüğü gibi birtakım önlemler alınmaya çalışılmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.3.1.3. Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk

Bu konuda küreselleşmenin sosyokültürel boyutuyla bağlantılı toplam 2 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 18). Küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Milletimiz tarih boyunca kurduğu devletlerin bünyesinde farklı dinleri, mezhepleri ve etnik kökenleri barındırmıştır. Günümüzde bu farklılıklara duyulan saygıya dair en güzel örneklerden biri Hatay ilimizdir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 31)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.3.1.4. Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 3 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji ve 2’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 18). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda verilmiştir:

“ALO SOSYAL YARDIM HATTI (144): Yoksullukla etkin bir mücadele için fakir ve muhtaç vatandaşlarımızın desteklenmesi, bilgiye ve yardıma erişim fırsatlarının artırılması amacıyla hayata geçirilmiş bir projedir. Ücretsiz aranabilen “Alo 144 Sosyal Yardım Hattı” ile sosyal yardıma ihtiyacı olan vatandaşlarımıza profesyonel destek sağlanmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 37)

Fakat bu konuda küreselleşmenin boyutlarıyla bağlantı kurulabilecek örnek görsel bulunamamıştır.

4.3.1.5. Hak, Özgürlük, Sorumluluk

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 5 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 2’si bilim ve teknoloji ve 3’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 18). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi” (CİMER); bilişim ve iletişim teknolojileri kullanılarak hayata geçirilen bir halkla ilişkiler uygulamasıdır. Vatandaş ile devlet arasındaki iletişim kanallarını açık tutarak müracaatların her zaman ve her yerden yapılabilmesini mümkün kılmaktadır. CİMER uygulaması sayesinde devlet ile vatandaş arasındaki iletişim kanallarının tümü (elektronik mektup, faks, telefon ve şahsen) açık tutulmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 40)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 53):

Şekil 53. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 40)

Biz ve Değerlerimiz ünitesinde tespit edilen şekil 53’de, CİMER genel ağ ulaşım sayfası görselleştirilmiştir. Türkiye Devleti’nin elektronik bir kurumu olan CİMER, vatandaşlar tarafından günümüzde çok sıklıkla kullanılmaktadır. Bu tür uygulamalar sayesinde de küreselleşmeye neden olan erişim imkanı kolaylaşmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.3.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Tarihe Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 19’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı Tarihe Yolculuk ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 157 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 19). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 19.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Tarihe Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumunun Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Tarihe Yolculuk	Türklerin Anayurdu Orta Asya	2	0	3	9	14	28
	İslamiyet'in Doğuşu	0	0	2	9	16	27
	Türkler İslamiyet ile Tanışıyor	3	0	0	6	16	25
	Yeni Yurt Anadolu	2	1	4	27	15	49
	Tarihi Yollar	3	0	14	4	7	28
	Toplam	10	1	23	55	68	157

4.3.2.1. Türklerin Anayurdu Orta Asya

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 28 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 2'si bilim ve teknoloji, 3'ü ekonomi, 9'u siyasi ve 14'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 19). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Uygurlar tarihte bilinen 18 harfli ikinci Türk alfabesi olan Uygur Alfabesi’ni kullanmışlardır. Uygurlar, kâğıt ve matbaayı Çinlilerden öğrenip kullanmışlardır. Diğer Türk devletlerinin, Arapların ve Avrupalıların da öğrenmesini sağlamışlardır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 61)

Aşağıda, adı geçen konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek gösterilmiştir:

“Turfan şehri ticaret yollarının kesiştiği bir merkez olması bakımından önemliydi. Bundan dolayı birçok yabancı tüccar ve ticaret kolonileri vardı. Kervan işletmek, tüccarları kontrol ederek vergi almak onları zenginleştiriyordu. Ayrıca türlü milletten insanlarla karşılaşp onların dillerini de öğrenen Uygurların, dünya görüşleri de geliyordu.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 63)

Bu konuda küreselleşmenin siyasi boyuttaki yer alma durumuna ilişkin olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Devletimiz, gücüne erişilmez bir imparatorluk hâline geldi. Çin’i baskı altına alarak, bütün Türk boylarının birlikteliğini sağladım. Ancak ölümünden sonra devletim zayıflayarak, birer Türk boyu olan Karluk, Basmıl ve Uygurların saldırıları sonucu yıkılmıştır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 56)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 7 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örnekleri aşağıda verilmiştir (Şekil 55):

Şekil 55. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 65)

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 67)

Tarihe Yolculuk ünitesinde tespit edilen şekil 55’de, Kâbe ve Mescidi Nebevî görselleştirilmişlerdir. Bu görsellerdeki dini mekanları yıl içerisinde milyonlarca yerli ve yabancı hacı adayı tarafından ziyaret etmektedir. Bu hacı adayları hem dini vazifelerini yerine getirmekte hem de burada çeşitli alışverişler yapmaktadırlar. Bu arada farklı dil, din ve ırktan insanlar etkileşim içerisine girmektedirler. Ayrıca hacı adayları belli bir süre otellerde konaklamaktadırlar. Tüm bunların gerçekleşmesi ise çeşitli organizasyon şirketleriyle gerçekleşmektedir. Bunlar da şüphesiz küreselleşmenin verdiği imkanlar dahilinde olmaktadır. Bu yüzden de görseller küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilmişlerdir.

4.3.2.3. Türkler İslamiyet İle Tanışıyor

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam 25 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji, 6’sı siyasi ve 16’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 19). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilebilir.

“Bununla birlikte Müslümanlar kâğıt, matbaa, barut, pusula vb. buluşları Çinlilerden öğrenerek dünyaya yayılmasına aracılık etmişlerdir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 72)

Aşağıdaki örnek küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik gösterilmiştir:

“Hindistan’a on yedi askerî sefer düzenledim ve bu bölgede İslamiyet’in yayılmasına öncülük ettim. Abbasi halifesini Büveyhoğulları Devleti’nin siyasi baskısından kurtardım ve bunun üzerine halife tarafından bana “sultan” unvanı verildi. Böylece “sultan” unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı oldum.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 74)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.3.2.4. Yeni Yurt Anadolu

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 49 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 2’si bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 4’ü ekonomi, 27’si siyasi ve 15’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 19). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Şunu söylemeden edemeyeceğim. Bu kadar olumsuz sonuçlarına rağmen bu seferler sonunda kâğıt, pusula, matbaa ve barutu öğrendik. Bunlar sonradan çok işimize yaradı.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 90)

Küreselleşmenin eğitim boyutundaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Bu medreselerde İslami ilimler ve pozitif bilimler okutulurdu. İslam ülkelerinden birçok âlim, Anadolu’daki bu medreselere gelip ders verirdi.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 93)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Türkiye Selçukluları ticaret yollarında zarara uğrayan tüccarların kayıplarını karşılayarak ilk sigorta uygulamasını hayata geçirdiler. Tüccarları yolculukları boyunca rahat ettirmek ve her türlü tehlikeden korumak için önlemler aldılar.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 93)

Küreselleşmenin siyasi boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda ifade edilmiştir:

“Avrupa’nın en güçlü devletleri olan Almanya, Fransa ve İngiltere’den çok kuvvetli ordular üçüncü Haçlı Seferi için yola çıktı. II. Kılıçaslan Alman kralını yendi ve Fransa kralı da hastalığını bahane ederek ülkesine geri döndü. İngiliz kralı ise benimle olan mücadelesini kaybedince O da ülkesine dönmek zorunda kaldı.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 90)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.3.2.5. Tarihî Yollar

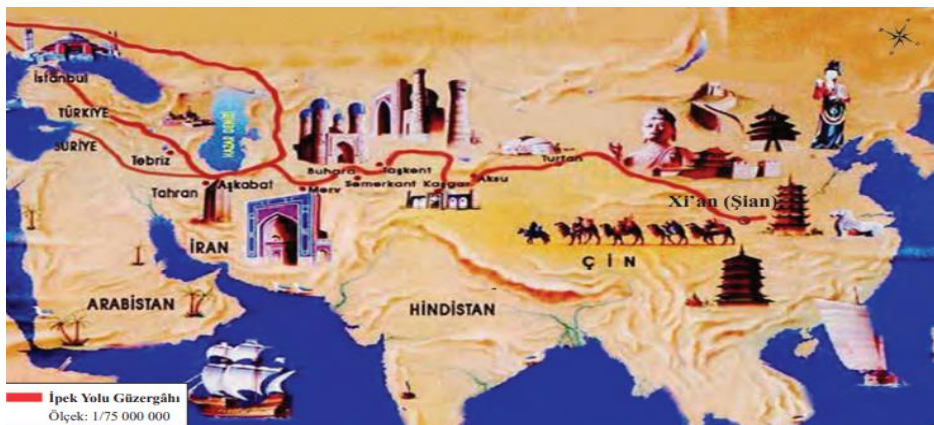
Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 28 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 3'ü bilim ve teknoloji, 14'ü ekonomi, 4'ü siyasi ve 7'si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 19). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna örnek aşağıda verilmiştir:

“Demir İpek Yolu” olarak da adlandırılan Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu Projesi ile Doğu Anadolu, Pekin'den Londra'ya uzanan İpek Yolu'nun önemli merkezlerinden biri hâline geldi... Londra'dan kalkan bir tren Pekin'e kadar kesintisiz gidebilecek. Bölgede üretilecek ürünler, bölgeye getirilecek ham madde, o bölgedeki ürünlerin pazarlara ulaştırılmasında kesintisiz demir yolu taşımacılığı çok önemlidir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 98)

Küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek verilebilir:

“Çinliler, başta evlilik yolu olmak üzere farklı yollarla Türk devletlerine yaklaşarak, İpek Yolu'nun sağladığı ekonomik yararları öğrenmişlerdir. Bu yüzden Çinliler, Türklerin elindeki İpek Yolu hâkimiyetini ele geçirmek için uzun yıllar mücadele etmişlerdir. Türk Devletleri de İpek Yolu'nun denetimini kaybetmemek için Çin'le mücadelenin yanı sıra bazen Sasaniler ile bazen de Bizans ile iş birliği yapmak durumunda kalmışlardır. Çıkar çatışmaları ittifakların bozulmasına hatta savaşlara neden olmuştur.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 95)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 5 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 56):

Şekil 56. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 95)

Tarihe Yolculuk ünitesinde tespit edilen şekil 56'da, ipek yolu görselleştirilmiştir. İpek Yolu sadece ipeğin değil deri, porselen, mücevher vb. değerli birçok malın taşındığı bir yol olmuştur. Yıllarca uluslararası ticarete bu yol üzerinden devam etmiştir. Geçmiş dönemler için de şüphesiz bu durum küreselleşme sürecini hızlandırmıştır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin ekonomi boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.3.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 20'de Tablo 1'de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı Yeryüzünde Yaşam ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 25 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 20). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 20.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					Toplam (f)
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	
Yeryüzünde Yaşam	Dünya'nın Neresindeyiz?	3	0	2	1	4	10
	Ülkemizin Coğrafi Özellikleri	0	0	0	0	0	0
	Ülkemizin Beşerî Coğrafyası	4	0	4	0	0	8
	Farklı İklimler Farklı Yaşamlar	0	0	3	0	4	7
	Toplam	7	0	9	1	8	25

4.3.3.1. Dünya'nın Neresindeyiz?

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 10 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 3'ü bilim ve teknoloji, 2'si ekonomi, 1'i siyasi ve 4'ü

sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 20). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Dünya üzerinde herhangi bir yerin konumunu belirlemek için haritalarda bulunan paraleller ve meridyenlerden yararlanılır. Örnek olarak günlük hayatımızda kullandığımız yol bul (navigasyon) uygulaması konum bilgisini paraleller ve meridyenlere göre yapmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 106)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ülkemiz, coğrafi konumu itibariyle, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir ülkedir. Bu nedenle Anadolu'ya medeniyetlerin beşiği denilmiştir. Bu durum yurdumuzun; Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlaması, ulaşım ve ticaret yolları üzerinde bulunması, farklı iklim özelliklerine ve verimli topraklara sahip olması vb. özelliklerle açıklanabilir. Bu özellikleri düşündüğümüzde ülkemizin dünyada önemli bir yere sahip olduğunu anlayabiliriz.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 108)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 57):

Şekil 57. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 106)

Yeryüzünde Yaşam ünitesinde tespit edilen şekil 57’de, uçak görselleştirilmiştir. Uçaklar teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla hayatın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Uçaklarla beraber birkaç saat içinde binlerce kilometre mesafe gidilebilir hale gelmiştir. Bu da şüphesiz küreselleşme sürecini hızlandırmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.3.3.2. Ülkemizin Coğrafi Özellikleri

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir.

4.3.3.3. Ülkemizin Beşerî Coğrafyası

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 8 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 4'ü bilim ve teknoloji ve 4'ü ekonomi boyutuna ilişkindir (Tablo 20). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnekler verilebilir:

“Bir ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına o ülkenin sanayisi katkı sağlar. Sanayisi gelişmiş ülkeler, genellikle ekonomik olarak güçlü olan ülkelerdir. Örnek olarak günümüzde Japonya, Çin, Almanya, ABD vb. ülkeleri söyleyebiliriz.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 122)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.3.3.4. Farklı İklimler Farklı Yaşamlar

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 7 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 3'ü ekonomi ve 4'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 20). Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Sıcaklık ve nem o kadar fazla ki yılın büyük bölümünde ince kıyafetlerle zaman geçirebilirsiniz. Ayrıca bu bölgede bol miktarda hindistan cevizi, mango, kakao vb. tarım ürünleri yetiştirilmektedir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 129)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenememiştir.

4.3.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 21'de Tablo 1'de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ünitesinde bulunan konular itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 96 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 21). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 21.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	Hayatımızdaki Sosyal Bilimler	22	0	5	0	8	35
	Bilim ve Teknolojide Değişim	13	1	2	0	12	28
	Bilimsel Çalışma Yapıyoruz	3	3	0	0	1	7
	Emeğe Saygı Duyuyoruz	7	0	9	0	10	26
	Toplam	45	4	16	0	31	96

4.3.4.1. Hayatımızdaki Sosyal Bilimler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 35 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 22'si bilim ve teknoloji, 5'i ekonomi ve 8'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 21). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“TÜBİTAK bünyesinde, tam elektrikli, menzili uzatılmış elektrikli gibi farklı hareket sistemleri ile çalışan 4 prototip (model) araç geliştirilmiştir. Ar-Ge ve tasarım çalışmalarının yanı sıra üretim altyapısının kurulması tamamlanmış aracın çıkarılması, satış ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi konularında da çalışmalar devam etmektedir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 140)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilmiştir:

“Ülkemizde, belirlenen pilot illerden başlamak üzere şehirlerimizin akıllı şehirlere dönüşümü planlanmaktadır. Akıllı şehir sistemiyle daha güvenli, ulaşımı daha kolay, trafikte bekleme süresi daha az ve daha temiz bir çevreye sahip şehirler oluşturulmaktadır. Ayrıca akıllı şehirlerde yaşayanların, şehir hakkındaki bilgilere daha kolay ulaşması, enerji tasarrufu sağlaması ve doğal afetlerden daha az etkilenmesi hedeflenmektedir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 142)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 13 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 58):

Şekil 58. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 141)

Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ünitesinde tespit edilen şekil 58’de, akıllı şehir uygulama modeli görselleştirilmiştir. Akıllı ev modelleriyle beraber şehir içi ulaşım daha da kolaylaşacak ve şehir hakkındaki bilgilere erişim imkanı artacaktır. Bu gelişmelerde şüphesiz dünyayı daha da küresel hale getirecektir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmiştir.

4.3.4.2. Bilim ve Teknolojide Değişim

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 28 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 13’ü bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 2’si ekonomi ve 12’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 21). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutundaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“İnsansı robot, öğrencilere rehberlik hizmeti vermesi için bir araştırma geliştirme projesi kapsamında programlanıyor. Programlama yazılımlarının ardından robot, duygudaşlık yeteneğini kullanarak çocukların sorunlarını, korkularını, duygu durumlarını, eğitimle ilgili düşüncelerini, yetenek ve ilgilerini yapay zekâ ile depolayacak.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 144)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek verilebilir:

“Bilim ve teknoloji, hayatımızın her alanına girmiş durumdadır. Bilgisayarlar, akıllı telefonlar, üç boyutlu yazıcılar, tıbbi cihazlar, yazılımlar, elektrikli otomobiller artık sadece gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin değil, hemen hemen herkesin kullanımına sunulmaktadır. Örnek olarak sürücüsüz araçlar tasarım aşamasındadır. Genel Ağ üzerinden yapılan alışverişlerde insansız hava araçlarıyla teslimatlar yapılmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 143)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 14 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 59):

Şekil 59. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 146)

Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ünitesinde tespit edilen şekil 59’da, bir akıllı ev modeli görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların yaşantıları da değişmiştir. Günümüzde tablet, bilgisayar ya da cep telefonu aracılığıyla kilometrelerce öteden dahi evler kolaylıkla kontrol edilebilmektedir. Sonuç olarak da tüm bunlar dünyanın küresel bir köye dönüşmesine yol açmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.3.4.3. Bilimsel Çalışma Yapıyoruz

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 7 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji, 3’ü eğitim ve 1’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 21). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutundaki yer alma durumuna örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Çalışmamla ilgili bilgi toplamam gerekiyordu. Kütüphanede kaynak taraması yaptım. Eserlerinden yararlandığım yazar ve araştırmacıların isimlerini yazdım. Genel Ağda araştırma yaparak bilgi topladığım kaynakların adreslerini yazdım.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 148)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 60):

Şekil 60. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Eğitim Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 148)

Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ünitesinde tespit edilen şekil 60’da, genel ağ üzerinden araştırma yapan bir öğrenci görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla bu genel ağ, eğitimin her aşamasında yaygınlıkla kullanılmaya başlanmıştır. Bu sayede de öğrenciler bilgiye daha kolay ulaşma imkanı bulmuşlardır. Sınıf içinde uygulanması olanaksız ya da tehlikeli olabilecek araştırma ve deneylerin gerçekleştirilmesi de genel ağ sayesinde gerçekleşmektedir. Bu sebeplerden ötürü de genel ağ üzerinde araştırma yapan öğrencinin bulunduğu görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de eğitim boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.3.4.4. Emeğe Saygı Duyuyorum

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 26 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 7’si bilim ve teknoloji, 9’u ekonomi ve 10’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 21). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Kitap, CD, DVD, radyo ve televizyon gibi ürünlerin üzerinde telif hakkını koruyan bandrol adlı etiket bulunur. Bu etiket, satın alınan ürünlerin üzerinde devletçe belirli bir verginin kesildiğini gösteren etikettir... Korsan ürünlerde bandrol bulunmadığı için tüketiciler tarafından bu ürünler alınmamalıdır. Bununla birlikte Genel Ağ üzerinden kişisel hakları saklı olan kaynakların izinsiz indirimi yapılmamalıdır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 151)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 61):

Şekil 61. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 151)

Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ünitesinde tespit edilen şekil 61’de, zabıtalara korsan yayıncıların mücadeleleri görselleştirilmiştir. Aslında zabıtalara bu tür mücadeleleri bantrolsüz kitap basımı yaparak vergi kaçırmaya çalışanları tespit edip, bu tür yayınların toplumda yaygınlaşmasını önlemeye yöneliktir. Bu olumsuz durum da küreselleşmeyle birlikte erişimin kolaylaşmasından kaynaklanmıştır. Bu yüzden her iki görsel de küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir.

4.3.5. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 22’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 105 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 22). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 22.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri	14	0	21	0	3	38
	Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum	18	0	0	0	2	20
	Yatırım ve Pazarlama	10	1	11	0	2	24
	Vergilerimiz Kazançlarımızdır	1	0	5	0	5	11
	Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi	3	0	4	0	3	10
	Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum	1	0	1	0	0	2
	Toplam	47	1	42	0	15	105

4.3.5.1. Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 38 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 14’ü bilim ve teknoloji, 21’i ekonomi ve 3’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 22). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ülkemiz maden çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Bu zenginlik ekonomimizin gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır. Maden çeşitliliğinin fazla olması, sanayi kollarının farklılaşmasını sağlamaktadır. Örnek olarak demir, inşaat sektöründe ve metal sanayisinde kullanılırken bakır, elektrik- elektronik sanayisinde kullanılır. Krom demirin sertleştirilmesinde ve çelik üretiminde kullanılırken uçak, otomobil vb. sanayilerde ise alüminyumun ham maddesi olan boksit kullanılmaktadır. Bor madeni, deterjan, boya, kimya vb. sanayilerinde, jet ve roket yakıtı yapımında kullanılmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 167)

Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilebilir:

“Denizlerimiz ulaşım, turizm, balıkçılık vb. amaçlarla kullanılmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 166)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 62):

Şekil 62. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 168)

Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ünitesinde tespit edilen şekil 62’de, Ereğli Demir Çelik fabrikası görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber seri üretime geçilmiş, bu da şüphesiz küresel ölçekli şirketlerin kurulmasına yol açmıştır. Ereğli Demir Çelik fabrikası da bu şirketlerden birisidir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak verilebilir.

4.3.5.2. Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 20 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 18’i bilim ve teknoloji ve 2’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 22). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Enerji üretiminde kullanılan petrol, kömür ve doğal gazın bilinçsizce çok hızlı şekilde tüketilmesi gelecekte bu kaynakların tükenmesine neden olacaktır. Ayrıca petrol, kömür ve doğal gazın yanması sonucunda ortaya çıkan karbondioksit gazı atmosferi kirleterek küresel ısınmanın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, gelecek nesillerin yaşamını zorlaştıracaktır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 174)

Bu konuda küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun yer aldığı toplam 10 adet görsel belirlenmiştir. Bu boyutun yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil 63):

Şekil 63. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutundaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 172)

Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ünitesinde tespit edilen şekil 63’de, Hatay’da bulunan rüzgar türbinleri görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla beraber dünya genelinde rüzgar türbinleri gibi alternatif enerji kaynaklarına yönelme olmuştur. Bu rüzgar türbinlerinin ürettiği enerjinin ev ve işyerlerine dağıtımı ise şüphesiz küreselleşmeyle mümkün olmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.3.5.3. Yatırım ve Pazarlama

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 24 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 10’u bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 11’i ekonomi ve 2’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 22). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve ekonomi boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Okulumda TÜBİTAK 4006 projesine de bu ürünümle katıldım. Projem okulda öğretmenlerimin çok dikkatini çekti. Okul müdürümüz kaymakamlık ile görüşerek projeme destek verilmesi ve bu projenin daha da geliştirilerek köyümüzün aydınlatılmasında kullanılması için yardım isteğinde bulundu. Köyümüzde esen rüzgâr, devletimizin desteği sonucunda yatırıma dönüştürüldü ve köyümüze rüzgâr türbinleri kuruldu. Artık köyümüzde daha az maliyetle temiz enerji üretilip kullanılmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 178)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Deniz kıyılarında ve doğal güzelliklerin bulunduğu yerlerde konaklama alanında yatırımlar yapılabilir, ticari ve turistik işletmeler açılabilir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 175)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil 64):

Şekil 64. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 175)

Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ünitesinde tespit edilen şekil 64’de, büyük bir tarla ve traktör görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla beraber tarım sektöründe de birtakım değişimler görülmektedir. Özellikle tarımla uğraşan işletmeler giderek azalmaktadır. Fakat işletmelerin büyüklükleri artmaktadır. Öyle ki büyük boyutlu endüstriyel tarım çiftliklerinin kurulmaktadır. Bu duruma da şüphesiz küreselleşmenin mesafeleri kısaltan yapısı yol açmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.3.5.4. Vergilerimiz Kazançlarımızdır

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak toplam 11 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji, 5’i ekonomi ve 5’i sosyokültürel boyuta

ilişkindir (Tablo 22). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Alışverişlerimizde fiş ya da fatura almadığımızda, tüketici olarak sahip olduğumuz hakkımızı kullanmamış ve görevimizi yapmamış oluruz. Alışveriş sonrasında fiş ya da fatura alamadığımızda ise Alo Maliye 189 telefon hattını arayarak vatandaşlık görevimizi yerine getirebiliriz.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 181)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.3.5.5. Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 10 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji, 4’ü ekonomi ve 3’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 22). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Nitelikli insan gücü üretime katkı sağlar. Örnek olarak bir doktor, bir hastalığın tedavisinde yeni yöntemler kullanarak başarılı olduğunda ülkesine de ekonomik anlamda fayda sağlamış olur. Yeni bir enerji kaynağı ile çalışan otomobil üreten bir mühendisin de ülke ekonomisine önemli katkısı olacaktır. Nitelikli insan gücü sayesinde ülke ekonomisinin gelişmesi; işsizliğin azalmasına, üretimin artmasına ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacaktır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 182)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenememiştir.

4.3.5.6. Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 2 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji ve 1’i ekonomi boyutuna ilişkindir (Tablo 22). Bu konudaki örnek ders kitabında görsel olarak yer almıştır. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 65):

Şekil 65. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 184)

Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ünitesinde tespit edilen şekil 65’de, büyük bir tarla ve traktör görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişip yaygınlaşmasıyla birlikte tarım sektöründe de değişim ve dönüşümler yaşanmaktadır. Tarımla uğraşan işletmeler giderek azalırken, büyüklükleri artmaktadır. Ayrıca küreselleşmenin mesafenin önemini azaltması tarımda tek tip ürün üretim biçimine geçilmesine yol açmıştır. Başka bir deyişle tarım bölgelerinde en fazla verim veren ürünlerin üretilmesi tercih edilmeye başlanmıştır. Ayrıca tarımda makineleşmeye geçilmesi üretimin hızını ve kapasitesini de artmıştır. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.3.6. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yönetime Katılıyorum Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 23’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı Yönetime Katılıyorum ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 55 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 23). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 23.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yönetime Katılıyorum Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Yönetime Katılıyorum	Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri	0	0	0	4	3	7
	Demokratik Devlet ve Organları	0	0	0	3	1	4
	Karar Alma Sürecinde Ben De Varım	5	0	0	0	5	10
	Demokrasi Her Yerde	2	0	0	6	6	14
	Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede	2	0	1	0	2	5
	Dünden Bugüne Türk Kadını	3	0	1	1	10	15
	Toplam	12	0	2	14	27	55

4.3.6.1. Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 7 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 4'ü siyasi ve 3'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 23). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnekler verilmiştir:

“Cumhuriyet, egemenliğin kaynağının millete ait olduğu yönetim biçimidir... Cumhuriyet yönetimi ancak demokrasi ilkelerinin etkili olduğu ülkelerde uygulanabilir. Günümüzde en yaygın olan yönetim şekli cumhuriyettir. Türkiye, ABD ve Fransa cumhuriyetle yönetilen ülkelerden bazılarıdır. Türkiye’de 29 Ekim 1923 tarihinde cumhuriyet ilan edilmiştir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 195)

Diğer yandan küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.3.6.2. Demokratik Devlet ve Organları

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 4 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 3'ü siyasi ve 1'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 23). Küreselleşmenin siyasi boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Ülkemizde en üst mahkeme Anayasa Mahkemesidir. Yargıtay, adli davaların en üst yetkili mahkemesidir. Danıştay idari yani yönetim ile ilgili davaların en üst mahkemesidir. Diğer mahkemeler ise adli ve idari mahkemelerdir. Adli mahkemeler vatandaşların birbirleriyle olan uyuşmazlıkları inceler. İdari mahkemeler devlet ile vatandaş arasındaki uyuşmazlıkları inceler. Ayrıca vatandaşlar, bütün iç hukuk yollarını kullandıktan sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurabilir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019: 203)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.3.6.3. Karar Alma Sürecinde Ben De Varım

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 10 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 5’i bilim ve teknoloji ve 5’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 23). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Medya, toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkânını sağlayan televizyon, Genel Ağ, radyo, gazete, dergi vb. kitle iletişim araçlarının oluşturduğu basın yayın organlarına denir. Medya toplumun yönlendirilmesi ve kamuoyu oluşturmada etkin bir güçtür. Ayrıca toplumda sosyal medya kullanımı da son yıllarda artış göstermektedir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 206)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 66):

Şekil 66. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 206)

Yönetime Katılıyorum ünitesinde tespit edilen şekil 66'da, bir televizyon programı görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte televizyon kullanımı artmış ve bu televizyon programları hayatımızın vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. İnsanlara verilmek istenen çoğu mesaj artık bu programlar aracılığıyla aktarılmaya başlanmıştır. Televizyonlar aracılığıyla dünyada herkesin bildiği film yıldızları ve reklam kişilikleri de ortaya çıkarılmıştır. Tüm bunlar da küreselleşme sürecine katkıda bulunmuştur. Bu sebeplerden dolayı yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilmiştir.

4.3.6.4. Demokrasi Her Yerde

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 14 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si bilim ve teknoloji, 6'sı siyasi ve 6'sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 23). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilmiştir:

“Demokrasi, halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi, halk iradesi demektir. Yani halkın seçtiği yöneticiler aracılığıyla kendi kendisini yönetmesidir... Demokratik toplumlarda seçimlerin yanı sıra kişiler, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, medya vb. yöntemlerle her zaman söz söyleme hakkına sahiptir. Demokratik yönetimlerde insanların temel hakları güvence altındadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 208)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenememiştir.

4.3.6.5. Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 5 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si bilim ve teknoloji, 1'i ekonomi ve 2'si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 23). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Bir belediyenin, personelinin mesai takibi için başlatmış olduğu yüz tanıma sistemi yargıdan döndü. Açılan davada bu sistemin, personelin kişilik haklarını ihlal etmesi ve kişisel verilerinin izinsiz olarak kayıt altına alması sebebiyle anayasaya aykırı olduğu iddia edildi. Belediye ise savunmasında, uygulamasına gerekçe olarak binalarının dağınıklığını ve personel sayısının fazlalığını ileri sürmüştü.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 216)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel tespit edilmiştir. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 67):

Şekil 67. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 216)

Yönetime Katılıyorum ünitesinde tespit edilen şekil 67’de, yüz tanıma sistemi görselleştirilmiştir. Küreselleşme süreciyle beraber insanlar güvenlik sistemleri geliştirmişlerdir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber bu sistemlerin toplumda kullanımı da hızla artmıştır. Bu yüzden yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek gösterilebilir. Ayrıca görseldeki belirtilen iş bölümlerinden yola çıkarak görsel küreselleşmenin ekonomi boyutuyla da ilişkilendirilebilir.

4.3.6.6. Düünden Bugüne Türk Kadını

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 15 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi, 1’i siyasi ve 10’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 23). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Alo 183 hattı ile kadın, çocuk, yaşlı, engelli, şehit yakınları ve gazilerle ilgili çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmektedir. 7 gün 24 saat ulaşılabilir olan bu hatta yapılan aramalar ücretsizdir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 222)

Bu konuda küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Türk kadını; anayasa, Medeni Kanun ve seçim yasaları sayesinde dünyadaki birçok ülkeden önce ulaşmıştır... 1934 ‘te dünya genelinde kadınların milletvekili seçme ve seçilme hakkının bulunduğu ülke sayısının 28 olduğu düşünülürse Mustafa Kemal Atatürk’ün Türk kadınına verdiği değer daha iyi anlaşılacaktır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 219)

Bu konuda küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek verilebilir:

“Hem kadın temsiline örnek olması için hem de Gaziantep’in kültürünü ve tarihini dünyaya göstermek için buraya geldik. Gaziantep kültürünü dünyaya taşıyan ürünler yöre kadınlarının sanata, kültüre ve ekonomiye sağladıkları büyük katkıların da en iyi örneğidir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 220)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.3.7. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 24’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı Uluslararası İlişkilerimiz ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 167 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 24). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 24.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Uluslararası İlişkilerimiz	Millî Dış Politikamız	2	4	13	19	14	52
	Dış Alım, Dış Satım	7	0	7	2	8	24
	Türkiye Beklenilendir	4	3	6	23	18	54
	Popüler Kültür ve Biz	12	0	9	0	16	37
	Toplam	25	7	35	44	56	167

4.3.7.1. Millî Dış Politikamız

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 52 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 2'si bilim ve teknoloji, 4'ü eğitim, 13'ü ekonomi, 19'u siyasi, 14'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 24). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve siyasi boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Türkiye, gerek siyasi, gerek ekonomik açıdan bir dünya devleti olmak hedefi doğrultusunda, öncelikle bulunduğu coğrafyada konumunu siyasi ve ekonomik açıdan güçlendirmek durumundadır. Bu çerçevede, komşuları ile ekonomik ve ticari ilişkilerinin geliştirilmesine büyük önem vermektedir. Türkiye'nin komşu devletlerden ithal ettiği ürünler; petrol ve petrol ürünleri, doğal gaz, deri vb. dir. İhraç ettiği ürünler; şeker ve şeker ürünleri, otomobil, elektrikli eşya, tekstil ürünleri, kimyasal maddeler vb. dir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 234)

Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ahmet Yesevi Üniversitesi Türkiye ile Kazakistan arasında kültür köprüsü görevi yapmaktadır. Üniversitelerde karşılıklı olarak binlerce öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Türkiye Türkçesiyle Uzaktan Eğitim Programlarının (TÜRTEP) koordinasyonu da Ankara'daki birimlerinden yürütülmektedir. Türkistan Uzaktan Eğitim Fakültesinin eğitim dili Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesidir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 233)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 9 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin eğitim, siyasi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 68):

Şekil 68. Küreselleşmenin Eğitim, Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 233)

Uluslararası İlişkilerimiz ünitesinde tespit edilen şekil 68’de Kazakistan’da bulunan Ahmet Yesevi Üniversitesi görselleştirilmiştir. Bu üniversite Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetleri’nin özerk statüye sahip, ortak devlet üniversitesidir. Bu da şüphesiz küreselleşmenin sunduğu imkanlarla mümkün olmuştur. Çünkü küreselleşmeyle birlikte devletler arası siyasi ilişkilerin güçlenmekte, eğitim ve kültür başta olmak üzere çok farklı alanda iş birlikleri yapılmaktadır. Bu görsel de yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı küreselleşmenin eğitim, siyasi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak verilmiştir.

4.3.7.2. Dış Alım, Dış Satım

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 24 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 7’si bilim ve teknoloji, 7’si ekonomi, 2’si siyasi ve 8’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 24). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Son yıllarda uluslararası ticaret sadece büyük şirketlerin ürünlerini diğer ülkelere ulaştırma yöntemi olmaktan çıkmıştır. Bireysel bir satıcı artık elindeki ürünü herhangi bir ülkedeki alıcıya e-ticaret sayesinde ulaştırabilmektedir.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 238)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda verilmiştir:

“İnsanlar ihtiyaçları olan tüm ürünleri kendileri üretmez, bazılarını başka insanlardan satın alır. Ülkeler de insanlar gibi üretmedikleri ürünleri başka ülkelere alır, ihtiyacından fazla üretilen ürünleri ise başka ülkelere satarlar... Dış ticaret, ülkeler arasında ekonomik ilişkilerin yanı sıra siyasi, sosyal, kültürel ilişkilerin gelişmesini ve ülkelerin birbirini tanımasını da sağlar.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 237)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 69):

Şekil 69. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 237)

Uluslararası İlişkilerimiz ünitesinde tespit edilen şekil 69’da, limanda bulunan yük gemileri ve konteynırlar görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle beraber yaygınlaşan bu tür yük gemileri ve konteynırlar uluslararası ticarete önemli bir misyona sahiptir. Ülkelerin büyük çoğunluğunun hem ihracatı hem de ithalatı deniz taşımacılığına dayalı olduğu için bu taşımacılık türü küreselleşme sürecine katkıda bulup süreci hızlandırmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.3.7.3. Türkiye Beklenilendir

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 54 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 4’ü bilim ve teknoloji, 3’ü eğitim, 6’sı ekonomi, 23’ü siyasi ve 18’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 24). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Türkiye, 2017- 2021 yılları için UNESCO’nun Yürütme Kurulunda yer almaya hak kazanmıştır. Bu başarının elde edilmesiyle Türk devletinin uluslararası toplumda güvenilirliği ve gücü görülmüştür. Böylece Türkiye, küresel eğitim, bilim ve kültür politikalarını daha yakından izleyebilme ve doğrudan katkıda bulunabilme imkânına sahip olmuştur.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 246)

Küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Ülkemiz bugün ulusal ve uluslararası alanda belli konularda yapıcı bir rol üstlenmektedir. Türkiye’nin kalkınma ve iş birliği alanındaki faaliyetlerinin amacı küresel boyutta güzel bir gelecek için yoksulluğun

giderilmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedefini sağlamaktır. Türkiye, dünya ülkeleri arasında millî gelire oranla en fazla yardım yapan ülkedir. Örnek olarak Türkiye savaş nedeniyle yıkıma uğramış Afganistan'da yaşama hakkı gibi birtakım özgürlüklere saygılı yeni bir düzen oluşturulmasında aktif rol almıştır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 242)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 20 görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 70):

Şekil 70. Küreselleşmenin Eğitim ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 247)

Uluslararası İlişkilerimiz ünitesinde tespit edilen şekil 70’de, Maarif Vakfı’na ait bir gazete kupürü görselleştirilmiştir. Bu vakıf Türkiye’nin eğitimde dünyaya açılan penceresi olma özelliğini taşımaktadır. Bu vakfın dünya genelinde faaliyet göstermesi şüphesiz küreselleşmeyle mümkün olmuştur. Bu vakfın yürüttüğü faaliyetler değerlendirildiğinde de yukarda belirtilen görsel küreselleşmenin eğitim ve sosyokültürel boyutlarına örnek gösterilmiştir.

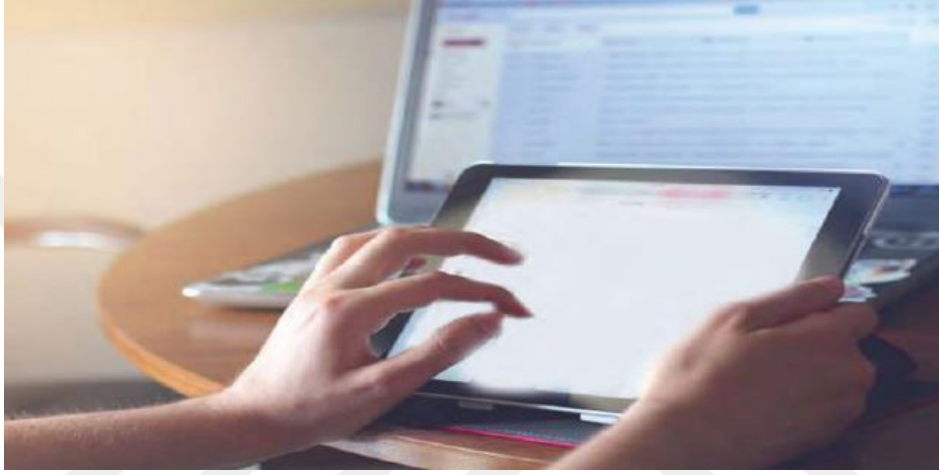
4.3.7.4. Popüler Kültür ve Biz

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 37 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 12’si bilim ve teknoloji, 9’u ekonomi ve 16’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 24). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Popüler kültürün toplumda yayılmasında rol oynayan bir diğer araç reklamlardır. Reklamın temel amacı kârdır... Özellikle medya aracılığıyla gösterilen reklamlarla insanlar, popüler kültür ürünlerini tüketmeye

yönlendirilmektedir. Organize bir şekilde önce dizi, sinema filmi vb. yollarla pazarlanacak ürünün kullanılacağı yaşam şekli topluma özendirilmekte, ardından ürünler piyasaya sürülmektedir. Böylece ürünü kullanan kişiler, pazarlayanların istediği yaşam şekline girmek zorunda kalmaktadır.” (Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 251)

Dahası bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 14 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 71):

Şekil 71. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Yıldırım ve diğerleri, 2019, s. 249)

Uluslararası İlişkilerimiz ünitesinde tespit edilen şekil 71’de, bir tablet ve laptop görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte yaygınlaşan ve günlük hayatımızın vazgeçilmez parçası olan bu iki teknolojik ürün mesafelerin önemini yitirmesine neden olmuştur. Dünyanın neresinde olursa olsun tüm insanların saniyeler içerisinde birbirleriyle iletişim kurabilmesi mümkün hale gelmiştir. Bu teknolojik aletlerle beraber dünyanın küresel bir köye dönüştüğü de söylenebilir. Bilgiye ulaşma da bu teknolojik aletlerle birlikte kolaylaşmıştır. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.3.8. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 25’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabının ünitelerinde bulunan örnekler küreselleşmenin yer alma durumuna göre boyutlara ayrılarak tablo haline getirilmiştir. Küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu ders kitabında toplam 625 adet örnek bulunmuştur (Tablo 25).

Tablo 25.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Sınıf	Ünite	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
6. Sınıf	Biz ve Değerlerimiz	4	0	0	0	16	20
	Tarihe Yolculuk	10	1	23	55	68	157
	Yeryüzünde Yaşam	7	0	9	1	8	25
	Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	45	4	16	0	31	96
	Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	47	1	42	0	15	105
	Yönetime Katılıyorum	12	0	2	14	27	55
	Uluslararası İlişkilerimiz	25	7	35	44	56	167
	Toplam	150	13	127	114	221	625

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında tespit edilen örnekler, ders kitabının ünitelerine göre değerlendirildiğinde, Tablo 25’deki veriler elde edilmiştir. Bu tabloya bakıldığında en fazla örneğe ders kitabının “Uluslararası İlişkilerimiz” ünitesinde rastlandığı görülmektedir. Ders kitabının bu ünitesinde küreselleşmenin boyutlarına yönelik toplam 167 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 25). Bu üniteye Tablo 25’de görüldüğü gibi küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlarına yönelik çok sayıda örneğe rastlanması bu sonucu ortaya çıkarmıştır. Bu da ilgili ünite içerisinde daha çok ekonomik, siyasi ve sosyal açıdan Türkiye’nin diğer ülkelerle ilişkilerine değinilmesinden kaynaklanmıştır. Ders kitabında en az örnek tespit edilen ünite de “Biz ve Değerlerimiz” olmuştur (Tablo 25).

Ünitede toplam 20 adet örnek bulunmuştur (Tablo 25). Bu sonuç ise ünitenin daha çok değerler içeriğiyle bağlantılı konulardan oluşmasından kaynaklanmıştır.

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında tespit edilen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin incelendiğinde, Tablo 25’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitabında bilim ve teknoloji boyutuna yönelik en fazla örneğe “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde rastlanmıştır. Yukarıda verilen Tablo 25’den ders kitabının bu ünitesinde bilim ve teknoloji boyutuna yönelik toplam 47 adet örnek olduğu anlaşılmaktadır. Bu üniteye ekonomi boyutuyla ilgili konuların daha çok bilim ve teknoloji boyutu ile ilişkilendirmesi bu sonuca yol açmıştır. Diğer yandan ders kitabında “Biz ve Değerlerimiz” bilim ve teknoloji boyutuna yönelik en az örnek bulunan ünite olmuştur (Tablo 25). Bu üniteye bilim ve teknoloji boyutuna yönelik sadece 4 adet örnek belirlenmiştir (Tablo 25). Bu ünitenin bilim ve teknolojiye uzak ve daha çok toplumsal yaşamı ilgilendiren konuları içermesi bu şekilde bir sonucun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Üniteye tespit edilen örnekler incelendiğinde de bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyut dışında küreselleşmenin diğer boyutlarına yer verilmediği görülmektedir.

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabından belirlenen örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutuyla ilgili olarak değerlendirildiğinde, Tablo 25’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitabında eğitim boyutuna yönelik toplam 7 adet örnek ile “Uluslararası İlişkilerimiz” ünitesinde en fazla sayıya ulaşılmıştır. İlgili üniteye genel olarak Türkiye’nin uluslararası alandan eğitime yönelik yaptığı girişimlerden bahsedilmesi bu sonucun ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur. Bu ders kitabında “Biz ve Değerlerimiz”, “Yeryüzünde Yaşam” ve Yönetime Katılıyorum ünitelerinde ise hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo 25). Bunun başlıca sebebi de ünitelerin doğrudan eğitimle ilişkili olmamasıdır.

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin olarak incelendiğinde Tablo 25’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tablodan ders kitabında ekonomi boyutuna yönelik toplam 42 adet örnek ile “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinden fazla sayıya ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Ünitenin isminden de anlaşılacağı üzere daha çok ekonomiye ilişkin konular içermesi doğal olarak bu sonuca yol açmıştır. Ayrıca Tablo 24’den ekonomi boyutuna yönelik ders kitabının “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinde hiçbir örneğe rastlanamadığı görülmektedir (Tablo 25).

Ünitenin daha çok toplumsal yaşamla ilişkili olarak sosyokültürel boyuta yönelik örnek içermesi bu sonuca yol açmıştır.

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında belirlenen örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik olarak değerlendirildiğinde Tablo 25’de görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya bakıldığında ders kitabında en fazla örneğin “Tarihe Yolculuk” ünitesinde görüldüğü sonucuna ulaşılabilir. Bu ünite toplam siyasi boyuta yönelik 55 adet örnek tespit edildiği görülmektedir (Tablo 25). Bu sonuca ulaşılmasına ise ünitenin geçmişte ülkeler arasında yaşanan savaşları, anlaşmaları ve siyasi ilişkileri konu edinmesinden kaynaklanmıştır. Ayrıca ders kitabının “Biz ve Değerlerimiz”, “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” ve “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitelerinde küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik hiç örnek tespit edilememiştir (Tablo 25). Kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin yer aldığı bu ünitelerde siyasi küreselleşmeye yönelik örnek tespit edilememesi olağan bir durumdur.

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında tespit edilen örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin incelendiğinde Tablo 25’de görülen veriler bulunmuştur. Bu verilerden ders kitabında küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin toplam 68 adet örnek ile en fazla miktara “Tarihe Yolculuk” ünitesinde rastlandığı sonucuna ulaşılabilir (Tablo 25). Tarihsel konularda geçmişte meydana gelen önemli sosyal olaylara ve kültürel gelişmelere yer verilmesi bu sonucun ortaya çıkmasında oldukça etkili olmuştur. Ayrıca ders kitabının “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik en az örnek miktarına ulaşılmıştır (Tablo 25). Ders kitabının bu ünitesine bakıldığında küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik 8 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 25). Bunun en önemli sebebi de ders kitabının bu ünitesinde sosyokültürel küreselleşmeyle çok bağlantı kurulamayacak fiziki coğrafya konularının yer almasıdır.

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabına küreselleşmenin boyutları açısından bakıldığında, en fazla örneğe 221 adet örnek ile küreselleşmenin sosyokültürel boyutunda rastlanmıştır (Tablo 25). Sosyal Bilgiler dersinin öğrencileri toplumsal yaşama hazırlayan bir ders olması bu sonuçta oldukça etkili olmuştur. Çünkü Sosyal Bilgiler ders kitaplarında da bu bağlamda sosyal, toplumsal ve kültürel yaşamdan örnekler çok sıklıkla kullanılmaktadır. Diğer yandan ders kitabına bakıldığında en az sayıda örnek toplam 13 adet ile küreselleşmenin eğitim boyutunda tespit edilmiştir. Ders kitabında eğitime yönelik

konuların diğer boyutların konularına göre daha az yer bulması bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

4.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.4.1. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki İletişim ve İnsan İlişkileri Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 26’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı İletişim ve İnsan İlişkileri ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 79 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 26). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 26.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki İletişim ve İnsan İlişkileri Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
İletişim ve İnsan İlişkileri	İletişim Kurarak Anlaşırsınız	0	0	0	0	0	0
	Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum	0	0	0	0	0	0
	Medyanın Hayatımızdaki Yeri	18	2	1	0	18	39
	Özgürüm, Sorumluluklarımın Olduğu Yere Kadar	20	0	0	0	20	40
	Toplam	38	2	1	0	38	79

4.4.1.1.İletişim Kurarak Anlaşırsınız

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek belirlenememiştir (Tablo 26).

4.4.1.2. Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir (Tablo 26).

4.4.1.3. Medyanın Hayatımızdaki Yeri

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 39 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 18'i bilim ve teknoloji, 2'si eğitim, 1'i ekonomi, 18'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 26). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek verilebilir:

“Genel Ağ’ın Kullanılma Nedenleri: Sohbet etmek, arkadaş edinmek ve arkadaş grubunu genişletmek... Ayrıca ödev için ya da ilgi duyulan bir konu üzerine araştırma yapmak.” (Azer, 2019, s, 21)

Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin olarak aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Sosyal medyadaki özentili hareketler, insanların kimliklerini kaybetmelerinin yanı sıra “Onda var, ben de niye yok?” düşüncesiyle kendilerini ekonomik sıkıntı içerisine koymalarına yol açmaktadır. Örneğin tatil yerlerinde, lüks bir restoranda veya alışveriş merkezinde çekilen fotoğrafların paylaşımının yapılması, insanlar arasındaki rekabet duygusunu arttırmakta; evlerde gereksiz yere huzursuzlukların çıkmasına sebep olabilmektedir.” (Azer, 2019, s. 24)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 72):

Şekil 72. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 23)

İletişim ve İnsan İlişkileri ünitesinde tespit edilen şekil 72’de, sosyal medyada fazla zaman geçiren bir aile görselleştirilmiştir. Teknoloji de meydana gelen gelişmelerle birlikte, toplumun aile yapısında da önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Günümüzde bayramlaşma gibi kültürel alışkanlıklar dahi dijital ortamda kutlanılmaya başlanmıştır. Bu da şüphesiz dünyayı küresel bir köye çevirmektedir. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.4.1.4. Özgürüm, Sorumluluklarımın Olduğu Yere Kadar

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 40 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 20’si bilim ve teknoloji ve 20’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 26). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Dünyanın diğer ucunda yaşanan bir olaydan saniyeler içerisinde haberdar olmak, üstelik olayı bizzat görmek, gerçekten “dünya küçükmiş” söylemini dedirtecek bir durumdur. Kitle iletişim araçları kurdukları haberleşme ağıyla birlikte kültürü de yaygınlaştırmış, dünyayı küresel bir köye çevirmiştir.” (Azer, 2019, s. 25)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 12 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örnekleri aşağıda belirtilmiştir (Şekil 73):

Şekil 73. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Azer, 2019, s. 25)

İletişim ve İnsan İlişkileri ünitesinde tespit edilen şekil 73’de, teknolojiyle bağlantılı iki farklı durum görselleştirilmiştir. Her iki görselde de vurgulanmak istenen teknolojik

aletlerin günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası olduğudur. Bu vazgeçilmezlik ise şüphesiz küreselleşmeyle mümkün hale gelmiştir. Çünkü küreselleşmeyle birlikte bilim ve teknolojiadaki gelişmeler çok kısa bir sürede tüm insanlığın yaşantısına yansımaktadır. Bu sebeplerden dolayı da örnek görseller küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak verilmiştir.

4.4.2. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 27’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 220 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 27). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 27.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Türk Tarihinde Yolculuk	Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu	0	0	2	13	10	25
	Osmanlı Devleti’nin Fetih Siyaseti	0	0	10	19	16	45
	Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri	21	0	11	9	32	73
	Osmanlı Devleti’nde Islahat Hareketleri	24	5	10	2	27	68
	Seyyahların Gözüyle Osmanlı	0	0	0	1	8	9
	Toplam	45	5	33	44	93	220

4.4.2.1. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 25 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 2'si ekonomi, 13'ü siyasi ve 10'u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 27). Küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Bursa, Edirne, İzmir oldukça önemli ticaret merkezleriydi. Tüccarların konaklaması için kervansaraylar ve mallarını satabilmesi için hanlar yapılarak ticaretin gelişmesi kolaylaştırıldı.” (Azer, 2019, s. 48)

Bu konuda küreselleşmenin siyasi boyuttaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilmiştir:

“Ordularının ilerleyişi karşısında Bulgar, Sırp, Eflak gibi Balkanlar'daki krallıklar birleşip Haçlı ordularını kurdular. Osmanlı'yı Rumeli'den atmayı amaçlıyorlardı. Haçlı orduları karşısında muzaffer olan ordum 1371'de Çirmen ve 1389'da I. Kosova savaşlarından galip geldi. Bu sayede de Bulgar ve Sırp krallıkları Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetini kabul etti.” (Azer, 2019, s. 40)

Ayrıca küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Osmanlı Devleti'nde sınırların genişlemesiyle beraber farklı dil, din ve kültürden milletler bir arada yaşamaya başladı. Birbirinden farklı olan bu milletler 19. yüzyıla kadar barış ve huzur içerisinde birlikte yaşadılar. Osmanlı Devleti fethettiği yerlerde yaşayan halkın inancına ve kültürüne hiçbir şekilde müdahale etmedi, adil bir yönetim tarzı gösterdi.” (Azer, 2019, s. 48)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.4.2.2. Osmanlı Devleti'nin Fetih Siyaseti

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 45 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 10'u ekonomi, 19'u siyasi ve 16'sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 27). Küreselleşmenin ekonomi ve siyasi boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Bizans, devletimizin düşmanlarını korumakta ve onları bize karşı kışkırtmaktadır. Osmanlı Devleti'nin güvenliği ve geleceği için bu şehrin fethi zorunlu olmuştur. Boğazların tam anlamıyla kontrolü ve Karadeniz ticaretinin hâkimiyeti için İstanbul'u mutlaka almalıyım. İstanbul'un fethiyle ordumuzun iki kıta arasında geçişi de kolaylaşacaktır” (Azer, 2019, s. 54)

Ayrıca küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Özellikle bir önceki yönetimin baskısından ve ağır yüklerinden kurtulma fırsatı bulan Balkan köylüleri Osmanlıları birer kurtarıcı gibi görmüşlerdir. Balkanlar’da İslamiyet’in yayılmasında da şüphesiz istimâlet politikasının büyük rolü olmuştur.” (Azer, 2019, s. 52)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.4.2.3. Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 73 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 21’i bilim ve teknoloji, 11’i ekonomi, 9’u siyasi ve 32’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 27). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve ekonomi boyutlarındaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Şimdi Avrupalılar bütün dünyayı biliyorlar... Eskiden Hindistan ve Çin ürünleri Süveyş’e (Mısır) gelir ve Müslümanlar tarafından bütün dünyaya dağıtılırdı. Ancak şimdi bu ürünler Portekiz, Felemenk (Hollanda) ve İngiliz gemileriyle Avrupa’ya naklediliyor ve oradan da bütün dünyaya dağılıyor. Kendilerinin gereksinim duymadıkları şeyleri İstanbul’a ve diğer İslam ülkelerine getirip fiyatının beş katına satıp çok para kazanıyorlar. Bu yüzden de İslam ülkelerinde altın ve gümüş her geçen gün daha da azalmaktadır.” (Azer, 2019, s. 65)

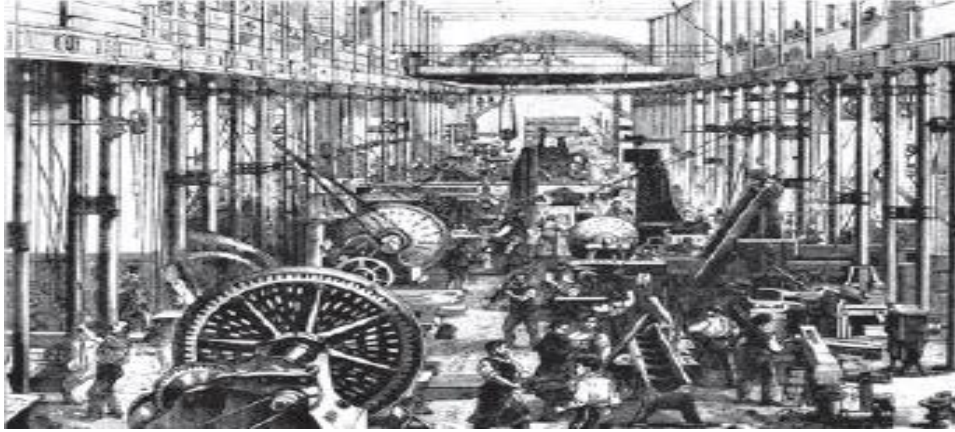
Sözü edilen konuda küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Müslümanlardan öğrenilen kâğıt ve matbaanın geliştirilmesiyle birlikte çok sayıda kitabın basılması Rönesans döneminin başlamasında etkili oldu. Bu sayede de bilginin yayılması hızlandı. Müslüman bilim insanlarının yapmış oldukları çalışmaların Avrupalılar tarafından tercüme edilmesi de Rönesans’ın gelişmesinde oldukça etkili oldu.” (Azer, 2019, s. 65)

Bu konuda küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna örnek olarak aşağıdaki belirtilmiştir:

“Fransız İhtilali ile birlikte soylulara tanınmış imtiyazlara son verilerek vatandaşlar arasında eşitlik ilkesi kabul edildi. Demokrasi, milliyetçilik, özgürlük, eşitlik, insan hakları gibi ilke ve kavramlar tüm dünyaya yayıldı. İmparatorluklar da bu kavramların etkisiyle tek tek yıkılma sürecine girerken ulus devletleri kuruldu.” (Azer, 2019, s. 70)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 17 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 74):

Şekil 74. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 68)

Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde tespit edilen şekil 74’de, İngiltere’de bir fabrika görselleştirilmiştir. Teknolojide meydana gelen gelişmelere bağlı olarak bu tür fabrikalarda seri üretime geçilmiştir. Bu seri üretimin sonucu elde edilen çok miktarda ürünün dağıtımı ve pazarlanması gerekmektedir. Ayrıca seri üretim yapan bu tür fabrikalar zamanla hem şehirler arası hem de ülkeler arası ticarete yol açmıştır. Tüm bunlarda çok uluslu şirketleri meydana getirmiştir. Bunların gerçekleşme ise şüphesiz küresel bir dünya düzeni ile mümkündür. Bu sebeplerden dolayı da yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.4.2.4. Osmanlı Devleti’nde Islahat Hareketleri

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 68 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 24’i bilim ve teknoloji, 5’i eğitim, 10’u ekonomi, 2’si siyasi ve 27’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 27). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Lale Devri’nde Yirmisekiz Mehmet Çelebi Paris’e elçi olarak görevlendirildi. Yirmisekiz Mehmet Çelebi, İstanbul’a geri döndüğünde devlet adamlarına Fransa’nın kültür, sanat, sanayi, ticaret ve eğitimi hakkında önemli bilgiler verdi. Yanında da çok fazla sayıda mimari çizim ve çeşitli alanlarda yazılmış kitaplar getirdi. Daha sonra da bu çizimler örnek alınarak İstanbul’da köşkler, saraylar, çeşmeler inşa edildi.” (Azer, 2019, s. 73)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 15 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 75):

Şekil 75. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 78)

Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde tespit edilen şekil 75’de, buhar gücüyle hareket eden yük ve yolcu treni görselleştirilmiştir. Geçmiş yıllarda, teknolojiye meydana gelen gelişmelere bağlı olarak bu tür yük ve yolcu trenleri yaygınlaşmaya başlamış ve saatler süren yolculukları kısaltarak ulaşım kültürünü değiştirmişlerdir. Ticaret ve ulaşımın mesafe kavramının önemini yitirmesine yol açan bu tür trenler küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir.

4.4.2.5. Seyyahların Gözüyle Osmanlı

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 9 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 1’i siyasi ve 8’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 27). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek belirtilmiştir:

“Günümüzde Hollanda’nın önemli sembollerinden birisi olan lale, aslında Osmanlı Devleti’nden Avrupa’ya götürülmüştür. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi’nde ülkemize ziyarete gelen Avusturya elçisi Busbecq (Busbek), dönüşünde götürmek üzere yanına çok sayıda lale soğanı almıştır.” (Azer, 2019, s. 84)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenememiştir.

4.4.3. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkemizde Nüfus Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 28’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı Ülkemizde Nüfus ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 62 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 28). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 28.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkemizde Nüfus Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Ülkemizde Nüfus	Yeryüzünde Yaşam	2	0	2	0	7	11
	Nüfusumuz	3	0	5	0	6	14
	Nedenleriyle ve Sonuçlarıyla Göç	2	2	4	8	14	30
	Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	1	0	1	5	0	7
	Toplam	8	2	12	13	27	62

4.4.3.1. Yeryüzünde Yaşam

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 11adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 2’si bilim ve teknoloji, 2’si ekonomi ve 7’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 28). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Bugün Tokyo’ya gidenler, şehirde birçok hizmetin en iyi şekilde verildiğini gider gitmez görecektir. İnsanlar, Tokyo metrosu sayesinde kentin çoğu yerine hiçbir zorluk çekmeden kolay bir şekilde ulaşabiliyor. Ne izdiham var ne de durakları karıştırmak. Biz de gittiğimizde taksilere veda etmiştik daha ilk günümüzden. Hangi saatte olursa olsun istediğimiz her yere metro ile rahatlıkla gittik. Dev şirketlerin ve bankaların yer aldığı bu önemli ticaret merkezi o kadar çok kalabalık ki, akşam saatlerinde metro çıkışlarında insan sayısı inanılmaz boyutlara ulaşıyor.” (Azer, 2019, s. 101)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 76):

Şekil 76. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 100)

Ülkemizde Nüfus ünitesinde tespit edilen şekil 76’da, Kâbe görselleştirilmiştir. Her yıl dini vazifesini yerine getirmek için yüz binlerce yerli ve yabancı Müslüman, Kabe’yi ziyaret etmektedir. Bu dini görev için binlerce organizasyon şirketi kurulmuştur. Şüphesiz bunlar küreselleşmenin mesafeleri ortadan kaldıran yapısıyla mümkün olmuştur. Dini vazifelerini yerine getirirken insanlar çevrede alışveriş yapmakta ve aynı zamanda belli bir süre otelde konaklamaktadırlar. Bunlar da ülkenin döviz gelirlerinin yükselmesine neden olmaktadır. Ayrıca tüm turizm faaliyetlerinin olduğu yerlerde farklı ırktan ve milletten insanlar arasında etkileşim kaçınılmazdır. Tüm bunlar düşünüldüğünde görsel küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak verilmiştir.

4.4.3.2. Nüfusumuz

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 14adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 3’ü bilim ve teknoloji, 5’i ekonomi ve 6’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 28). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Doğal bir liman olma özelliğini taşıyan İzmit Körfezi aynı zamanda işlek bir deniz yoludur. Yerleşime uygundur... İklimi, ticaret yolları üzerinde olması, denize kıyısı olması, sanayi ve teknolojinin gelişmiş olması Kocaeli’nin nüfusunu artıran nedenlerdendir.” (Azer, 2019, s. 108)

Bu konuda küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek verilmiştir:

“Antalya: Tarım ve turizme bağlı bir ekonomiye sahiptir. Verimli topraklarında çeşitli tarım ürünleri yetişmektedir. Türkiye’nin ve dünyanın sayılı turizm merkezlerinden birisidir. İklimi, sahil ve ormanlarının güzelliği, tarihî eserleri ve mekânları, antik şehirleri, deniz ve sahillerinin denize girmek için elverişliliği, dağlarında kış sporları yapılabilir oluşuyla turizme çok müsaittir.” (Azer, 2019, s. 109)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 4 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 77):

Şekil 77. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 108)

Ülkemizde Nüfus ünitesinde tespit edilen şekil 77’de, sanayi tesisleri görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte dünyanın her yerinde bu tür sanayi tesislerinin kurulup seri üretime geçilmiştir. Bunun sonucunda da büyük ve çok uluslu firmalar kurulmuştur. Şüphesiz bunların kurulup yaygınlaşması, dünyanın küresel bir köye dönüşmesine yol açmıştır. Bu yüzden de yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.4.3.3. Nedenleriyle ve Sonuçlarıyla Göç

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 30 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 2'si bilim ve teknoloji, 2'si eğitim, 4'ü ekonomi, 8'i siyasi ve 14'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 28). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Örneğin, eğitim amacı ile büyük şehirlere göç edenler iyi bir eğitim alıp ülkesine hizmet etmişlerdir. Fakat beyin göçü olarak adlandırılan göç türü, göç veren ülke için oldukça olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Öğrenimlerini tamamlayan nitelikli insanlar çeşitli nedenlerden ötürü daha gelişmiş olduğunu düşündükleri ülkelere göç etmektedirler. Bu nedenlerin en başında daha iyi hayat standartlarına ve mesleki açıdan daha iyi imkâna sahip olma isteği gelmektedir. Bu göç türünde, göç veren ülke yetişmiş insan gücünü kaybetmekte ve bundan ötürü de birçok alanda gerilemektedir. Ekonomisi de oldukça fazla zarar görmekte, çağın gerektirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmelerden geri kalmaktadır. Bu durum da zamanla o ülkeyi gelişmiş ülkelere bağımlı hale getirmektedir.” (Azer, 2019, s. 116)

Küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“Ülkemizde 1960'lı yıllarda başlayıp uzun yıllar devam eden göçlerden birisi de Avrupa'ya yapılmıştır. Çok fazla sayıda insan iş imkânı olduğu için vatanlarını, sevdiklerini geride bırakıp göç etmiştir.” (Azer, 2019, s. 116)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilmiştir:

“Bulundukları yerde can ve mal güvenliği kalmayan savaş mağdurları çoğu zaman topluca başka ülkelere sığınmak zorunda kalıp mülteci olmuşlardır.” (Azer, 2019, s. 115)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 4 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 78):

Şekil 78. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 116)

Ülkemizde Nüfus ünitesinde tespit edilen şekil 78’de, savaş nedeniyle göç etmek zorunda kalan Suriyeliler görselleştirilmiştir. Mülteci olarak adlandırılan bu insanlar ülkelerinden zorunlu göç etmektedirler. Bu göçte şüphesiz dünya ülkelerin birbirleriyle olan siyasi ilişkileri ve ülkelerin içerisinde yaşanan iç karışıklık etkili olmaktadır. Mülteciler göç ettikleri topraklara kendi kültürel özelliklerini taşımaktadırlar. Hatta bu yönünden dolayı bazı ülkeler kültürel yozlaşmaya uğrayacaklarını düşündüklerinden mültecilere yönelik sert politikalar uygulamaktadırlar. Aslında tüm bu göçlerin gerçekleşmesinde dünyanın küresel bir köye dönüşmesi etkili olmaktadır. Bundan dolayı da yukarıda belirtilen görsel küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.4.3.4. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 7 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi ve 5’i siyasi boyuta ilişkindir (Tablo 28). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de siyasi boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Memur, “Beyefendi pasaportları da vermeniz gerekiyor. Yoksa başka bir ülkeye yolculuk yapmanız mümkün değil.” dedi ve öyle de oldu. Kerem ve ailesi pasaportları olmadığı için uçağa binemediler.” (Azer, 2019, s. 118)

Bu konuda küreselleşmenin siyasi ve ekonomi boyutlarındaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek belirtilebilir:

“Ülkemizin huzur ve güvenliği mevzubahis olduğunda yerleşme ve seyahat özgürlüğü yasalarla kısıtlanabilir. Örneğin, yasa dışı yollarla elde ettiği kazancını yurt dışına kaçırmak isteyen birisinin seyahat özgürlüğü kısıtlanabilir.” (Azer, 2019, s. 120)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir.

4.4.4. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Zaman İçinde Bilim Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 29’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı Zaman İçinde Bilim ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 132 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 29). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 29.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Zaman İçinde Bilim Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

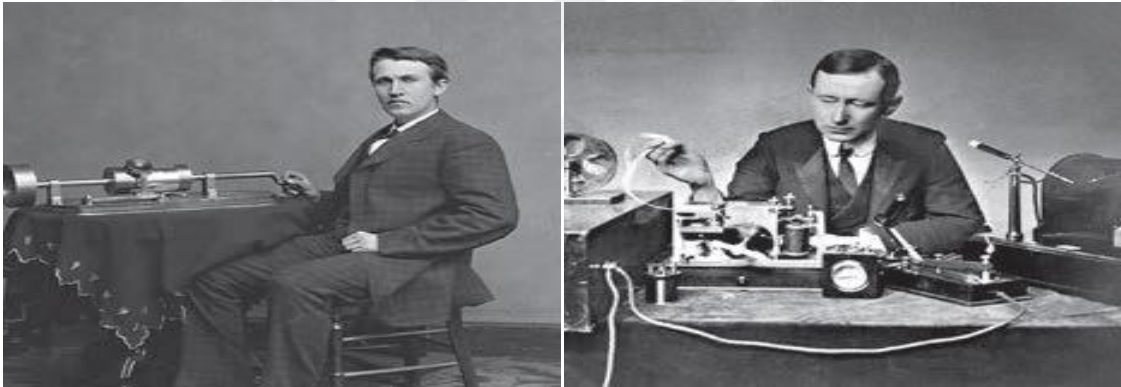
Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Zaman İçinde Bilim	Geçmişten Günümüze Bilginin Serüveni	24	0	2	0	23	49
	Türk-İslam Medeniyetinde Bilginler	17	0	0	0	18	35
	Avrupa’daki Bilimsel Gelişmeler	16	0	3	0	16	35
	Özgür Düşüncenin Bilimsel Gelişmelere Katkısı	4	0	0	3	6	13
	Toplam	61	0	5	3	63	132

4.4.4.1. Geçmişten Günümüze Bilginin Serüveni

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 49 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 24'ü bilim ve teknoloji, 2'si ekonomi ve 23'ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 29). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek verilebilir:

“Fenike alfabesinde harfler belirli sesleri belirtiyordu. 22 sessiz harften oluşan bu alfabe günümüzde kullandığımız alfabenin de temelini oluşturuyordu. Akdeniz’de ticaretle uğraşan Fenikelilerle beraber alışveriş yapan Yunanlar, bu alfabeyi kendi dillerine uyarlayarak Yunan alfabesini oluşturdular. Yunan alfabesinden ilham alan Romalılar ise bazı harfleri değiştirerek Latin alfabesini geliştirdiler.” (Azer, 2019: 129)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 18 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örnekleri aşağıda belirtilmiştir (Şekil 79):

Şekil 79. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Azer, 2019, s. 131)

Ülkemizde Nüfus ünitesinde tespit edilen şekil 79’da, iki farklı mucit ve geliştirmiş oldukları teknolojik aletler görselleştirilmiştir. Bu görsellerde verilen teknolojik aletlerle beraber dünya genelinde tüm insanların yaşantıları değişmiştir. Ayrıca her iki teknolojik aletin mucide de dünyaca ünlü bilim adamlarıdır. Şüphesiz bunların gerçekleşmesi dünyanın küresel bir köye dönüşmesiyle olmuştur. Bu sebeplerden dolayı da görseller küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmişlerdir.

4.4.4.2. Türk-İslam Medeniyetinde Bilginler

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 35 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 17'si bilim ve teknoloji ve 18'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 29). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Kâğıt, saat, takvim, cam, kumaş gibi günlük hayatımızda çok sık kullandığımız eşyaları düşünelim... Bunlarla beraber daha pek çok icat birçok medeniyetin katkısı ile günümüzdeki şekillerini almışlardır. Örneğin, önceki konudan da hatırlayacağınız üzere kâğıdı Çinliler icat etmişlerdir. Kâğıt, önce Müslümanlar, sonrasında ise Avrupalılar tarafından geliştirilerek günümüzdeki hâlini almıştır.” (Azer, 2019, s. 134)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 80):

Şekil 80. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Azer, 201, s. 135)

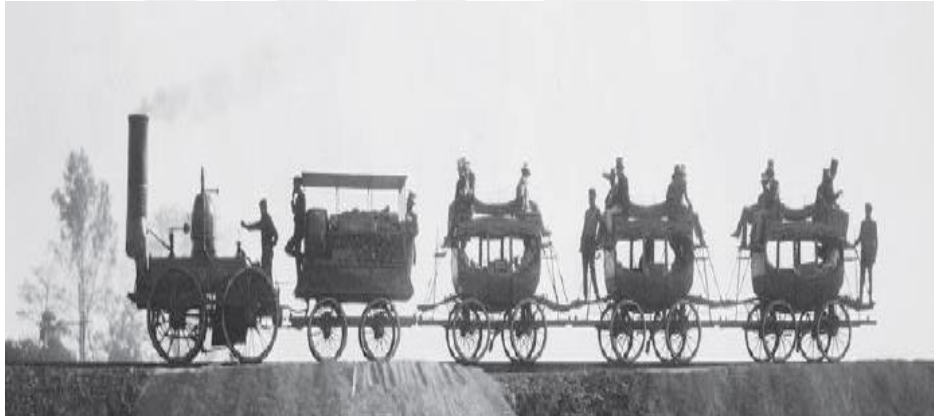
Ülkemizde Nüfus ünitesinde tespit edilen şekil 80’de, temsili olarak İbn-i Firnas ve planörü görselleştirilmiştir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan hava yolu araçlarına zemin hazırlayan bu planör ile birlikte küreselleşme sürecine hız katılmıştır. Ayrıca bu planör mucitlerinin tanınırlığını da artırmıştır. Bu yüzden de bu görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.4.4.3. Avrupa'daki Bilimsel Gelişmeler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 35 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 16'sı bilim ve teknoloji, 3'ü ekonomi ve 16'sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 29). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Buhar makinesi zamanla taşımacılık alanında da kullanılmaya başlandı. İngiliz mühendis Richard Trevithick (Riçirt Trevithiç, 1771-1833) buharlı bir lokomotif geliştirdi. Trenler çok kısa bir sürede kara taşımacılığının en önemli aracı hâline geldi. Artık fabrikalar ve çiftlikler ürünlerini çok uzak yerlere ulaştırabiliyordu. Böylece ürünlerin taşınması oldukça kolaylaştı ve buna bağlı olarak da ticaret arttı. İnsanlar iş ve tatil için uzak yerlere hızlı ve konforlu bir şekilde yolculuk etmeye başladı.” (Azer, 2019, s. 142)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 11 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 81):

Şekil 81. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 142)

Ülkemizde Nüfus ünitesinde tespit edilen şekil 81'de, geçmiş dönemlere ait bir tren görselleştirilmiştir. O dönemler için teknolojinin gelişmesiyle birlikte bu tür trenler yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Görselde de görüldüğü gibi bu trenlerde hem insan hem de yük taşınması yapılmaktadır. Bu sayede de şehirler ve ülkeler arası ticaret hızlanmış, üretim miktarı artmıştır. Geçmiş dönemlerde yaşanan bu gelişmeler küreselleşme sürecine

de katkıda bulunmuştur. Bu sebeplerden dolayı da görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak verilmiştir.

4.4.4.4. Özgür Düşüncenin Bilimsel Gelişmelere Katkısı

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 13 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 4'ü bilim ve teknoloji, 3'ü siyasi ve 6'sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 29). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda belirtilmiştir:

“Rönesans ve Reform hareketiyle beraber özgür düşüncenin önündeki engeller kalkmaya başladı. Bu sayede Avrupa’da bilimsel gelişmeler oldukça hızlandı. Özgür düşünce ortamı bilimin yanında edebiyat, resim, güzel sanatlar gibi çeşitli alanlarda gelişmeyi mümkün hale getirdi.” (Azer, 2019, s. 144)

Bu konuda küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“19. yüzyılla birlikte devletler yasalarında ve uluslararası sözleşmelerde özgür düşünceyi güvence altına alacak birtakım düzenlemeler yaptılar. İşte bu konuda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki maddeler: Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir.” (Azer, 2019, s. 145)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek bulunamamıştır.

4.4.5. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 30’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde bulunan konular itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 115 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 30). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 30.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Ekonomi ve Sosyal Hayat	Toprak Ana	2	0	14	0	0	16
	Geçmişten Günümüze Üretim Araçları	15	0	6	0	12	33
	Sosyal Hayatta Vakıfların Yeri	1	0	0	0	3	4
	Meslek Edindiren Kurumlar	1	0	6	0	1	8
	Yeni Meslekler	9	0	5	0	11	25
	Dijital Dünya	11	0	7	0	11	29
	Toplam	39	0	38	0	38	115

4.4.5.1. Toprak Ana

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 16 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 2’si bilim ve teknoloji ve 14’ü ekonomi boyuta ilişkindir (Tablo 30). Küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Gıda, tarım ve hayvancılıkta rekabetçi, millî ve küresel çözümler üreten güçlü bir Türkiye’yi oluşturmak.”
(Azer, 2019, s. 156)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 5 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örnekleri aşağıda belirtilmiştir (Şekil 82):

Şekil 82. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Azer, 201, s. 152)

(Azer, 2019, s. 155)

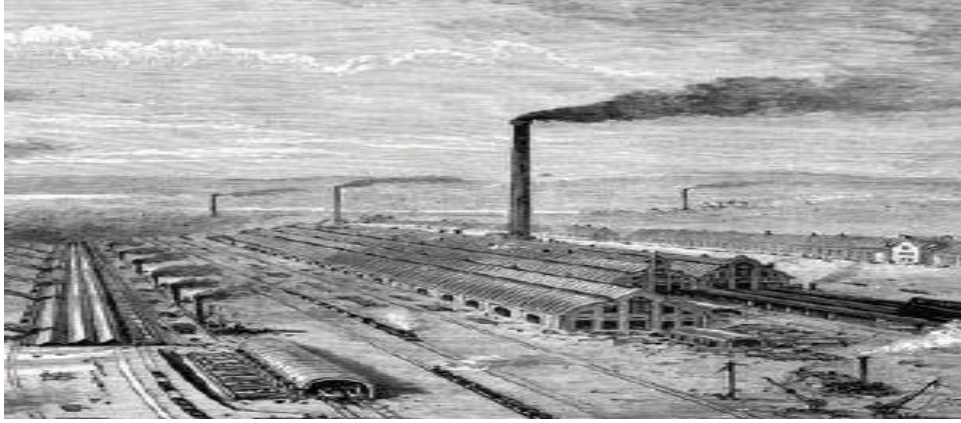
Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde tespit edilen şekil 82’de, hasat yapmakta olan biçerdöver ve cumhuriyetin ilk yıllarında açılan Uşak Şeker Fabrikası görselleştirilmiştir. Her iki görselde de teknolojinin gelişmesiyle birlikte seri üretime geçildiği anlatılmaya çalışılmaktadır. Üretilen ürünlerin dağıtımı ve pazarlanması ise küreselleşme ile mümkündür. Çünkü küreselleşmeyle beraber mesafe faktörü önemini yitirmekte ulusal ve uluslararası ticari şirketler kurulmaktadır. Bu sebeplerden dolayı da yukarıda belirtilen bu görseller küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuna örnek olarak gösterilmişlerdir.

4.4.5.2. Geçmişten Günümüze Üretim Araçları

Küreselleşmenin boyutlarıyla bağlantılı olarak bu konuda toplam 33 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 15’i bilim ve teknoloji, 6’sı ekonomi ve 12’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 30). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilebilir:

“Üretim teknolojilerindeki yaşanan gelişmelerle birlikte kas gücüne duyulan ihtiyaç azaldı. Üretim arttı, bu sayede insanlar birçok ihtiyacını daha ucuza karşılamaya başladı. Bunun şüphesiz olumsuz etkileri de oldu. Örneğin, çok çalışıp az kazanan bir işçi sınıfı oluştu. Çocuklar ağır işlerde çalıştırıldığı için hakları sık sık ihlal edildi. Ayrıca zenginleşmenin eşit oranda olmaması sonucu sosyal ve ekonomik sorunlar da ortaya çıkmaya başladı.” (Azer, 2019, s. 159)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 6 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 83):

Şekil 83. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji ve Ekonomi Boyutlarındaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 59)

Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde tespit edilen şekil 83’de, 1800’lü yıllarda Avrupa’da bir fabrika görselleştirilmiştir. Bu görselde teknolojinin gelişmesiyle birlikte seri üretime geçildiğini anlatılmaktadır. Bu tür fabrikalarda üretilen ürünlerin dağıtım ve pazarlanmasının küreselleşmeyle mümkün olduğu düşünüldüğünde görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutuyla ilişkilendirilmiştir.

4.4.5.3. Sosyal Hayatta Vakıfların Yeri

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 4 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji, 3’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 30). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda gösterilmiştir:

“TEMA: Sürdürülebilir yaşam ilkesiyle başta topraklarımız olmak üzere doğal varlıkların korunması için bilim temelli çalışan, topraktan gelen toplumsal barışa inanan, halkla bütünleşen, ülkenin ve dünyanın geleceğinde söz sahibi olan, gönüllü, bilinçli, öncü, uluslararası ve saygın bir sivil toplum kuruluşu olmaktır.” (Azer, 2019, s. 165)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenmemiştir.

4.4.5.4. Meslek Edindiren Kurumlar

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 8 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji, 6’sı ekonomi ve 1’i sosyokültürel boyuta

ilişkindir (Tablo 30). Küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek verilebilir:

“Günümüzde de bu görev ve yükümlülükleri yerine getiren meslek odaları ve birlikler vardır. Ülke genelinde teşkilatlanmış halde faaliyet gösteren bu kuruluşlardan bazıları şunlardır: Ambalaj Sanayicileri Derneği, Deri Konfeksiyoncuları Derneği, İnşaatçılar ve Yapıcılar Odası, Maden Mühendisleri Odası, Elektrik Mühendisleri Odası, Türkiye Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye Ziraat Odaları Birliği.” (Azer, 2019, s. 167)

Dahası bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 84):

Şekil 84. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 167)

Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde tespit edilen şekil 84’de, İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği’nin internet sitesi görselleştirilmiştir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte bu tür kurumlar genel ağ vasıtasıyla insanlara ulaşmaya başlamışlardır. Bu da şüphesiz dünyanın küresel bir köye çevrilmesine yol açmaktadır. Bu sebeplerden dolayı görsel küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de sosyokültürel boyutuyla ilişkilendirilebilirken, görselde belirtilen kurumun esnaf ve sanatkarları bir araya getiren yapıya sahip olması küreselleşmenin ekonomi boyutuna örnek olarak gösterilebilir.

4.4.5.5. Yeni Meslekler

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 25 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 9'u bilim ve teknoloji, 5'i ekonomi ve 11'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 30). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek gösterilebilir:

“İklim değişikliği ve küresel ısınma gibi konular ve ekosistemin bozulmasının insanlık için büyük sorunlar oluşturacağı fikri her geçen gün artıyor. Bu alanda yapılan çalışmalar yoğunlaşıyor. Ülkeler, iş insanları ve girişimciler bu konunun üzerinde çalışıyorlar. Yakın gelecekte bu sorunun derinleşeceğini ve bu alanda çalışıp çözümler üretecek profesyonellere ihtiyacın artacağını öngörmek hiç zor değil.” (Azer, 2019, s. 171)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 9 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda gösterilmiştir (Şekil 85):

Şekil 85. Küreselleşmenin Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 173)

Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde tespit edilen şekil 85’de, turistler ve onların rehberi görselleştirilmiştir. Her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turist şehirler ve ülkeler arası yer değiştirmektedir. Bu sayede farklı kültürleri tanıyarak etkileşim içerisine girmekle beraber şehirler ve ülkeler arası sermaye akışına yol açmaktadırlar. Ayrıca gittikleri şehir ya da ülkelerde kendilerine yardımcı olması için bir turist rehberiyle anlaşılmaktadırlar. Aslında tüm bunlar küreselleşmenin mesafeleri ortadan kaldıran yapısıyla mümkün olmaktadır. Daha da artırılabilir nedenlerden dolayı da görsel küreselleşmenin hem ekonomi hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.4.5.6. Dijital Dünya

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 29 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 11'i bilim ve teknoloji, 7'si ekonomi ve 11'i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 30). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Artık tarlada yetiştirilen bir ürün pazara gönderilmeden, fabrikada dokunan bir kazak mağazaya gitmeden e-ticaret sayesinde biz tüketicilere ulaştırılmaktadır. Bu sayede de pazara, markete ya da mağazaya gitmeden sadece genel ağa bağlı bir araçla alışveriş yapmak mümkündür. Bunun için bulunduğumuz yerde bilgisayar, tablet veya akıllı telefondan genel ağa bağlanmak ve ödeme yapmak için gerekli işlemleri yerine getirmek yeterlidir.” (Azer, 2019, s. 175)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 10 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örnekleri aşağıda verilmiştir (Şekil 86)

Şekil 86. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji, Ekonomi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna İlişkin Görsel Örnekleri

(Azer, 2019, s. 175)

Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesinde tespit edilen şekil 86'da, bilgisayar üzerinden yapılan online alışverişler görselleştirilmiştir. Teknolojinin gelişimiyle beraber hayatın vazgeçilmez bir parçası olan bilgisayarlarla, online alışverişler mümkün hale gelmiş ve bu da toplumun alışveriş kültürü değiştirmiştir. Günümüzde ticari kuruluşlar ürünlerini sanal marketler aracılığıyla müşterilerine sunmaya başlamışlardır. Bu pazarlama süreci içerisinde ise dağıtım faktörü oldukça fazla önem kazanmıştır. Bu nedenle de dünya genelinde ulusal ve uluslararası yüz binlerce kargo firması kurulmuştur. Tüm bu yaşanan

gelişmeler de dünyayı küresel bir köye çevirmektedir. Bu sebeplerden dolayı da bu görseller küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak gösterilmişlerdir.

4.4.6. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yaşayan Demokrasi Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 31’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı Yaşayan Demokrasi ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 53 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 31). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 31.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yaşayan Demokrasi Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Yaşayan Demokrasi	Demokrasinin Serüveni	0	0	0	14	20	34
	Atatürk ve Demokrasi	0	0	0	6	6	12
	Anayasa’dan Gelen Güç	0	0	0	0	0	0
	Daha Fazla Demokrasi	1	0	1	2	3	7
	Toplam	1	0	1	22	29	53

4.4.6.1. Demokrasinin Serüveni

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 34 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 14’ü siyasi ve 20’si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 31). Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin aşağıdaki örnek verilebilir:

“10 Aralık 1948: Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulu tarafından İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi imzalandı. Bu bildirge ile birlikte özgürlükler belirlendi. Temel haklar ile siyasal ve toplumsal haklar

tanımlandı. Bu bildirgenin ilk maddesi ise şöyledir: “Tüm insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdan sahibidirler. Birbirlerine karşı kardeşlik duygularıyla hareket etmelidirler.” (Azer, 2019, s. 182)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı sadece 1 adet görsel tespit edilmiştir. Bu boyutun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 87):

Şekil 87. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 182)

Yaşayan Demokrasi ünitesinde tespit edilen şekil 87’de, Martin Luther King’in ırkçılığa karşı yapmış olduğu mitinglerden birisi görselleştirilmiştir. Küreselleşme sürecinin hızlanmasıyla beraber ülkeler arası göçler de artmıştır. Bu da istenmeyen bazı ırkçı davranışlara neden olmuştur. Martin Luther King’in din, dil ve millet ayrımı gözetmeksizin insanları bir araya getiren bu mitingleri düzenlemesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilebilir.

4.4.6.2. Atatürk ve Demokrasi

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 12 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 6’sı siyasi ve 6’sı sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 31). Küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyuttaki yer alma durumuna yönelik örnek aşağıda gösterilmiştir:

“Millî Mücadele yıllarında Erzurum’da, Sivas’ta kongreler düzenleyen Mustafa Kemal Paşa, Ankara’ya geldiğinde demokratik ilkeleri tek tek hayata geçirmeye başlamıştı. Mustafa Kemal Paşa’nın bu girişimleri için geçmişten gelen bir hayli bilgi birikimi vardı. Fransız İhtilali’ni ve Avrupa’daki demokratik gelişmeleri

yakından takip eden Mustafa Kemal Paşa, demokrasinin ne kadar önemli olduğunu anlamıştı. Mustafa Kemal Paşa, bu bilgi birikimini hayata geçirmeye ve Türk demokrasisini geliştirmeye oldukça kararlıydı.” (Azer, 2019, s. 188)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir görsel örnek belirlenememiştir.

4.4.6.3. Anayasa’dan Gelen Güç

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı hiçbir örnek tespit edilememiştir (Tablo 31).

4.4.6.4. Daha Fazla Demokrasi

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 7 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1’i bilim ve teknoloji, 1’i ekonomi, 2’si siyasi ve 3’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 31). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, ekonomi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna aşağıdaki örnek verilmiştir:

“T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın 170 numaralı hattına 38 bin 262 kişi mobbinge maruz kaldığına dair başvuruda bulundu. Mobbing ile Mücadele Derneği Genel Başkanı başvuruların yüzde 81’inin özel sektör çalışanlarından geldiğini söyledi. Genel Başkan, mobbingin yüzde 60’ının istifaya zorlama, görev yeri değişikliği, hakaret ve kötü muameleyle maruz kalma şeklinde gerçekleştiğini ifade etti.” (Azer, 2019, s. 197)

Sözü edilen konuda küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek verilebilir:

“İnsanlık tarihi boyunca demokrasi günümüzde olduğu kadar yaygın ve güçlü olmamıştır. Vatandaşların egemenliği, temel hakların korunması, hükümetlerin karar alma süreçlerindeki şeffaflığı gibi ilkeleri benimseyen ülkeler, demokratik ülkeler olarak adlandırılmaktadır.” (Azer, 2019, s. 196)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 88):

Şekil 88. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 196)

Yaşayan Demokrasi ünitesinde tespit edilen şekil 88’de, mülteci bir çocuk görselleştirilmiştir. Bu çocuk gibi savaş mağdurları farklı farklı ülkelere sığınmak zorunda kalmaktadırlar. Ülkeler arası bu göç hareketi de ister istemez kültürel etkileşime neden olmaktadır. Ayrıca bu göç hareketi bazen ülkeler arası anlaşmalarla sağlanırken bazen de yasadışı yollarla gerçekleşmektedir. Küreselleşme ise ülkeler arası sınırları kaldırıp mesafe faktörünü en aza indirerek bu göç hareketini kolaylaştırmaktadır. Bu yüzden de görsel küreselleşmenin hem siyasi hem de sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.4.7. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkeler Arası Köprüler Ünitesinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 32’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı Ülkeler Arası Köprüler ünitesinde bulunan konular itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 146 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 32). Bu boyutlara yönelik örneklerin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 32.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Ülkeler Arası Köprüler Ünitesinde Yer Alma Durumunun Konulara Göre Dağılımı Frekans Tablosu

Ünite	Konu	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
Ülkeler Arası Köprüler	Yurtta Barış, Dünyada Barış	3	2	6	29	17	57
	Biz De Varız	5	1	13	20	8	47
	Biz Konuksever Bir Milletiz	0	0	1	2	11	14
	Dünyayı Biz Kurtaracağız	4	0	4	7	13	28
	Toplam	12	3	24	58	49	146

4.4.7.1. Yurtta Barış, Dünyada Barış

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 57 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 3'ü bilim ve teknoloji, 2'si eğitim, 6'sı ekonomi, 29'u siyasi ve 17'si sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 32). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin örnek aşağıda gösterilmiştir:

“UNESCO (BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü): Eğitim, bilim, kültür ve haberleşme alanlarında uluslararası iş birliği sağlamak amacıyla kurulmuştur. Dünyada okuryazar oranını arttırmak, önemli sanat olaylarını desteklemek ve kültür varlıklarını korumak da görevleri arasındadır.” (Azer, 2019, s. 207)

Bu konuda küreselleşmenin hem ekonomi hem de siyasi boyuttaki yer alma durumuyla ilgili aşağıdaki örnek belirtilebilir:

“WTO (BM Dünya Ticaret Örgütü): Ülkelerin ticaret yasalarını uluslararası çerçevede daha da geliştirmek ve ticari ilişkileri düzenli hale getirilmek için kurulmuştur.” (Azer, 2019, s. 207)

Diğer yandan bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 9 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin siyasi boyutunun yer aldığı görsel örnekleri aşağıda belirtilmiştir (Şekil 89):

Şekil 89. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örnekleri

(Azer, 2019, s. 206)

(Azer, 2019, s. 209)

Ülkeler Arası Köprüler ünitesinde tespit edilen şekil 89’da, Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü’nün ve Avrupa Konseyi’nin logoları görselleştirilmiştir. Bu uluslararası kurumlar, üye ülkeler arasında iş birliği ve dostane ilişkilerin tesisi için kurulmuşlardır. Aldıkları kararlar da dünyanın genelini etkilemektedir. Bu ülkelerin bir araya gelmesi ve dünyayı etkileyen kararlar alması ise şüphesiz küreselleşmeyle mümkün olmuştur. Bu yüzden de görseller küreselleşmenin siyasi boyutuna örnek olarak gösterilmişlerdir.

4.4.7.2. Biz De Varız

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 47 adet örnek bulunmuştur. Bunlardan 5’i bilim ve teknoloji, 1’i eğitim, 13’ü ekonomi, 20’si siyasi ve 8’i sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 32). Küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna ilişkin görsel aşağıda gösterilmiştir:

“ASYA İŞBİRLİĞİ DİYALOĞU (ACD): ACD’nin esas amacı, üye ülkelerin ortak kalkınma varlıklarının hayata geçirilmesi için diğer kuruluşları tamamlayıcı nitelikte faaliyet göstermektir. Enerji, iletişim, tarım, turizm, eğitim, afet yönetimi gibi çeşitli alanlarda projeler hazırlayan ACD’nin kuruluşu 2002 yılında olmuştur. Fakat ülkemizin ACD’ye üyeliği 2013 yılında gerçekleşmiştir.” (Azer, 2019, s. 211)

Bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 8 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin siyasi boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda verilmiştir (Şekil 90):

Şekil 90. Küreselleşmenin Siyasi Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği
(Azer, 2019, s. 213)

Ülkeler Arası Köprüler ünitesinde tespit edilen şekil 90’da, Avrupa Birliği logosu görselleştirilmiştir. Bazı ülkeler ekonomik, güvenlik ve bir takım farklı amaçlarla bir araya gelmektedir. Avrupa Birliği de bu amaçlar çerçevesinde kurulmuş siyasi bir kurumdur. Katılımcı ülkeler arasındaki siyasi sınırları kaldırılmış, ortak para birimi kullanılmaya başlanmıştır. Tüm bu yaşanan gelişmeler de dünyanın küresel bir köye çevrilme sürecini hızlandırmakta olduğu için de görsel küreselleşmenin siyasi boyutula ilişkilendirilmiştir.

4.4.7.3. Biz Konuksever Bir Milletiz

Bu konuda küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı toplam 14 adet örnek belirlenmiştir. Bunlardan 1’i ekonomi, 2’si siyasi ve 11’u sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 32). Küreselleşmenin ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuna örnek aşağıda verilmiştir:

“Örneğin, genel olarak Türklere göre D ülkesinin halkı çok daha disiplinli, E ülkesinin halkı oldukça zarif, F ülkesinin halkı insanlara karşı biraz mesafeli, G ülkesinde yaşayanlar duygularını hiçbir şekilde belli etmezler. Bu tür kalıp yargılar genellikle toplumlar arasındaki tarihsel, ekonomik, askeri ve sosyal ilişkilere, geleneklere, dini inançlara bağlı olarak oluşmaktadır.” (Azer, 2019, s. 215)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 2 adet görsel belirlenmiştir. Küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 91):

Şekil 91. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyuttaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 215)

Ülkeler Arası Köprüler ünitesinde tespit edilen şekil 91’de, farklı ülkelerden insanların bir araya gelerek çektiikleri bir fotoğraf görülmektedir. Farklı kültür ve coğrafyadan insanların bir araya gelmesi de şüphesiz küreselleşmenin mesafelerin etkisini azaltan yapısı sayesinde gerçekleşmektedir. Bunun sonucunda da farklı dil, din ve ırktan insanlar birbirleriyle kültürel etkileşim içerisine girmektedirler. Bu gibi sebeplerden dolayı da bu görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna örnek olarak gösterilmiştir.

4.4.7.4. Dünyayı Biz Kurtaracağız

Küreselleşmenin boyutları ile bağlantılı olarak bu konuda toplam 28 adet örnek tespit edilmiştir. Bunlardan 4’ü bilim ve teknoloji, 4’ü ekonomi, 7’si siyasi ve 13’ü sosyokültürel boyuta ilişkindir (Tablo 32). Küreselleşmenin hem bilim ve teknoloji hem de ekonomi boyutundaki yer alma durumuna yönelik aşağıdaki örnek belirtilebilir:

“Bilim dünyası, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini azaltmak için ortalama sıcaklıklardaki artışın 2°C ile sınırlanması gerektiğini fakat mevcut uygulamalarla birlikte bu artışın devam edeceğini tahmin ediyor...Gerek ekonomik gerekse çevreyle ilgili alınacak ilk tedbir enerji talebini yönetmek. Karbon salınımını azaltmanın en çabuk ve masrafsız yolu ise şüphesiz enerji verimliliğine yönelik önlemleri almaktan geçiyor.” (Azer, 2019, s. 219)

Bu konuda küreselleşmenin bilim ve teknoloji, siyasi ve sosyokültürel boyutlardaki yer alma durumuyla ilgili olarak aşağıdaki örnek gösterilmiştir:

“Dünyanın geleceğini düşünen her birey küresel sorunları çözmek için kurulan Birleşmiş Milletler ve kendisine bağlı kuruluşlara elektronik posta göndermelidir.” (Azer, 2019, s. 221)

Ayrıca bu konuda küreselleşmenin boyutlarının yer aldığı toplam 3 adet görsel bulunmuştur. Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarının yer aldığı görsel örneği aşağıda belirtilmiştir (Şekil 92):

Şekil 92. Küreselleşmenin Siyasi ve Sosyokültürel Boyutlardaki Yer Alma Durumuna Yönelik Görsel Örneği

(Azer, 2019, s. 220)

Ülkeler Arası Köprüler ünitesinde tespit edilen şekil 92’de, göç hareketi görselleştirilmiştir. Günümüzde, yasal ya da yasal olmayan yollarla 200 milyondan fazla insan doğdukları ülke dışında yaşamlarını sürdürmektedir. Bu anlamda, söz konusu durum “küresel” bir sorun hâline dönüşmüştür. Ayrıca küreselleşmenin mesafeleri kısaltan ve ülkeler arası sınırları kaldıran yapısı bu göç hareketini hızlandırmaktadır. Bu nedenlerden dolayı da görsel küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarına örnek olarak verilmiştir.

4.4.8. Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabında Ünitelerine Göre Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 33’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabının ünitelerinde bulunan örnekler küreselleşmenin yer alma durumuna göre boyutlara ayrılarak tablo haline getirilmiştir. Küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu ders kitabında toplam 807 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 33).

Tablo 33.

Küreselleşmenin Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabındaki Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Sınıf	Ünite	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
7. Sınıf	İletişim ve İnsan İlişkileri	38	2	1	0	38	79
	Türk Tarihinde Yolculuk	45	5	33	44	93	220
	Ülkemizde Nüfus	8	2	12	13	27	62
	Zaman İçinde Bilim	61	0	5	3	63	132
	Ekonomi ve Sosyal Hayat	39	0	38	0	38	115
	Yaşayan Demokrasi	1	0	1	22	29	53
	Ülkeler Arası Köprüler	12	3	24	58	49	146
	Toplam	204	12	114	140	337	807

Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabından elde edilen örnekler, ders kitabının üniteleri açısından incelendiğinde Tablo 33’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitabında en fazla örneğe “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde rastlanmıştır. Ders kitabının bu ünitesinde küreselleşmeye yönelik toplam 220 adet örneğe rastlanmıştır (Tablo 33). Bu üniteye böyle yüksek bir örnek sayısına ulaşılmasında özellikle küreselleşmenin bilim ve teknoloji, siyasi ve sosyokültürel boyutları çok etkili olmuştur. Bunun en önemli sebebi de tarihsel olaylarda önemli teknolojik gelişmelerin ve siyasi, sosyal ve kültürel konuların temel alınmasıdır. Ayrıca Tablo 33’de de görüldüğü gibi tarihsel olaylar küreselleşmenin ekonomi boyutuna da önemli örnekler içermektedir. Ders kitabının “Yaşayan Demokrasi” ünitesi ise toplam 53 adet örnekle küreselleşmeye yönelik en az örnek tespit edilen ünite olmuştur (Tablo 33). Üniteye de neredeyse sadece küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarında örneğe ulaşılmıştır. Bu da vatandaşlık konularının ağırlıklı olarak siyasi, sosyal ve kültürel gelişmeleri içermesinden kaynaklanmıştır.

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabından belirlenen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 33’de bulunan veriler elde edilmiştir. Bu verilere göre ders kitabında toplam 61 adetle en fazla örneğe “Zaman İçinde

Bilim” ünitesinde ulaşılmıştır (Tablo 33). Bu ünite de geçmişte toplumun tümünü önemli ölçüde etkileyen ve toplumun geneline etkisi hala devam eden bilimsel ve teknolojik gelişmelere ilişkin konulara yer verilmiştir. Bu da ders kitabında küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik en fazla örnek sayısına “Zaman İçinde Bilim” ünitesinde ulaşılmasına neden olmuştur. Ders kitabında en az örneğe ise “Yaşayan Demokrasi” ünitesinde rastlanmıştır (Tablo 33). Bu ünite de küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin sadece 1 adet örnek tespit edilebilmiştir (Tablo 33). Bunun en büyük nedeni de ünitenin daha çok sosyal, kültürel ve siyasi konulara ilişkin olarak hazırlanmasıdır.

Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında tespit edilen örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutuna yönelik incelendiğinde Tablo 33’de görülen veriler ortaya çıkmıştır. Bu tabloya göre ders kitabında “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde en fazla örneğe ulaşılmıştır. Bu ünite de eğitim boyutuna yönelik toplam 5 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 33). Özellikle Osmanlı Devleti’nde yapılan ıslahat hareketlerinden eğitimin de etkilenmesi ünite de ilgili boyutta en fazla örnek sayısına ulaşılmasında etkili olmuştur. Diğer yandan ders kitabında eğitim boyutuna yönelik “Zaman İçinde Bilim”, “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ve “Yaşayan Demokrasi” ünitelerinde hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo 33). Ders kitabının ilgili ünitelerinde küresel eğitime ilişkin hiçbir içeriğin olmaması bu sonuca neden olmuştur.

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında belirlenen örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin incelendiğinde Tablo 33’de bulunan verilere ulaşılmıştır. Bu tablodan ders kitabının “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesinde küreselleşmenin ekonomi boyutuna yönelik en fazla örneğin tespit edildiği anlaşılmaktadır. Bu tabloya göre ders kitabının bu ünitesinde ekonomi boyutuyla ilgili 38 örnek vardır. Ünitenin isminden de anlaşılabacağı üzere doğrudan ekonomiyle ilişki içerisinde olması bu sonuca neden olmuştur. Ders kitabının “İletişim ve İnsan İlişkileri” ve “Yaşayan Demokrasi” ünitelerinde ise küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin en az örneğe sahip olan ünite dir (Tablo 33). Bu ünitelerde ekonomi boyutuna ilişkin sadece 1 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 33). Ünitelerde ekonomiden daha ziyade iletişim teknolojilerinin, insanlar arası iletişimin ve vatandaşlığın konu edinilmesi bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

7. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında tespit edilen örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 33’de görülen verilere ulaşılmıştır. Bu tabloya göre ders kitabında küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin en fazla örneğe ulaşılan

ünite “Ülkeler Arası Köprüler” olmuştur. Bu ünite küreselleşmenin siyasi boyutuna ilişkin toplam 58 adet örnek vardır (Tablo 33). Özellikle ilgili ünitenin uluslararası siyasi kurum ve kuruluşları konu edinmesi bu sonuca yol açmıştır. Diğer yandan ders kitabının “İletişim ve İnsan İlişkileri” ve “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitelerinde siyasi boyuta yönelik hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo 33). Ünitelerin siyasi konulardan uzak bir içeriğinin olması bu şekilde bir sonuca neden olmuştur.

Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında belirlenen örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin değerlendirildiğinde Tablo 33’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu verilere göre sosyokültürel boyuta yönelik en fazla örneğe toplam 93 adet ile ders kitabının “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde rastlanmıştır (Tablo 33). Tarihsel konuların geçmiş dönemlerde nerdeyse tüm dünyayı ilgilendiren sosyal ve kültürel konuları içermesi bu sonuçta oldukça etkili olmuştur. Diğer yandan ders kitabının “Ülkemizde Nüfus” ünitesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutuyla ilgili en az örnek tespit edilen ünite olmuştur (Tablo 33). Bu ünite küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin toplam 27 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 33). Bu ünite sosyokültürel boyutta örneğin bu kadar az olmasının nedeni ise ilgili ünitenin konularının genel olarak çok fazla küreselleşmeyle ilişkilendirilmemesidir.

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında rastlanan örnekler, küreselleşmenin boyutları açısından değerlendirildiğinde en fazla örneğe küreselleşmenin sosyokültürel boyutunda ulaşılmıştır (Tablo 33). Bu ders kitabında sosyokültürel boyuta yönelik toplam 337 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 33). Sosyal Bilgilerin yapısı gereği toplumsal, sosyal ve kültürel yaşama ilişkin konuları içermesi, ders kitabında en fazla örneğin sosyokültürel boyutta olmasına yol açmıştır. Diğer yandan Tablo 33’e göre küreselleşmeyle ilgili en az örnek eğitim boyutunda tespit edilmiştir (Tablo 33). Ders kitabında eğitim boyutuna ilişkin toplam 12 adet örnek vardır (Tablo 33). Ders kitabında eğitime ilişkin bilgilerin kısıtlı olması bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

4.5. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

4.5.1. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 1. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 34’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 1. ünitelerinde bulunan üniteler itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu

boyutlara ayrılarak gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 199 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 34).

Tablo 34.

Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 1. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Ünite	Sınıf Düzeyi	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
1. Ünite	4. Sınıf Birey ve Toplum	7	7	1	12	29	56
	5. Sınıf Birey ve Toplum	9	2	7	7	19	44
	6. Sınıf Biz ve Değerlerimiz	4	0	0	0	16	20
	7. Sınıf İletişim ve İnsan İlişkileri	38	2	1	0	38	79
	Toplam	58	11	9	19	102	199

Sınıf düzeylerine göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarına bakıldığında 1. ünitelerde en fazla küreselleşmenin sosyokültürel boyutta yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada bilim ve teknoloji boyutu gelmektedir. Bu boyutu da sırasıyla siyasi ve eğitim boyutları takip etmektedir. Tüm bu boyutlar içerisinde en az örneğin ise ekonomi boyutunda olduğu görülmektedir. Küreselleşmeye en fazla sosyokültürel boyutta yer verilmesinin sebebi bu ünitenin daha çok kültür ve sosyal yaşamla ilişkili konulardan oluşmasından kaynaklanmıştır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 1. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutu açısından değerlendirildiğinde Tablo 34’de görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının birinci ünitelerinde bilim ve teknoloji boyutuna yönelik toplam 58 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının birinci ünitesinde bu boyuta ilişkin 38 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo34). Bu ders kitabını da sırasıyla 9 adet örnekle 5. sınıf ve 7 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo34). Bu boyuta yönelik 4 adet örnek ile 6. sınıf ders kitabı en az yer alan kitap olarak dikkat çekmektedir (Tablo34). Bilim ve teknoloji boyutuna yönelik en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında görülmesinin sebebi ünitenin daha

çok iletişimle ilgili konulardan oluşmasındandır. Diğer yandan bu boyuta yönelik en az örneğin 6. sınıf ders kitabında yer almasının nedeni ise ders kitabının bu ünitesinin daha çok sosyokültürel boyutla ilişkili konulardan oluşmasıdır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 1. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutuna yönelik incelendiğinde Tablo 34’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının birinci ünitelerinde eğitim boyutuna ilişkin toplam 11 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında eğitim boyutuyla ilgili en çok örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının birinci ünitesinde de bu boyuta yönelik 7 adet örneğin yer aldığı fark edilmektedir (Tablo34). Bu ders kitabını da 2 adet örnekleriyle 5. ve 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo34). Bu boyuta yönelik 6. sınıf ders kitabında ise hiçbir örnek tespit edilememiştir (Tablo34). Ders kitaplarından bu şekilde bir sonuç elde edilmesinin sebebi 4. sınıf ders kitabının belli konularında özellikle eğitime ilişkin uluslararası yarışmalara ve mülteci çocukların eğitimine vurgu yapılmasındandır. Tabloya bakıldığında da diğer ders kitaplarıyla arasında önemli bir fark olduğu görülmektedir.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 1. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 34’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre ekonomi boyutuyla ilgili olarak ders kitaplarının birinci ünitelerinde toplam 9 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında ekonomi boyutuna ilişkin en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu ders kitabının birinci ünitesinde de bu boyuta yönelik 7 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo34). Bu ders kitabını da sadece 1 adet örnek sayılarıyla 4. ve 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo34). 6. sınıf ders kitabında ise bu boyuta yönelik hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo34). Bu boyutta en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olmasının nedeni özellikle ünitenin bazı konularında küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin görsellerin yer almasıdır. Ünitenin konularında rastlanan 7 örneğin 4’ü görsellerle bağlantılıdır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 1. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutu için incelendiğinde Tablo 34’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının birinci ünitelerinde toplam 19 adet siyasi boyutla ilgili örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında siyasi boyuta yönelik en fazla örnek 4. sınıf ders kitabında olmuştur. Bu ders kitabının birinci ünitesinde bu boyuta ilişkin toplam 12 adet örnek olduğu fark edilmektedir (Tablo34). Bu ders kitabını da 7 adet örnek ile 5. sınıf ders kitabı takip etmektedir (Tablo34). Bu boyuta yönelik 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında hiçbir örnek

yoktur (Tablo34). En fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında yer almasının sebebi bu ders kitabının belli konularında özellikle ülkeler arası ilişkiler ve uluslararası kurumların vurgulanmasıdır. Ayrıca 7. sınıf ders kitabının ilk ünitesi genel olarak iletişim ve insan ilişkilerine yönelik olduğu için bu boyuta yönelik hiçbir örneğe rastlanamamıştır. 6. sınıf ders kitabında ise ulusal değerlerden bahsedildiği için bu boyuta yönelik hiçbir örneğe rastlanamaması olağan bir durumdur.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 1. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 34’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının birinci ünitelerinde toplam 102 adet sosyokültürel boyuta ilişkin örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında sosyokültürel boyutla ilgili en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının birinci ünitesinde de bu boyuta yönelik toplam 38 adet örneğin bulunduğu görülmektedir (Tablo34). Bu ders kitabını da sırasıyla 29 adet örnekle 4. sınıf ve 19 adet örnekle 5. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo34). Bu boyuta ilişkin en az yer alma durumu ise toplam 16 adet örnekle 6. sınıf ders kitabında olmuştur (Tablo34). Bu boyutta en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında tespit edilmesinin nedeni teknolojik gelişmelerin sosyal yaşamda yaratmış olduğu etkilerden ünitenin bazı konularında sıklıkla bahsedilmesidir.

Yukarda verilen bu tabloya göre ders kitaplarının birinci üniteleri için genel bir değerlendirme yapılırsa, küreselleşmenin tüm boyutlarına ilişkin en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu, bu ders kitabını da sırasıyla 4. ve 5. sınıf ders kitaplarının takip ettiği ve en az örneğin ise 6. sınıf ders kitabında olduğu söylenebilir. En fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında bulunmasının nedeni ise özellikle bu ders kitabının ilk ünitesinin iki farklı konusunda da teknolojinin sosyal yaşamda yapmış olduğu değişim ve dönüşümlere değinilmesidir.

4.5.2. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 2. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 35’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 2. ünitelerinde bulunan üniteleri itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu boyutlara ayrılarak gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 534 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 35).

Tablo 35.

Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 2. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Ünite	Sınıf Düzeyi	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
2. Ünite	4. Sınıf Kültür ve Miras	11	1	3	27	38	80
	5. Sınıf Kültür ve Miras	15	1	9	4	48	77
	6. Sınıf Tarihe Yolculuk	10	1	23	55	68	157
	7. Sınıf Türk Tarihinde Yolculuk	45	5	33	44	93	220
	Toplam	81	8	68	130	247	534

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına sınıf düzeylerine göre bakıldığında bu kitapların 2. ünitelerinde en fazla küreselleşmenin sosyokültürel boyutta yer almaktadır. İkinci sırada siyasi boyut gelmektedir. Bu boyutu da sırasıyla bilim ve teknoloji ve ekonomi boyutları takip etmektedir. Tüm bu boyutlar içerisinde en az örneğin ise eğitim boyutunda olduğu görülmektedir. Ders kitaplarında daha çok küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel boyutlarda yer almasının nedeni bu kitapların 2. ünitelerinin daha ağırlıklı olarak tarihi konular içermesidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 2. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 35’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili olarak ders kitaplarının ikinci ünitelerinde toplam 81 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu ders kitabının ikinci ünitesinde de bu boyuta yönelik 45 adet örnek olduğu görülmektedir (Tablo 35). Bu ders kitabını da sırasıyla 15 adet örnekle 5. sınıf ve 11 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 35). Bu boyuta yönelik 10 adet örnek ile ünite en az 6. sınıf ders kitabının yer aldığı söylenebilir (Tablo 35). En fazla örneğin 7. sınıf ders kitabının 2. ünitesinde rastlanmasının başlıca sebebi bazı konularda, Avrupa’da bilim ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmelere ve sonuç olarak da Osmanlı Devleti’nin yapmış olduğu ıslahat hareketlerine değinilmesidir.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 2. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutuna yönelik incelendiğinde Tablo 35’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının ikinci ünitelerinde toplam 8 adet eğitim boyutuna ilişkin örneğin olduğu fark edilmektedir. Bu tabloya bakıldığında eğitim boyutuyla ilgili en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu görülmektedir. Bu ders kitabının ikinci ünitesinde de bu boyuta yönelik toplam 5 adet örnek bulunduğu görülmektedir (Tablo 35). Bu ders kitabını da sadece 1 adet örnekleriyle 5., 6. ve 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 35). 7. sınıf ders kitabında eğitim boyutuna yönelik en fazla örneğe rastlanmasında Osmanlı Devleti’nde Avrupa’yı örnek alınarak eğitim alanında yapılmış olan ıslahatlar etkili olmuştur.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 2. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutu açısından değerlendirildiğinde Tablo 35’de görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya bakıldığında ders kitaplarının ikinci ünitelerinde ekonomi boyutuna yönelik toplam 68 adet örneğin olduğu fark edilmektedir. Bu tabloya göre ekonomi boyutuna ilişkin en fazla örnek 7. sınıf ders kitabındadır. Bu ders kitabının ikinci ünitesinde bu boyuta ilişkin 33 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 35). Bu ders kitabını da sırasıyla 23 adet örneğiyle 6. sınıf ve 9 adet örnek sayısı ile 5. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 35). Bu boyuta yönelik 3 adet örnek ile ünite en son sırada 4. sınıf ders kitabı yer almaktadır (Tablo 35). Sonuçlardan da anlaşılacağı üzere bu ünite de ders kitaplarının seviyesi yükseldikçe ekonomi boyutuna yönelik örnek miktarı da artmaktadır. Ayrıca coğrafi keşiflerle birlikte ticaret yollarında yaşanan değişimler ve sanayi inkılabıyla birlikte Osmanlı Devleti’nin Avrupa’yı örnek alarak yapmış olduğu inkılaplar, bu boyuta yönelik en fazla örnek sayısına 7. sınıf ders kitabının 2. ünitesinde ulaşılmasında etkili olmuştur.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 2. ünitelerinden elde edilen örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik incelendiğinde Tablo 35’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının ikinci ünitelerinde siyasi boyuta ilişkin toplam 130 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında siyasi boyutla ilgili en çok örneğin 6. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının ikinci ünitesinde de bu boyuta yönelik 55 adet örnek olduğu fark edilmektedir (Tablo 35). Bu ders kitabını da sırasıyla 44 adet örnek sayısı ile 7. sınıf ve 27 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 35). Bu boyuta yönelik 4 adet örnekle ünite en az yer alma durumu 5. sınıf ders kitabına aittir (Tablo 35). Sonuçları değerlendirmek gerekirse bu boyuta yönelik özellikle 6. ve 7.

sınıf ders kitaplarında diğer ders kitaplarına göre daha yüksek bir örneğin olduğu görülmektedir. Özellikle bu ders kitaplarının 2. ünitesinde en fazla örnek sayısına ulaşılmasının sebebi, geçmişteki savaflara, anlaşmalara ve ülkeler arası siyasi ilişkilere daha çok yer verilmesidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 2. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna ilişkin değerlendirildiğinde Tablo 35’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre sosyokültürel boyutla ilgili ders kitaplarının ikinci ünitelerinde toplam 247 adet örnek olduğu görülmektedir. Bu tabloya bakıldığında sosyokültürel boyuta ilişkin en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu söylenebilir. Bu ders kitabının ikinci ünitesinde de bu boyuta yönelik 93 adet örnek olduğu fark edilmektedir (Tablo 35). Bu ders kitabını da sırasıyla 68 adet örnekle 6. sınıf ve 48 adet örnek ile 5. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 35). Bu boyuta yönelik 38 adet örnek ile en son sırada 4. sınıf ders kitabı yer almaktadır (Tablo 35). Sonuç olarak bu ünite de ders kitaplarının seviyesi yükseldikçe sosyokültürel boyuta yönelik örnek miktarı da artmaktadır. Bununda ders kitaplarında konuların öğrencilerin tarihsel olayları algılama düzeyine göre hazırlanmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca Avrupa’da teknoloji de yaşanan gelişmelerle beraber Osmanlı Devleti’nin yapmış olduğu ıslahat hareketleri de sosyal ve kültürel yaşamda bir takım değişim ve dönüşümlere neden olmuştur. Bu da 7. sınıf ders kitabının 2. ünitesi için örnek miktarını oldukça fazla arttırmıştır.

Yukarıda verilen bu tabloya göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarının ikinci üniteleri için genel bir değerlendirme yapılacak olunursa küreselleşmenin tüm boyutlarına ilişkin en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğunu ve bu ders kitabını da sırasıyla 6. ve 4. sınıf ders kitaplarının takip ettiğini ve en az örneğin ise 5. sınıf ders kitabında olduğu söylenebilir. 7. sınıf ders kitabında diğer ders kitaplarına göre daha çok örneğin olmasının nedeni siyasi boyut hariç tüm boyutlarda en fazla örnek miktarına bu ders kitabında ulaşılmasıdır. Bu da şüphesiz öğrencinin gelişim düzeyiyle ilgilidir. Ayrıca en az örnek sayısının 4. ve 5. sınıf ders kitaplarında görülmesinin en büyük nedeni öğrencilerin gelişim düzeyinin henüz tarihsel düşünme becerilerini tam olarak kavrayabilecek seviyeye gelmemesidir.

4.5.3. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 3. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 36’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 3. ünitelerinde bulunan üniteler itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu

boyutlara ayrılarak gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 193 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 36).

Tablo 36.

Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 3. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Ünite	Sınıf Düzeyi	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
3. Ünite	4. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler	14	0	2	0	12	28
	5. Sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler	21	0	31	0	26	78
	6. Sınıf Yeryüzünde Yaşam	7	0	9	1	8	25
	7. Sınıf Ülkemizde Nüfus	8	2	12	13	27	62
	Toplam	50	2	54	14	73	193

Sınıf düzeylerine göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarına bakıldığında, 3. ünitelerde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutta yer aldığı fark edilmektedir. İkinci sırada ekonomi boyutu gelmektedir. Bu boyutu da sırasıyla bilim ve teknoloji ve siyasi boyutları takip etmektedir. Tüm bu boyutlar içerisinde en az örnek ise eğitim boyutundadır. Bu üniteye küreselleşmeye en fazla sosyokültürel boyutta yer verilmesinin sebebi bu ünitenin genel olarak insan ve onun çevresini konu edinmesidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 3. ünitelerinden elde edilen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 36’da görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tablodan bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili olarak ders kitaplarının üçüncü ünitelerinde toplam 50 adet örneğin olduğu anlaşılabılır. Bu tabloya bakıldığında bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu ders kitabının üçüncü ünitesinde de bu boyuta yönelik 21 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 36). Bu ders kitabını da sırasıyla 14 adet örnekle 4. sınıf ve 8 adet örnekle 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 36). Bu boyuta yönelik toplam 7 adet örnekle en son sırada 6. sınıf ders kitabının olduğu görülmektedir (Tablo 36). 5. sınıf ders kitabının üçüncü ünitesinde en fazla örneğe ulaşılmasının başlıca nedeni teknolojik

gelişmeler ve buna bağlı olarak da sanayileşmenin sosyal yaşama olan olumlu ve olumsuz etkilerinin konu edinilmesidir.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 3. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutu açısından değerlendirildiğinde Tablo 36’da görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının üçüncü ünitelerinde eğitim boyutuna yönelik toplam 2 adet örnek vardır. Bu tablodan 7. sınıf ders kitabının, eğitim boyutuna yönelik örneğe ulaşılan tek ders kitabı olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının üçüncü ünitesinde bu boyuta ilişkin 2 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 36). Bu boyuta yönelik 4., 5., 6. sınıf ders kitaplarında hiçbir örnek bulunamamıştır. Eğitim boyutuna ilişkin en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında görülmesinin sebebi üniteye eğitim amaçlı yurtdışına yapılan göçlerinden bahsedilmesidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 3. ünitelerinde tespit edilen örneklere, küreselleşmenin ekonomi boyutuna yönelik bakıldığında Tablo 36’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının üçüncü ünitelerinde ekonomi boyutuna ilişkin toplam 54 adet örneğin olduğu görülmektedir. Bu tabloya bakıldığında ekonomi boyutuyla ilgili en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının üçüncü ünitesinde de bu boyuta yönelik 31 adet örneğin olduğu fark edilmektedir (Tablo 36). Bu ders kitabını da sırasıyla 12 adet örnek ile 7. sınıf ve 9 adet örnekle 6. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 36). Bu boyuta yönelik sadece 2 adet örnekle üniteye en son sırada 4. sınıf ders kitabı vardır (Tablo 36). Bu boyuta yönelik en az örneğin 4. sınıf ders kitabında olmasının sebebi bu kitapta konuların daha çok fiziki coğrafyayla ilgili olmasındandır. Diğer yandan 5. sınıf ders kitabı ise beşeri coğrafya konularından oluşmaktadır. Konular da daha çok ekonomi boyutuyla ilişkilendirilmiştir. Bu yüzden de 3. ünitelerde ekonomi boyutuna yönelik en fazla örneği 5. sınıf ders kitabında rastlanmıştır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 3. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik incelendiğinde Tablo 36’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının üçüncü ünitelerinde siyasi boyuta ilişkin toplam 14 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında siyasi boyutuyla ilgili en çok örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Tabloya göre bu ders kitabının üçüncü ünitesinde de bu boyuta yönelik 13 adet örnek vardır. Bu ders kitabını da sadece 1 adet örnek ile 6. sınıf ders kitabı takip etmektedir (Tablo 36). Bu boyuta yönelik 4. ve 5. sınıf ders kitaplarında ise hiç örneğe ulaşılamamıştır (Tablo 36). Siyasi boyuta yönelik en fazla sayıda örneğe 7.

sınıf ders kitabında ulaşılmasının nedeni ise zorunlu göç türleri ve ülkeler arası seyahat gibi siyasi iş birliği gerektiren konuları içermesidir.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 3. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutu için değerlendirildiğinde Tablo 36’da görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının üçüncü ünitelerinde toplam 73 adet sosyokültürel boyutla ilgili örnek vardır. Bu tablodan sosyokültürel boyuta yönelik en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu çıkarılabilir. Bu ders kitabının üçüncü ünitesinde bu boyuta ilişkin toplam 27 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 36). Bu ders kitabını da sırasıyla 26 adet örnekle 5. sınıf ve 12 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 36). Bu boyuta yönelik 6. sınıf ders kitabında ise sadece 8 örneğin olduğu fark edilmektedir (Tablo 36). En fazla örneğin 7.sınıf ders kitabında ulaşılmasının sebebi bu kitabın ağırlıklı olarak sosyokültürel küreselleşmeyle ilişkilendirilebilecek konulardan oluşmasına bağlanabilir.

Tablo 36’ya göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarının üçüncü üniteleri için genel bir değerlendirme yapılacak olunursa, küreselleşmenin tüm boyutlarına ilişkin en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu ve bu ders kitabını da sırasıyla 7. ve 4. sınıf ders kitaplarının takip ettiği, en az örneğin ise 6. sınıf ders kitabında olduğu görülmektedir. Bu üniteye en fazla örneğin 5. ve 7. sınıf ders kitaplarında ulaşılması bu ders kitaplarının daha çok beşeri coğrafyaya yönelik konular içermesinden olmuştur.

4.5.4. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 4. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 37’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 4. ünitelerinde bulunan üniteler itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu boyutlara ayrılarak gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 517 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 37).

Tablo 37.

Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 4. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Ünite	Sınıf Düzeyi	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					Toplam (f)
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	
4. Ünite	4. Sınıf Bilim, Teknoloji ve Toplum	88	9	12	0	86	195
	5. Sınıf Bilim, Teknoloji ve Toplum	38	5	6	0	45	94
	6. Sınıf Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	45	4	16	0	31	96
	7. Sınıf Zaman İçinde Bilim	61	0	5	3	63	132
	Toplam	232	18	39	3	225	517

Sosyal Bilgiler ders kitaplarına sınıf düzeyine göre bakıldığında 4. ünitelerde küreselleşmenin en fazla bilim ve teknoloji boyutunda yer aldığı fark edilmektedir. İkinci sırada sosyokültürel boyut gelmektedir. Bu boyutu da sırasıyla ekonomi ve eğitim boyutları takip etmektedir. Tüm bu boyutlar içerisinde en az örnek ise siyasi boyuttur. Bu ünite genel olarak bilim ve teknolojik gelişmelerin insan hayatına etkisini konu edindiği için doğal olarak en fazla örneğe küreselleşmenin bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarında rastlanmıştır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 4. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 37’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının dördüncü ünitelerinde toplam 232 adet bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili en fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının dördüncü ünitesinde de bu boyuta yönelik toplam 88 adet örnek bulunduğu görülmektedir (Tablo 37). Bu ders kitabını da sırasıyla 61 adet örnekle 7. sınıf ve 45 adet örnekle 6. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 37). Bu boyuta ilişkin 38 adet örnek ile 5. sınıf ders kitabı ise son sırada yer almaktadır (Tablo 37). Bu boyutta en fazla örneğe 4. sınıf ders kitabında ulaşılmasının nedeni, önemli teknolojik gelişmelere, bunların zaman içerisindeki değişimleri ve günlük hayattaki önemine ilişkin konuları içermesidir. Ayrıca teknolojinin hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olduğunu öğrencilere erken yaşlardan itibaren vurgulamak da 4. sınıf ders kitabında bu boyutun üzerine

durulmasında etkili olmuş olabilir. Teknolojiye yönelik konular küçük yaşlardaki öğrenciler için daha ilgi çekicidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 4. ünitelerinde tespit edilen örneklerle, küreselleşmenin eğitim boyutuna yönelik bakıldığında Tablo 37’de görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının dördüncü ünitelerinde eğitim boyutuna ilişkin toplam 18 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında eğitim boyutuyla ilgili en çok örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının dördüncü ünitesinde de bu boyuta yönelik 9 adet örnek olduğu fark edilmektedir (Tablo 37). Bu ders kitabını da sırasıyla 5 adet örnekle 5. sınıf ve 4 adet örnekle 6. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 37). Ayrıca bu boyuta yönelik 7. sınıf ders kitabında hiçbir örneğe rastlanamamıştır (Tablo 37). 4. sınıf ders kitabının 4. ünitesindeki konulardan birisinde, teknolojinin eğitimin içerisine entegre edilmesine yönelik bilgi verilmektedir. Bu da ders kitabı için eğitim boyutuna yönelik yüksek bir sayıda örnek elde edilmesini sağlamıştır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 4. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutu için incelendiğinde Tablo 37’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya bakıldığında ders kitaplarının dördüncü ünitelerinde toplam 39 adet ekonomi boyutuyla ilgili örneğin olduğu söylenebilir. Bu tabloya göre ekonomi boyutuna yönelik en fazla örneğe 6. sınıf ders kitabında rastlanmıştır. Bu ders kitabının dördüncü ünitesinde de bu boyuta ilişkin toplam 16 adet örneğin olduğu fark edilmektedir (Tablo 37). Bu ders kitabını da sırasıyla 12 adet örnekle 4. sınıf ve 6 adet örnekle 5. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 37). Bu boyuta yönelik 7. sınıf ders kitabında toplam 5 adet örnek olduğu görülmektedir (Tablo 37). Bu ünite de bu boyuta ilişkin en fazla örneğin 6. sınıf ders kitabında olmasının nedeni bu ders kitabında bilim ve teknolojiyle ekonominin daha çok ilişkilendirilmesidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 4. ünitelerinde belirlenen örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutu açısından değerlendirildiğinde Tablo 37’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının dördüncü ünitelerinde siyasi boyuta yönelik toplam 3 adet örnek vardır. Bu örneklerin tümüne de 7. sınıf ders kitabında rastlanılmıştır (Tablo 37). Bu boyuta yönelik 4., 5. ve 6. sınıf ders kitaplarında ise hiç örnek bulunamamıştır (Tablo 37). Bu ünite de siyasi boyuta yönelik örneğin sadece 7. sınıf ders kitabında görülmesinin sebebi ders kitaplarındaki bilim ve teknoloji konularının çok fazla siyasi konularla ilişkilendirilememesidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 4. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 37’de görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre sosyokültürel boyutla ilgili olarak ders kitaplarının dördüncü ünitelerinde toplam 225 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında sosyokültürel boyuta ilişkin en fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu ders kitabının dördüncü ünitesinde de bu boyuta yönelik 86 adet örnek olduğu görülmektedir (Tablo 37). Bu ders kitabını da sırasıyla 63 adet örnekle 7. sınıf ve 45 adet örnek ile 5. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 37). Bu boyuta yönelik 31 adet örnekle de en son sırada 6. sınıf ders kitabı yer almaktadır (Tablo 37). Bu boyutta en fazla örneğe 4. ve 7. sınıf ders kitaplarında rastlanmasının sebebi bilim ve teknolojik gelişmelerin daha çok sosyal ve kültürel yaşamı etkilemesidir. Tabloya bakıldığında da bilim ve teknoloji boyutuna yönelik örnek sayısının yüksek olduğu bölümlerde sosyokültürel boyuttaki örnek sayılarında da önemli bir artış olduğu fark edilmektedir.

Tabloya göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 4. üniteleri için genel bir değerlendirme yapılacak olunursa, küreselleşmenin tüm boyutlarına ilişkin en fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğunu ve bu ders kitabını da sırasıyla 7. ve 6. sınıf ders kitaplarının takip ettiğini ve en az örneğin ise 5. sınıf ders kitabında olduğu söylenebilir. En fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında olmasının nedeni bilim ve teknoloji, eğitim ve sosyokültürel boyutlarında en fazla örnek sayısına bu ders kitabında ulaşılmasıdır.

4.5.5. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 5. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 38’de Tablo 1’de nitelikleri belirtilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 5. ünitelerinde bulunan üniteler itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu boyutlara ayrılarak gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 479 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 38).

Tablo 38.

Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 5. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Ünite	Sınıf Düzeyi	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
5. Ünite	4. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim	14	2	33	6	33	88
	5. Sınıf Üretim, Dağıtım ve Tüketim	45	0	79	0	47	171
	6. Sınıf Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	47	1	42	0	15	105
	7. Sınıf Ekonomi ve Sosyal Hayat	39	0	38	0	38	115
	Toplam	145	3	192	6	133	479

Sınıf düzeyine göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarına bakıldığında 5. ünitelerde en fazla küreselleşmenin ekonomi boyutunda yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutu gelmektedir. Bunu da sosyokültürel boyut takip etmektedir. Tüm bu boyutlar içerisinde en az örnek sayısı ise sırasıyla siyasi ve eğitim boyutlarında olmuştur. Bu ünite genel olarak ekonomik olayları ve bunların bilim ve teknolojiyle ilişkisini konu edindiği için en fazla örneğe de ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutlarında rastlanmıştır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 5. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutu açısından incelendiğinde Tablo 38’de görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının beşinci ünitelerinde bilim ve teknoloji boyutuna yönelik toplam 145 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin en fazla örneğin 6. sınıf ders kitabında belirlendiği fark edilmektedir. Bu ders kitabının beşinci ünitesinde bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin 47 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 38). Bu ders kitabını da sırasıyla 45 adet örnekle 5. sınıf ve 39 örnekle 7. sınıf ders kitabı takip etmektedir (Tablo 38). Bu boyuta yönelik 14 adet örnekle en son sırada 4. sınıf ders kitabı yer almaktadır (Tablo 38). Bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin en fazla örneğin 5. ve 6. sınıf ders kitaplarında görülmesinin sebebi bu boyutun daha çokbu kitaplarda ekonomide meydana gelen gelişmelerle bağdaştırılmasıdır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 5. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutu için değerlendirildiğinde Tablo 38’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının beşinci ünitelerinde toplam 3 adet eğitim boyutuyla ilgili örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında eğitim boyutuna yönelik en fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğu görülmektedir. Bu ders kitabının beşinci ünitesinde bu boyuta ilişkin toplam 2 adet örnek vardır (Tablo 38). Bu ders kitabını da sadece 1 adet örnekle 6. sınıf ders kitabı takip etmektedir (Tablo 38). Bu boyuta yönelik 5. ve 7. sınıf ders kitaplarında hiçbir örneğe rastlanmamıştır (Tablo 38). Bu boyuta yönelik en fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında tespit edilmesinin sebebi bu ders kitabının bazı konularında eğitim ve sosyokültürel boyut arasında bağlantının bulunmasıdır. Bu ünite genel olarak ders kitaplarında eğitimden uzak konular içermektedir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 5. ünitelerinde tespit edilen örneklere, küreselleşmenin ekonomi boyutu açısından bakıldığında Tablo 38’de görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının beşinci ünitelerinde ekonomi boyutuna yönelik toplam 192 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında ekonomi boyutuna ilişkin en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının beşinci ünitesinde bu boyuta ilişkin 79 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 38). Bu ders kitabını da sırasıyla 42 adet örnekle 6. sınıf ve 38 adet örnekle 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 38). Bu boyuta yönelik toplam 33 adet örnekle en son sırada 4. sınıf ders kitabı yer almaktadır (Tablo 38). Ekonomiye ilişkin olarak hazırlanan bu ünite 4., 6. ve 7. sınıf ders kitaplarının bazı konularında ekonomi boyutuna yönelik ya hiçbir örnek tespit edilememiş ya da çok az örnek sayısına sahip oldukları fark edilmiştir. Fakat 5. sınıf ders kitabı incelendiğinde bu durumun farklı olduğu görülmektedir. Ekonomi boyutuna yönelik olarak ders kitabının ilgili ünitesinde tüm konularda yüksek sayıda örnek bulunmuştur. Bu da ister istemez ekonomi boyutu için 5. sınıf ders kitabının ilgili ünitesini diğer ders kitaplarının ilgili ünitelerine göre ön plana çıkarmıştır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 5. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 38’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının beşinci ünitelerinde toplam 6 adet siyasi boyuta ilişkin örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında siyasi boyutla ilgili sadece 4. sınıf ders kitabında örnek tespit edildiği görülmektedir. Bu ders kitabının beşinci ünitesinde siyasi boyuta yönelik toplam 6 adet örneğin bulunduğu görülmektedir (Tablo 38). Bu boyuta ilişkin 5., 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında ise hiçbir örneğin yer almadığı fark edilmektedir (Tablo 38). Genel

olarak ekonomik gelişmeler ders kitaplarında siyasi olaylarla ilişkilendirilmemiştir. Fakat 4. sınıf ders kitabında uluslararası siyasi kuruluşların ekonomide koymuş olduğu bazı standartların ifade edilmesi bu boyuta yönelik az da olsa örnek tespit edilmesini sağlamıştır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 5. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik incelendiğinde Tablo 38’de görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının beşinci ünitelerinde toplam 133 adet sosyokültürel boyuta ilişkin örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında sosyokültürel boyutla ilgili en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının beşinci ünitesinde bu boyuta yönelik toplam 47 adet örneğin bulunduğu görülmektedir (Tablo 38). Bu ders kitabını da sırasıyla 38 adet örnekle 7. sınıf ve 33 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 38). Bu boyuta ilişkin sadece 15 adet örnekle de 6. sınıf ders kitabı son sırada yer almaktadır (Tablo 38). Ekonomi boyutuna yönelik konuların bazılarının aynı zamanda sosyokültürel boyutla ilgili olması bu şekilde bir sonuç çıkmasında etkili olmuştur.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 5. üniteleri için tabloya göre genel bir değerlendirme yapılacak olunursa küreselleşmenin tüm boyutlarına ilişkin en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında bulunduğu ve bu ders kitabını da sırasıyla 7. ve 6. sınıf ders kitaplarının takip ettiğini ve en az örneğin ise 4. sınıf ders kitabında yer aldığı görülmektedir. En fazla örneğin 5. sınıf ders kitabının ilgili ünitesinde bulunmasının nedeni ders kitabında ekonomi ve sosyokültürel boyutların diğer ders kitaplarına göre daha fazla yer almasıdır. 4. sınıf ders kitabında ise özellikle bilim ve teknoloji ve ekonomi boyutlarında diğer ders kitaplarına göre daha az örnek sayısına ulaşılmıştır. Bundan dolayı da en az örnek sayısı ders kitabının ilgili ünitesinde olmuştur.

4.5.6. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 6. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 39’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 6. ünitelerinde bulunan üniteler itibariyle küreselleşmenin yer alma durumu boyutlara ayrılarak gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 176 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 39).

Tablo 39.

Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 6. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Ünite	Sınıf Düzeyi	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
6. Ünite	4. Sınıf Etkin Vatandaşlık	2	6	0	12	18	38
	5. Sınıf Etkin Vatandaşlık	9	3	1	5	12	30
	6. Sınıf Yönetime Katılıyorum	12	0	2	14	27	55
	7. Sınıf Yaşayan Demokrasi	1	0	1	22	29	53
	Toplam	24	9	4	53	86	176

Sosyal Bilgiler ders kitaplarına sınıf düzeyine göre bakıldığında 6. ünitelerde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutta yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada küreselleşmenin siyasi boyutu gelmektedir. Bunu da sırasıyla bilim ve teknoloji ve eğitim boyutları takip etmektedir. Ekonomi boyutu ise son sıradadır. Bu ünite genel olarak vatandaşlık bilgisini konu edindiği için en fazla örneğin siyasi ve sosyokültürel boyutlarda olması olağan bir durumdur.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 6. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutu açısından incelendiğinde Tablo 39’da görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının altıncı ünitelerinde bilim ve teknoloji boyutuna yönelik toplam 24 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin en fazla örneğin 6. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının altıncı ünitesinde bu boyuta ilişkin 12 adet örneğe rastlanmıştır (Tablo 39). Bu ders kitabını da sırasıyla 9 adet örnekle 5. sınıf ve 2 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 39). Bu boyuta yönelik sadece 1 adet örnekle 7. sınıf ders kitabı ise son sırada yer almaktadır (Tablo 39). Bilim ve teknoloji boyutuna yönelik en fazla örneğin 6. sınıf ders kitabında görülmesinin sebebi çoğu kurumun günümüzde teknolojiye uyumlu olması ve sosyal yaşamı etkileyen medyaya üniteye özellikle vurgu yapılmasıdır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 6. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 39’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tablodan da ders kitaplarının altıncı ünitelerinde toplam 9 adet eğitim boyutuna ilişkin örnek olduğu anlaşılmaktadır. Bu tabloya bakıldığında eğitim boyutuyla ilgili en fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının altıncı ünitesinde de bu boyuta yönelik toplam 6 adet örneğin bulunduğu görülmektedir (Tablo 39). Bu ders kitabını da 3 adet örnekle 5. sınıf ders kitabı takip etmektedir (Tablo 39). Bu boyuta ilişkin 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında ise hiçbir örnek tespit edilememiştir (Tablo 39). 4. sınıf ders kitabının ilgili ünitesinde uluslararası kurumların eğitime yönelik kararlarının belirtilmesi bu boyuta yönelik örnek miktarını arttırmıştır. Genel olarak ders kitaplarının ilgili ünitesinde diğer ünitelere benzer şekilde eğitim boyutuna yönelik çok fazla sayıda örneğe rastlanamamıştır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 6. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutu için değerlendirildiğinde Tablo 39’da görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının altıncı ünitelerinde toplam 4 adet ekonomi boyutuyla ilgili örnek vardır. Bu tablodan ekonomi boyutuna yönelik en fazla örneğin 6. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının altıncı ünitesinde bu boyuta ilişkin toplam 2 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 39). Bu ders kitabını da 1 adet örnekleriyle 5. ve 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 39). Bu boyuta yönelik 4. sınıf ders kitabında ise hiçbir örneğe rastlanmadığı söylenebilir (Tablo 39). Bu boyuta yönelik genel olarak az sayıda örneğin bulunmasının sebebi konuların vatandaşlıkla ilgili olmasıdır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 6. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik incelendiğinde Tablo 39’da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının altıncı ünitelerinde siyasi boyuta ilişkin toplam 53 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında siyasi boyutla ilgili en çok örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının altıncı ünitesinde de bu boyuta yönelik 22 adet örneğin olduğu fark edilmektedir (Tablo 39). Bu ders kitabını da sırasıyla 14 adet örnekle 6. sınıf ve 12 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 39). Bu boyuta yönelik 5 adet örnekle 5. sınıf ders kitabı son sırada yer almaktadır (Tablo 39). Özellikle 7. sınıf ders kitabında, demokratikleşme süreci boyunca yaşanan dünyadaki önemli gelişmelerden bahsedilmesi en fazla örneğin bu ders kitabının ilgili ünitesinde tespit edilmesine yol açmıştır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 6. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 39’da görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya bakılarak sosyokültürel boyutla ilgili olarak ders kitaplarının altıncı ünitelerinde toplam 86 adet örnek olduğu söylenilebilir. Bu tabloya göre sosyokültürel boyuta ilişkin en fazla örnek 7. sınıf ders kitabındadır. Bu ders kitabının altıncı ünitesinde de bu boyuta yönelik 29 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 39). Bu ders kitabını da sırasıyla 27 adet örnekle 6. sınıf ve 18 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 39). Bu boyuta yönelik 12 adet örnekle 5. sınıf ders kitabının son sırada yer almaktadır (Tablo 39). Özellikle 7. sınıf ders kitabının ilgili ünitesinde demokratikleşme süreciyle beraber dünya genelinde sosyal ve kültürel olarak yaşanan değişimlerden bahsedilmesi, en fazla örneğin bu ders kitabında tespit edilmesinde etkili olmuştur.

Yukarıda verilen tablo 39’a göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarının altıncı üniteleri için genel bir değerlendirme yapılacak olunursa küreselleşmenin tüm boyutlarına ilişkin en fazla örneğin 6. sınıf ders kitabında olduğu ve bu ders kitabını da sırasıyla 7. ve 4. sınıf ders kitaplarının takip ettiği, en az örneğin ise 5. sınıf ders kitabında yer aldığı söylenebilir. 6. sınıf ders kitabında örnek sayısının yüksek olmasının nedeni bazı kitaplara göre bilim ve teknoloji ve sosyokültürel boyutlarda daha fazla sayıda örnek tespit edilmesidir.

4.5.7. Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 7. Ünitelerinde Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 40’da Tablo 1’de nitelikleri belirtilen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 7. ünitelerinde bulunan üniteler itibarıyla küreselleşmenin yer alma durumu boyutlara ayrılarak gösterilmiştir. Buna göre küreselleşmenin beş farklı boyutuna ilişkin olarak bu üniteye toplam 611 adet örnek tespit edilmiştir (Tablo 40).

Tablo 40.

Küreselleşmenin 4., 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının 7. Ünitelerinde Yer Alma Durumunun Boyutlara Göre Dağılımının Frekans Tablosu

Ünite	Sınıf Düzeyi	Küreselleşmenin Boyutlarına Göre Yer Alma Durumu					
		Bilim ve Teknoloji Boyutu (f)	Eğitim Boyutu (f)	Ekonomi Boyutu (f)	Siyasi Boyut (f)	Sosyokültürel Boyut (f)	Toplam (f)
7. Ünite	4. Sınıf Küresel Bağlantılar	17	10	20	32	62	141
	5. Sınıf Küresel Bağlantılar	37	2	52	3	63	157
	6. Sınıf Uluslararası İlişkilerimiz	25	7	35	44	56	167
	7. Sınıf Ülkeler Arası Köprüler	12	3	24	58	49	146
	Toplam	91	22	131	137	230	611

Sınıf düzeyine göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarına bakıldığında 7. ünitelerde küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutta yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada küreselleşmenin siyasi boyutu gelmektedir. Bunu da sırasıyla ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutları takip etmektedir. Tüm bu boyutlar içerisinde en az örnek ise eğitim boyutunda olmuştur. Bu ünitenin geneli uluslararası konulara yönelik tasarlandığı için en yüksek örnek sayısının siyasi ve sosyokültürel boyutlarda olması normaldir. Ayrıca bu üniteye uluslararası ekonomik ilişkilerden de çokça bahsedildiği için ekonomi boyutunda da doğal olarak yüksek sayıda örnek tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 7. ünitelerinde tespit edilen örneklere, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna yönelik bakıldığında Tablo 40'da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının yedinci ünitelerinde bilim ve teknoloji boyutuna ilişkin toplam 91 adet örnek vardır. Bu tablodan bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili en çok örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders kitabının yedinci ünitesinde de bu boyuta yönelik 37 adet örneğin olduğu fark edilmektedir (Tablo 40). Bu ders kitabını da sırasıyla 25 adet örnekle 6. ve 17 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 40). Bu boyuta yönelik 12 adet örnekle 7. sınıf ders kitabı son sırada yer almaktadır (Tablo 40). Bu boyuta yönelik örneğin daha çok 5. sınıf ders kitabında görülmesinin sebebi bu kitapta özellikle ekonomik ilişkilerde teknolojinin yeri ve önemine vurgu yapılmasıdır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 7. ünitelerinde tespit edilen örnekler, küreselleşmenin eğitim boyutu için değerlendirildiğinde Tablo 40'da görülen veriler bulunmuştur. Bu tabloya göre ders kitaplarının yedinci ünitelerinde toplam 22 adet eğitim boyutuyla ilgili örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında eğitim boyutuna yönelik en fazla örneğin 4. sınıf ders kitabında olduğu söylenebilir. Bu ders kitabının yedinci ünitesinde bu boyuta ilişkin toplam 10 adet örneğin olduğu fark edilmektedir (Tablo 40). Bu ders kitabını da sırasıyla 7 adet örnekle 6. sınıf ve 3 adet örnekle 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 40). 5. sınıf ders kitabında bu boyuta yönelik sadece 2 adet örnek olduğu görülmektedir (Tablo 40). Özellikle 4. sınıf ders kitabında en fazla örneğin görülmesinin sebebi Türk Cumhuriyetlerinin kendi aralarında eğitim konusunda olan ilişkilerine değinilmesidir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 7. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin ekonomi boyutu açısından incelendiğinde Tablo 40'da görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının yedinci ünitelerinde ekonomi boyutuna yönelik toplam 131 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında ekonomi boyutuna ilişkin en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının yedinci ünitesinde bu boyuta ilişkin 52 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 40). Bu ders kitabını da sırasıyla 35 adet örnekle 6. sınıf ve 24 adet örnekle 7. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 40). Bu boyuta yönelik 20 adet örnekle 4. sınıf ders kitabı en sırada yer almaktadır (Tablo 40). Ekonomi boyutuna yönelik en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında görülmesinin sebebi özellikle ekonomiyle doğrudan bağlantılı konulara bu ders kitabında daha çok yer verilmesidir.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 7. ünitelerinde bulunan örnekler, küreselleşmenin siyasi boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 40'da görülen veriler elde edilmiştir. Bu tabloya göre ders kitaplarının yedinci ünitelerinde toplam 137 adet siyasi boyuta ilişkin örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında siyasi boyutla ilgili en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olduğu fark edilmektedir. Bu ders kitabının yedinci ünitesinde de bu boyuta yönelik toplam 58 adet örneğin bulunduğu görülmektedir (Tablo 40). Bu ders kitabını da sırasıyla 44 adet örnekle 6. sınıf ve 32 adet örnekle 4. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 40). 5. sınıf ders kitabında bu boyuta yönelik sadece 3 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 40). Bu boyutta en fazla örneğin 7. sınıf ders kitabında olmasının nedeni bu kitapta uluslararası ilişkilerin daha çok siyasi açıdan ele alınmasıdır. Tabloya bakıldığında da bu çok rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 7. ünitelerinden elde edilen örnekler, küreselleşmenin sosyokültürel boyutuna yönelik değerlendirildiğinde Tablo 40’da görülen veriler tespit edilmiştir. Bu tabloya göre sosyokültürel boyutla ilgili olarak ders kitaplarının yedinci ünitelerinde toplam 230 adet örnek vardır. Bu tabloya bakıldığında sosyokültürel boyuta ilişkin en fazla örneğin 5. sınıf ders kitabında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu ders kitabının yedinci ünitesinde de bu boyuta yönelik 63 adet örneğin olduğu görülmektedir (Tablo 40). Bunu da 62 adet örnekle 4. sınıf ve 56 adet örnekle 6. sınıf ders kitapları takip etmektedir (Tablo 40). Bu boyuta yönelik 49 adet örnekle en son sırada 7. sınıf ders kitabı yer almaktadır (Tablo 40). 5. sınıf ders kitabının ilgili ünitesinde insanlığın ortak mirasından bahsedilmesi sosyokültürel boyutta örnek miktarını oldukça fazla arttırmıştır.

7. üniteler için yukarıdaki tabloya göre genel bir değerlendirme yapılacak olunursa, küreselleşmenin tüm boyutlarına ilişkin en fazla örneğin 6. sınıf ders kitabında bulunduğu ve bu ders kitabını da sırasıyla 5. ve 7. sınıf ders kitaplarının takip ettiği ve en az örneğin ise 4. sınıf ders kitabında yer aldığı görülmektedir. En az örneğin 4. sınıf ders kitabında olmasının nedeni ise bu kitapta ekonomi boyutuna ilişkin örnek miktarının diğer kitaplara göre az olmasıdır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Yaklaşık beş yüz yıllık bir geçmişi olduğu belirtilen küreselleşme malum olduğu üzere 20. yüzyılla birlikte hız kazanmıştır. Özellikle teknolojik gelişmelerin de etkisiyle 1980’li yıllardan itibaren küreselleşmenin hızı daha da artmıştır. Hatta günümüzde dünyadaki en önemli olgulardan biri olarak kabul edilir hale gelmiştir.

Küreselleşme, dünyanın şekli ve işleyişinden de hareketle doğal ve beşeri süreçlerden etkilenmekte ve aynı zamanda doğal ve beşeri süreçleri etkilemektedir. Şüphesiz tüm alanları hem etkileyen hem de değiştirmekte olan küreselleşme süreci dünyada ciddi dönüşümlere de yol açmıştır. Bu değişim ve dönüşümlere uygun bireyler yetiştirmek ülkeler için gün geçtikçe önemi artan bir konu ve adeta bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde temel görev eğitime düşmektedir.

Tüm ülkelerde olduğu üzere Türkiye’de de eğitim sistemi küreselleşme sürecinden etkilenmektedir. Bu bağlamda yetiştirilmek istenilen bireylerin sahip olmaları gereken bilgi, beceri, tutum ve değerler sürekli olarak üzerinde durulan hususlar olmuştur. Dinamik bir süreç olan küreselleşmeye bağlı olarak öğretim programları da sürekli olarak güncellenmektedir. Buna uygun ders kitaplarının düzenlenmesine verilen önem de giderek artmıştır.

Türkiye’de küreselleşme sürecine uygun birey yetiştirmede en önemli yere sahip derslerin başında Sosyal Bilgiler dersi gelir. Bu nedenle küreselleşmeye paralel olarak bu dersin öğretim programlarında değişikliklere gidilmekte ve buna göre uygun ders kitaplarının hazırlanmasına önem verilmektedir. Nitekim, Sağlam ve diğerleri, (2011, s. 13) küreselleşme sürecinde en fazla etkilenen derslerin başında Sosyal Bilgilerin geldiğini, 1998 ilköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarında küreselleşme ile doğrudan ilgili konular yalnızca 7. sınıfta görülürken, yeni programla beraber sınıflar (4., 5., 6.ve 7. sınıflar) düzeyinde birer ünite ve bu ünitelerde ayrıntılı bilgilere yer veren konulara rastlandığını ifade etmişlerdir. Aslan (2016, s. 18), Sosyal Bilgiler dersinin hem program hem de öğretim boyutlarıyla bir bütün olarak küreselleşme olgusunu dikkate almak zorunda olduğunu belirtmiştir. Bu konuya ilişkin Ulu (2015) de küresel yapının mevcudiyeti ve küresel

değerlere yönelik önemli bilgilerin Sosyal Bilgiler ders kitapları ile aktarılmasının amaçlandığını ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme olgusuna değinilmesiyle birlikte günümüzü anlayabilen ve geleceğe yön verebilen insanların yetişmesinin mümkün olacağı düşüncesini vurgulamıştır.

Bu araştırmada küreselleşmenin 2019 yılında Türkiye’de ilkokul 4. sınıf, ortaokul ve imam hatip ortaokullarında 5., 6. ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki yer alma durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda *2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme nasıldır? ve 2019 yılında yayınlanan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin boyutlarına ilişkin benzerlik ve farklılıklar nelerdir?* alt problemlerine cevaplar aranmıştır. Araştırmada ulaşılan aşağıda belirtilmiştir.

Küreselleşmenin boyutlarının Sosyal Bilgiler ders kitaplarında sınıflara göre yer alma durumlarına ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitapları itibariyle küreselleşmenin *bilim ve teknoloji boyutunun* en fazla 7. sınıf, en az 6. sınıf ders kitabında yer aldığı tespit edilmiştir. Bu boyutta her iki ders kitabı arasında önemli bir farklılık görülmemiştir. 7. sınıf ders kitabında Avrupa’da gerçekleşen bilimsel ve teknolojik gelişmelere, Osmanlı Devleti’nde görülen ıslahat hareketlerine, medya türlerinin sosyal ve kültürel yaşam üzerindeki etkilerine değinilmesinin yanı sıra ekonomi boyutuna yönelik hazırlanan konuların bilim ve teknolojiyle ilişkilendirilmesi ve bilim ve teknoloji boyutluyla doğrudan bağlantılı bir ünitenin yer alması bu sonuçta oldukça etkili olduğu söylenebilir.

Bilindiği üzere küreselleşmenin en önemli alanlarından birisi de bilim ve teknoloji alanıdır. Nitekim, Fırıncı (2006, s. 100) enformasyon toplumunda bilgi teknolojilerinin yaratmış olduğu etkiyle birlikte günümüzde eğitimcilerin programlarını bilgi iletişim teknolojileriyle uyumlu hale getirmelerinin gereklilik haline geldiğini vurgulamıştır. Bu açıdan bakıldığında bilim ve teknoloji boyutu için en fazla ve en az yer aldığı Sosyal Bilgiler ders kitapları arasında önemli bir farkın olmaması olumlu bir gelişmedir. Çakar (2008, s. 47)’da yapmış olduğu çalışmada bu yönde bir tespitte bulunmuş, küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla doğrudan bağlantılı olan iletişim araçları konusunun Sosyal Bilgiler ders kitaplarında hemen her sınıfta tekrarlandığını belirtmiştir.

Küreselleşmenin *eğitim boyutunda* incelenen ders kitapları itibariyle en fazla yer aldığı Sosyal Bilgiler ders kitabının 4. sınıf ders kitabı olduğu tespit edilmiştir. 4. sınıf ders

kitabının bazı bölümlerinde bilim ve teknolojiyle eğitimin ilişkilendirilmesi ve özellikle Türkiye'nin diğer Türk Cumhuriyetleriyle eğitim alanında yapmış olduğu iş birliğine değinilmesi bu sonuçta oldukça etkili olmuştur. Diğer yandan küreselleşmenin *eğitim boyutu* en az 7. sınıf ders kitabında yer almıştır. Bu sonucun, 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının üç ünitesinde bu boyutun yer almaması, diğer ünitelerde çok az yer almasından kaynaklandığını söylenebilir.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitapları itibariyle küreselleşmenin *ekonomi boyutunun* en fazla yer aldığı ders kitabının 5. sınıf ders kitabı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçta söz konusu ders kitabında sanayileşmeye, üretim, dağıtım ve tüketim ilişkisine, turizme, bankacılık sektörüne, girişimcilğe, iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin ekonomik alanda gerçekleştirdiği değişim ve dönüşüme, ülkeler arasında gerçekleşen uluslararası ekonomik ilişkilere ve özellikle Türk ülkeleriyle olan ticari iş birliğine değinilmesinin etkili olduğu belirtilebilir. Gökpunar (2019, s. 134) da 1978, 1990, 2001 ve 2017 yılı 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında da küreselleşmenin ekonomi boyutunda yer aldığını, fakat küreselleşmenin ekonomi boyutunda yansıma şeklinin de farklılaştığını tespit etmiştir. Diğer yandan bu araştırmada küreselleşmenin bu boyutunun en az 4. sınıf ders kitabında yer aldığı sonucuna da ulaşılmıştır. Bu sonucun en önemli sebebinin ise diğer ders kitaplarıyla karşılaştırıldığında bu ders kitabının beş ünitesinde bu boyutun en az yer almasından kaynaklandığı söylenebilir.

Küreselleşmenin *siyasi boyutunun* incelenen Sosyal Bilgiler ders kitapları itibariyle en fazla yer aldığı ders kitabının 7. sınıf ders kitabı olduğu belirlenmiştir. Bu durum ders kitaplarının tarihle ilgili konularda özellikle ülkeler arası siyasi ilişkilere, anlaşmalara, savaşlara vb. durumlara yer verilmesinden, vatandaşlık konularıyla siyasi gelişmelerin örtüşmesinden ve son ünite, uluslararası kurum ve kuruluşların faaliyetlerine sıklıkla yer verilmesinden kaynaklandığı belirtilebilir. Ayrıca siyasi gelişmelerin karmaşık yapısı nedeniyle bu sınıf seviyesinde yer almasının daha uygun olacağı düşüncesinin de bunda etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Körükçü (2015, s. 152) de bu yönde bir tespitte bulunarak 4. sınıf öğrencilerinin dünyada yer alan ülkeleri tanımadığını ve ülkeler hakkında genel bir düşünceye sahip olmadığını ifade etmiştir. Öte yandan incelenen ders kitapları itibariyle küreselleşmenin siyasi boyutunun en az yer aldığı ders kitabı 5. sınıf ders kitabı olarak belirlenmiştir. Bu ders kitabının üç farklı ünitesinde de bu boyutun yer almasının bu sonuçta oldukça etkili olduğu belirtilebilir. Gökpunar (2019, s. 131) da, 5.

sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında en az örnek sayısına siyasi boyutta rastlandığını belirtmiştir.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin *sosyokültürel boyutunun* en fazla 7. sınıf ders kitabında yer aldığı görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkmasında incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarının tümünde en fazla yer alan boyutun sosyokültürel boyut olmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ulu (2015, s. 66) da 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarını küreselleşmeye yönelik incelediğinde, ders kitaplarının öğrencileri küresel sorunlarla ilgili sivil toplum kuruluşlarını tanımaya yönlendirdiğini, küresel sorunlar üzerine düşünmeyi öğrettiğini, insanlığın ortak değerleri olan tarihi eserlerin niçin korunması gerektiğini bilmelerinin faydalarını gösterdiğini, ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini vurguladığını, uluslararası kültür, spor ve sanat etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünün önemine ilişkin düşündürdüğünü tespit etmiştir. Diğer yandan, küreselleşmenin sosyokültürel boyutta en az yer aldığı ders kitabı 6. sınıf ders kitabı olarak belirlenmiştir. Bu durum da söz konusu ders kitabında sadece birkaç üniteye ilgili boyuta ilişkin metin ve görsellerin yer almasından kaynaklandığı söylenebilir.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin boyutlar itibariyle toplamda en fazla yer aldığı ders kitabının 7. sınıf ders kitabı olduğu, bu ders kitabını sırasıyla 5. sınıf ve 4. sınıf ders kitaplarının takip ettiği, en az yer aldığı kitabın ise 6. sınıf ders kitabı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Küreselleşmenin boyutları itibariyle en fazla 7. sınıf ders kitabında yer almasının nedeninin bu kitabın 5 boyuttan 3'ünde en fazla yer alan ders kitabı olmasından kaynaklanmaktadır. Körükçü (2015) de öğrencilerin hem küresel olayları ve sorunları algılama becerilerini hem de takip etme düzeylerini belirlemeye çalıştığında sadece 5. ve 7. sınıf öğrencileri üzerinde pozitif etkisinin olduğu sonucuna ulaşmış ve 4. ve 6. sınıflarda herhangi bir etkinin tespit edilemediğini belirtmiştir.

Küreselleşmenin boyutlarının Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ünitelere göre yer alma durumlarına ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Ünitelere göre bir değerlendirme yapıldığında incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin boyutları itibariyle toplamda en fazla ders kitaplarının 7. ünitesinde (4. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 5. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 6. sınıf Uluslararası İlişkilerimiz, 7: sınıf Ülkeler Arası Köprüler) yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ünitenin doğrudan küreselleşmeyle ilişkili olması bu sonuçta oldukça etkili olmuştur. Nitekim bu ünitenin

doğrudan küreselleşmeyle ilgili olması nedeniyle bu ünite özelinde öğrencilerin tutum düzeylerini (Çakır, 2019; Sönmez Demirezen, 2011), öğretmen görüşlerini (Işık Demirhan, 2018; Üçarkuş, 2016; Koluman, 2011; Akpınar ve Kranda, 2018), öğrenci, öğretmen adayları ve öğretmenlerin tutumlarını (Körükçü, 2015) ve ders kitabına yansımalarını (Dere ve Uçar, 2020) belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu araştırmada küreselleşmenin boyutları itibarıyla incelenen ders kitaplarının üniteleri itibarıyla en az yer aldığı ünitenin ders kitaplarının 6. ünitesi (4. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 5. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 6. Sınıf: Yönetime Katılıyorum ve 7. Sınıf: Yaşayan Demokrasi) olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun en önemli sebebinin bu ünitenin konularının genel olarak küreselleşmeyle çok ilgili olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Vatandaşlık ile ilgili olan bu ünite neredeyse sadece siyasi ve sosyokültürel boyutların yer aldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla yer aldığı ünite 7. sınıf ders kitabında yer alan “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi olarak belirlenmiştir. Bu ünite toplumsal yaşamı etkileyen bilim ve teknolojiye gelişmelerin, uluslararası ekonomik ilişkilerin, ülkeler arası siyasi olayların ve sosyal yaşamda meydana gelen önemli değişikliklerin yer almasının bu sonucu ortaya çıkardığı söylenebilir. Nitekim Ulu (2015, s. 54) da 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesindeki tarihi olayların küreselleşmenin yer alma durumuna yaptığı katkılardan bahsetmiştir. Diğer yandan, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en az 6. sınıf “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinde yer aldığı belirlenmiştir. Bunun en önemli sebebinin söz konusu ünitenin genel olarak ulusal değerleri içeren konulardan oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Küreselleşmenin *bilim ve teknoloji boyutuyla* ilgili en fazla yer aldığı ünite ders kitaplarının 4. ünitesidir (4. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 5. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 6. Sınıf: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ve 7. Sınıf: Zaman İçinde Bilim). Bu sonuç ders kitaplarındaki 4. ünitelerde bilim ve teknolojinin tarihsel gelişim süreci, bilgi ve iletişim teknolojilerinin insan yaşamına etkisi, toplumsal yaşamı değiştiren icatlar ve teknolojik yenilikler başta olmak üzere bilim ve teknolojiyle ilgili belli başlı konuların temel alınmasından kaynaklanmıştır. Çakar (2008, s. 51) da küresel yapının oluşması sürecinde teknolojik gelişmelerin etkisinin Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer aldığını ifade etmiş ve bu ders kitaplarında teknolojik gelişmelerin etkisinin anlatılmasını ve küreselleşme süreci ile ilişkilendirilmesini olumlu bulduğunu belirtmiştir. Ayrıca Çatak

(2015, s. 87) da Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılında tüm ilköğretim programlarını kapsayacak şekilde yeni bir program hazırlığına girişmesinin ana nedenlerden birisinin dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerle bunların Türkiye'ye yansımaları olduğunu ifade etmiştir. Bu açıdan ders kitaplarında küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuyla ilişkili doğrudan bir üniteye rastlanması önemli bir gelişmedir. Diğer yandan küreselleşmenin *bilim ve teknoloji boyutunun* en az ders kitaplarının 6. ünitesinde (4. sınıf Etkin Vatandaşlık, 5. sınıf Etkin Vatandaşlık, 6. sınıf Yönetime Katılıyorum ve 7. sınıf Yaşayan Demokrasi) yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin ise ders kitapların bu ünitesinde daha çok vatandaşlık konularına yer verilmesi olduğu söylenebilir.

Eğitim boyutu itibariyle küreselleşmenin incelenen ders kitaplarının en fazla 7. ünitesinde (4. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 5. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 6. Sınıf: Uluslararası İlişkilerimiz, 7. Sınıf: Ülkeler Arası Köprüler) yer aldığı görülmüştür. Özellikle ders kitaplarının bazı bölümlerinde uluslararası alanda Türkiye'nin eğitime yönelik yapmış olduğu çalışmalara yer verilmesi bu sonucun en önemli nedeni olarak görülmektedir. Dere ve Uçar (2020: 233) da Sosyal Bilgiler ders kitaplarını incelemiş oldukları çalışmalarında ders kitaplarında TİKA, TÜRKSOY, Maarif Vakfı gibi kurum ve kuruluşların faaliyetlerinden örnekler verildiğini ifade etmişlerdir. Diğer yandan bu boyutun ders kitaplarının 3. ünitesinde (4. Sınıf: İnsanlar, Yerler ve Çevreler, 5. Sınıf: İnsanlar, Yerler ve Çevreler, 6. Sınıf: Yeryüzünde Yaşam, 7. Sınıf: Ülkemizde Nüfus) en az yer aldığı tespit edilmiştir. Ders kitaplarının ilgili ünitelerinde coğrafya dersi ile ilişkili ilişkin konuların yer alması ve bunların eğitimle çok fazla ilişkilendirilememesi doğal olarak bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin *ekonomi boyutunun* en fazla ders kitaplarının 5. ünitesinde (4. Sınıf: Üretim, Dağıtım ve Tüketim, 5. Sınıf: Üretim, Dağıtım ve Tüketim, 6. Sınıf: Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ve 7. Sınıf: Ekonomi ve Sosyal Hayat) yer aldığı belirlenmiştir. Bu sonucun söz konusu ünitelerde doğrudan uluslararası ekonomik ilişkilerden online alışverişlere kadar küreselleşmenin ekonomi boyutuna ilişkin birçok konuya yer verilmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Diğer yandan ders kitaplarının 6. Ünitesinin ise (4. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 5. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 6. Sınıf: Yönetime Katılıyorum ve 7. Sınıf: Yaşayan Demokrasi) bu boyutun en az yer aldığı ünite olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin ise ders kitaplarının bu ünitesinde daha çok vatandaşlık konularının ulusal ölçekte ele alınmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Küreselleşmenin *siyasi boyutunun* incelenen Sosyal bilgiler ders kitaplarının en fazla 7. ünitesinde (4. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 5. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 6. Sınıf: Uluslararası İlişkilerimiz, 7. Sınıf: Ülkeler Arası Köprüler) yer aldığı görülmüştür. Ders kitaplarındaki 7. ünitelerin konularında daha çok güvenlik, eğitim, ekonomi ve kültür gibi alanlarda ülkeler arası siyasi ilişkilere, uluslararası siyasi kurum ve kuruluşlara ve bu kuruluşların faaliyetlerine yer verilmesi bu sonucun en önemli nedenleri olarak görülmektedir. Sağlam ve diğerleri, (2011, s. 12) de 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı ile birlikte ülkelerin oluşturduğu birliklerin tanıtılmaya başlandığını ve bu kuruluşların isimlerine ders içeriklerinde artık daha fazla yer verildiğini ifade etmişlerdir. Öte yandan bu araştırmada bu boyutun en az ders kitaplarının 4. ünitesinde (4. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 5. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 6. Sınıf: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda, 7. Sınıf: Zaman İçinde Bilim) yer aldığı tespit edilmiştir. Çünkü en az örneğe ulaşılan bu ünite konular daha ağırlıklı olarak siyasi gelişmelere uzak olan bilim ve teknolojiye ilişkindir.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin *sosyokültürel boyutunun* en fazla 2. ünitelerde (4. Sınıf: Kültür ve Miras, 5. Sınıf: Kültür ve Miras, 6. Sınıf: Tarihe Yolculuk, 7. Sınıf: Türk Tarihinde Yolculuk) yer aldığı belirlenmiştir. Bu sonucun söz konusu ünitelerde tarihi konuların hem sosyal hem de kültürel açıdan bu boyutla ilişkilendirilebilmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Bilindiği üzere dünyadaki önemli gelişmeler toplumsal yaşama, gelenek ve göreneklere ve kültürel değerlere önemli etkide bulunmaktadır. Geçmişte yaşanan önemli bilimsel ve teknolojik gelişmeler, siyasi anlaşmalar da insan yaşamında önemli değişimlerin gerçekleşmesine yol açmıştır. Özellikle bu alanlarda yaşanan gelişmeler de sosyokültürel boyuta yönelik önemli örnekler teşkil etmektedir. Günel (2016, s. 455) de Sosyal Bilgiler öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmasında, küresel bakış açısının sosyal bilgiler dersine ve öğretim programına yayılmasının, özellikle tarih gibi konuları öğretirken daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan, incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bu boyutun en az yer aldığı ünitenin 3. ünite (4. Sınıf: İnsanlar, Yerler ve Çevreler, 5. Sınıf: İnsanlar, Yerler ve Çevreler, 6. Sınıf: Yeryüzünde Yaşam, 7. Sınıf: Ülkemizde Nüfus) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun en önemli sebebinin bazı sosyal bilgiler ders kitaplarının ilgili ünitesinde fiziki coğrafya konularının önemli bir yer kaplamasından kaynaklandığı belirtilebilir.

Bu araştırma sonucunda incelenen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla *sosyokültürel boyutta* yer aldığı tespit edilmiştir. Üniteler arası

karşılaştırma yapıldığında da sadece 4.ünite (4. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 5. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 6. Sınıf: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda, 7. Sınıf: Zaman İçinde Bilim) ve 5. Ünitelerin (4. Sınıf: Üretim, Dağıtım ve Tüketim, 5. Sınıf: Üretim, Dağıtım ve Tüketim, 6. Sınıf: Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim, 7. Sınıf: Ekonomi ve Sosyal Hayat) bu duruma ters düştüğü görülmektedir. Çünkü ders kitaplarının 4. ünitelerinde *bilim ve teknoloji*, 5. ünitelerinde ise *ekonomi boyutu* en fazla yer alan boyutlardır. Ders kitaplarında sosyokültürel boyuta yönelik daha çok örnek belirlenmesi, Sosyal Bilgiler dersinin aslında bireyi toplumsal hayata hazırlayan ve onların sosyal yanını geliştiren bir ders olmasından kaynaklanmaktadır. Gökpunar (2019, s. 133) da küreselleşmenin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları incelediği araştırmasında 1978, 1990, 2001 ve 2017 yılları arasında 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutta yansıma gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Sağlam ve diğerleri, (2011, s. 12) yeni programın, küreselleşme kavramına dönük daha fazla sayıda etkinliğe sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Diğer yandan incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında en az yer alan boyutun *eğitim boyutu* olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun Sosyal Bilgiler dersinin yapısı gereği ders kitaplarında eğitimle ilişkili konulara diğer boyutlarla ilgili konularına göre çok daha az yer verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca, diğer boyutlarla doğrudan bağlantı üniteler tespit edilebilirken, eğitim boyutuyla bağlantılı ünite belirlenememiştir. Bu boyut üniteler arası incelemelerde sadece 1.ünite(4. Sınıf: Birey ve Toplum,5. Sınıf: Birey ve Toplum,6. Sınıf: Biz ve Değerlerimiz, 7. Sınıf: İletişim ve İnsan İlişkileri), 4.ünite (4. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 5. Sınıf: Bilim, Teknoloji ve Toplum, 6. Sınıf: Bilim ve Teknoloji Hayatımızda, 7. Sınıf: Zaman İçinde Bilim) ve 6. Ünite (4. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 5. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 6. Sınıf: Yönetime Katılıyorum, 7. Sınıf: Yaşayan Demokrasi) en az yer alan boyut olarak dikkat çekmektedir. Baltacı (2016, s. 73) da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin küreselleşme olgusuna yönelik görüşlerini incelediğinde, ölçeğe en fazla katılımın kültürel değerlerde, en az katılımın ise eğitim-öğretim boyutunda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç da öğretmenlerin ders kitaplarıyla benzer şekilde küreselleşme olgusuna ilişkin eğitim-öğretim algılarının düşük, fakat kültürel değerlere ilişkin algılarının ise yüksek olduğunu göstermektedir.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ünite bazında küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun en fazla 4. sınıf ders kitabında bulunan “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu ünite, önemli teknolojik gelişmelere, bunların

zaman içindeki değişimlerine ve günlük yaşamdaki yerlerine ilişkin konular içermektedir.4. sınıf ders kitabında en fazla yer bulan boyutun bu boyut olmasının temel nedenlerinden birinin öğrencileri küçük yaşlardan itibaren bilim ve teknolojiyle iç içe yetiştirmenin amaçlanması olabilir. Ayrıca küçük yaşta öğrenciler için bu ünite hem ilgi çekici hem de algı seviyelerine daha uygundur. Nitekim Baltacı (2016, s. 74), teknoloji kullanımı yaygınlaşsa dahi bilinçli kullanım düzeyinin düştüğünü ve eğitimin de bu yüzden her anlamda önemli bir ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir. Diğer yandan bu boyutun en az yer aldığı ünite ise 7. sınıf ders kitabındaki “Yaşayan Demokrasi” ünitesi olarak belirlenmiştir. Bunun en önemli sebebinin ünite isminden de anlaşılacağı üzere konuların bilim ve teknolojiye ziyade daha çok siyasi ve sosyokültürel boyutlarla ilişkili olmasıdır.

4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının üniteleri incelendiğinde *eğitim boyutunun* en fazla 4. sınıf ders kitabında bulunan “Küresel Bağlantılar” ünitesinde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle ders kitabının ilgili ünitesinde Türkiye’nin diğer Türk ülkeleriyle eğitim alanında yapmış olduğu iş birliklerine değinilmesi bu sonuçta etkili olmuştur. Diğer yandan 4. sınıf ders kitabındaki “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, 5. sınıf ders kitabında bulunan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, 6. sınıf ders kitabındaki “Biz ve Değerlerimiz”, “Yeryüzünde Yaşam” ve “Yönetime Katılıyorum” ve 7. sınıf ders kitabında yer alan “Zaman İçinde Bilim”, “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ve “Yaşayan Demokrasi” ünitelerinde eğitim boyutuna yönelik hiçbir örnek tespit edilememiştir. Bu sonucun en önemli sebebi ders kitabının ünitelerinin hiçbirinde doğrudan eğitimle bağlantılı konu olmamasıdır. Bu yüzden de eğitim boyutuna bazı ünitelerde rastlanmamıştır.

Küreselleşmenin *ekonomi boyutunun* incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarına göre en fazla 5. sınıf ders kitabındaki “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde yer aldığı görülmüştür. Bu da ünitenin daha çok ekonomi boyutu ve onunla bağlantılı olarak bilim ve teknoloji boyutuyla ilişkili olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Çünkü ekonomi alanında yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler dünyayı ticari anlamda küresel bir köye çevirmektedir. Bu durumu Gökpunar (2019, s. 134) da fark etmiş ve geçmiş dönem ders kitaplarına göre özellikle 2017 yılı 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında küreselleşmenin ekonomik yansıma şeklinin farklılaştığını ve teknolojiyle ekonominin harmanlandığını ifade etmiştir. Diğer yandan ekonomi boyutuna 4. sınıf ders kitabında yer alan “Etkin Vatandaşlık” ve 6. sınıf ders kitabında bulunan “Biz ve Değerlerimiz” ünitelerinde

rastlanamamıştır. Bu durumun her iki ünitenin de ekonomiye uzak konular içermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ünitelerine göre Sosyal Bilgiler ders kitapları karşılaştırıldığında küreselleşmenin *siyasi boyutunun* en fazla 7. sınıf ders kitabının “Ülkeler Arası Köprüler” ünitesinde yer aldığı tespit edilmiştir. Özellikle ders kitabının ilgili ünitesinde ekonomik, kültürel, güvenlik ve sosyal amaçlı ülkeler tarafından kurulan uluslararası kurumlara yer verilmesi ve siyasi ilişkilerden bahsedilmesi bu sonuca yol açmıştır. Körükçü (2015, s. 152) de bu yönde bir tespit yaparak 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin hem küresel kuruluşları hem de küresel kuruluşların amaçlarını daha iyi bildiği sonucuna ulaşmıştır. Çakar (2008, s. 45) da küreselleşmeyi anlamanın en önemli aşamalarından birinin küresel yapıyı oluşturan süreçler ve küresel kurumlar olduğunu belirterek Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği’nin öğrencilere daha doğru ve itinalı anlatılması gerektiğini savunmuştur. Öte yandan, 4. sınıf ders kitabında yer alan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, 5. sınıf ders kitabındaki “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ve “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, 6. sınıf ders kitabında bulunan “Biz ve Değerlerimiz”, “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” ve “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ve 7. sınıf ders kitabındaki “İletişim ve İnsan İlişkileri” ve “Ekonomi ve Sosyal Hayat,” ünitelerinde küreselleşmenin siyasi boyutuna rastlanmamıştır. Bunun en önemli sebebinin ünitelerin konularının küreselleşmenin siyasi boyuttaki yer alma durumuna ilişkin birebir bağlantı oluşturulabilecek içeriğe sahip olmaması olduğu söylenebilir.

Küreselleşmenin *sosyokültürel boyutunun* en fazla yer aldığı ünite 7. sınıf ders kitabının “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi olarak belirlenmiştir. Bu sonucun söz konusu üniteye tarihi konuların daha çok insanlığın hayatını değiştiren önemli sosyal ve kültürel gelişmeleri içermesidir. Ayrıca bu boyuta yönelik en fazla içeriğe 7. sınıf ders kitaplarında yer verilmesi, tarihi konuların karmaşıklığından kaynaklanabilir. Nitekim Körükçü (2015, s. 154), ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı’na yönelik tutumlarını tespit ederken, 7. Sınıfların kültür kavramını daha iyi algılandığını belirtmiş ve öğrencilerin farklı kültürlerle olan ilgisi ve öğrenme isteğinin var olduğu sonucuna ulaşmıştır. Diğer yandan bu boyutun en az yer aldığı ünite 6. sınıf ders kitabındaki “Yeryüzünde Yaşam” ünitesi olarak görülmüştür. Ders kitabının bu ünitesindeki konuların daha çok fiziki coğrafyaya ilişkin olmasının bu sonucun ortaya çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir.

İncelenen Sosyal Bilgiler Ders kitapları arasında küreselleşmenin boyutlarının konulara göre yer alma durumuna ilişkin sonuçlar aşağıda gösterilmiştir:

Araştırma kapsamında incelenen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla yer aldığı konu 7. sınıf ders kitabındaki “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde bulunan “Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri” olarak belirlenmiştir. Bu üniteye Avrupa’daki toplumsal yaşamı etkileyen bilim ve teknolojik gelişmelerin Osmanlı Devleti’ne etkilerinin yer alması bu sonucu ortaya çıkardığı söylenebilir. Öte yandan, 4. sınıf ders kitabında yer alan “Çevremizde Neler Var?”, “Ayağımızı Yorganımıza Göre Uzatalım” ve “Sorumluluk Üstleniyorum”; 5. sınıf ders kitabındaki “Yaşadığım Yerin Yönetimi”; 6. sınıf ders kitabında bulunan “Toplumdaki Rollerim” ve “Ülkemizin Coğrafi Özellikleri” ve 7. sınıf ders kitabındaki “İletişim Kurarak Anlarız”, “Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum” ve “Anayasa’dan Gelen Güç” ünitelerinde küreselleşmenin hiçbir boyutuna rastlanmamıştır. Bunun en önemli sebebinin konularının küreselleşmeye ilişkin doğrudan bağlantı oluşturulabilecek içeriğe sahip olmaması olduğu ifade edilebilir.

Küreselleşmenin *bilim ve teknoloji boyutunun* en çok yer aldığı konunun 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesindeki “Zaman İçinde Teknoloji” konusu olduğu tespit edilmiştir. Sözü edilen konuda geçmişte icat edilip geliştirilerek, günlük yaşamın vazgeçilmezleri arasına dahil olan teknolojik ürünlere değinilmesi ve onların dünyaca ünlü mucitlerine yer verilmesinin bu sonucun ortaya çıkmasında önemli rol oynadığı söylenebilir.

Eğitim boyutunun en çok yer aldığı konunun 4. sınıf ders kitabı “Küresel Bağlantılar” ünitesinde bulunan “Türk Cumhuriyetleri” konusu olduğu belirlenmiştir. Özellikle ünitenin ilgili konusunda Türk ülkeleri arasında eğitime yönelik yapılan iş birliklerine değinilmesinde bunda etkili olduğu düşünülmektedir.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitapları itibariyle küreselleşmenin *ekonomi boyutunun* en fazla yer aldığı konu olarak 5. sınıf ders kitabının “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde bulunan “Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler” konusu tespit edilmiştir. Bu konuda Türkiye’nin farklı yerlerinde yapılan ekonomik faaliyetlerin yanı sıra sanayileşme, ihracat ve turizm gibi ekonomiyle bağlantı bölümlerin yer almasının bu sonucun ortaya çıkmasında önemli rol oynadığı söylenebilir.

Küreselleşmenin *siyasi boyutunun* en fazla yer aldığı konunun 7. sınıf ders kitabının “Ülkeler Arası Köprüler” ünitesinde bulunan “Yurtta Barış, Dünyada Barış” konusu olduğu görülmüştür. Daha çok uluslararası siyasi kuruluşlara ve bu kuruluşların sahip olduğu misyonlara değinilmesinin bu durumun ortaya çıkmasında önemli etkide bulunduğu belirtilebilir. Dere ve Uçar (2020, s. 233) da ders kitaplarında, küresel konularla bağlantı kurmak için en çok Türkiye’nin diğer devletlerle olan ekonomik, kültürel ve politik ilişkilerine vurgu yapıldığını ifade etmiştir.

İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin *sosyokültürel boyutunun* en fazla 5. sınıf ders kitabının “Küresel Bağlantılar” ünitesinde bulunan “Ortak Mirasımız” konusunda yer aldığı tespit edilmiştir. Körükçü (2015) tarafından ders kitaplarının hangi sınıf düzeyinde sosyokültürel boyuta yoğunlaşması gerektiği konusunda yapılan araştırmada 5. sınıf öğrencilerinin farklı kültürleri öğrenmeye yeterince istekli olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında bu araştırmada 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının bir konusunda sosyokültürel boyutun yer aldığının tespiti gelecek adına olumlu bir gelişme olarak ta nitelendirilebilir. Ayrıca “Ortak Mirasımız” konusunda tarih boyunca insanlık için ortaya konulmuş eserlerden bahsedilmiştir. Bu eserler farklı ülke ve kültürlerin tanıtılması için önemlidir.

Araştırmaya tabi tutulan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında, küreselleşmenin boyutlar itibariyle toplamda en fazla 7. sınıf ders kitabında yer aldığı sonucuna ulaşılırken, en az yer aldığı kitabın ise 6.sınıf ders kitabı olduğu tespit edilmiştir. Bu incelemede Sosyal Bilgiler ders kitapları içerisinde ünitelere göre küreselleşmenin boyutları itibariyle en fazla ders kitaplarının 7. ünitesinde (4. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 5. Sınıf: Küresel Bağlantılar, 6: sınıf Uluslararası İlişkilerimiz, 7: sınıf Ülkeler Arası Köprüler) yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Küreselleşmenin boyutları itibariyle incelenen ders kitaplarının ünitelerinde ders kitaplarının 6. ünitesinin (4. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 5. Sınıf: Etkin Vatandaşlık, 6. Sınıf: Yönetime Katılıyorum ve 7. Sınıf: Yaşayan Demokrasi) en az yer alan ünite olduğu belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla yer aldığı ünite 7. sınıf ders kitabında bulunan “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesi olarak tespit edilmiştir. Öte yandan, incelemeye tabi tutulan 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en az 6. sınıf “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla yer aldığı konu 7. sınıf ders kitabındaki “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde bulunan “Avrupa’daki Gelişmeler ve Osmanlı Devleti’ne Etkileri”

olarak tespit edilmiştir. Öte yandan, 4. sınıf ders kitabındaki “Çevremizde Neler Var?”, “Ayağımızı Yorganımıza Göre Uzatalım” ve “Sorumluluk Üstleniyorum”, 5. sınıf ders kitabında yer alan “Yaşadığım Yerin Yönetimi”, 6. sınıf ders kitabındaki “Toplumdaki Rollerim” ve “Ülkemizin Coğrafi Özellikleri” ve 7. sınıf ders kitabında bulunan “İletişim Kurarak Anlaşırız”, “Olumlu İletişim, Mutlu Birey ve Toplum” ve “Anayasa’dan Gelen Güç” ünitelerinde küreselleşmenin hiçbir boyutunun yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada küreselleşmenin boyutlarının ders kitaplarında yer alma durumları bağlamında görseller de önemli yer tutmuştur. Buna göre küreselleşmenin boyutları ile ilgili toplam 660 adet görsel tespit edilmiştir. En fazla görsele 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında rastlanmıştır. Bu ders kitabını sırasıyla 4. sınıf ve 7. sınıf ders kitapları takip etmiştir. En az görsele 6. sınıf ders kitabında rastlanmıştır. Diğer yandan 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesindeki “Geçmişten Bugüne Teknoloji” konusu en fazla görsele rastlanan konu olmuştur. Bu bağlamda sosyal bilgiler ders kitaplarının tüm boyutları için olmasa da genel anlamda küreselleşmenin boyutlarıyla ilgili görseller yönünden yeterli olduğu söylenebilir. Çakar (2008, s. 51) da çalışmasında Sosyal bilgiler ders kitaplarında küreselleşmeye yönelik kullanılan resimlerin yeterli olduğunu belirtmiştir. Yine bu konuyla ilgili Gökpunar (2019, s. 135) da 2017 yılı 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında geçmiş dönem ders kitaplarına göre bilgi yükünün azaldığını ve hazır bilgiden daha ziyade görsellerin ağırlıklı olarak kullanıldığı ifade etmiştir. Bu konuya yönelik Çakır (2019, s. 89) ise “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında görsel materyal destekli öğretimin, öğrencilerde öğrenme alanına karşı olumlu tutum düzeyini arttırdığını ve bu durumun da kalıcı öğrenmelerine olanak sağladığını belirtmiştir. Bu araştırma sonuçları da göstermektedir ki ders kitaplarında görsel kullanımı daha da etkili hale getirilmelidir. Diğer yandan bu araştırmada 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında eğitim boyutuna yönelik hiçbir görsele rastlanamamıştır.

Kısaca belirtmek gerekirse Türkiye’de 2019 yılında yayınlanan ve bu araştırma kapsamında incelenen 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme farklı boyutlarıyla yer almıştır. İncelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla yer aldığı boyut sosyokültürel boyuttur. Küreselleşmenin en az yer aldığı boyut eğitim boyutudur. Diğer yandan küreselleşmenin ele alındığı boyutların birbiriyle etkileşim halinde olduğu ve aynı örneğin farklı boyutlara dahil edilebileceği görülmüştür. Örneğin, bilim ve teknoloji boyutuyla ilgili olan bir konunun sosyokültürel boyutla da ilişkilendirilebileceği anlaşılmaktadır. Ders kitaplarındaki bazı ünitelerde küreselleşmenin

eğitim, ekonomi ve siyasi boyutlarına rastlanmamıştır. Ders kitaplarındaki görseller yönünden de kitaplar, üniteler ve konular yönünden farklılıklar bulunmaktadır.

5.2. Öneriler

Bu araştırma 2019 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşme olgusuna nasıl yer verildiğini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki öneriler sunulabilir:

5.2.1. Araştırmanın Sonuçlarına İlişkin Öneriler

- 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında küreselleşmenin eğitim boyutuna yönelik hiçbir görsel örnek tespit edilememiştir. Bu durumun yeniden ele alınması önerilir.
- Bu çalışmada küreselleşmenin boyutları arasında en az yer alan boyutun eğitim boyutu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gelecekte hazırlanacak olan ders kitaplarında bu boyuta yönelik geliştirmeler yapılması önerilir.
- Küreselleşmeye yönelik hiçbir görsel örneğe rastlanmayan çok fazla konu vardır. Ders kitapları tekrardan hazırlanırken bu durumun gözden geçirilmesi önerilir.

5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Eğitim sisteminin bir bütün olduğu düşünülürse küreselleşmenin diğer derslerin ders kitaplarında yer alma durumlarının da araştırılması önerilir. Böylece farklı derslerin ders kitaplarında da küreselleşmeye ne düzeyde yer verildiği belirlenebilir.
- Ders kitaplarında yer verilen küreselleşme hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılması önerilir.
- Farklı yıllarda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin yer alma durumlarının karşılaştırmasına yönelik araştırma yapılması önerilir.
- Bu çalışmada Sosyal Bilgiler ders kitapları küreselleşmenin bilim ve teknoloji, eğitim, ekonomi, siyasi ve sosyokültürel olmak üzere beş farklı boyutu üzerinden incelenmiştir. Bu boyutların sayılarının arttırılması (örneğin pandemi süreciyle de ilgili olarak sağlık boyutu) önerilir.

5.2.3. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmeyle doğrudan bağlantılı olan 7. ünitelerde küreselleşmenin tanımına ve dünya sistemi üzerindeki önemine yer

verilmesi önerilir. Bu sayede öğrencilerin üniteye kazandırılmak istenenleri daha iyi kavrayacakları düşünülmektedir.

- Öğrencilerin küreselleşmeye ilişkin daha bilinçli bireyler olarak yetişebilmesi için ders kitaplarında küreselleşmenin hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarına değinilmesi önerilir.

KAYNAKLAR

- Acar, M. (2004). Küreselleşme mi, Küreselleştirme mi? *Piyasa Dergisi*, 12, 1-14.
- Açıkalın, M. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar: Çokkültürlü ve Küresel Eğitim. *Elementary Education Online*, 9(3), 1226-1237.
- Agbaria, A. K. (2011). Debating Globalization in Social Studies Education: Approaching Globalization Historically and Discursively. *Intercultural Education*, 22(1), 69-82.
- Akçay, R. C. (2003). Küreselleşme, Eğitimsel Yoksunluk ve Yetişkin Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 159.
- Akpınar, M. ve Kranda, S. (2018). Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Etkinliklerin Eleştirel Düşünme Becerisini Kazandırmadaki Etkililiğine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 112-134.
- Alazzi, K. (2011). Teachers Perceptions and Conceptions of Global Education: A Study of Jordanian Secondary Social Studies Teachers. *Global Education Journal*, 3, 78-95.
- Alpan Bangir, G. (2008). Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımı. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 107-134.
- Aslan, S. (2016). Küreselleşme Olgusunun Sosyal Bilgiler Eğitimine Etkileri. *Harran Maarif Dergisi*, 1(1), 11-23.
- Aydemir, C. ve Kaya, M. (2007). Küreselleşme Kavramı ve Ekonomik Yönü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 260-282.
- Aytekin, İ. (2013). Küreselleşme ve Ekonomik Küreselleşme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 123-134.
- Azer, H. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Ekoyay Yayıncılık.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Balkar, B. ve Özgan, H. (2010). Küreselleşmenin İlköğretim Kademesindeki Eğitim Sürecine Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 1-22.

- Baltacı, F. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Perspektifinde Küreselleşme (Malatya İli Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 452190).
- Başar, H. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çokkültürlü Eğitime Yönelik Eğilimleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 566890).
- Bayar, F. (2008). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 32, 25-34.
- Bloom, D. E. (2006). Education in a Globalized world. In M. Sánchez Sorondo, E. Malinvaud, & P. Lena (Ed.), *Globalization and Education* (ss.59-78). Proceedings from a Joint Working Group of the Pontifical Academy of Sciences and the Pontifical Academy of Social Sciences, November 2005, Vatican City.
- Bozkurt, V. (2000). Küreselleşme: Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 2(1), 0-0.
- Bromley, P. ve Cole, W. (2017). A Tale Of Two Worlds: The Interstate System and World Society in Social Science Textbooks, 1950–2011. *Globalisation, Societies and Education*, 15(4), 425-447.
- Buckner, E. ve Russell, S. G. (2013). Portraying the Global: Cross-National trends in Textbooks' Portrayal of Globalization and Global Citizenship. *International Studies Quarterly*, 57(4), 738-750.
- Calder, M. (2000). A Concern for Justice: Teaching Using A Global Perspective in The Classroom. *Theory into Practice*, 39(2), 81-87.
- Camilleri, R. A. (2016). Global Education and Intercultural Awareness in E-twinning. *Cogent Education*, 3(1), 1-13.
- Candan, D. G. ve Ergen, G. (2014). 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161.
- Cantekin, Ö. F. (2015). Küreselleşme ve Eğitim: “Homo Economicus” Eğitim Anlayışının Dönüşümü. *Akademik Hassasiyetler*, 2(4), 43-72.
- Chahardahcheriki, M. A. ve Shahi, S. (2012). Studying the Impacts of Globalization on Iranian Education System. *International Education Studies*, 5(1), 172-180.

- Chou, P. I. ve Ting, H. J. (2016). How Closely Related are the National Curriculum and the Global Dimension? A Content analysis of the Global Dimension in Elementary School Textbooks in Taiwan. *Asia Pacific Education Review*, 17(3), 533-543.
- Cırık, İ. (2008). Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal Of Education)*, 34, 27-40.
- Çakar, M. (2008). *Küreselleşmenin İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Konu ve Kavramlar Üzerindeki Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 221681).
- Çalık, T. ve Sezgin F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çatak, M. (2015). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarının İncelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 62, 69-94.
- Çakır, A. (2019). *Ortaokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan "Küresel Bağlantılar" Öğrenme Alanının Öğretiminde Görsel Materyallerden Yararlanmanın Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi (İstanbul İli Esenler İlçe Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 548659).
- Çelik, M.Y. (2012). Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(32), 57-74.
- Dağlı, A. (2007). Küreselleşme Karşısında Türk Eğitim Sistemi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 1-13
- Demirel, D. (2006). Küresel Eksende Devletin Yeni Kimliği: Etkin Devlet. *Sayıştay Dergisi*, 60, 105-128.
- Dere, İ. ve Uçar, A. (2020). Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımalarının İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34 (2), 212-240.
- Dikkaya, M. ve Deniz, F. (2006). Ekonomik Küreselleşmenin Yol Açtığı Problemler: Teorik Bir Bakış. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 163-181.
- Dikkaya, M. ve Özyakışır, D. (2006). Küreselleşme ve Bilgi Toplumu: Eğitimin Küreselleşmesi ve Neo-Liberal Politikaların Etkileri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 3(9), 155-176.

- Doğanay, A. (2002). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Cemil Öztürk ve Dursun Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 15-46). Ankara: Pegem Akademi.
- Dumanlı Kürkçü, D. (2013). Küreselleşme kavramı ve küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC*, 3(2), 1-11.
- Elçin, A. B. (2012). *Küreselleşmenin Tarihçesi*, Ankara.<https://docplayer.biz.tr/746102-Kuresellesmenin-tarihcesi-a-bora-elcin.html>, erişim tarihi: 20.12.2020
- Eser, E. (2014). Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 211-224.
- Evin, İ. ve Kafadar, O. (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının ve Ders Kitaplarının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 293-304.
- Fırıncı, T. (2006). *Küreselleşmenin Öğretim Programları Üzerindeki Etkisi (İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 191048).
- Flouris, G. (1997). Global Dimensions in the Educational Legislation, Social Studies Curriculum and Textbooks of Greek Compulsory Education (Grades 1–9). *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 2(2), 17–39.
- Genç, S. Z. ve Eryaman, M. Y. (2008). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 89-102.
- Gökpınar, Ö. (2019). *Küreselleşmenin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 571654).
- Gömleksiz M. R. ve Kılınç H.H. (2012). Küreselleşmenin Eğitim Programları Üzerindeki Etkisine İlişkin Akademisyen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 397-413.
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi. *International Journal Of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2(1), 8-26.
- Gümüş, E. (2004). Ortaöğretim Coğrafya Ders Kitaplarına Bir Bakış. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 83-87.

- Günel, E. (2016). Türkiye’de Küresel Bakış Açısının Sosyal Bilgiler Eğitimine Kaynaştırılması: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7(4), 440-461.
- Günel, E. ve Pehlivan, A. (2015). Küresel Eğitim Çerçevesinde Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Ders Kitabı ve Öğretim Programı. *Journal of Social Studies Education Research*, 6(1), 123-171.
- Gürdoğan Bayır, Ö., Göz, L. N. ve Bozkurt, M. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Küresel Vatandaşlık. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 145–162.
- Gürkan, Ö. (2001). Küreselleşme ve Yeni Uluslararası Ekonomik Düzen. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 1-15.
- Haue, H. (2013). Transformation of History Textbooks from National Monument to Global Agent. *Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education*, 1, 80-89.
- Işık Demirhan, E. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kapsamında Türkiye'ye ilişkin algıları* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 532604).
- İçli, G. (2001). Küreselleşme ve Kültür. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 163-172.
- İleri, H., ve Horasan, A. (2010). Küresel Rekabet Ortamında İşletmelerin Teknoloji ve Ar-Ge Yönetimlerinin Rekabete Etkileri Üzerine Araştırma ve Örnek Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 13(1-2), 171-190.
- İşeri, A. (2020). Küresel Beceriler ve Ders Kitaplarına Yansıması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 296-325.
- Kan, Ç. (2009a). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küresel Vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 25-30.
- Kan, Ç. (2009b). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Sorunlarla İlgili Tutumları ve Ders Programlarına Yönelik Önerileri* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 234459).
- Karaboğa, M. T. (2018). Küreselleşme Sürecinin Eğitim Kurumları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Tartışma. *Akademik Bakış Dergisi*, 66, 134-144.

- Karacan, H. (2018). Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Yer Alan Milli ve Evrensel Değerlerin Analizi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(1), 1-10.
- Karaman, K. (2010). Küreselleşme ve Eğitim. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 2(3), 131-144.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (23.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, M. (2009). Küreselleşme Yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 1-16.
- Kıvılcım, F. (2013). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 219-230.
- Kızılcıaoğlu, A. (2003). Orta Öğretim Coğrafya Ders Kitapları Değerlendirme Ölçütleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 8, 19-33.
- Kirkwood, T. F. (2001). Our Global Agerequires Global Education: Clarifying Definitional Ambiguities. *The Social Studies*, 92(1), 10-15.
- Koluman, S. (2011). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Öğretmen Görüşleri (Balıkesir İl Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 301960).
- Körükçü, M. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Öğretmen Adaylarının, İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Çeşitli Değişkenler Açısından)* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 419404).
- Mangram, J. ve Watson, A. (2011). Us and Them: Social Studies Teachers' Talk About Global Education. *Journal of Social Studies Research*, 35(1), 95-116.
- Manzuma-Ndaaba, N. M., Harada, Y., Romle, A. R. ve Shamsudin, A. S. (2016). Impact of Globalization on Nigeria Education System: Challenges in the New Millennium. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 7(1), 89-96.
- Marshall, H. (2007). Global Education in Perspective: Fostering A Global Dimension in an English Secondary School. *Cambridge Journal of Education*, 37(3), 355-374.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu* (taslak basım). Ankara: MEB Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mentiş Taş, A. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 28-54.
- Mentiş Taş, A. (2007). Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 519-532.
- Muhammad, Y., Masood, S. ve Anis, F. (2019). Global Identity, Curricular Reform and Pakistan Studies Textbooks: Understanding Teachers' Perceptions and Beliefs. *Journal of Educational Sciences & Research*, 6(1), 65-78.
- Mundy, K. ve Manion, C. (2008). Global Education in Canadian Elementary Schools: An Exploratory Study. *Canadian Journal of Education*, 31(4), 941-974.
- Nişancı, E. (2003). Küreselleşme, Ulus Devlet ve Etik. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (1), 27-40.
- Noh, H. J. (2008). Rereading World Geography Textbooks In Terms Of Global Education: An Analysis of Korea in US World Geography Textbooks. *Journal of the Korean Geographical Society*, 43(1), 154-169.
- Önal, H. ve Kaya, N. (2006). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının (4 ve 5. Sınıf) Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(16), 21-37.
- Özdemir, M. S. (2011). Toplumsal Değişme ve Küreselleşme Bağlamında Eğitim ve Eğitim Programları: Kavramsal Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Özel, H. A. (2011). İktisadi Perspektiften Küreselleşme Kavramı ve Gelişimi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 91-98.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. C. Öztürk(Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*(ss. 1-31). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Öztürk, C. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Öztürk, C., Coskun Keskin, S., & Otluoğlu, R. (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller* (6. Baskı)(ss. 1-25). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, F. ve Günel, E. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sistemler, Küresel Eğitim ve Çeşitlilik Kavramlarına İlişkin Algısı. *Elementary Education Online*, 15(1), 172-185.
- Paris, R. ve Biggs, M. (2018). Why Canada Needs a Global Education Strategy. *International Journal*, 73(1), 146–157.
- Pudas, A. K. (2013). Investigating Possibilities to Develop Textbooks to Implement Global Education in Basic Education Instruction. *IARTEM e-Journal*, 5(2), 1-22.
- Ritzer, G. (Ed). (2007). *The Blackwell Companion to Globalization*. Malden, MA: Blackwell.
- Sağlam, M., Vural, L. ve Akdeniz, C. (2011). Küreselleşmenin Türkiye’deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 1-15.
- Şahin, E. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5 Ders Kitabı*. Ankara: Anadol Yayıncılık.
- Samancı, O., Kılıç, D., ve Abay, S. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Yeni Öğretim Programında Yer Alan Kavramlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 237-251.
- Scheunpflug, A. ve Asbrand, B. (2006). Global Education and Education for Sustainability. *Environmental Education Research*, 12(1), 33-46.
- Scholte, J. A. (2002). What is Globalization? The Definitional Issue–Again. *Centre for the Study of Globalisation and Regionalisation (CSGR)*, 109(02), 1-34.
- Sever, D., Baldan, B., Tuğlu, B., Kabaoğlu, K., ve Alagöz Hamzaj, Y. (2018). Küreselleşme Sürecinde Eğitim Alanında Atılan Adımlar: Türkiye ve Eğitimde Başarılı Ülke Örnekleri. *Elementary Education Online*, 17(3), 1583-1603.
- Sever, R. ve Koçoğlu, E. (2013). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Coğrafya Konularına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri/Diyarbakır Merkez İlçe Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 17-34.

- Smith, A. F. (2002). How Global is the Curriculum?. *Educational Leadership*, 60(2), 38-41.
- Sönmez Demirezen, S. (2011). *Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alan Kavramların Öğrenilmesinde Kavram Analizi Yönteminin Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 290582).
- Şentürk, Ü. (2008). Enformasyon Toplumunda Eğitimin Yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 487-506.
- Talas, M. ve Kaya, Y. (2007). Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 22, 149-162.
- Taner, O. (2004). *Dünyada ve Türkiye’de Küreselleşme ve Yoksulluk Süreci* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Terra, L. ve Bromley, P. (2012). The Globalization of Multicultural Education in Social Science Textbooks: Cross-National Analyses, 1950–2010. *Multicultural Perspectives*, 14(3), 136-143.
- Tezcan, M. (1998). Küreselleşmenin Eğitimsel Boyutu. *Eğitim ve Bilim*, 22(108), 53-55.
- Turan, S. ve Aykoç, E. (2002). Küreselleşme: Dünü, Bugünü, Yarını. *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi C Serisi*, 2(1), 128-144.
- Tüysüz, S. (2019). *İlkokul Sosyal Bilgiler 4 Ders Kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık.
- Tye, K. A. (2003). Global Education as a World wide Movement. *Phi Delta Kappan*, 85(2), 165-168.
- Uslu Çetin, O. (2015). Küreselleşmenin Eğitimin Farklı Boyutları Üzerindeki Etkileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 75-93.
- Ulu, C.T. (2015). *6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 396015).
- Uygun, K. ve Ulu, C.T. (2018). 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 1-19.

- Üçarkuş, E. (2016). *5. Sınıf Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Kazanım, İçerik, Öğretme-Öğrenme ve Ölçme-Değerlendirme Sürecinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 432334).
- Yeldan, E. (2016). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi (18. Baskı)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C., Kaplan, F., Kuru, H. ve Yılmaz, M. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Yılmaz, M. (2016). *Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Eskişehir Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (447740).
- Yılmaz, S. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Kuruluşların Ulus Devletlerin Ekonomik ve Siyasal Yapılarına Etkileri: Türkiye Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 289716).
- Yurdabakan, İ. (2002). Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim. *Eurasian Journal of Educational Research*, 6, 61-66.
- Zengingönül, O. (2005). Nedir Bu Küreselleşme? Kaçabilir miyiz? Kullanabilir miyiz?. *ESİAD Dergisi*, 1(1), 85-106.